

Program SFC2021 wspierany z EFRR (cel „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”), EFS+, Funduszu Spójności, FST i EFMRA – art. 21 ust. 3

CCI	2021PL16FFPR005
Tytuł w języku angielskim	European Funds for Łódzkie 2021-2027
Tytuł w języku (językach) narodowym (narodowych)	PL - Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027
Wersja	1.0
Pierwszy rok	2021
Ostatni rok	2027
Kwalifikowalny od	2021-01-01
Kwalifikowalny do	2029-12-31
Nr decyzji Komisji	
Data decyzji Komisji	
Regiony NUTS objęte programem	PL71 - Łódzkie PL711 - Miasto Łódź PL712 - Łódzki PL713 - Piotrkowski PL714 - Sieradzki PL715 - Skierniewicki
Odnośny fundusz lub odnośne fundusze	EFRR EFS+ FST
Program	☐ w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” wyłącznie dla regionów najbardziej oddalonych

Spis treści

1. Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne	19
Tabela 1	28
2. Priorytety	59
2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna	59
2.1.1. Priorytet: 1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO	59
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR)	59
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	59
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	59
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	61
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	61
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	61
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	62
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	62
2.1.1.1.2. Wskaźniki	62
Tabela 2: Wskaźniki produktu	62
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	63
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	64
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	64
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania	65
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	65
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	65
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	65
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (EFRR)	67
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	67
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	67
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	68
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	69
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	69
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	69
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	70
2.1.1.1.2. Wskaźniki	70
Tabela 2: Wskaźniki produktu	70
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	70
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	71

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	71
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	71
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	71
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	71
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	72
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)	73
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	73
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	73
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	74
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	74
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	75
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	75
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	76
2.1.1.1.2. Wskaźniki	76
Tabela 2: Wskaźniki produktu	76
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	77
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	77
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	78
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	79
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	79
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	79
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	79
2.1.1. Priorytet: 2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEGO ŁÓDZKIEGO.....	80
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR).....	80
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	80
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	80
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	81
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	81
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	82
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	83
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	83
2.1.1.1.2. Wskaźniki	83
Tabela 2: Wskaźniki produktu	84
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	84
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	84

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	84
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	85
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	86
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	86
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	86
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (EFRR).....	87
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	87
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	87
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	87
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	88
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	88
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	89
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	89
2.1.1.1.2. Wskaźniki	89
Tabela 2: Wskaźniki produktu	90
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	90
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	90
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	90
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	91
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	91
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	91
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	91
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (EFRR).....	93
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	93
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	93
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	94
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	94
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	95
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	96
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	96
2.1.1.1.2. Wskaźniki	96
Tabela 2: Wskaźniki produktu	96
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	97

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ..	97
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	97
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	97
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	98
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	98
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	98
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR)	99
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	99
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	99
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	100
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	100
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	100
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	101
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	101
2.1.1.1.1.2. Wskaźniki	101
Tabela 2: Wskaźniki produktu	101
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	102
2.1.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	102
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	102
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	102
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	103
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	103
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	103
2.1.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (EFRR).....	104
2.1.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	104
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	104
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	105
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	105
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	106
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	106
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	106
2.1.1.1.1.2. Wskaźniki	107
Tabela 2: Wskaźniki produktu	107
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	107
2.1.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	107

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	108
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	108
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	109
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	109
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	109
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)	110
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	110
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	110
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	111
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	111
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	112
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	112
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	113
2.1.1.1.2. Wskaźniki	113
Tabela 2: Wskaźniki produktu	113
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	113
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	114
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	114
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	114
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	115
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	115
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	115
2.1.1. Priorytet: 3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MOBILNEGO ŁÓDZKIEGO (Cel szczegółowy dotyczący mobilności miejskiej określony w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności)	116
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR).....	116
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	116
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	116
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	118
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	118
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	118
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	119
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	119
2.1.1.1.2. Wskaźniki	120

Tabela 2: Wskaźniki produktu	120
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	120
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	120
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	121
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	121
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	121
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	122
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	122
2.1.1. Priorytet: 4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO	123
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (EFRR).....	123
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	123
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	123
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	125
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	125
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	126
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	126
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	126
2.1.1.1.2. Wskaźniki	127
Tabela 2: Wskaźniki produktu	127
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	127
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	128
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	128
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	129
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	129
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	129
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	129
2.1.1. Priorytet: 5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIEM	130
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR).....	130
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	130
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	130
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	132
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	132
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	132

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	133
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	134
2.1.1.1.2. Wskaźniki	134
Tabela 2: Wskaźniki produktu	134
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	135
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	135
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	135
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	136
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	136
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	136
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	136
2.1.1. Priorytet: 6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM.....	137
2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (EFRR).....	137
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	137
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	137
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	139
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	139
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	140
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	140
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	141
2.1.1.1.2. Wskaźniki	141
Tabela 2: Wskaźniki produktu	141
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	141
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	142
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	142
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	142
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	142
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	142
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	142
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (EFRR).....	144
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	144
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	144
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	146

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	146
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	146
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	147
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	147
2.1.1.1.2. Wskaźniki	147
Tabela 2: Wskaźniki produktu	147
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	148
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	148
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	148
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	148
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	149
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	149
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	149
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)	150
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	150
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	150
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	152
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	152
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	153
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	153
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	153
2.1.1.1.1.2. Wskaźniki	154
Tabela 2: Wskaźniki produktu	154
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	154
2.1.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	154
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	154
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	155
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	155
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	155
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	155
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)	157
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	157
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	157

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	158
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	159
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	159
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	160
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	160
2.1.1.1.2. Wskaźniki	161
Tabela 2: Wskaźniki produktu	161
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	161
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	161
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	162
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	162
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	162
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	163
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	163
2.1.1. Priorytet: 7. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM.....	164
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (EFS+).....	164
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	164
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	164
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	165
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	165
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	166
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	166
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	167
2.1.1.1.2. Wskaźniki	167
Tabela 2: Wskaźniki produktu	167
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	167
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	167
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	167
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	168
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	168
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	168
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	169

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS+).....	170
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	170
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	170
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	170
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	170
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	171
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	171
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	172
2.1.1.1.2. Wskaźniki	172
Tabela 2: Wskaźniki produktu	172
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	172
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	173
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	173
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	173
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	173
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	173
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	174
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+)	175
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	175
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	175
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	176
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	176
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	177
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	177
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	178
2.1.1.1.2. Wskaźniki	178
Tabela 2: Wskaźniki produktu	178
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	178
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	179
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	179
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	179
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	180
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	180

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	180
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (EFS+)	181
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	181
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	181
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	181
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	182
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	182
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	183
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	183
2.1.1.1.2. Wskaźniki	183
Tabela 2: Wskaźniki produktu	183
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	184
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	184
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	184
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	184
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	184
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	185
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	185
2.1.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+) .	186
2.1.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	186
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	186
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	187
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	188
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	189
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	189
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	189
2.1.1.1.2. Wskaźniki	190
Tabela 2: Wskaźniki produktu	190
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	190
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	190
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	190

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	191
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	191
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	191
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	191
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+).....	192
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	192
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	192
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	194
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	195
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	195
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	195
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	196
2.1.1.1.2. Wskaźniki	196
Tabela 2: Wskaźniki produktu	196
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	197
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	197
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	197
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	197
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	198
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	198
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	198
2.1.1. Priorytet: 8. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA EDUKACJI I KADR W ŁÓDZKIEM	199
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (EFS+)	199
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	199
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	199
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	201
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	201
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	202
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	202
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	202
2.1.1.1.2. Wskaźniki	203
Tabela 2: Wskaźniki produktu	203
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	203

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	203
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	203
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	204
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	204
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	204
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	204
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+).....	205
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	205
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	205
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	208
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	208
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	209
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	209
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	210
2.1.1.1.2. Wskaźniki	210
Tabela 2: Wskaźniki produktu	210
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	210
2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	211
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	211
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	211
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	211
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+.....	211
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	212
2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+).....	213
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	213
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	213
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	214
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	214
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	215

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	215
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	216
2.1.1.1.2. Wskaźniki	216
Tabela 2: Wskaźniki produktu	216
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	216
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	217
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	217
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	217
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	217
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	217
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	217
2.1.1. Priorytet: 9. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI.....	219
2.1.1.1. Cel szczegółowy: JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST)	219
2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy	219
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:	219
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	222
Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+	222
Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.....	223
Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	225
Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	226
2.1.1.1.2. Wskaźniki	226
Tabela 2: Wskaźniki produktu	226
Tabela 3: Wskaźniki rezultatu	226
2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji	228
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	228
Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania.....	232
Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne	232
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	232
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST.....	232
2.2. Priorytety pomocy technicznej	234
2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 10. POMOC TECHNICZNA EFRR	234
2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy	234
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	234
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	235
2.2.1.2. Wskaźniki	236
Tabela 2: Wskaźniki produktu	236
2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ...	236

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	236
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	236
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	236
2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 11. POMOC TECHNICZNA EFS+	238
2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy	238
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	238
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	239
2.2.1.2. Wskaźniki	240
Tabela 2: Wskaźniki produktu	240
2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ...	240
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	240
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	240
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	240
2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 12. POMOC TECHNICZNA FST	242
2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy	242
Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	242
Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:	243
2.2.1.2. Wskaźniki	244
Tabela 2: Wskaźniki produktu	244
2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji ...	244
Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji	244
Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+	244
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST	244
3. Plan finansowy	246
3.1. Przesunięcia i wkłady (1)	246
Tabela 15A: Wkłady na rzecz InvestEU* (w podziale według roku)	246
Tabela 15B: Wkłady na rzecz InvestEU* (zestawienie)	246
Uzasadnienie z uwzględnieniem sposobu, w jaki kwoty te przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki wybranych w umowie partnerstwa zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie InvestEU	246
Tabela 16A: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego (w podziale na lata)	247
Tabela 16B: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego* (zestawienie)	247
Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego – uzasadnienie	247
Tabela 17A: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego funduszu lub funduszy* (w podziale na lata)	247
Tabela 17B: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy (zestawienie)	247
Przesunięcia między funduszami objętymi zarządzaniem dzielonym, w tym między funduszami polityki spójności – uzasadnienie	248
3.2. FST: alokacja w programie i przesunięcia (1)	248
3.2.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach) (2)	248

Tabela 18: Alokacja z FST na program zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie FST, przed przesunięciem	248
3.2.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (1) (w stosownych przypadkach).....	248
Tabela 18A: Przesunięcia do FST w ramach programu (w podziale na lata).....	248
Tabela 18B: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ do FST w ramach programu	249
Tabela 18C: Przesunięcia do FST z pozostałych programów (w podziale na lata).....	249
Tabela 18D: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ z innych programów do FST w ramach programu	249
Uzasadnienie uzupełniającego przesunięcia z EFRR i EFS+ na podstawie planowanych rodzajów interwencji.....	249
3.3. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego	250
Tabela 19A: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego w ramach danego programu (w podziale według roku)	250
Tabela 19B: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego do innych programów (w podziale według roku)	250
3.4. Przesunięcia z powrotem (1).....	250
Tabela 20A: Przesunięcia z powrotem (w podziale według roku)	250
Tabela 20B: Przesunięcia z powrotem* (podsumowanie).....	250
3.5. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata.....	252
Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata.....	252
3.6. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe	253
Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe.....	253
4. Warunki podstawowe.....	255
5. Instytucje programu	312
Tabela 13: Instytucje programu	312
Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji.....	312
6. Partnerstwo	313
7. Komunikacja i widoczność	316
8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	318
Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami	318
Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe	319
A. Podsumowanie głównych elementów	319
B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji.....	332
C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych..	359
1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):	359
2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji:	362
3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.	363
4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:	366
5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz ustaleń mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.	367
Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami	368

A. Podsumowanie głównych elementów	368
B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji.....	369
Aneks 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem	370
Terytorialny plan sprawiedliwej transformacji - TPSTFEŁ. Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego (1.0).....	371
1. Opis procesu transformacji i wskazanie terytoriów w obrębie państwa członkowskiego, które będą najbardziej dotknięte jej negatywnymi skutkami	371
2. Ocena wyzwań związanych z transformacją w przypadku każdego ze wskazanych terytoriów	374
Terytorium: Obszar Transformacji	374
2.1. Diagnoza skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych transformacji w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050	374
2.2. Potrzeby i cele w zakresie rozwoju do roku 2030 służące osiągnięciu neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050	377
2.3. Spójność z innymi odpowiednimi krajowymi, regionalnymi lub terytorialnymi strategiami i planami.....	380
2.4. Rodzaje realizowanych operacji	382
3. Mechanizmy zarządzania.....	387
4. Wskaźniki produktu lub rezultatu specyficzne dla danego programu	389
Uzasadnienie konieczności stosowania wskaźników produktu lub rezultatu specyficznych dla danego programu w oparciu o rodzaje przewidywanych operacji	389
DOCUMENTS.....	390

1. Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (i)–(viii), art. 22 ust. 3 lit. a) ppkt (x) oraz art. 22 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (UE) 2021/1060 (RWP)

ROZWÓJ GOSPODARCZY

W Europejskim Rankingu Innowacyjności Łódzkie znajduje się w grupie tzw. *Emerging Innovators* (wschodzący innowatorzy – najsłabsza grupa). Przyczyn niskiej innowacyjności województwa można upatrywać w przestarzałym profilu gospodarczym, mało konkurencyjnym przetwórstwie przemysłowym i przewadze mikroprzedsiębiorstw, charakteryzujących się zazwyczaj niskim potencjałem innowacyjnym. Wyzwaniem w perspektywie najbliższych lat jest **transformacja przemysłowa regionu** poprzez rozwój sektorów i działów bardziej zaawansowanych technologicznie, która umożliwi włączenie regionalnych firm przemysłowych w międzynarodowe łańcuchy wytwarzania innowacyjnych produktów.

W 2019 r. nakłady wewnętrzne na B+R w województwie stanowiły 4,49% nakładów w skali kraju. Sektor przedsiębiorstw jest odpowiedzialny jedynie za ok. 1/3 z nich. Konieczne jest więc zwiększenie zaangażowania firm w realizację projektów badawczych i wspieranie współpracy sektora nauki z obszarem biznesu w celu stworzenia trwałych relacji. W 2019 r. w Łódzkiem jedynie 33,4% podmiotów funkcjonujących w działalności B+R było wyposażonych w aparaturę naukowo-badawczą, a jej stopień zużycia należał do jednego z najwyższych w Polsce (blisko 86% – 15. pozycja w kraju). Niewystarczająca dostępność infrastruktury badawczej w połączeniu z wysokim poziomem jej zużycia może stanowić barierę dla efektywnych badań rozwojowych, dlatego niezbędne jest dofinansowanie w tym zakresie.

Wyzwaniem dla województwa jest też **niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców i wykorzystanie potencjału regionu w zakresie usług (w tym innowacyjnych i logistycznych)**. Stąd istotna jest internacjonalizacja przedsiębiorstw, wspieranie wdrażania innowacji w MŚP, realizacja usług na rzecz MŚP, wspierających ich rozwój oraz wprowadzanie rozwiązań Przemysłu 4.0.

Zmiana paradygmatu wsparcia dostępu przedsiębiorstw do usług instytucji otoczenia biznesu z podażowego na popytowy, która nastąpiła w perspektywie 2014-2020, skutkowałą przebudową sposobu finansowania usług IOB dla przedsiębiorców. Liczba IOB i zakres świadczonych przez nie usług uległy zmniejszeniu. Zasadne jest więc wsparcie IOB w rozwoju usług i poszerzaniu ich zakresu, w celu stworzenia oferty adekwatnej do potrzeb przedsiębiorstw.

Postęp technologiczny przedsiębiorstw powinien następować z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, więc niezbędne jest wspieranie ich efektywności energetycznej, czy działań z zakresu GOZ.

Wzrost gospodarczy Łódzkiego wymaga też **zwiększenia aktywności zawodowej ludności**. Mimo wzrostu w latach 2010-2020 współczynnika aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, faktyczna liczba osób aktywnych zawodowo w regionie zmniejszyła się o 224 tys. osób. Jest to efekt niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej ludności województwa łódzkiego, kurczenia się liczby ludności w wieku produkcyjnym oraz migracji młodych i może świadczyć o narastającym problemie luki na rynku pracy. W Łódzkiem istnieje nadal potencjał do dalszej aktywizacji zawodowej, szczególnie kobiet, osób o niskich kwalifikacjach, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

Istotnym wyzwaniem jest również **łagodzenie skutków powstającej luki pokoleniowej na rynku pracy, spowodowanej starzeniem się społeczeństwa** i powiększeniem grupy osób w wieku poprodukcyjnym. Prognozy dla Polski wskazują, że do 2025 r. na rynku pracy może brakować nawet 1,5 mln pracowników[1]. Ze względu na zaawansowanie niekorzystnych procesów demograficznych problem ten w szczególnym stopniu może dotknąć województwo łódzkie.

Biorąc powyższe pod uwagę nadal prowadzona będzie interwencja w obszarze zatrudnienia, której efektem będzie wzrost zatrudnienia i kompetencji zawodowych oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Ważne jest też wzmocnienie regionalnej gospodarki w celu jej uodpornienia na sytuacje kryzysowe, szczególnie w kontekście pandemii COVID-19, której skutki jeszcze długo pozostaną odczuwalne. Z dnia na dzień wielu przedsiębiorców musiało dostosować się do panujących obostrzeń i zaleceń, pracować zdalnie, zawiesić działalność lub dokonać istotnych zmian w jej prowadzeniu. Ważne jest dalsze wsparcie, które pozwoli na utrzymanie konkurencyjności przedsiębiorstw i ich pracowników, wzmocnienie ich odporności na zmiany w gospodarce i podniesienie ich zdolności adaptacyjnych. Konieczne jest też wdrażanie wyników prac B+R związanych z poprawą bezpieczeństwa biologicznego i ochrony społeczeństwa, stymulacja innowacji w obszarze zdrowia.

E-USŁUGI PUBLICZNE

Rozwój społeczno-gospodarczy Łódzkiego wymusza zastosowanie w coraz większym zakresie narzędzi i technologii informacyjno-komunikacyjnych, które służą pobudzeniu rynku przystępnych, wysokiej jakości i interoperacyjnych usług publicznych. Doświadczenia z czasu pandemii COVID-19 również pokazały, jak istotny jest rozwój infrastruktury cyfrowej i e-usług dla funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. Perspektywa finansowa 2014-2020 znacznie przyspieszyła cyfryzację treści i usług publicznych w regionie, ale proces ten jest daleki od zakończenia i konieczne jest zwiększenie jego dynamiki. Wyzwaniem jest **dalsze poszerzenie zakresu usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną** z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Niezbędne jest też zapewnienie wiarygodnych i wysokiej jakości danych zawartych w rejestrach publicznych.

Inwestycje w obszarze TIK pozwolą na podniesienie dostępności usług cyfrowych, wpłyną na poprawę stopnia ich wykorzystania przez mieszkańców Łódzkiego, zwiększą efektywność funkcjonowania służb publicznych i poprawią poziom bezpieczeństwa cybernetycznego w instytucjach regionalnych.

ENERGIA

Wytwarzanie energii z OZE jest istotnym elementem w dywersyfikacji źródeł wytwarzania w krajowym miksie energetycznym, co przyczynia się do zapewnienia niezależności dostaw energii i bezpieczeństwa energetycznego. Wpływa też pozytywnie na ochronę środowiska i stanowi odpowiedź na zrównoważoną transformację energetyczną w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju. **Ograniczenie produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych oraz dostarczenie czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii** jest też wyzwaniem wynikającym z SRWŁ2030.

Elementami warunkującymi wykorzystanie OZE w województwie łódzkim są: położenie regionu w strefie umiarkowanych wiatrów i nasłonecznienia, znaczny potencjał do produkcji biomasy, znaczne zasoby wód geotermalnych oraz niewielki spadek rzek.

Według danych GUS w 2019 r. region zajmował 6 miejsce w kraju pod względem mocy zainstalowanej w elektrowniach wykorzystujących OZE. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w regionie wynosił 5,4% (14. miejsce w kraju), co wynikało z dużego udziału produkcji energii ze źródeł konwencjonalnych w województwie.

Doświadczenia z wdrażania funduszy europejskich wskazują na bardzo wysokie zainteresowanie wśród wnioskodawców projektami z zakresu OZE, szczególnie wykorzystującymi energię słoneczną.

Wyzwaniem wynikającym z SRWŁ2030 jest **niska jakość powietrza, szczególnie w miastach**, związana m.in. z emisją powierzchniową, która skutkuje przekroczeniami emisji zanieczyszczeń, co powoduje

powstawanie smogu. Pod względem przekroczeń dopuszczalnych norm gazów i pyłów miasta Łódzkiego znajdują się w krajowej czołówce. Niska jakość powietrza przekłada się na złą sytuację zdrowotną mieszkańców województwa, m.in. bardzo wysoką umieralność na choroby układu oddechowego (2. miejsce w kraju w 2020 r.). Spowodowana zanieczyszczeniami większa liczba osób chorych ma również istotne znaczenie w związku z pandemią COVID-19, zwiększając ryzyko zapadalności na COVID-19 i cięższego przebiegu choroby. Dodatkowym wyzwaniem jest też ubóstwo energetyczne, które w skali całego województwa dotykało 12% jego mieszkańców (2017 r.).

Programy ochrony powietrza obowiązujące na terenie województwa łódzkiego wskazują, że głównym kierunkiem działań naprawczych powinna być redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego. W tym zakresie niezbędna jest realizacja postanowień uchwały antysmogowej, określającej wymogi dotyczące źródeł ciepła.

Jednym z celów szczegółowych *PEP2040* jest poprawa efektywności energetycznej. Duże straty energii, a tym samym jej większe zużycie wynika z nieodpowiedniej izolacji budynków, dlatego konieczne jest kontynuowanie wsparcia dla inwestycji w zakresie **poprawy efektywności energetycznej budynków**, które w perspektywie 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem.

ŚRODOWISKO

Wyzwaniem Łódzkiego jest **wysokie zagrożenie występowaniem suszy oraz innych ekstremalnych zjawisk pogodowych i klimatycznych**. Województwo będzie zagrożone wysokim niedoborem wody, a obszar deficytu wody obejmować będzie znaczną jego część. Najniższa w Polsce lesistość regionu oraz bardzo mała zdolność retencyjna zlewni zwiększa zagrożenie wystąpienia suszy. Dlatego też w Programie zaplanowano m.in. inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej. Zwiększanie się natężenia i częstotliwości ekstremalnych zjawisk pogodowych, które m.in. sprzyjają powstawaniu powodzi, wymusza konieczność adaptacji do zmian klimatycznych, w szczególności obszarów miejskich. Służyć temu będzie przede wszystkim wsparcie inwestycji w zielono-niebieską infrastrukturę. Pokłosiem zmian klimatu jest również rosnące ryzyko pożarów, więc niezbędna jest interwencja w zakresie ochrony przed pożarami lasów i obszarów cennych przyrodniczo. Doświadczenia z perspektywy finansowej UE 2014-2020 pokazują, iż bardzo dużym zainteresowaniem cieszyło się wsparcie w zakresie doposażenia służb ratowniczych, które nie wyczerpało potrzeb w tym zakresie, dlatego działania te będą kontynuowane w celu usprawnienia działania służb ratowniczych.

Dużym problemem Łódzkiego jest **niska jakość wód powierzchniowych**, której istotnym źródłem nadal są ścieki komunalne i przemysłowe ze źródeł punktowych. Mimo dużego zainteresowania dofinansowaniem w zakresie gospodarki wodno-kanalizacyjnej w perspektywie 2014-2020, wyzwaniem jest **uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej**. W województwie wymogów dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG) nie spełniają 24 z 38 aglomeracji z przedziału 2-10 tys. RLM oraz 4 z 8 aglomeracji z przedziału 10-15 tys. RLM. Wsparcia więc nadal wymagają niewystarczająco rozbudowane systemy kanalizacji. Interwencji wymaga też zagospodarowanie rosnącej, z racji rozbudowy systemów kanalizacyjnych, ilości komunalnych osadów ściekowych powstających w procesie oczyszczania ścieków. Obserwuje się też niewielki udział zakładów przemysłowych ponownie wykorzystujących oczyszczone ścieki do celów produkcyjnych (wyposażonych w zamknięte obiegi wody). W latach 2010-2019 udział ścieków ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych w ściekach odprowadzanych wzrósł zaledwie o 1,2 p.p. do wysokości 1,6%. Wsparcia wymagają również przestarzałe stacje uzdatniania wraz z ujęciami wody w celu zapewnienia mieszkańcom stałych dostaw wody pitnej z uwzględnieniem ochrony jej zasobów.

Wyzwaniem województwa jest **usprawnienie systemu gospodarowania odpadami**. W zakresie gospodarki odpadami wsparcia nadal wymagają systemy selektywnego zbierania odpadów. Mimo wzrostu

w regionie udziału odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów do poziomu 38,7% w 2020 r. oraz udziału odpadów komunalnych przeznaczonych do recyklingu do wartości 26,1 % w 2020 r. (średnia krajowa 26,7%), są one nadal niskie. Obserwuje się też wysoki udział odpadów przemysłowych składowanych w odpadach wytworzonych. Wdrożenie planowanego wparcia w duchu GOZ pozwoli na poprawę gospodarki odpadami z naciskiem na zapobieganie powstawaniu odpadów, a nie tylko zagospodarowanie odpadów już istniejących.

Kolejnym wyzwaniem regionu jest **niewystarczająca ochrona i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczych, w tym różnorodności biologicznej**. Łódzkie charakteryzuje się stosunkowo niewielką powierzchnią obszarów prawnie chronionych. W 2020 r. ich udział stanowił 19,5% powierzchni województwa (15. miejsce w kraju, Polska 32,3%). Zagrożeniem dla zachowania różnorodności biologicznej regionu są m.in.: inwazje obcych gatunków roślin i zwierząt, spadek poziomu wód gruntowych na siedliskach hydrogenicznym, sukcesja wtórna w ekosystemach nieleśnych, obniżanie się kondycji zdrowotnej drzew w wyniku zmian klimatycznych, najniższa w kraju lesistość, dominacja monokultur sosnowych, presja inwestycyjna na obszary cenne przyrodniczo. Wyzwaniem stanowią też tereny zanieczyszczone lub zdegradowane, w tym niezrekultywowane zamknięte składowiska odpadów (w 2019 r. w województwie pozostało 20 niezrekultywowanych składowisk komunalnych) oraz miejsca nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska), będące potencjalnym zagrożeniem dla środowiska (m.in. pożary, skażenie chemiczne) oraz zdrowia i życia ludzi. Zaplanowany w programie zakres interwencji w powyższym obszarze wpłynie na zachowanie lub zwiększenie różnorodności biologicznej.

TRANSPORT

Łódzkie zlokalizowane jest w centralnej części Polski i charakteryzuje się korzystnym położeniem na sieci transportowej kraju i Europy (TEN-T). Podejmowane do tej pory działania skierowane na poprawę stanu infrastruktury transportowej pozwoliły częściowo wykorzystywać tę korzystną lokalizację. Mimo to potrzebne są dalsze inwestycje odpowiadające na wyzwania w zakresie **niepełnej dostępności drogowej i kolejowej** oraz **niepełnego wykorzystania transportu publicznego**.

Województwo jest relatywnie dobrze wyposażone w drogi publiczne. Mimo szeregu inwestycji, infrastruktura drogowa regionu nadal wykazuje jednak duże potrzeby inwestycyjne, szczególnie w odniesieniu do dróg wojewódzkich (prac modernizacyjnych potrzebuje 45,1% sieci dróg wojewódzkich) i lokalnych (prawie 22% z nich posiada nawierzchnię gruntową). Potrzeby inwestycyjne wynikają też z dużego natężenia ruchu, które powoduje zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu (województwo charakteryzuje się wysoką liczbą wypadków i ofiar śmiertelnych). Duże natężenie ruchu na drogach w centrach miast ma także istotny wpływ na jakość powietrza. Wykorzystanie potencjału regionu w postaci strategicznego układu autostrad i dróg ekspresowych wymaga ponadto zapewnienia odpowiedniej jakości systemu dróg dojazdowych do węzłów. Dlatego też wsparcie będzie skierowane na dalszy rozwój infrastruktury drogowej regionu.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat dzięki inwestycjom w infrastrukturę kolejową, także o charakterze punktowym (stacje i przystanki kolejowe, dworce pasażerskie) oraz tabor kolejowy nastąpiła poprawa infrastruktury kolejowej i zwiększyła się oferta przewoźników kolejowych. Gęstość linii kolejowych w województwie jest jednak jedną z niższych w kraju, a region charakteryzuje się stosunkowo słabo rozwiniętą siecią kolejową, co skutkuje ograniczonym dostępem wielu miast do sieci kolejowej. Stąd istotne jest kontynuowanie działań służących poprawie stanu infrastruktury kolejowej i zwiększających atrakcyjność kolejowych przewozów pasażerskich m.in. poprzez wspieranie przedsięwzięć taborowych.

Oprócz kolei, publiczny transport zbiorowy oparty jest na autobusowej komunikacji o charakterze regionalnym i ponadregionalnym, a także transporcie miejskim. Wyzwaniem w tym zakresie jest niepełne

wykorzystanie tego transportu, wynikające m.in. z niezadowalającej oferty. Istotnym problemem jest niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, w tym brak w pełni wykształconych zintegrowanych węzłów przesiadkowych łączących systemy transportu regionalnego i lokalnego oraz uzupełniającej infrastruktury dla niezmotoryzowanych uczestników ruchu. Najgorszą dostępnością transportu pozamiejskiego charakteryzują się obszary peryferyjnie położone względem miast i słabo zurbanizowane, oddalone od najważniejszych szlaków komunikacyjnych oraz nieobjęte działalnością dużych przewoźników. W programie zapewnione zostanie wsparcie transportu pozamiejskiego skierowane na poprawę jakości infrastruktury i taboru autobusowego.

W części miast regionu publiczny transport zbiorowy oparty jest na systemach miejskiej komunikacji autobusowej lub tramwajowej. W aglomeracji łódzkiej niezadowalający jest stan techniczny infrastruktury tramwajowej i taboru (pojazdy są przestarzałe). W przypadku taboru autobusowego, niski jest udział pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne. Niska atrakcyjność transportu publicznego sprawia, że wciąż wysoki jest stopień wykorzystania indywidualnego transportu samochodowego w miastach. Istotnym środkiem przemieszczania się na obszarach miast stał się w ostatnich latach rower, jednak mimo realizacji inwestycji w rozwój tego rodzaju transportu, nadal dla równoważenia mobilności niezbędna jest dalsza rozbudowa infrastruktury w tym zakresie. Dlatego też kontynuowane będzie wsparcie skierowane na rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej przyczyniające się do zmniejszenia negatywnego oddziaływania transportu na środowisko.

W perspektywie 2014-2020 wsparcie transportu cieszyło się dużym zainteresowaniem, a zaplanowana alokacja nie zaspokajała wszystkich zidentyfikowanych potrzeb. Dlatego też interwencja planowana na lata 2021-2027 będzie w dużej mierze stanowiła kontynuację działań rozwojowych w tym obszarze.

Transport jest jednym z sektorów najbardziej dotkniętych pandemią COVID-19, dlatego niezbędne jest jego wspieranie w skutecznej odbudowie dzięki zwiększonym inwestycjom w infrastrukturę i tabor.

EDUKACJA

Ważnym wyzwaniem w obszarze edukacji jest **wyrównywanie szans rozwojowych dzieci**, w tym **zapewnienie dostępu do edukacji na każdym etapie rozwoju**.

Wśród ośrodków wychowania przedszkolnego w Łódzkiem przeważają ośrodki publiczne, w których w roku szkolnym 2020/2021 przebywało 78,5% dzieci korzystających z oferty ośrodków wychowania przedszkolnego. Aż w 47 gminach wiejskich województwa nie ma żadnego publicznego przedszkola, a potrzeby w tym zakresie są zaspokajane poprzez działalność: publicznych oddziałów przedszkolnych lub punktów przedszkolnych, które m.in. ze względu na niższy wymiar godzin, nie realizują tak bogatego programu wychowania i edukacji przedszkolnej, jaki realizują przedszkola. Mimo znaczącego postępu nadal występują dysproporcje w poziomie upowszechnienia wychowania przedszkolnego między miastami, a obszarami wiejskimi. W 2019 r. odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł w miastach 101,8%, a na wsi 66%, co oznacza, że do przedszkoli w miastach uczęszczały także dzieci z sąsiadujących obszarów wiejskich. W celu zapewnienia dostępności do odpowiedniego poziomu edukacji na jak najwcześniejszym etapie kształcenia niezbędne są inwestycje w rozwój edukacji przedszkolnej, w tym wsparcie doposażenia i infrastruktury.

Analiza sytuacji kształcenia ogólnego w województwie łódzkim z 2017 r. wskazuje na konieczność wspierania szkół kształcenia ogólnego w zakresie tworzenia w nich warunków do wysokiej jakości kształcenia poprzez m.in. doposażenie szkół w materiały i sprzęt do zajęć dydaktycznych, szczególnie w pracowniach do nauki przedmiotów przyrodniczych oraz informatyki, ciągłe podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz wzmacnianie i doskonalenie kompetencji kluczowych uczniów. Zasadne jest dalsze wspieranie tworzenia w szkołach warunków do nauczania eksperymentalnego, wspomaganie uczniów ze specjalnymi potrzebami, indywidualizacji nauczania i wsparcie dzieci szczególnie uzdolnionych, celem

jak najlepszego ich rozwoju.

W ostatnich latach daje się zauważyć **spadek zainteresowania szkolnictwem zawodowym**. Brak wysoko wykwalifikowanych pracowników fizycznych i techników stanowi jedną z najważniejszych przeszkód szybszego wzrostu gospodarczego. Problem jest szczególnie dotkliwy wśród podmiotów budujących Regionalne Inteligentne Specjalizacje Województwa Łódzkiego. Stąd konieczne są inwestycje w wyposażenie pracowni lub warsztatów szkolnych oraz współpraca pracodawców ze szkołami zawodowymi, co umożliwi dostosowanie oferty kształcenia do wymogów rynku pracy.

Niski stopień aktywności fizycznej dzieci i młodzieży przyczynia się do problemów zdrowotnych i chorób cywilizacyjnych, dlatego zasadne są dalsze inwestycje w przyszłolną infrastrukturę sportową.

Niewykorzystany potencjał łódzkich uczelni to kolejne wyzwanie w Łódzkiem, które jest znaczącym ośrodkiem akademickim w kraju. Zgodnie z danymi GUS w roku akademickim 2018/19 funkcjonowały 23 uczelnie wyższe, w tym 7 uczelni publicznych. Szkoły wyższe stanowią istotny czynnik przyciągający młodych ludzi do miast. Aby stworzyć warunki do studiowania na europejskim poziomie, konieczne jest wsparcie uczelni w modernizacji przestarzałej infrastruktury.

Kolejnym wyzwaniem jest **niskie zainteresowanie mieszkańców kształceniem ustawicznym**. W 2020 r. w województwie łódzkim 2,8% osób w wieku 25-64 lata uczestniczyło w kształceniu lub szkoleniu, a wartość wskaźnika była znacząco niższa od średniej dla Polski (3,7%). Podnoszenie poziomu kwalifikacji i umiejętności przez osoby dorosłe staje się koniecznością w warunkach dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, tym bardziej, że od kilku lat obserwuje się narastające trudności pracodawców ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach i doświadczeniu zawodowym.

Duże zainteresowanie Podmiotowym Systemem Finansowania w perspektywie finansowej 2014-2020 umożliwiło lepsze dostosowanie kwalifikacji pracowników wielu przedsiębiorstw do potrzeb rynku pracy, ale nadal występujące zapotrzebowanie pracodawców wymaga dalszego wspierania działań w tym zakresie.

Doświadczenia z czasu pandemii COVID-19 pokazały także jak istotne jest wspieranie edukacji w zakresie innowacyjności i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jak wynika z Zaleceń Rady UE na 2020 r. nagłe zawieszenie zajęć na wszystkich poziomach edukacji stanowiło wyzwanie systemowe, jeżeli chodzi o zapewnienie nauczania na odległość. Aby nie pogłębiać nierówności, istotne jest zapewnienie dostępu do TIK w edukacji.

USŁUGI SPOŁECZNE I OCHRONA ZDROWIA

Wyzwaniem województwa jest **starzenie się społeczeństwa i postępujący proces depopulacji**. Od 2010 r. do końca 2020 r. liczba ludności spadła o 104,5 tys. osób (4,1%), a tempo wyludniania się jest jednym z najwyższych w kraju, co stanowi efekt ubytku naturalnego oraz odpływu ludności na skutek migracji. W regionie notuje się też jeden z najniższych w kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym.

Region boryka się z **niewystarczającym dostępem do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej**, w tym świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi praktycznie prawie nie rośnie. W regionie mieszka ok. 140 tys. osób potrzebujących wsparcia, a blisko 27% gmin nie zapewnia osobom starszym opieki w miejscu zamieszkania. Konieczne jest wsparcie procesu deinstytucjonalizacji i rozwoju usług środowiskowych w warunkach bardziej zbliżonych do środowiska domowego.

Wskazane jest tworzenie i rozwój mieszkań m.in. o charakterze wspomaganym i chronionym. W 2020 r.

na 24 powiaty w województwie jedynie 11 dysponowało mieszkaniem chronionym, dlatego dalsze działania w tym zakresie pozwolą w większym stopniu zaspokoić występujące potrzeby.

Wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne są osoby z niepełnosprawnościami. Dużą ich część stanowią osoby biernie zawodowo, a region posiada ubogą infrastrukturę wsparcia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Łódzkie należy do województw o jednym z najniższych w kraju (14. miejsce) nasyceniu podmiotami reintegracji społecznej w stosunku do liczby ludności. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno w szczególności prowadzić do koncentracji tego sektora na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Według GUS w 2019 r. poniżej granicy skrajnego ubóstwa żyło w województwie łódzkim 3,3% mieszkańców, tj. ok. 81 tys. osób (Polska – 4,2%), a poniżej relatywnej granicy ubóstwa – 10,0% mieszkańców, tj. ok. 245 tys. (Polska – 13%). Mimo lepszej niż przeciętnie w Polsce sytuacji dotyczącej ubóstwa, w regionie występują obszary i grupy społeczne szczególnie dotknięte tym zjawiskiem. Wśród osób najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne są m.in. osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale chorzy, długotrwale bezrobotni, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osoby będące w kryzysie bezdomności, a także mieszkańcy położonych peryferyjnie obszarów wiejskich. Dużą część tych osób stanowią osoby biernie zawodowo.

Szansą na **ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego** jest rozwój ekonomii społecznej. W regionie funkcjonuje jednak relatywnie mało podmiotów ekonomii społecznej. Problemem jest również mała rozpoznawalność PES w lokalnych środowiskach. Konieczne jest wsparcie finansowe, doradcze i szkoleniowe sektora ekonomii społecznej, w szczególności prowadzące do koncentracji tego sektora na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz tworzenia nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych i wzmocnieniu ich konkurencyjności.

W kontekście włączenia społecznego istotna jest także integracja społeczno-zawodowa obywateli państw trzecich, w tym zwłaszcza obywateli Ukrainy.

Choć proces deinstytucjonalizacji usług jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, nadal wymaga on wsparcia, biorąc pod uwagę m.in. obserwowany od 2013 r. systematyczny spadek liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej (szczególnie liczby rodzin spokrewnionych z dzieckiem i niezawodowych), czy niewielką i wciąż malejącą liczbę placówek wsparcia dziennego (taką placówkę posiada 26 ze 177 gmin) lub rodzinnych domów dziecka (które posiadało 13 z 24 łódzkich powiatów, a przeciętnie w 2020 r. na 1 rodzinny dom dziecka przypadało 6 dzieci). Zwiększenia wymaga liczba asystentów rodziny oraz działania w zakresie wsparcia merytorycznego i wytechnieniowego rodzin zastępczych.

Region charakteryzuje **zły stan zdrowia** mieszkańców, najwyższy współczynnik zgonów w Polsce, najkrótsze w kraju przeciętne trwanie życia, nadumieralność osób w wieku produkcyjnym (szczególnie mężczyzn), wysoka umieralność i zachorowalność na choroby cywilizacyjne, w tym: cukrzycę, choroby układu krążenia i nowotwory oraz duża zachorowalność na choroby psychiczne.

Sytuacja zdrowotna mieszkańców przekłada się niekorzystnie na rynek pracy, zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji osób powyżej 50. roku życia, wśród których 83% cierpi przynajmniej na jedną chorobę przewlekłą.

Kolejnym wyzwaniem, wiążącym się z poprzednim, jest **nierówna i nieadekwatna do potrzeb dostępność do usług ochrony zdrowia**, w tym świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany. Województwo wyróżnia się na tle kraju stosunkowo dobrym wyposażeniem w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz liczebnością kadr pracujących w tym sektorze, jednak są one nieadekwatne w stosunku do potrzeb i nierównomiernie rozmieszczone. Charakterystyczny dla regionu jest ujemny bilans migracji pacjentów do innych województw (2. miejsce w kraju) ze względu na słabą dostępność lub

niezadowalającą jakość usług świadczonych na miejscu.

Niewystarczająca dostępność i jakość usług ochrony zdrowia w zakresie chorób będących istotnym problemem w regionie oraz skierowanych do osób starszych i niesamodzielnych. Wyzwaniem jest zmiana proporcji udzielanych świadczeń zdominowanych przez leczenie szpitalne, w kierunku opieki podstawowej, ambulatoryjnej i środowiskowej oraz rozwój opieki koordynowanej. Pandemia COVID-19 wzmożyła problemy systemu ochrony zdrowia, więc konieczne są działania zwiększające jego odporność w czasach kryzysu.

Niska zgłaszalność na badania profilaktyczne i niska świadomość zdrowotna w tym zakresie negatywnie wpływa na aktywność na rynku pracy, zwłaszcza w kontekście chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu: chorób układu krążenia, nowotworowych, a także tych, które mogą do nich prowadzić (np. otyłości). Wyzwaniem jest zwiększenie dostępności do rehabilitacji medycznej, aby utrzymać i przedłużyć aktywność zawodową mieszkańców. Ważnym wyzwaniem jest dostępność opieki długoterminowej. Duże potrzeby związane są z zapewnieniem długoterminowej opieki środowiskowej, w tym opieki pielęgniarskiej, zwiększeniem dostępu do świadczeń dziennych udzielanych np. w DDOM. Region zajmuje 4. miejsce w Polsce pod względem zachorowań na choroby i zaburzenia psychiczne i przoduje w kraju pod względem absencji chorobowej pracowników z tego tytułu. Konieczne jest podjęcie działań, które doprowadzą do upowszechnienia środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej dla osób dorosłych, co zwiększy dostępność usług w pobliżu miejsca zamieszkania.

KULTURA, TURYSTYKA I REWITALIZACJA

Doświadczenia z wdrażania RPO WŁ 2014-2020 pokazały duże zapotrzebowanie Łódzkiego na środki w obszarach kultury, turystyki i rewitalizacji, przekraczające dostępną alokację.

Słabe strony województwa w obszarze kultury to niski poziom współpracy między ośrodkami kultury, brak strategii działania instytucji kultury (zdefiniowanych adresatów, wizji i celów), brak badań potrzeb odbiorców (nowoczesna infrastruktura nie idzie w parze z nowym programem działań) czy niskie zainteresowanie środowisk kultury projektami sieciującymi region, międzyregionalnymi i międzynarodowymi. Brak strategicznego podejścia w obszarze kultury może być jedną z przyczyn niskiego zaangażowania sektora prywatnego w prowadzenie działalności kulturalnej.

Jednocześnie wśród trendów rozwojowych w obszarze kultury dostrzegalny jest wzrost roli dziedzictwa materialnego i niematerialnego w kształtowaniu określonych postaw społecznych, jak również rosnące wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego.

Zachowane dziedzictwo kulturowe regionu wpisuje Łódzkie w system Europejskich Szlaków Kulturowych (Bursztynowy, Cysterski, Romański) i wraz z tradycjami postindustrialnymi i filmowymi jest podstawą dla rozwoju turystyki. Duży, ale nie do końca wykorzystany potencjał województwa łódzkiego, stanowią walory przyrodnicze, tradycje regionu, czy tradycyjne wyroby spożywcze i sztuka kulinarna.

Wsparcie w obszarze kultury i turystyki będzie stanowiło odpowiedź na wyzwania związane z **niewystarczającym poziomem wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego** (poprzez wsparcie przygotowania zróżnicowanej, ale też spójnej oferty kulturalnej i turystycznej) **oraz niskim poziomem zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości** (poprzez wzmacnianie tożsamości regionalnej i lokalnej, aktywizowanie i integrowanie lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze). Istotne będzie wsparcie współpracy instytucji kultury i strategicznego podejścia w działaniach instytucji kultury oraz międzysektorowej współpracy, co będzie stanowiło odpowiedź na wyzwanie związane z **niewystarczającą sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz poziomem współpracy między JST, sektorem prywatnym i**

sektorem pozarządowym.

Interwencja w zakresie turystyki będzie uwzględniać współczesne wyzwania cywilizacyjne, w tym środowiskowe, dlatego wspierana będzie turystyka zrównoważona.

Zgodnie ze SRWŁ2030 **szczególne nasilenie problemów społecznych prowadzących do wykluczenia społecznego następuje na obszarach zdegradowanych** w miastach, wymagających kompleksowej rewitalizacji. Kumulują się tam niekorzystne zjawiska społeczno-ekonomiczne, infrastrukturalne i środowiskowe. Wsparciu tych obszarów posłuży rewitalizacja, która umożliwi wyprowadzanie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. Interwencja będzie stanowiła odpowiedź na wyzwania związane z **utrzymywaniem się obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego**. SRWŁ2030 wskazuje, że działania rewitalizacyjne realizowane w wielu ośrodkach są pozytywnym zjawiskiem w zakresie poprawy stanu zachowania struktur przestrzennych (np. dziedzictwa postindustrialnego w Łodzi, Pabianicach czy Zgierzu), co stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z **degradacją układów i struktur funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach historycznych**. Mimo to nadal skala zdegradowanych obiektów i obszarów wymagających rewitalizacji jest znacząca.

W związku ze zmianami klimatycznymi i zanieczyszczeniem środowiska, jak również procesem starzenia się społeczeństwa, szczególną rolę w rewitalizacji przypisać należy działaniom środowiskowym oraz przekształcaniu przestrzeni publicznych przez jej dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Kontynuacja procesów rewitalizacji będzie mieć szczególne znaczenie w kontekście przywracania funkcji użytkowych, w tym m.in. kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych w odniesieniu do zdegradowanych zasobów.

Wzmocnieniu powyższych działań posłuży wykorzystanie mechanizmów terytorialnych, służących zapewnieniu spójności interwencji. Realizowane wsparcie umożliwi **przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych** i będzie stanowiło odpowiedź na wyzwanie związane z **niewystarczającą sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz poziomem współpracy między JST**.

Istotnym kontekstem dla wsparcia w obszarze kultury, turystyki oraz rewitalizacji stała się pandemia COVID-19. Obciążenia finansowe i ograniczenia w działalności gospodarczej oraz przemieszczaniu się wywarły negatywny wpływ na powyższe obszary. Interwencja Programu pozwoli na odwrócenie negatywnych trendów spowodowanych epidemią i wesprze podmioty działające w obszarze kultury czy turystyki w zakresie odporności na przyszłe kryzysy, przede wszystkim poprzez wzmocnienie efektu synergii.

Planowana w FEŁ2027 interwencja odpowiada na wyzwania określone w zaleceniach Rady UE z 2019 i 2020 r., wpisuje się także w zawarte w Sprawozdaniu krajowym za rok 2019 wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027.

[1] <https://www.pwc.pl/pl/media/2019/2019-01-22-luka-rynek-pracy-2025-pwc.html>

1. Strategia programu: główne wyzwania i odnośne rozwiązania polityczne

Tabela 1

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>	<p>RSO1.1. Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii</p>	<p>Jednym z podstawowych celów UE jest stworzenie na jej obszarze najbardziej konkurencyjnego i innowacyjnego obszaru na świecie. Pomimo znacznych wysiłków na rzecz rozwoju innowacyjności w regionie, województwo łódzkie wciąż nie poprawia swojej pozycji zarówno w skali Europy, jak i kraju. Istotnym wyzwaniem jest stosunkowo niska innowacyjność przedsiębiorstw – Łódzkie znajduje się na 8. miejscu pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w liczbie przedsiębiorstw ogółem (14,8% wobec 15,5% w kraju), choć należy także stwierdzić, że pod względem dynamiki wzrostu tego wskaźnika w latach 2010-2019 Łódzkie było na drugim miejscu (wzrost o 2,9 p.p.) w kraju i zarazem w grupie ośmiu województw, gdzie nastąpił wzrost. W podejmowaniu decyzji przez przedsiębiorców o rozpoczęciu działalności w zakresie B+R kluczową rolę pełni dostępność środków publicznych na ten obszar aktywności. MŚP nie mają wystarczającego kapitału własnego na tego typu przedsięwzięcia. Z kolei duże przedsiębiorstwa wprowadzają najwięcej innowacji i wykazują się największą skłonnością do współpracy w zakresie działalności innowacyjnej, ale konieczne jest ich dalsze wspieranie w celu lepszego rozwoju działalności B+R w tym sektorze. Oprócz niskich nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw bariery w tworzeniu i wdrażaniu innowacji stanowią niewystarczająca współpraca sektora nauki i</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>biznesu, a tym samym ograniczony transfer wiedzy i technologii i braki w zakresie infrastruktury B+R. Wsparcie w powyższych obszarach pozwoli na podniesienie poziomu innowacyjności regionu, a tym samym umożliwi poprawę konkurencyjności na rynku wewnętrznym i w skali międzynarodowej. Ponadto efektywne prowadzenie działalności B+R pomoże odpowiadać na wyzwania związane z bardziej dynamicznym rozwojem województwa. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 r. dotyczące wzmocnienia innowacyjności gospodarki, w tym poprzez ściślejszą współpracę instytucji badawczych z przedsiębiorstwami.</p>
<p>1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej</p>	<p>RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych</p>	<p>Dostępność i jakość technologii cyfrowych warunkuje zarówno poziom życia mieszkańców, jak i sprawne funkcjonowanie i rozwój gospodarki. Z danych GUS wynika, że systematycznie rośnie grupa osób korzystających z e-usług administracji publicznej. W 2020 roku 98,5% jednostek administracji publicznej w województwie łódzkim oraz 99,3% jednostek w kraju udostępniało mieszkańcom usługi przez Internet. W latach 2014-2020 udział osób korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w Łódzkiem wzrósł z 26,1% do 38,2%. Wsparcie cyfryzacji w sektorze publicznym pozwoli na wzrost jakości usług świadczonych na rzecz obywateli i firm oraz będzie istotnym ułatwieniem w kontaktach z mieszkańcami. W ramach celu szczegółowego przewiduje się podniesienie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych w wyniku informatyzacji procedur oraz upowszechnienia elektronicznego zarządzania</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		dokumentacją w ramach urzędów. Poszerzenia wymaga zakres usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Ważnym obszarem działań na rzecz wzmocnienia zastosowań TIK jest również usprawnienie oraz poszerzenie dostępu do zasobów i usług elektronicznych w wyniku zwiększenia interoperacyjności systemów informatycznych i rejestrów publicznych wraz ze wsparciem danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania, wsparciem przetwarzania istniejących danych do postaci cyfrowej, poprawą jakości danych w rejestrach publicznych oraz cyfryzacją zasobów instytucji publicznych. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2020 r. dotyczące dalszego promowania transformacji cyfrowej administracji publicznej i przyspieszenia wdrażania usług e-zdrowia.
1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej	RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	W Łódzkiem odnotowuje się dość niski poziom przedsiębiorczości W 2019 r. zaledwie 6,2% firm przemysłowych w województwie oraz 2,8% firm usługowych wprowadziło nowe dla rynku produkty. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów podmiotów zaliczanych do wysokiej i średnio-wysokiej techniki plasuje województwo łódzkie na 11. pozycji (w roku 2019 wskaźnik ten wynosił 27,6% i był zdecydowanie niższy od średniej krajowej – 34,2%). Łódzkie ma też niewielki wkład w krajową strukturę podmiotów usługowych i przemysłowych wysokiej techniki opartych na wiedzy. Potencjał usług województwa koncentruje się w jego stolicy, jednak istotne jest jego dalsze zwiększanie, zwłaszcza w zakresie

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>nowoczesnych usług, generujących atrakcyjne miejsca pracy. Spośród monitorowanych przez Komisję Europejską tworzących się i funkcjonujących klastrów, warty odnotowania jest regionalny potencjał województwa łódzkiego w zakresie ICI i usług logistycznych. Duży rynek zbytu, popyt na usługi logistyczne, korzystne położenie geograficzne oraz dostępność do infrastruktury komunikacyjnej zadecydowały o powstaniu w Polsce centralnej hubu logistycznego o znaczeniu europejskim. Przekształcenie regionów w regiony innowacyjne wymaga stworzenia dla przedsiębiorstw odpowiednich warunków, tak aby mogły one rozwijać się w warunkach globalnej konkurencji, m.in. poprzez ułatwienie dyfuzji technologii i wiedzy na poziomie regionalnym oraz dostęp do kapitału finansowego. Inwestycje produkcyjne, ułatwienie dyfuzji wiedzy i technologii, polepszenie dostępu do funduszy kapitałowych, wzrost umiędzynarodowienia i usieciowienia przyczyni się do wzrostu konkurencyjności MŚP, które stanowią 99% podmiotów gospodarczych województwa. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2020 r. dotyczące wspierania gospodarki i ożywienia gospodarczego, promowania inwestycji prywatnych, ukierunkowania inwestycji na transformację ekologiczną i cyfrową.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji,</p>	<p>RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<p>Według GIOŚ w 2019 r. w woj. łódzkim poziom dopuszczalnej wartości średniodobowej stężenia pyłu zawieszonego PM10 osiągnął wartości powyżej normy w Łodzi, Brzezinach, Łowiczu, Opocznie, Pabianicach, Piotrkowie Trybunalskim,</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>		<p>Radomsku, Rawie Mazowieckiej, Sieradzu, Tomaszowie Mazowieckim, Zduńskiej Woli, Zgierzu (najwyższe w Radomsku). Poziom docelowy benzo(a)pirenu w pyłe PM10 został przekroczony w 16 miastach województwa. Z kolei zbyt wysoki poziom dopuszczalnego stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 odnotowano w strefie Aglomeracji Łódzkiej. Znaczące zanieczyszczenie powietrza w regionie rodzi obawy związane ze stanem środowiska oraz zdrowiem mieszkańców województwa. Dlatego zasadnicze znaczenie ma realizacja działań, które pozwolą na przeprowadzenie czystej transformacji energetycznej zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem, którego głównym celem jest uczynienie gospodarki UE bardziej zrównoważoną. Efektywność energetyczna jest istotnym kierunkiem działań polityki energetyczno-klimatycznej UE, którego celem jest m.in. obniżenie strat energii i uzyskanie dzięki temu oszczędności oraz zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do środowiska. Strategia KE na rzecz fali renowacji budynków zakłada zwiększenie wskaźników renowacji co najmniej dwukrotnie w ciągu najbliższych dziesięciu lat co przyczyni się do większej efektywności energetycznej oraz oszczędniejszego gospodarowania zasobami. W związku z powyższym w województwie będą realizowane działania prowadzące do wzrostu efektywności energetycznej i zmniejszenia zanieczyszczeń poprzez realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, ich podłączenie do sieci ciepłowniczych i chłodniczych, czy wsparcie</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		budownictwa pasywnego. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r. dotyczące inwestycji w czystsza energię i ukierunkowania inwestycji na transformację ekologiczną.
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	<p>W ramach realizacji ogólnounijnego celu na 2030 r. Polska deklaruje osiągnięcie co najmniej 23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto. Aby osiągnąć ten cel konieczne jest inwestowanie w OZE w województwie. Rozwój energetyki odnawialnej ma istotne znaczenie dla realizacji podstawowych celów polityki energetycznej. Wytwarzanie energii z OZE cechuje się niewielką lub zerową emisją zanieczyszczeń co zapewnia pozytywne efekty ekologiczne. Pakiet Czysta Energia dla Wszystkich Europejczyków również ma na celu zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, przyspieszenie budowy wewnętrznego rynku energii elektrycznej oraz wzmocnienie pozycji odbiorcy końcowego energii, zwłaszcza konsumenta. Zgodnie z zapisami PEP2040 celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszeniu oddziaływania na środowisko przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych. Kierunkiem do osiągnięcia ww. celu jest rozwój odnawialnych źródeł energii, który pozwoli na obniżenie emisyjności sektora energetycznego oraz dywersyfikację wytwarzania energii. W związku z powyższym w województwie łódzkim będą realizowane działania w zakresie wsparcia infrastruktury służącej do wytwarzania energii</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>elektrycznej i cieplnej, chłodu, biometanu i biopaliw II i III generacji z odnawialnych źródeł, a także infrastruktury służącej do magazynowania energii ze źródeł odnawialnych działającej na potrzeby danego źródła OZE. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 i 2020 r. dotyczące ukierunkowanie inwestycyjnej polityki gospodarczej na infrastrukturę energetyczną oraz transformację ekologiczną w szczególności czyste i wydajne wytwarzanie oraz wykorzystanie energii, co będzie przyczyniać się do stopniowej dekarbonizacji gospodarki.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<p>Problematyka obserwowanych zmian klimatu jest kluczowym elementem polityki UE. W związku z postępującymi zmianami klimatu coraz większą wagę przykłada się do kwestii związanych z dostosowaniem do zmian klimatu i podejmowaniem działań zapobiegawczych, mających na celu łagodzenie skutków występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zgodnie z SRWŁ2030, zmiany klimatu oraz związane z nimi ekstremalne zjawiska pogodowe (coraz wyższe temperatury powietrza, silne nasłonecznienie, deficyt opadów, ekstremalne susze), generują występowanie deficytów wody w glebie, zmniejszenie zasobów wód powierzchniowych, gruntowych i podziemnych. W celu zapewnienia odpowiedniej odporności województwa łódzkiego planuje się wspieranie działań w zakresie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe. Duży nacisk został położony na kwestie adaptacji miast do zmian klimatu, inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>lasów oraz obszarów cennych przyrodniczo, retencję wody, a także zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie województwa, ale również na wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 (będące załącznikiem do Sprawozdania krajowego - Polska 2019), dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i odporności na klęski żywiołowe.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<p>Ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego (w zgodności z dyrektywą dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych) od wielu lat jest przedmiotem polityki UE. Koordynację działań podejmowanych na poziomie jednostek samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorstw kanalizacyjnych, w realizacji zadań z zakresu infrastruktury sanitacyjnej na ich terenach zapewnia KPOŚK, w którym oszacowano potrzeby i wskazano działania na rzecz wyposażenia aglomeracji powyżej 2 tys. RLM w systemy kanalizacji i oczyszczania ścieków. Ponieważ wody powierzchniowe województwa są silnie zanieczyszczone, a ich jakość uległa pogorszeniu, za co w dużej mierze odpowiadają zanieczyszczenia pochodzące ze ścieków komunalnych i przemysłowych niezbędne jest dalsze dofinansowanie działań, które poprawią</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>gospodarkę wodno-kanalizacyjną w regionie. W związku z deficytami wody w województwie zasadne jest podjęcie działań w zakresie wspierania racjonalnego gospodarowania wodą oraz inwestycji w systemy zaopatrzenia w wodę pitną. Zgodnie z danymi BDL GUS w 2020 r. w województwie łódzkim odnotowano 4622 awarii sieci wodociągowej, region zajmował 5 miejsce w kraju pod względem największej ilości zgłoszonych awarii sieci wodociągowych. Natomiast zgodnie z analizą przeprowadzoną na potrzeby "Programu Inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi" największe straty wody występują w gminach poniżej 10 tys. mieszkańców. W gminach w województwie łódzkim poziom strat procentowych przekroczył górną granicę strat średnich klasyfikując te gminy do jednostek o dużych stratach. Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do właściwego gospodarowania zasobami wodnymi poprzez ich oszczędzanie jak i ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie regionu, ale również na wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 (będące załącznikiem do Sprawozdania krajowego - Polska 2019), dotyczące promowania zrównoważonej gospodarki wodnej.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki</p>	<p>RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej</p>	<p>W 2015 roku Komisja Europejska opublikowała komunikat Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym. W</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>		<p>dokumentem tym wskazano, iż przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, gdzie wartość produktów, materiałów i zasobów w gospodarce jest utrzymywana tak długo, jak to możliwe, a wytwarzanie odpadów ograniczone do minimum, stanowi istotny wkład w wysiłki UE zmierzające do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki. Działania zawarte w Planie gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2019-2025 z uwzględnieniem lat 2026-2031 stanowią wkład do transformacji regionu w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. Biorąc pod uwagę powyższe zasadne jest udzielanie wsparcia pozwalającego na przechodzenie od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym, w szczególności poprzez inwestycje dotyczące selektywnego zbierania, recyklingu odpadów, odpadów niebezpiecznych, bioodpadów, inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie. Dużą rolę odgrywa również wsparcie przedsiębiorców w zakresie inwestycji w instalacje produkcyjne lub urządzenia przemysłowe oraz służące ekoprojektowaniu produktów i opakowań prowadzące do zmniejszenia zużycia surowców lub zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów. Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli na zwiększenie konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie nie tylko na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych stworzonych na poziomie regionu, ale również wpisze się w wytyczne inwestycyjne dla Polski w</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021–2027 (będące załącznikiem do Sprawozdania krajowego - Polska 2019), dotyczące wspierania przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<p>Kwestie ochrony różnorodności biologicznej stanowią ważny cel UE, co znalazło odzwierciedlenie w Unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030. Na terenie województwa łódzkiego znajduje się wiele cennych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów. Jednocześnie, zgodnie z informacjami zawartymi w PEP2030, w województwie chronione są mniejsze obszary niż w wielu innych województwach zasoby przyrodnicze, a więc niski jest udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni województwa oraz obszarów NATURA 2000. Ponadto dokument wskazuje, iż duży obszar lasów ochronnych został uszkodzony przez przemysł a województwo posiada najniższy w kraju wskaźnik lesistości. Dlatego priorytetowe jest podjęcie działań gwarantujących poprawę ochrony gatunków i siedlisk. Zasadniczym celem interwencji podejmowanych w celu szczegółowym będzie wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie m.in. poprzez zachowanie lub odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej, form ochrony przyrody. Ważny jest</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>również aspekt związany z redukcją emisji i zanieczyszczeń poprzez działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych (m.in. składowisk odpadów), usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. tzw. dzikie wysypiska. Wsparcie będzie dotyczyło również inwestycji, które mają zapewnić ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego oraz promowanie form ochrony przyrody. Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, a przez to do zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego regionu łódzkiego.</p>
<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca ku gospodarce zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej</p>	<p>RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<p>Istotnym problemem dla funkcjonowania transportu w regionie jest niedostateczna jakość infrastruktury publicznego transportu zbiorowego - niezadawalający jest szczególnie stan techniczny infrastruktury tramwajowej, a także brak integracji systemów publicznego transportu zbiorowego (brak zintegrowanych węzłów przesiadkowych uzupełnionych o systemy Park&Ride i Bike&Ride). Słabością jest także stan taboru, który wpływa na komfort podróży i atrakcyjność transportu publicznego. Konieczna jest w tym zakresie kontynuacja interwencji z poprzednich lat. Niska atrakcyjność transportu publicznego na obszarach miejskich powoduje nadmierny indywidualny ruch zmotoryzowany. Jego obniżenie, oprócz działań zmierzających do uatrakcyjnienia transportu zbiorowego (skierowanych na infrastrukturę i tabor), wymaga</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>uzupełniających działań dotyczących niezmotoryzowanego transportu indywidualnego i ekologicznych form przemieszczania oraz innych rozwiązań sprzyjających rozwojowi zrównoważonego transportu miejskiego.</p> <p>Zidentyfikowane niedoskonałości rynku wymagają interwencji, która przyczyni się do poprawy jakości i efektywności systemu transportu publicznego na obszarach miejskich, poprawę stanu środowiska naturalnego, w szczególności ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w kierunku osiągnięcia neutralności klimatycznej. Interwencja tego rodzaju zakładająca przejście na model zrównoważonej mobilności planowana jest w ramach CS (viii). Stąd wybór niniejszego celu szczegółowego.</p>
<p>3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności</p>	<p>RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej</p>	<p>Mimo zdynamizowania procesów modernizacyjnych nadal duża część sieci drogowej przeznaczonej dla ruchu regionalnego nie jest dostosowana do potrzeb transportowych w zakresie parametrów funkcjonalno- technicznych. Pomimo sukcesywnej poprawy jakości infrastruktury kolejowej, wciąż część miast województwa ma ograniczony dostęp do sieci kolejowej. Z uwagi na niedostateczną jakość infrastruktury służącej obsłudze pasażerów, niezbędne są także działania dotyczące stacji i przystanków kolejowych, poprawiające ich dostępność i integrujące kolej z innymi środkami transportu zbiorowego.</p> <p>Dodatkowo czynnikiem obniżającym atrakcyjność komunikacji zbiorowej jest niezadowalająca oferta przewozów publicznym transportem zbiorowym regionalnej komunikacji autobusowej (zmniejszająca się siatka połączeń i częstotliwość niedostosowana do potrzeb pasażerów).</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>Zidentyfikowane problemy wymagają działań, które wpłyną na poprawę dostępności transportowej województwa, także wewnętrznej (dla mieszkańców regionu) i umożliwią zdyskontowanie korzystnego położenia województwa łódzkiego w sieci transportowej kraju. Istotne jest, by wsparcie w tym zakresie zapewniało podniesienie jakości istniejącej w regionie infrastruktury, powiązanie między różnymi gałęziami transportu, a jednocześnie przyczyniało się do przesunięcia modalnego na rzecz rozwoju nowoczesnych, zintegrowanych i przyjaznych środowisku środków transportu. Interwencja tego rodzaju planowana jest w ramach CS (ii), stąd wybór niniejszego celu szczegółowego.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p>	<p>Inwestowanie w edukację leży we wspólnym interesie wszystkich państw członkowskich, gdyż jest siłą napędową zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i dobrobytu, a przy tym wspiera pozytywną konwergencję społeczno-gospodarczą, zarówno między państwami członkowskimi, jak i wewnątrz nich. Istotnym wyzwaniem w zakresie edukacji jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci na jak najwcześniejszym etapie kształcenia. Dlatego wsparciem objęte zostaną zarówno przedsięwzięcia dotyczące opieki przedszkolnej, jak i kształcenia ogólnego, zawodowego i ustawicznego oraz szkolnictwa wyższego, które pozwolą na zniwelowanie różnic terytorialnych w regionie oraz podniesienie jakości kształcenia, w tym w obszarze kultury fizycznej. Z KSRR 2030 wynika konieczność nie tylko podniesienia jakości kształcenia, ale przede wszystkim lepszego</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>dopasowania kwalifikacji i umiejętności absolwentów do potrzeb rynku pracy, gdyż rozbieżności w tym zakresie skutkują bezrobociem w pewnych grupach zawodowych i jednoczesnym niedoborem pracowników w innych zawodach. Wyzwaniem jest usprawnienie systemu kształcenia na wszystkich poziomach, tak aby był on nakierowany na potrzeby regionalnych rynków pracy i wymagania innowacyjnej gospodarki, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększenia jakości i wydajności zasobów pracy oraz poprawy pozycji konkurencyjnej regionu łódzkiego. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na zalecenia Rady UE z 2019 r., dotyczące zapewnienia dalszych nakładów na inwestycje związane z niwelowaniem braków w dostępie do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a także wspieranie wysokiej jakości edukacji i rozwijanie umiejętności odpowiadających potrzebom rynku pracy, zwłaszcza poprzez kształcenie dorosłych. Ponadto konieczna jest zmiana tradycyjnych modeli nauczania i wykorzystanie nowoczesnych technologii, zwłaszcza narzędzi cyfrowych, które mogą stanowić wspomaganie procesu dydaktycznego (w tym on-line) dostosowane do wymagań i predyspozycji młodych ludzi.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne</p>	<p>W regionie następuje zmniejszanie się grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz zwiększanie się grupy ludności najstarszej. Obszarami wymagającymi szczególnego wsparcia są peryferyjne obszary na północy oraz południowym wschodzie i największe miasta regionu, czyli Łódź i Piotrków Trybunalski. Szczególnej uwagi i działań wymaga Bełchatów,</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>którego sytuacja demograficzna do roku 2030 dynamicznie się zmieni wskutek szybkiego wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Łódzkie zmagają się z niewystarczającym dostępem do usług świadczonych w sposób zdeinstytucjonalizowany. Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze wzrasta, niezwykle pożądanym jest rozwój wsparcia dziennego i środowiskowego, rozwój mieszkalnictwa, w tym chronionego i wspomaganego. Szczególną grupą do której wsparcie powinno być adresowane są osoby z niepełnosprawnościami. W regionie w 2020 r. funkcjonowało zaledwie 8 zakładów aktywności zawodowej, przy czym należy zaznaczyć, że tempo powstawania nowych ZAZ jest bardzo niskie. Wymaga to skoncentrowania wsparcia, także w odniesieniu do innych podmiotów reintegracyjnych, których w 2019 r. w województwie było 58. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno w szczególności prowadzić do jego koncentracji na realizacji usług społecznych użyteczności publicznej na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Kolejnym obszarem wymagającym działań jest system wsparcia rodziny, w tym poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego i rodzinnych form pieczy zastępczej, a w szczególności rodzinnych domów dziecka. W związku z obserwowanym spadkiem liczby rodzin zastępczych również w tym obszarze konieczne jest podjęcie działań mających na celu rozwój tej formy wsparcia. Zgodnie z zaplanowanym strategicznie procesem deinstytucjonalizacji planowane jest ograniczenie i zmiana sposobu funkcjonowania instytucjonalnych form pieczy</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		zastępczej, a pożądanym stanem docelowym jest ich przekształcenie w takie, które świadczą usługi krótkoterminowe i środowiskowe.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	Obszar ochrony zdrowia w województwie wymaga szczególnego wsparcia z uwagi na zdiagnozowane wyzwania związane z jego bardzo złą sytuacją zdrowotną. W 2019 r. region zajmował 2. miejsce w kraju pod względem współczynników zgonów z powodu chorób nowotworowych i 6. miejsce z powodu chorób układu krążenia. Istotnym problemem są także choroby neurologiczne wieku podeszłego, które stanowiły trzecią najważniejszą przyczynę zgonów. Wobec postępującego procesu starzenia się społeczeństwa priorytetowe stają się działania związane z dostępnością oraz rozwojem usług dla osób starszych, w tym w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej oraz opieki długoterminowej, paliatywnej i hospicyjnej oraz geriatrycznej. Zaplanowany strategicznie proces deinstytucjonalizacji zakłada rozwój opieki i wsparcia udzielanego w warunkach pozainstytucjonalnych, w środowisku lokalnym, w miarę możliwości w domu pacjenta lub jego rodziny. Konieczne jest dalsze wspieranie dziennych domów opieki medycznej. Dla poprawy poziomu bezpieczeństwa mieszkańców oraz poprawy jakości życia konieczne jest wsparcie koordynowanej opieki zdrowotnej, której wsparcie przyczyni się do zmian systemu ochrony zdrowia i lepszemu zaspokajaniu potrzeb pacjentów oraz poprawie efektywności leczenia, w tym szczególnie w odniesieniu do osób starszych i chorych przewlekle. Poprawa zdrowia

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>psychicznego mieszkańców regionu wymaga zwiększenia dostępu do psychiatrycznej opieki środowiskowej, która w sposób systemowy poprawia funkcjonowanie psychiatrycznej opieki zdrowotnej. Wystąpienie pandemii COVID-19 ujawniło potrzebę wsparcia systemu opieki zdrowotnej w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom oraz konieczność podjęcia działań mających na celu wzmocnienie odporności i wydolności systemu opieki w czasach kryzysu.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>	<p>Rozwój kultury i turystyki jest w UE ważnym elementem rozwoju gospodarczego, wpływającym na wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Obszary te są ze sobą nierozzerwalnie związane. Z turystyką powiązane jest dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze UE. Turystyka wraz z propagowaną dzięki niej kulturą umożliwia promowanie nie tylko atrakcji turystycznych, ale też unijnych wartości. Wsparcie udzielane w obszarze kultury oraz turystyki w perspektywie 2014-2020 cieszyło się dużym zainteresowaniem, przekraczającym dostępną alokację, co przełożyło się na liczne projekty podnoszące poziom dostępności do usług w tych obszarach. Potrzeby są jednak nadal znaczne. Dodatkowym kontekstem w tym zakresie stała się pandemia COVID-19, która spowodowała konieczność zmiany funkcjonowania wielu instytucji kultury i przedsiębiorstw turystycznych przyczyniając się także do ograniczenia ich finansowania, zmniejszyła też w sposób znaczny krajowy ruch turystyczny, doprowadzając okresowo do zaniku ruchu turystycznego w wymiarze międzynarodowym. Inwestycje ukierunkowane na wsparcie materialnego i</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>niematerialnego dziedzictwa regionu będą odpowiedzią na zdiagnozowane wyzwania związane z niskim poziomem zaufania, więzi społecznych, kapitału relacyjnego i poczucia tożsamości, jak również niewystarczającym poziomem wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego czy niewystarczającym dostępem do infrastruktury i usług na rzecz integracji społecznej (w szczególności na obszarach pozamiejskich). Projekty realizowane w obszarze kultury i turystyki staną się podstawą do budowania międzybranżowej i międzyinstytucjonalnej współpracy, wpływając tym samym na gospodarczy i społeczny rozwój regionu. Wsparcie budowania partnerstw będzie również odpowiedzią na wyzwanie związane z niską sprawnością systemu zarządzania rozwojem na poziomie regionalnym i lokalnym oraz niezadawalającym poziomem współpracy między JST, sektorem prywatnym, sektorem pozarządowym w WŁ.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;</p>	<p>Lata 2014-2019 odznaczały się poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce, jednak pojawienie się w 2020 r. pandemii COVID-19 i podjęte w związku z tym działania mające na celu ograniczenie jej rozprzestrzenienia się spowodowały pogorszenie wartości kluczowych wskaźników gospodarczych, w tym zwiększenie bezrobocia rejestrowanego. Stopa bezrobocia w województwie łódzkim wzrosła z 5.4 % w grudniu 2019 r. do 6,2% pod koniec 2020 r. Jednym z zaleceń CSR 2020 r., w które wpisują się działania w ramach FEŁ2027, jest więc łagodzenie skutków spowolnienia gospodarczego na rynku pracy. Zwalczanie</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		skutków kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 będzie wymagało podjęcia działań na rzecz zwiększania dostępu do zatrudnienia i poprawy sytuacji na rynku pracy osób bezrobotnych i poszukujących pracy. Działania aktywizacyjne obejmą osoby znajdujące się w trudnej sytuacji na rynku pracy (m.in. kobiety, osoby młode, osoby starsze, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami).
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	Dynamicznie zmieniający się rynek pracy wymaga poprawy efektywności i jakości funkcjonowania regionalnych instytucji rynku pracy tak by pracownicy tych instytucji byli przygotowani do skutecznej i elastycznej pomocy świadczonej osobom poszukującym pracy. Podniesienie kompetencji oraz aktualizacja wiedzy i umiejętności pracowników publicznych służb zatrudnienia przyczyni się do realizacji celów KSRR2030, z których wynika konieczność wzmocnienia potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	Czynnikiem wpływającym na rozwój przedsiębiorstw i ich konkurencyjność, a co za tym idzie budowanie lokalnej gospodarki jest m.in. inwestowanie w zasoby ludzkie. W perspektywie finansowej 2014-2020 funkcjonowanie Podmiotowego Systemu Finansowania odpowiadało potrzebom przedsiębiorców i pracowników oraz umożliwiała ich rozwój. Wzrost kompetencji pracowników przyczyni się do realizacji celów rozwojowych przedsiębiorstw. Uzasadnia to konieczność kontynuacji wsparcia

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>szkoleniowego i doradczego poprzez PSF w obszarach kluczowych dla rozwoju regionu. Pandemia COVID-19 spowodowała duże zmiany na rynku pracy. Firmy musiały ograniczać koszty, co często wiązało się z redukcją zatrudnienia. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja gospodarcza powoduje, że przedsiębiorcy zmuszeni są do zmiany profilu działalności, co również często wiąże się z zagrożeniem zwolnieniami. Dla regionu niezbędnym jest podejmowanie działań służących zapobieganiu dezaktywizacji zawodowej. W odpowiedzi zaplanowano wsparcie w postaci działań outplacementowych, które mają na celu utrzymanie zatrudnienia przez osoby, które utraciły lub są zagrożone utratą zatrudnienia. Sytuacja demograficzna województwa należy do najtrudniejszych w kraju. Region ma najniższy przyrost naturalny, najkrótsze przeciętne dalsze trwanie życia, najwyższy odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym. Powyższe uwarunkowania wpływają negatywnie na gospodarkę i rozwój. Koniecznym jest podjęcie działań poprawiających stan zdrowia mieszkańców regionu. Interwencje związane z profilaktyką zdrowotną, rehabilitacją medyczną i eliminowaniem zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy mają na celu poprawę stanu zdrowia mieszkańców, co w efekcie powinno prowadzić do wydłużenia aktywności zawodowej. Działania są spójne z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, kierunkami wsparcia Ram Strategicznych Ochrony Systemu Zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r. „Zdrowa przyszłość” oraz celami Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Istotnym wyzwaniem w zakresie edukacji jest wyrównywanie szans rozwojowych dzieci od najwcześniejszego etapu kształcenia. Oferta i dostępność placówek wychowania przedszkolnego nie zawsze jest wystarczająca. Niezbędne jest zatem podniesienie jakości edukacji przedszkolnej i oferty dodatkowych zajęć oraz inwestycje w zaplecze infrastrukturalne i wyposażenie. W regionie diagnozuje się także konieczność wspierania szkół i placówek realizujących kształcenie ogólne w obszarze dalszego tworzenia warunków do wysokiej jakości nauczania i niwelowania różnic terytorialnych występujących w tym zakresie. Zwiększa się także liczba dzieci z niepełnosprawnościami, dysfunkcjami oraz uczniów z różnego typu trudnościami w nauce . Stąd potrzeba objęcia ich właściwą pomocą psychologiczno-pedagogiczną, a także wyposażenia placówek oraz podniesienie kompetencji kadr oświaty w tym zakresie. Istotnym wyzwaniem są także działania dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynikającymi z ich szczególnych uzdolnień. W celu wsparcia uczniów w zakresie dokonywania właściwych wyborów edukacyjnych i zawodowych konieczna jest realizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego co wiąże się z rozwojem kadry doradców oraz dostarczeniem narzędzi do pracy z uczniami. W dalszym ciągu rozwoju wymagają działania na rzecz propagowania oraz podnoszenia znaczenia i jakości kształcenia zawodowego. Istotnym wyzwaniem są inwestycje w infrastrukturę, wyposażenie pracowni oraz dostosowywanie oferty kształcenia dla uczniów</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		zarówno w zakresie zawodowym jak i rozwoju zainteresowań i uzdolnień czy kompetencji kluczowych, społecznych, umiejętności podstawowych, przekrojowych oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli. Z uwagi na szybkie tempo zmian nadal obserwuje się rozbieżności pomiędzy ofertą szkolnictwa zawodowego a potrzebami pracodawców i rynku pracy, a także niewystarczające zaangażowanie pracodawców w realizację procesu kształcenia zawodowego, kształtowania ofert szkół oraz bazy miejsc odbywania praktyk i staży.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Tempo postępu i rozwoju, wprowadzanie innowacji, szczególnie technologicznych, w każdym obszarze życia sprawia, że zachodzi konieczność stałego podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji, kompetencji. Ta potrzeba w sposób szczególny uwidoczniła się w okresie pandemii. Edukacja przez całe życie to nie tylko możliwość odpowiadania na potrzeby rynku pracy, ale także większe możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, realizacji własnych aspiracji, potrzeb i zainteresowań. W województwie łódzkim występuje niski poziom uczestnictwa mieszkańców w kształceniu ustawicznym, co jest efektem m.in. niskiej świadomości społeczeństwa dotyczącej korzyści płynących z podnoszenia kwalifikacji i niewystarczającej oferty kształcenia w odniesieniu do potrzeb rynku pracy (za: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030). Brak udziału w kształceniu ustawicznym przekłada się na niskie kompetencje, które są nieadekwatne do wymogów stawianych przez rynek pracy. Aby temu zapobiegać i tworzyć nowoczesną i konkurencyjną

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>gospodarkę konieczne jest wsparcie kształcenia ustawicznego. Pozyskiwanie wiedzy niezależnie od wieku, poziomu wykształcenia czy doświadczenia zawodowego to najlepsza inwestycja współczesnego człowieka, stanowi główny warunek rozwoju społeczno-ekonomicznego. Realizacja wsparcia wpisuje się w cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, gdzie wskazano konieczność podejmowania działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego jako warunek rozwoju gospodarczego i innowacyjności.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p>	<p>Budowanie spójności społecznej wymaga podejmowania szeregu działań mających na celu ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego rodzin i osób zaliczanych do grup defaworyzowanych. Zmieniające się relacje w strukturze ludności stanowią dla regionu łódzkiego problem społeczny. Związany jest on z jednej strony ze starzeniem się społeczeństwa, a z drugiej ujemnym przyrostem naturalnym. Województwo łódzkie charakteryzuje się najniższym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym w Polsce. Kluczowe zatem w kontekście rozwoju województwa jest właściwe przygotowanie i zaangażowanie w procesy gospodarcze dostępnych zasobów ludzkich. Oznacza to zwiększanie aktywności zawodowej mieszkańców województwa, ze szczególnym uwzględnieniem grup najbardziej zagrożonych biernością zawodową. W 2020 roku ludność aktywna zawodowo stanowiła w województwie łącznie 80,5% populacji w wieku produkcyjnym (ok. 1,14 mln osób), a osoby bierne zawodowo stanowiły 19,5% populacji. Udział osób</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>biernych zawodowo utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Problem bierności zawodowej dotyczy przede wszystkim kobiet. W związku z powyższym niezbędne jest wdrożenie kompleksowych działań aktywizujących osoby z grup w niekorzystnej sytuacji społeczno-zawodowej poprzez realizację instrumentów społecznych, zawodowych, edukacyjnych i zdrowotnych oraz działania środowiskowe. Włączenie i aktywizacja tych osób będzie odbywała się również w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej np.: CIS, KIS, ZAZ, WTZ. Kluczową rolę we wspieraniu integracji społecznej osób ubogich i narażonych na wykluczenie społeczne powinny również odgrywać podmioty ekonomii społecznej i organizacje pozarządowe. Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej powinno w szczególności prowadzić do koncentracji ich działań głównie w obszarze usług użyteczności publicznej i wspieraniu rozwoju lokalnego. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie kraju i regionu np. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do 2027 r., Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p>	<p>Zgodnie z danymi zawartymi na stronie internetowej www.migracje.gov.pl liczba cudzoziemców w województwie łódzkim od kilku lat systematycznie rośnie. W 2021 r. ważny dokument pobytu posiada blisko 32 tys. cudzoziemców, z czego status uchodźcy dotyczy ponad 1,3 tys. osób. Grupę tą w największym stopniu stanowiły osoby w przedziale wiekowym</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>20-39 lat, natomiast pod względem kraju pochodzenia najliczniejszą grupę stanowili Ukraińcy – ponad 19 tys. oraz Białorusini – ponad 1,7 tys. osób. W obliczu ruchów migracyjnych w Europie Polska, a także region łódzki, stają przed wyzwaniem integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich. Jest ona szczególnie istotna w związku z potrzebami przedsiębiorców, związanymi z zatrudnianiem kompetentnych pracowników. Wsparcie dla cudzoziemców zamieszkujących województwo łódzkie powinno obejmować między innymi zmniejszanie barier w asymilacji z lokalnymi społecznościami, wsparcie w wymiarze m.in. edukacyjnym, zawodowym, językowym; pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie kraju i regionu np. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do 2027 r.</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;</p>	<p>ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<p>Jednym z negatywnych zjawisk obserwowanych w województwie łódzkim jest proces starzenia się społeczeństwa. Struktura wiekowa ludności województwa ulega niekorzystnym przemianom – zmniejsza się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (w 2020 r. ich udział wynosił 17,1%; 416,2 tys. osób) oraz w większym stopniu w wieku produkcyjnym (58,2%; 1 420,3 tys. osób), a zwiększa – w wieku poprodukcyjnym (w 2020 r. 24,7%; 601,5 tys. osób). Proces starzenia się społeczeństwa i związane z nim problemy zdrowotne wiążą się z ograniczeniem możliwości wykonywania czynności dnia codziennego. Rośnie</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>więc zapotrzebowanie na określone usługi społeczne, a zwłaszcza usługi opiekuńcze. Konieczna zatem staje się kontynuacja działań przyczyniających się do rozwoju dostępności i jakości usług społecznych świadczonych w formach zdeinstytucjonalizowanych. Pozwoli to na wydłużenie pozostawania osób potrzebujących wsparcia w środowisku domowym, co wzmocni poczucie godności i podmiotowości tych osób. Działania te przyczynią się również do odciążenia rodzin, a tym samym zwiększą szanse opiekunów na zatrudnienie i wpłyną na poprawę jakości opieki domowej. Realizowane będą również działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców regionu. Zdrowie to jeden z czynników determinujących jakość kapitału ludzkiego i niezbędny warunek dla utrzymania aktywności społecznej oraz wysokiej jakości życia. Zły stan zdrowia mieszkańców regionu jest poważnym wyzwaniem dla rozwoju województwa łódzkiego. Konieczne jest zatem podjęcie szeregu działań skierowanych do mieszkańców województwa w tym w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz poprawy jakości i dostępności do usług zdrowotnych. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie kraju i regionu np. Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do 2027 r., Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r., Mapie Potrzeb Zdrowotnych na okres od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r. Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych;	ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	<p>W województwie łódzkim w 2020 r. ze wsparcia oferowanego przez OPS i PCPR skorzystało łącznie 130 867 osób (5,4% ogółu ludności województwa). Jedną z głównych przyczyn udzielenia pomocy była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (18,2%). Uzasadnia to konieczność dalszego wspierania rodzin celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach celu szczegółowego realizowany będzie pakiet zdeinstytucjonalizowanych usług adresowanych do rodzin z dziećmi; dzieci, młodzieży i młodych dorosłych, osób w kryzysie bezdomności oraz osób wymagających aktywizacji społecznej. Proces deinstytucjonalizacji jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna piecza zastępcza i ten kierunek będzie kontynuowany. Wdrożone zostaną projekty na rzecz rozwoju usług wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz usług preadopcyjnych i postadopcyjnych, rozwój usług skierowanych do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych. Istotnym wyzwaniem jest również integracja społeczna najbardziej potrzebujących. Jest wiele kategorii osób, które samodzielnie nie są w stanie prawidłowo funkcjonować w dynamicznie zmieniającym się społeczeństwie, m.in. osoby w kryzysie bezdomności. Zdarzenia losowe, brak albo niedostateczne wsparcie najbliższego otoczenia doprowadzają często do sytuacji długotrwałego wykluczenia. Uzależnienie, negatywne wzorce,</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>wyuczona bezradność, trudności w asymilacji w nowym środowisku to tylko część problemów z jakimi trzeba będzie się zmierzyć w ramach planowanych działań. Realizacja wsparcia odpowiadać będzie na wyzwania zdiagnozowane w dokumentach strategicznych tworzonych na poziomie kraju i regionu np.: Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu do 2027 r., Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej Województwa Łódzkiego 2030.</p>
<p>5. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych.</p>	<p>RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>	<p>Wzmocnienie obszarów metropolitalnych jako siły napędowej wzrostu, innowacji i wydajności oraz przyspieszenie społeczno-gospodarczej rewitalizacji obszarów podupadających, szczególnie w małych i średnich miastach zostały wskazane jako wytyczne inwestycyjne dla Polski w zakresie finansowania polityki spójności na lata 2021-2027. Zgodnie z SRWŁ2030 budowaniu spójności terytorialnej sprzyja zrównoważona sieć osadnicza, a kluczową rolę odgrywają w niej miasta będące ogniskami rozwoju społeczno-gospodarczego. Zlokalizowane w nich funkcje, instytucje oraz zasoby są podstawą organizacji przestrzennej, w tym tworzenia i istnienia relacji miasto-otoczenie. Wsparcie powinno być także skierowane do obszarów wiejskich, które w województwie łódzkim są bardzo zróżnicowane gospodarczo. Część gmin wyróżnia się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi i bogatym dziedzictwem kulturowym. Posiadają one największe predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych. Istotne jest także</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>skierowanie interwencji do 18 gmin, uznanych za obszary zagrożone trwałą marginalizacją, gdyż kumulują się w nich problemy społeczne i gospodarcze. Odpowiedzią na potrzeby województwa jest dofinansowanie inwestycji mających znaczący potencjał w zakresie współpracy JST i wpływających istotnie na ich zrównoważony rozwój. Kołami zamachowymi zrównoważonego rozwoju będą m.in. projekty z zakresu kultury i turystyki, bazujące na potencjale endogenicznym. Przeciwdziałaniu degradacji układów i struktur funkcjonalno-przestrzennych w ośrodkach historycznych czy poprawie funkcjonowania obszarów ubóstwa i wykluczenia społecznego posłuży interwencja w zakresie rewitalizacji. Uwzględnione zostaną potrzeby wynikające ze zmian klimatu czy depopulacji. Powyższe wsparcie cieszyło się dużym zainteresowaniem wnioskodawców w latach 2014-2020, a potrzeby w tym zakresie są nadal znaczne, szczególnie w kontekście pandemii COVID-19.</p>
<p>8. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie</p>	<p>JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie</p>	<p>Gospodarka wyznaczonego w SRWŁ2030 obszaru transformacji, obejmującego 20% powierzchni regionu i 17% jego ludności, jest silnie zdominowana przez sektor górniczo-energetyczny. Ma to istotny wpływ na gospodarkę całego województwa, która także jest w znaczącej części uzależniona od górnictwa i energetyki węgla brunatnego. Stanowi to istotne wyzwanie dla regionu, dlatego przywiązuje się dużą wagę do sprawiedliwej i włączającej transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu. W związku z powyższym konieczne jest wdrożenie przedsięwzięć zaplanowanych w Terytorialnym</p>

Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet *	Uzasadnienie (streszczenie)
		<p>Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego, zakładającego wsparcie działań, które przyczyniać się będą do łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji, w szczególności względem pracowników dotkniętych skutkami tego procesu. W celu zmniejszenia negatywnych skutków transformacji szczególnie ważne będą działania w sferze społecznej związane z podniesieniem jakości kształcenia i kwalifikacji pracowników, zwiększeniem aktywności zawodowej mieszkańców, rozwojem kapitału społecznego oraz rozwojem usług społecznych. Kluczowa będzie interwencja związana z kompleksowym wsparciem w zakresie doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy i organizacji szkoleń zawodowych dla pracowników odchodzących z pracy w sektorze wydobywczo-energetycznym i osób poszukujących pracy. W sferze przestrzennej planowane działania skoncentrowane będą m.in. na: rekultywacji terenów zdegradowanych w kierunku przywrócenia im funkcji przyrodniczych lub nadania im nowych funkcji, przeciwdziałanie niedoborom wody, zmniejszaniu emisji z systemu transportowego, jego integracji i ograniczaniu wykluczenia transportowego i cyfrowego. Proces transformacji przyczyni się do osiągnięcia celów określonych przez UE w Europejskim Zielonym Ładzie oraz Europejskim Pakcie na rzecz Klimatu, a także celów PEP2040, uwzględnionych w KPEIK.</p>

* Odrębne priorytety zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+

2. Priorytety

Podstawa prawna: art. 22 ust. 2 i art. 22 ust. 3 lit. c) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.1. Priorytety inne niż pomoc techniczna

2.1.1. Priorytet: 1. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA INNOWACYJNEGO ŁÓDZKIEGO

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystania zaawansowanych technologii planuje się objęcie wsparciem publicznej infrastruktury badawczej. Planuje się również wsparcie projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw.

Wspierany będzie rozwój infrastruktury organizacji badawczych spoza Polskiej Mapy Infrastruktury Badawczej. Wspierane będą projekty służące realizacji agendy badawczej, której zakres jest zgodny z regionalną inteligentną specjalizacją, uzgodnione w ramach kontraktu programowego. Zakup aparatury specjalistycznej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych uzupełniającej posiadane zasoby będzie możliwy jako element kompleksowego projektu.

Przedsiębiorstwa mogą realizować prace B+R samodzielnie, przy wykorzystaniu własnych zasobów lub we współpracy z innymi przedsiębiorstwami bądź z organizacjami badawczymi, w trakcie całego procesu powstawania innowacji (od pomysłu do rynku) lub jego wybranych elementów. Wsparcie obejmuje fazę badań przemysłowych oraz prac rozwojowych, w tym opracowanie prototypów, demonstracje, opracowanie projektów pilotażowych, testowanie i walidację nowych lub ulepszonych produktów oraz procesów w otoczeniu stanowiącym model warunków rzeczywistego funkcjonowania, których głównym celem jest dalsze udoskonalenie techniczne produktów i procesów ich wytwarzania, a ostateczny kształt zasadniczo nie jest jeszcze określony. Zakup wyników prac B+R jest możliwy tylko w przypadku konieczności przeprowadzenia prac rozwojowych, uzupełniających lub dostosowujących technologie do specyfiki przedsiębiorstwa.

W wyniku prowadzonych prac badawczo-rozwojowych osiągnięty zostanie etap zaawansowania innowacyjnego rozwiązania (produktu, procesu), pozwalający na jego urynkwienie. Obok prac B+R elementem projektu może być wdrożenie wyników tych prac.

Przewiduje się również inicjowanie kontaktów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi w szczególności poprzez zakup z możliwością wdrożenia

usługi, która bezpośrednio dotyczy rozwoju produktu lub technologii przedsiębiorstwa.

Planuje się także wsparcie identyfikacji nowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych oraz budowy potencjału regionalnych systemów innowacji w ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania.

W przypadku projektów B+R przedsiębiorstw kryteria uwzględniać będą wysoki poziom ryzyka inwestycyjnego projektów innowacyjnych. Promowane będą przedsiębiorstwa zdecydowane na podnoszenie konkurencyjności poprzez realizację innowacyjnych projektów badawczych. Dodatkowo preferowane będą projekty uwzględniające działania pozytywnie wpływające na środowisko.

Interwencja w zakresie powyższego celu jest możliwa wyłącznie, gdy realizuje działania wpisujące się w zakres regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa łódzkiego, również nowych wyłonionych w ramach wspieranego procesu przedsiębiorczego odkrywania.

Realizacja przez wnioskodawcę przedsięwzięć związanych z tworzeniem bądź rozwojem istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego jest możliwa pod warunkiem przedstawienia planu prac badawczo-rozwojowych przewidzianych do prowadzenia na wspieranej infrastrukturze.

Wsparcie w zakresie projektów badawczo-rozwojowych jest skoncentrowane na MŚP. W ramach wsparcia kierowanego do dużych przedsiębiorstw premiovane będą głównie projekty z zakresu innowacji środowiskowych oraz wspierających transformację energetyczną regionu, które charakteryzują się wysoką wartością dodaną dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie publicznej infrastruktury badawczej lub aparatury badawczej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych;
- projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw (wsparcie infrastruktury lub badań przemysłowych[1] lub prac rozwojowych z możliwością ich wdrożenia);
- usługi badawcze z wdrożeniem dla przedsiębiorstw;
- wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą B+R;
- wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania (PPO).

[1] Przez badania przemysłowe rozumie się także badania aplikacyjne.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Przedsiębiorstwa.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Na etapie tworzenia programu nie wskazano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego, jednak ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Realizowane projekty będą miały wpływ na osiąganie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z rozwijaniem i wzmacnianiem zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywaniem zaawansowanych technologii.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Udoskonalenie Regionalnej Strategii Innowacyjności poprzez zarządzanie procesem przedsiębiorczego odkrywania* (BEYOND EDP).

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z Działaniem 1: Innowacje oparte na wyzwaniach, Działaniem 2: Innowacje i transformacja cyfrowa i Działaniem 3: Innowacje poprzez współtworzenie w ramach obszaru tematycznego Innowacje wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. W województwie łódzkim w perspektywie 2014-2020, pomimo zastosowania mechanizmu dotacyjnego w typach projektów z zakresu zwiększenia potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystania zaawansowanych technologii, konkursy cieszyły się stosunkowo niewielkim zainteresowaniem.

Ze względu na fakt, że takie typy projektów wymagają od beneficjenta poniesienia sporych nakładów oraz dużego ryzyka niepowodzenia inwestycji, prawdopodobnego braku zainteresowania pośredników finansowych lub niewspółmiernie wysokich kosztów zarządzania, tylko forma bezzwrotna może zachęcić do realizacji takich projektów.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel	Fundusz	Kategoria regionu	Nr	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni	Cel końcowy
-----------	-----	---------	-------------------	----	----------	-----------------	--------------	-------------

	szczegółowy			identyfikacyjny			(2024)	(2029)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	40,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0,00	40,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO06	Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych	roczny EPC	0,00	70,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	przedsiębiorstwa	0,00	30,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO016	Udział podmiotów instytucjonalnych w procesie przedsiębiorczego odkrywania	szt	2,00	8,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO 07	Liczba realizowanych projektów B+R	szt	0,00	48,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0,00	2021-2029	35 565 000,00	IZ FEŁ2027	
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR98	Pracownicy MŚP kończący szkolenia w zakresie rozwoju umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (według rodzaju umiejętności: techniczne, zarządzanie, przedsiębiorczość, ekologiczne, inne)	uczestnicy	0,00	2021-2029	360,00	IZ FEŁ2027	
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRR 02	Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne - dotacje	EUR	0,00	2021-2029	35 565 000,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	001. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	4 855 814,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	002. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	4 855 814,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	003. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 278 616,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	004. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	12 119 796,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	005. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	713 954,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	006. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	713 953,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	007. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	69 654,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	008. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 029 949,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	009. Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	2 051 428,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	010. Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	2 051 427,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	011. Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	902 855,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	012. Działania badawcze i innowacyjne w publicznych ośrodkach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	1 002 855,00

1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	023. Rozwój umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności dostosowawczych przedsiębiorstw w razie zmian	2 800 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	100 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	029. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i uniwersytetami koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmiany klimatu	100 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	030. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	100 000,00
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	80 885,00
1	RSO1.1	Ogółem			34 827 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	34 827 000,00
1	RSO1.1	Ogółem			34 827 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	34 827 000,00
1	RSO1.1	Ogółem			34 827 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	34 827 000,00
1	RSO1.1	Ogółem			34 827 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Perspektywa finansowa 2014-2020 pokazała, że projekty z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych cieszyły się dużym zainteresowaniem, na co wskazuje szczególnie wartość składanych wniosków, która przekroczyła dostępną alokację. Największy poziom zainteresowania przejawiały podmioty lecznicze w regionie, o czym świadczy fakt, że w przeprowadzonym w 2017 roku naborze (alokacja 49,8 mln zł) złożono wnioski (poprawne formalnie) na kwotę dofinansowania UE równą blisko 59 mln zł. W zakończonym w kwietniu 2019 roku naborze z zakresu e-zdrowia również złożono wnioski znacznie przekraczające kwotę alokacji, jaka została przeznaczona na ten nabór. Natomiast niższy niż zakładano okazał się potencjał jednostek samorządu terytorialnego do realizacji projektów z zakresu e-administracji, na które przeznaczono w ramach naborów najwięcej środków. Planowany do realizacji zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z potrzebą dalszego upowszechnienia technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz gospodarczego i społecznego wykorzystania możliwości społeczeństwa cyfrowego, przy uwzględnieniu aktywnego wsparcia działań na rzecz upowszechniania e-usług publicznych oraz udostępniania zasobów gromadzonych przez instytucje sektora publicznego.

Planowane wsparcie koncentrować się będzie na udostępnianiu nowych e-usług publicznych (o pełnej dostępności on-line[1]) oraz poprawie funkcjonalności i dostępności on-line już istniejących. Realizacja przedsięwzięć polegających na rozwoju elektronicznych usług publicznych przyczyni się do wzrostu liczby uruchomionych systemów teleinformatycznych oraz zainstalowanych aplikacji w instytucjach publicznych, co przełoży się na wzrost liczby mieszkańców korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną oraz elektroniczną dostępność urzędu i jego usług, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach celu szczegółowego podjęte będą również działania mające na celu informatyzację instytucji publicznych poprzez wykorzystanie w nich technologii informacyjno-komunikacyjnych, które wewnątrznie będą wspierały ich pracę. Przedsięwzięcia mają zwiększać efektywność funkcjonowania instytucji poprzez wprowadzenie wymiany danych i informacji w formie elektronicznej, a także bezpieczeństwo teleinformatyczne.

Rozwój cyfrowy poprzez zwiększenie dostępności danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania wymusza dofinansowanie inwestycji zwiększających poziom cyfryzacji danych oraz udostępniania danych z rejestrów publicznych.

W celu wzmocnienia potencjału administracji publicznej niezbędne jest podnoszenie wiarygodności i jakości danych w rejestrach publicznych, zwiększenia ich dostępności oraz budowy cyfrowych zasobów o znacznym potencjale ponownego wykorzystania, pozostających do dyspozycji podmiotów także spoza sektora publicznego.

Przedsięwzięcia muszą zapewniać interoperacyjność oraz komplementarność planowanych e-usług (w tym digitalizacji zasobów publicznych) z poziomem krajowym.

Powyższe działania umożliwią zwiększenie zakresu danych dostępnych w postaci cyfrowej, jak i poprawę dostępności usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Ponadto przyczynią się do wzmocnienia odporności instytucji publicznych na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia, czy kryzys gospodarczy.

Rozwój elektronicznej administracji oraz elektronicznych usług dla mieszkańców powinien przebiegać równolegle z działaniami na rzecz poprawy cyberbezpieczeństwa. W ramach celu szczegółowego podjęte będą działania zwiększające poziom bezpieczeństwa informacji poprzez wzmocnienie odporności oraz zdolności do skutecznego zapobiegania i reagowania na cyberataki w systemach informacyjnych instytucji sektora publicznego.

Cyfryzacja administracji wiąże się także z koniecznością podnoszenia kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego w celu efektywnego wykorzystania możliwości, jakie daje współczesna administracja.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- przedsięwzięcia z zakresu e-usług publicznych, w tym e-administracji, e-zdrowia, e-kultury polegające na rozwoju interoperacyjnych elektronicznych usług publicznych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz zapewniających powszechny, otwarty dostęp dla obywateli do usług;
- przedsięwzięcia w zakresie cyfryzacji działalności instytucji publicznych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów itp.);
- przedsięwzięcia związane z digitalizacją zasobów publicznych będących w posiadaniu instytucji publicznych, w tym instytucji kultury i nauki;
- przedsięwzięcia polegające na budowaniu, aktualizacji, poprawie jakości baz danych, w tym baz danych przestrzennych (geodezyjnych);
- przedsięwzięcia z zakresu rozwoju cyberbezpieczeństwa, tj. wzmocniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych o zasięgu regionalnym i lokalnym;
- przedsięwzięcia w zakresie wsparcia rozwoju kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego.

[1] Zgodnie z „e-Government Benchmark Report 2020”.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Jednak ze względu na

specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie wyklucza się z możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych. Na etapie tworzenia programu nie wskazano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 2: *Innowacje i transformacja cyfrowa* w ramach obszaru tematycznego *Innowacje* wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wprowadzenie nowych technologii w e-usługach publicznych rzadko kiedy niesie za sobą bezpośrednie zwiększenie przychodów instytucji publicznych. Są to działania o charakterze niekomercyjnym, dlatego w ramach cs(ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	instytucje publiczne	0,00	40,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	166 000,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	016. Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	15 886 000,00
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	018. Usługi i aplikacje IT w zakresie umiejętności cyfrowych i włączenia cyfrowego	2 444 000,00
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	019. Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	6 110 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	24 440 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	24 440 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	24 440 000,00
1	RSO1.2	Ogółem			24 440 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Dla osiągnięcia celu dotyczącego wzrostu i konkurencyjności sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw realizowane będą działania w zakresie wsparcia inwestycji w MŚP, w szczególności zwiększających ich zaawansowanie technologiczne i zdolność do wdrażania innowacji oraz stymulowania popytu na innowacje ze strony MŚP i społeczeństwa.

Wspierany będzie wzrost internacjonalizacji przedsiębiorstw, w tym zwiększenia zdolności przedsiębiorstw do tworzenia produktów i usług o potencjale eksportowym (rozwój produktów), poszukiwania i zdobywania nowych rynków oraz zmiany modelu biznesowego.

Dofinansowaniem będzie objęte także tworzenie lepszych warunków dla rozwoju MŚP. Wspierane będzie w szczególności uzbrajanie terenów inwestycyjnych oraz wsparcie branż kluczowych w regionie (w tym poprzez promocję gospodarczą regionu).

Ponadto wspierana będzie dalsza transformacja cyfrowa gospodarki, polegająca na: transformacji modeli biznesowych polskich przedsiębiorstw w kierunku Przemysłu 4.0 i gospodarki opartej na danych, a w szczególności automatyzacji, robotyzacji i cyfryzacji przedsiębiorstw, zwiększeniu wykorzystania systemów procesowych, wsparciu przestawienia firm na cyfrowy łańcuch dostaw i wprowadzaniu TIK do codziennej działalności.

Budowaniu potencjału przedsiębiorstw służyć będzie wsparcie rozwoju usług dla MŚP (w tym innowacyjnych), zwiększanie zdolności regionalnych ekosystemów do sieciowania (a docelowo do klasteryzacji) podmiotów biznesowych i naukowych. Otoczenie biznesu powinno stanowić wsparcie dla transformacji MŚP, stąd konieczne jest stworzenie profesjonalnego zaplecza doradczego, wykraczającego poza aktualną ofertę instytucji otoczenia biznesu oraz wspieranie rozwoju systemów doskonałości procesowej i produktowej przedsiębiorstw poprzez upowszechnianie systemów i standardów jakości wśród przedsiębiorstw, wsparcie popytu na projakościowe usługi instytucji otoczenia biznesu (w tym mentoring, sieciowanie, zmiana modeli biznesowych, internacjonalizacja).

W ramach niniejszego celu wspierany będzie rozwój przedsiębiorstw w regionie łódzkim poprzez zwiększenie aktywności inwestycyjnej i zatrudnienia, które będzie skutkowało trwałym rozwojem firm oraz wprowadzaniem na rynek wysokiej jakości produktów. Interwencja ukierunkowana będzie przede wszystkim na inwestycje produkcyjne MŚP wprowadzające innowacje bądź na wdrożenie wyników prac B+R. Dofinansowanie będzie także przeznaczone na tworzenie nowych modeli biznesowych dotyczących zarówno budowania zdolności do konkurowania na rynkach międzynarodowych, jak i nowych modeli biznesowych odpowiadających wyzwaniom cyfrowej i zielonej transformacji. W związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19 konieczne jest także promowanie opracowywania i wdrażania modeli biznesowych redukujących zależność polskich firm od globalnych łańcuchów dostaw (w szczególności uzależnienia od jednego dostawcy spoza UE), poprzez zwiększanie zdolności do wytwarzania kluczowych produktów i usług w kraju. Przewiduje się

również możliwość wspierania: rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej, czy gospodarki o obiegu zamkniętym.

Preferowane będą projekty wpisujące się w regionalne inteligentne specjalizacje województwa łódzkiego, również nowe wyłonione w ramach wspieranego procesu przedsiębiorczego odkrywania.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw;
- dostosowanie terenu inwestycyjnego do potrzeb MŚP;
- wsparcie branż kluczowych w regionie;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie Przemysłu 4.0;
- rozwój usług dla firm (w tym innowacyjnych);
- wsparcie inwestycji w MŚP zwiększających ich zdolności produkcyjne;
- wdrożenie innowacji, wyników prac B+R z możliwością wsparcia jako element projektu tworzenia nowych modeli biznesowych;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

MŚP.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw) oraz przestrzenną (projekty realizowane na terenie województwa łódzkiego) planowanego wsparcia, a także ścisłe powiązanie interwencji z przepisami prawa polskiego regulującymi kwestie przedsiębiorczości, które wchodzi w zakres Priorytetu 1, nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Ulepszenie*

instrumentów polityki dedykowanej rozwojowi systemu innowacji MŚP poprzez wdrożenie rozwiązań przemysłu 4.0 (INNO PROVENT).

Realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z wzmocnieniem trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzeniem miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z Działaniem 1: Innowacje oparte na wyzwaniach, Działaniem 2: Innowacje i transformacja cyfrowa i Działaniem 3: Innowacje poprzez współtworzenie w ramach obszaru tematycznego Innowacje wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie instrumentów finansowych w projektach charakteryzujących się relatywnie niskim ryzykiem ze względu na wykonalność ekonomiczną, poziom zwrotu z inwestycji i okres tego zwrotu oraz ze względu na status odbiorcy wsparcia.

Wykorzystanie instrumentów finansowych planuje się w typie projektu dotyczącym wsparcia inwestycji w MŚP zwiększających ich zdolności produkcyjne, wsparcia internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej i Przemysłu 4.0, a także dostosowania terenu inwestycyjnego do potrzeb MŚP.

W przypadku finansowania pozostałych typów projektów w tym celu wsparcie dotacyjne lub połączenie IF i dotacji może być niezbędne, aby zapewnić wykonalność finansową projektów.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	1 590,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej	RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0,00	270,00

			rozwinęte						
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	0,00	1 320,00	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	przedsiębiorstwa	0,00	95,00	

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych podmiotach	roczny EPC	0,00	2021-2029	500,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0,00	2021-2029	187 047 000,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	przedsiębiorstwa	0,00	2021-2029	250,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRR 02	Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne - dotacje	EUR	0,00	2021-2029	86 273 000,00	IZ FEL2027	
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRR 03	Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne – instrumenty finansowe	EUR	0,00	2021-2029	100 774 000,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	001. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	26 042 625,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	002. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	26 042 625,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	005. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	6 510 656,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	006. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	6 510 656,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	013. Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	5 709 330,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	020. Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	8 871 664,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	021. Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	14 309 135,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	024. Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	5 723 653,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	025. Inkubator przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out oraz przedsiębiorstw typu start-up	6 439 110,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	026. Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	2 575 645,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	027. Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	58 733 960,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	17 316 918,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	038. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	5 266 856,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	072. Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	1 266 856,00

1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	4 000 000,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	265 577,00
1	RSO1.3	Ogółem			195 585 266,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	77 027 968,00
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	118 557 298,00
1	RSO1.3	Ogółem			195 585 266,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	195 585 266,00
1	RSO1.3	Ogółem			195 585 266,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
1	RSO1.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	195 585 266,00
1	RSO1.3	Ogółem			195 585 266,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 2. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZIELONEGO ŁÓDZKIEGO

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego wspierane będą inwestycje prowadzące do poprawy jakości powietrza i efektywności energetycznej w regionie.

W celu poprawy efektywności energetycznej niezbędne jest podjęcie działań służących ograniczeniu zapotrzebowania na energię, takich jak termomodernizacja budynków, inwestycje w źródła ciepła, czy systemy ciepłownicze przy zachowaniu wymogów środowiskowych i spełnieniu warunków ekonomicznej opłacalności.

Realizacja projektów w powyższym zakresie pozwoli na obniżenie zużycia paliw konwencjonalnych oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza odpowiedzialnych za powstawanie zjawiska tzw. niskiej emisji, a tym samym poprawę jakości powietrza.

Wspierane będą projekty zwiększające w jak największym stopniu efektywność energetyczną oraz o jak największej efektywności kosztowej w powiązaniu z efektami oszczędnościowymi, a także o jak największej redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Realizowane będą działania z zakresu termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, wielorodzinnych budynków mieszkalnych lub przedsiębiorstw. Wspierane będą rozwiązania kompleksowe, uwzględniające m.in. ocieplenie obiektu, wymianę okien, drzwi zewnętrznych, inwestycje w systemy grzewcze wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła (z wyłączeniem instalacji kotłowni na węgiel) lub podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub chłodniczej, instalacje do produkcji energii z OZE, inwestycje w systemy wentylacji. Wsparcie pozwoli na pełnienie wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie efektywności energetycznej oraz zmniejszenie zjawiska ubóstwa energetycznego, jak również poprawę efektywności energetycznej przedsiębiorstw.

Działania termomodernizacyjne realizowane będą na podstawie przeprowadzonych wcześniej audytów energetycznych. Możliwe są także dodatkowe uzasadnione inwestycje, nie wynikające wprost z audytu energetycznego, pod warunkiem, że będą niezbędne do przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych lub przyczyniać się będą do osiągnięcia innych celów środowiskowych, a ich koszt kwalifikowalny stanowić będzie nie więcej niż 20% wydatków kwalifikowalnych projektu.

Projekty termomodernizacyjne muszą przyczynić się do zwiększenia efektywności energetycznej na poziomie nie niższym niż 30% (z wyjątkiem zabytków).

Zwiększeniu efektywności energetycznej służyć też będą inwestycje dotyczące oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych oraz inwestycje w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej.

Wspierane będą również inwestycje z zakresu sieci ciepłowniczych lub chłodniczych wraz z przyłączeniem do sieci ciepłowniczych lub chłodniczych celem

wyeliminowania punktowych źródeł ciepła.

Wsparcie uzyskają również przedsięwzięcia z zakresu monitoringu i kontroli jakości powietrza w celu realizacji uchwały antysmogowej. W celu zintegrowania działań mających na celu wzrost świadomości i wiedzy mieszkańców regionu w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania OZE wspierane będą działania edukacyjno-informacyjne.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych budynków użyteczności publicznej;
- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- inwestycje w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych w MŚP;
- inwestycje w zakresie sieci ciepłowniczych lub chłodniczych wraz z przyłączeniem do sieci ciepłowniczych lub chłodniczych;
- inwestycje w zakresie oświetlenia publicznego z wykorzystaniem urządzeń energooszczędnych i ekologicznych;
- inwestycje w zakresie nowo budowanych pasywnych budynków użyteczności publicznej;
- podnoszenie świadomości i wiedzy w zakresie poprawy efektywności energetycznej i wykorzystania OZE;
- inwestycje służące kontroli jakości powietrza.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i

niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

-MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;

-MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

-MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;

-MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR). W przypadku, gdy strategia terytorialna nie zawiera wykazu operacji, które mają być wspierane,

organy te biorą udział w takim wyborze.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z poprawą efektywności energetycznej. Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną w regionach UE opartych na gospodarce węglowej* – DeCarb. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Usprawnienie wysiłków na rzecz efektywności energetycznej w regionie poprzez pogłębienie współpracy regionalnej w ramach obszaru tematycznego Energia wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się wykorzystanie IF w zakresie przedsięwzięć termomodernizacyjnych MŚP oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, w których beneficjentami będą wspólnoty mieszkaniowe lub TBS. Dotacje planuje się w zakresie pozostałych przedsięwzięć. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego często warunkiem realizacji inwestycji jest uzyskanie wsparcia w postaci dotacji. Zastosowanie dotacji pozwoli na osiągnięcie znacznie lepszych efektów ekologicznych, poprzez realizację większej liczby przedsięwzięć mających wpływ na poprawę efektywności energetycznej, niż w przypadku udostępnienia w tym zakresie IF (czy IF połączonych z dotacją).

W zakresie przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych, w których beneficjentami będą przedsiębiorstwa, również planuje się dotacje. W związku z niskim zainteresowaniem w perspektywie finansowej 2014-2020 projektami w powyższym zakresie oraz niską zdolnością do generowania przychodu brak jest uzasadnienia do zastosowania IF.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO18	Lokale mieszkalne o lepszej udoskonalonej charakterystyce energetycznej	lokale mieszkalne	0,00	2 800,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO19	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	metry kwadratowe	0,00	547 700,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO165	Liczba nowych/ zmodernizowanych punktów świetlnych	szt	0,00	11 200,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	129 300,00	2021-2029	87 500,00	IZ FEL2027	
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok	26 400,00	2021-2029	18 900,00	IZ FEL2027	
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRR010	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej i ciepłej	MWh/rok	0,00	2021-2029	112 800,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	038. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	6 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	040. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP lub w dużych przedsiębiorstwach oraz działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	4 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	041. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	17 363 043,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	042. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	8 242 028,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	043. Budowa nowych energooszczędnych budynków	26 824 484,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	044. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	49 034 663,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	28 385 695,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	046. Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej i odporności na zmiany klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	1 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	054. Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	5 823 205,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu	8 176 610,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	142 849 728,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	12 000 000,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	60 000 000,00
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	94 849 728,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	154 849 728,00
2	RSO2.1	Ogółem			154 849 728,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wspieraniu energii odnawialnej w ramach celu szczegółowego służyć będą inwestycje w infrastrukturę służącą wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, m.in. energii wiatrowej, słonecznej, geotermalnej, aerotermalnej, z biogazu i biomasy (nie będą wspierane instalacje do współspalania biomasy z węglem), wodnej (inwestycje w elektrownie wodne ograniczone będą do działań dotyczących istniejących obiektów, a także nie mogą one powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000). Wspierane instalacje służyć będą przede wszystkim produkcji lub magazynowaniu energii elektrycznej, ciepłej, chłodu, biometanu lub biopaliw II i III generacji.

Jako element projektu możliwe będzie wsparcie inwestycji z zakresu sieci elektroenergetycznych o napięciu poniżej 110 kV, umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Wspierane będą projekty o jak największej efektywności kosztowej w powiązaniu z efektami wpisującymi się w cel szczegółowy, a także o jak największej redukcji emisji gazów cieplarnianych.

Dofinansowanie obszaru OZE przyczyni się do rozwoju inicjatyw takich jak klastry energii, czy spółdzielnie energetyczne.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-wsparcie infrastruktury służącej produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;

-wsparcie infrastruktury służącej do magazynowania energii ze źródeł odnawialnych działającej na potrzeby danego źródła OZE.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

-MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;

-MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

-MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;

-MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR). W przypadku, gdy strategia terytorialna nie zawiera wykazu operacji, które mają być wspierane, organy te biorą udział w takim wyborze.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych ze zwiększeniem udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto. Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną w regionach UE opartych na gospodarce węglowej – DeCarb*. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 4: Zwiększenie udziału energii odnawialnej, w tym odnawialnej energetyki morskiej w ramach obszaru tematycznego Energia wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się wykorzystanie instrumentów finansowych w projektach, których beneficjentami będą przedsiębiorcy. Dotacje planuje się skierować do jednostek sektora finansów publicznych, których możliwości finansowania inwestycji są ograniczone (w związku z często niekorzystną sytuacją finansową, a jednocześnie koniecznością finansowania szerokiego zakresu inwestycji) – pozwoli to na osiągnięcie znacznie lepszych efektów ekologicznych, poprzez realizację większej liczby przedsięwzięć wykorzystujących OZE, niż w przypadku udostępnienia w tym zakresie IF (czy IF połączonych z dotacją).

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	35,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0,00	75,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO034	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt	0,00	5 500,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO036	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt	0,00	11 000,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MWh/rok	0,00	2021-2029	127 200,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	047. Energia ze źródeł odnawialnych: wiatrowa	11 323 193,00

2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna	115 410 973,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	049. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa	2 699 019,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	050. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa o wysokim poziomie redukcji emisji gazów cieplarnianych	1 799 346,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna)	2 477 899,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	120 310 430,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	13 400 000,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	50 000 000,00
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	83 710 430,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	133 710 430,00
2	RSO2.2	Ogółem			133 710 430,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.4. Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W związku z postępującymi zmianami klimatu planuje się wspieranie działań służących poprawie zdolności adaptacji do zmian klimatu, minimalizowaniu ich skutków, zapobieganiu ryzyku i zapewnieniu odporności na klęski żywiołowe na terenie województwa łódzkiego.

Z uwagi na straty wyrządzone na terenach miejskich w związku z nasilaniem się zjawisk ekstremalnych wywołanych zmianami klimatu oraz spodziewane zwiększenie ich częstotliwości ważnym aspektem są działania w zakresie adaptacji do zmian klimatu w miastach. Wspierane będą między innymi zrównoważone systemy gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi (w szczególności zapewniających skuteczne zatrzymanie tych wód w miejscu opadu, połączone z ich infiltracją, ewapotranspiracją z wykorzystaniem rozwiązań opartych na przyrodzie np. ogrody deszczowe, rozszczelnienie i zwiększanie chłonności nawierzchni, zielone dachy, ściany, fasady, przystanki, stawy, niecki, rowy bioretencyjne, rowy i powierzchnie infiltracyjne), zielono-niebieska infrastruktura. Wsparcie terenów zieleni na obszarach miejskich (mogące również skutkować zwiększeniem ich powierzchni) oraz retencja wód opadowych pozwolą zmniejszyć zjawisko tzw. wysp ciepła oraz będą stanowić zabezpieczenie terenów miast przed podtopieniami, ulewami oraz suszą.

W sytuacjach zmniejszenia dostępnej ilości wody lub obniżenia jakości wody, będących skutkiem suszy lub w sytuacji, gdy infrastruktura jest niewydolna w warunkach fal upałów lub suszy konieczne są też inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Z uwagi na rosnące ryzyko pożarów, będące pokłosiem zmian klimatu, istotne są również inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów oraz obszarów cennych przyrodniczo. Mogą one obejmować między innymi systemy obserwacji i łączności przeciwpożarowej (np. maszty, dostrzegalnie pożarowe, urządzenia telewizji przemysłowej do obserwacji), ale również drogi pożarowe, zbiorniki wodne do celów ppoż. Wskazane działania wpłyną na zmniejszenie zagrożenia pożarowego w lasach, co w konsekwencji przełoży się na ochronę cennych zasobów przyrody.

W związku z diagnozowanym zagrożeniem deficytu wody, który obejmować będzie znaczną część województwa, wsparcie będzie dotyczyć inwestycji w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej. Wspierane będą m.in. inwestycje dot. małej retencji w ekosystemach oraz zlewniach, w tym naturalnych ekosystemach na obszarach cennych przyrodniczo oraz ekosystemach przekształconych wykorzystywanych na potrzeby produkcji rolnej. Przełoży się to na zrównoważone zarządzanie zasobami wodnymi i przyrodniczymi.

Istotnym wyzwaniem dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zwiększenia odporności na klęski żywiołowe jest doposażenie służb ratowniczych. Kluczowy jest tu zakup sprzętu niezbędnego do skutecznego prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.

Stosownie do wymogów Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej wspierane inwestycje, z wyjątkiem przewidzianych w dyrektywie odstępstw, nie mogą powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą też pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000, chyba że zachodzą przesłanki do odstępstw przewidzianych w dyrektywie siedliskowej.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw, instytucji publicznych oraz całego regionu łódzkiego na sytuacje kryzysowe, takie jak skutki zmian klimatu.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- adaptacja miast do zmian klimatu;
- inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- inwestycje w zakresie ochrony przed pożarami lasów oraz obszarów cennych przyrodniczo;
- inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej;
- zakup sprzętu do prowadzenia akcji ratowniczych lub usuwania skutków zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii chemiczno-ekologicznych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie

płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

-MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;

-MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

-MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;

-MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR). W przypadku, gdy strategia terytorialna nie zawiera wykazu operacji, które mają być wspierane, organy te biorą udział w takim wyborze.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z łagodzeniem skutków występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych. Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Doskonalenie polityk w zakresie ponownego wykorzystania wody dla oszczędzania zasobów w regionach europejskich - AQUARES*. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Wzmocnienie roli i znaczenia biogospodarki dla osiągnięcia większego zrównowżenia, produktywności i adaptacji do zmiany klimatu, a także odporności, w tym odporności ekosystemów na zmianę klimatu w ramach obszaru tematycznego Biogospodarka wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Biorąc pod uwagę, iż działania związane z zabezpieczeniem przed suszą oraz ochroną przed powodzią, pożarami i skutkami zmian klimatu nie dotyczą generalnie projektów mogących generować przychody, a także to, że potrzeby inwestycyjne dotyczą głównie odpowiedzialności organów państwa i samorządu, które realizują właściwe działania w tym zakresie nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	hektary	0,00	13,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO28	Powierzchnia objęta środkami ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	hektary	0,00	100 000,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RRCR36	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed niekontrolowanymi pożarami	osoby	0,00	2021-2029	25 000,00	IZ FEL2027	
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RRCR37	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub niekontrolowanych pożarów)	osoby	0,00	2021-2029	45 000,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	058. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: powódzie i osuwiska (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	14 000 000,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	059. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: pożary (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	13 213 931,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	060. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: inne zagrożenia, np. burze i susze (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	13 000 000,00
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	40 213 931,00
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	15 000 000,00
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	25 213 931,00
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.4	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	40 213 931,00
2	RSO2.4	Ogółem			40 213 931,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na obszarze województwa łódzkiego niezbędna jest realizacja inwestycji w zakresie sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków. Wybór projektów z zakresu kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków komunalnych (w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi) oparty będzie o *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)*. Wspierane będą jedynie aglomeracje, które nie spełniają wymogów dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (91/271/EWG). W pierwszej kolejności dofinansowane będą aglomeracje o wielkości co najmniej 10.000 RLM. W projektach dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych ważnym aspektem będą działania dotyczące uporządkowania gospodarki osadami ściekowymi, z uwzględnieniem hierarchii sposobów postępowania z osadami ściekowymi.

W ramach projektów dotyczących oczyszczalni ścieków komunalnych elementem projektu mogą być inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii.

W celu zapewnienia bardziej wydajnego gospodarowania wodą wspierane będą m.in. inwestycje w systemy monitoringu infrastruktury wodociągowej, instalacje odzysku i ponownego wykorzystania wody (w tym w procesach przemysłowych), inwestycje w dualne instalacje kanalizacyjne umożliwiające użycie wody szarej w toaletach. W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody do spożycia konieczne są też inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody. W uzasadnionych przypadkach możliwa będzie rozbudowa systemów wodociągowych (nowe sieci wodociągowe, nowe stacje ujęć i uzdatniania wody) jako element projektu dotyczącego gospodarki ściekowej (wydatki na tę część będą limitowane) lub jako samodzielny projekt, gdy zapewniona została już gospodarka ściekowa na danym obszarze zgodna z przepisami krajowymi i unijnymi.

Realizacja zaplanowanych działań przyczyni się do właściwego gospodarowania zasobami wodnymi (również poprzez ich oszczędzanie) jak i ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje w zakresie oczyszczalni ścieków komunalnych, w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi;

-inwestycje w zakresie kanalizacji sanitarnej;

-inwestycje w infrastrukturę do celów ujęcia, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

-wspieranie wydajnego gospodarowania wodą.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z uporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej. Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Doskonalenie polityk w zakresie ponownego wykorzystania wody dla oszczędzania zasobów w regionach europejskich* — AQUARES. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 2: Zmniejszenie emisji substancji biogennej z obszarów miejskich i innych źródeł punktowych w ramach obszaru tematycznego Biogeny wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Działania związane z inwestycjami w zaopatrzenie w wodę, kanalizację i oczyszczanie ścieków, nie dotyczą generalnie projektów, które mogą generować zysk. Ponadto działania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej należą do zadań publicznych, za których realizację odpowiedzialne są organy samorządu terytorialnego. Także w zakresie inwestycji realizowanych przez przedsiębiorstwa w celu stworzenia zachęty do realizacji inwestycji mających na celu bardziej wydajne gospodarowanie wodą planuje się zastosowanie wsparcia dotacyjnego.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	0,00	54,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej	RCO32	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych	równoważna liczba	0,00	10 000,00

			rozwinęte		instalacji oczyszczania ścieków		mieszkańców		
--	--	--	-----------	--	---------------------------------	--	-------------	--	--

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0,00	2021-2029	25 000,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	063. Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę pitną) zgodne z kryteriami efektywności	6 000 000,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	064. Gospodarka wodna i ochrona zasobów wodnych (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, konkretne działania w celu przystosowania się do zmiany klimatu, ponowne użycie, ograniczanie wycieków)	2 000 000,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	065. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	10 079 825,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	066. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	20 000 000,00
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	3 660 000,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	41 739 825,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	41 739 825,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	41 739 825,00
2	RSO2.5	Ogółem			41 739 825,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.6. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, gdzie wartość produktów, materiałów i zasobów w gospodarce jest utrzymywana tak długo, jak to możliwe, a wytwarzanie odpadów ograniczone do minimum, stanowi istotny wkład w działania zmierzające do stworzenia zrównoważonej, niskoemisyjnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki[1]. Biorąc pod uwagę powyższe planowane jest wsparcie pozwalające na przechodzenie od gospodarki linearnej do gospodarki o obiegu zamkniętym.

Problemy gospodarcze, będące wynikiem COVID-19, mogą wywrzeć negatywny wpływ na stan środowiska. Stosowane podczas pandemii środki ochrony przyczyniają się do zwiększenia ilości odpadów (w tym medycznych), dlatego istotne jest również rozwiązanie tej kwestii.

Wspierane będą w szczególności inwestycje w zakresie selektywnego zbierania odpadów, recyklingu odpadów, odpadów medycznych i weterynaryjnych, bioodpadów, inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie, np. inicjatywy współdzielenia (korzystanie z tych samych produktów), przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności (jako element projektu), punkty napraw, instalacje umożliwiające spożywanie wody prosto z kranu (m.in. filtry, poidełka).

Dużą rolę odgrywa również wsparcie skierowane do przedsiębiorców, polegające na inwestycjach w instalacje produkcyjne lub urządzenia przemysłowe prowadzące do zmniejszenia zużycia surowców lub zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów. Dofinansowane będą również inwestycje służące ekoprojektowaniu produktów i opakowań m.in. w celu zmniejszenia zużycia surowców pierwotnych użytych do ich produkcji, zastępowanie ich surowcami wtórnymi lub materiałami biodegradowalnymi.

W celu m.in. zwiększenia świadomości konsumentów, przedsiębiorców i podmiotów publicznych, zmianę ich zachowań i modeli biznesowych na zgodne z GOZ wspierane będzie doradztwo lub działania edukacyjne w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. Dofinansowane będą także działania związane z przygotowaniem dokumentów planistycznych dotyczących GOZ.

Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym pozwoli na zwiększenie konkurencyjności regionu z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności przedsiębiorstw oraz instytucji publicznych na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia, czy kryzys gospodarczy.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje w zakresie selektywnego zbierania (w połączeniu z edukacją lokalnej społeczności objętej projektem w tym także promowanie ponownego

użycia), instalacji do przetwarzania bioodpadów, instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych odpadów lub recyklingu odpadów;

-zagospodarowanie odpadów medycznych i weterynaryjnych (także w procesach termicznych);

-inwestycje mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów lub promujące ponowne użycie;

-inwestycje wspierające GOZ w przedsiębiorstwach;

-edukacja lub doradztwo w zakresie GOZ, przygotowanie dokumentów planistycznych dotyczących GOZ.

[1] Komunikat KE „Zamknięcie obiegu - plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym”

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowych projektów *Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami przez wykorzystanie instrumentów cyklu życia produktu w realizacji polityki regionalnej - LCA4Regions*, *Działania w ramach polityki regionalnej na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym – REPLACE*, *Doskonalenie polityk w zakresie ponownego wykorzystania wody dla oszczędzania zasobów w regionach europejskich – SQUARES*. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 3: Wzmocnienie wielokrotnego wykorzystania zasobów poprzez podejście przekrojowe i międzysektorowe w celu uwolnienia potencjału i przyspieszenia rozwoju zrównoważonej biogospodarki o obiegu zamkniętym w ramach obszaru tematycznego Biogospodarka wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Zgodnie z zapisami projektu Umowy Partnerstwa pomimo podjętych dotychczas działań, wspierających ograniczenie ilości odpadów deponowanych na składowiskach oraz zwiększenie recyklingu odpadów, w tym wprowadzenia jednolitych zasad selektywnego zbierania odpadów komunalnych w całym kraju, w dalszym ciągu znaczne ilości odpadów są kierowane do składowania. Pokazuje to, iż

istnieje luka inwestycyjna w zakresie gospodarki odpadami, a zastosowanie instrumentów finansowych nie stanowiłoby zachęty do ubiegania się o wsparcie w ramach programu. Dlatego też brak jest uzasadnienia do stosowania IF w obszarze GOZ. Ponadto z uwagi na konieczność zachęt dla przedsiębiorstw do prowadzenia działalności w oparciu o GOZ oraz rangę zagrożeń generowanych przez nieprawidłowo przetwarzane odpady medyczne i weterynaryjne, wsparcie również w tym zakresie realizowane jest w formie dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	10,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok	0,00	43 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	EUR	0,00	5 400 000,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR47	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok	0,00	2021-2029	60 000,00	IZ FEL2027	
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR103	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok	0,00	2021-2029	2 280,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	046. Wsparcie dla podmiotów, które świadczą usługi przyczyniające się do gospodarki niskoemisyjnej i odporności na zmianę klimatu, w tym działania w zakresie zwiększania świadomości	500 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	062. Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę pitną)	2 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	063. Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę pitną) zgodne z kryteriami efektywności	100 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	067. Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	13 783 983,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	069. Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	6 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	070. Gospodarowanie odpadami przemysłowymi i handlowymi: odpady resztkowe i niebezpieczne	17 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	072. Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	2 000 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	14 280 000,00
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	1 000 000,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	56 663 983,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	56 663 983,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	56 663 983,00
2	RSO2.6	Ogółem			56 663 983,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W celu wzmocnienia ochrony przyrody w regionie planuje się podjęcie działań gwarantujących poprawę ochrony gatunków i siedlisk różnych gatunków zwierząt, roślin i grzybów, w tym zwiększenie zasobów przyrodniczych chronionych obszarowo. Warunkiem koniecznym poprawy jakości środowiska oraz zachowania krajobrazu w stopniu jak najmniej przekształconym, będzie zwiększenie świadomości mieszkańców województwa łódzkiego, co do wpływu czynników antropogenicznych na otoczenie przyrodnicze i szerzej na całe systemy ekologiczne regionu.

Zasadniczym celem interwencji podejmowanych w celu szczegółowym będzie wzmocnienie mechanizmów ochrony różnorodności biologicznej w regionie poprzez m.in. zachowanie lub odtworzenie ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków, inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury, wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej i ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej, inwentaryzację przyrodniczą i krajobrazową form ochrony przyrody lub opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych województwa łódzkiego. Ważny jest również aspekt związany z redukcją emisji zanieczyszczeń poprzez działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych (m.in. składowisk odpadów), w tym ekspertyzy, usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów. Wsparcie będzie udzielane również na inwestycje, które mają zapewnić ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego (w tym projekty z zakresu tworzenia i odnowy szlaków turystycznych) oraz promowanie form ochrony przyrody (np. platformy widokowe, ścieżki dydaktyczne wykorzystujące lokalne zasoby przyrodnicze).

Wsparcie może być udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyrektywą 2004/35.

Realizacja działań zaplanowanych w ramach celu szczegółowego przyczyni się do wzmocnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, a przez to do zachowania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego regionu łódzkiego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-działania służące zachowaniu lub odtworzeniu ekosystemów, siedlisk przyrodniczych, populacji gatunków (w tym m.in. ochrona czynna, ograniczanie ekspansji inwazyjnych gatunków obcych);

-inwestycje w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury;

-tworzenie lub wsparcie centrów ochrony różnorodności biologicznej (np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ogrody tematyczne i edukacyjne, ośrodki rehabilitacji zwierząt chronionych), ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej;

-inwentaryzacja przyrodnicza i krajobrazowa form ochrony przyrody (w tym obszarów chronionego krajobrazu) lub opracowanie planów ochrony dla parków krajobrazowych województwa łódzkiego;

-działania na rzecz remediacji terenów zanieczyszczonych lub rekultywacji terenów zdegradowanych (w tym składowisk odpadów);

-usuwanie zagrożenia ze strony niewłaściwie składowanych lub magazynowanych odpadów, np. likwidacja tzw. dzikich wysypisk odpadów;

-inwestycje mające na celu ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się lub wypoczynku osób zwiedzających, w tym skanalizowanie ruchu turystycznego.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi,

a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

-MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;

-MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

-MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;

-MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR). W przypadku, gdy strategia terytorialna nie zawiera wykazu operacji, które mają być wspierane, organy te biorą udział w takim wyborze.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z ochroną różnorodności

biologicznej.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 2: Łagodzenie i naprawa skutków skażenia w ramach obszaru tematycznego Substancje Niebezpieczne wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Z uwagi na charakter inwestycji oraz niską zdolność do generowania przychodu brak jest uzasadnienia do stosowania IF.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	hektary	0,00	20,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO38	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	hektary	0,00	35,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO 71	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt	0,00	40,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------	-------

2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR52	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	hektary	0,00	2021-2029	24,00	IZ FEL2027	
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0,00	2021-2029	55 000,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	073. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	42 820 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	074. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności	11 500 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	14 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	080. Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu pochodzącego ze składowisk odpadów	1 000 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	69 320 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	20 000 000,00
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	49 320 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
2	RSO2.7	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	69 320 000,00
2	RSO2.7	Ogółem			69 320 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MOBILNEGO ŁÓDZKIEGO (Cel szczegółowy dotyczący mobilności miejskiej określony w art. 3 ust. 1 lit. b) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności)

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Promowaniu zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej służyć będą inwestycje ukierunkowane na wzmacnianie systemów zrównoważonego transportu miejskiego w miastach oraz na obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie, usprawniające działanie zrównoważonego transportu miejskiego, podnoszące dostępność, szybkość i bezpieczeństwo przemieszczania się tym transportem, a także wspierające indywidualne formy zrównoważonej mobilności. Wsparcie będzie skierowane przede wszystkim na finansowanie przedsięwzięć dotyczących infrastruktury publicznego transportu zbiorowego (obejmującej m.in. przystanki tramwajowe i autobusowe) oraz taboru komunikacji miejskiej – w tym zakresie finansowane będą projekty związane z zakupem nowego taboru szynowego (tramwaje) oraz nowego niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1161 z dnia 20 czerwca 2019 r. zmieniającej dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego. W przypadku taboru autobusowego preferencyjnie traktowane będą projekty związane z zakupem pojazdów bezemisyjnych. Zakupowi taboru mogą towarzyszyć działania dotyczące infrastruktury paliw alternatywnych (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), a także służące dostosowaniu zaplecza technicznego do obsługi i eksploatacji danego typu taboru (zajeżdnie tramwajowe i autobusowe).

Wspierane będą także inwestycje dotyczące ogólnodostępnej infrastruktury paliw alternatywnych na potrzeby pojazdów indywidualnych (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych).

Istotne znaczenie będą miały także działania z zakresu integracji przestrzennej i funkcjonalnej różnych form transportu zbiorowego na obszarach miejskich, poprzez inwestycje dotyczące zintegrowanych węzłów przesiadkowych czy też infrastruktury ułatwiającej podróże multimodalne zapewniające łączenie podróży w transporcie indywidualnym i publicznym (Park&Ride, Bike&Ride, Kiss&Ride). W przypadku inwestycji w obiekty Park&Ride i Kiss&Ride wspierane będą jedynie obiekty zintegrowane z transportem publicznym.

Wspierane będą ponadto rozwiązania z zakresu cyfryzacji transportu miejskiego dotyczące m.in. inteligentnych systemów transportowych, służących optymalnemu wykorzystaniu publicznego transportu zbiorowego, systemów organizacji przewozów, systemów zarządzania ruchem, systemów informacji pasażerskiej czy systemów biletowych.

Rozwojowi zrównoważonego transportu miejskiego sprzyjać będą działania skierowane na wsparcie niezmotoryzowanego transportu indywidualnego w obrębie miast lub ich obszarów funkcjonalnych, dotyczące m.in. infrastruktury niezbędnej do korzystania z form indywidualnej mobilności aktywnej, w tym

ruchu pieszego i rowerowego (np. drogi rowerowe, ciągi piesze), jak również infrastruktury niezbędnej do korzystania z komplementarnych form transportu w stosunku do transportu publicznego tj. bike sharing. Ponadto jako element projektu mogą być realizowane działania z zakresu infrastruktury drogowej przeznaczonej wyłącznie dla transportu publicznego i służące poprawie jego funkcjonowania lub przyczyniające się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zmniejszenia ruchu samochodowego w centrach miast. Ze wsparcia wyłączone będą inwestycje w infrastrukturę drogową wykorzystywaną dla indywidualnego ruchu samochodowego, inną niż obiekty Park&Ride lub Kiss&Ride.

Przedsięwzięciom realizowanym w obszarze mobilności miejskiej mogą towarzyszyć działania z zakresu podnoszenia świadomości i propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego, ruchu niezmotoryzowanego i innych form zrównoważonego przemieszczania się w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych.

Planowane działania wpłyną na poprawę jakości i efektywności systemu transportu publicznego na obszarach miejskich oraz lepsze dostosowanie go do potrzeb mieszkańców. Sprawnie działający system transportu publicznego stanowić będzie konkurencję dla transportu indywidualnego, co przyczyni się do wzrostu mobilności mieszkańców obszarów miejskich i wiejskich w województwie, a dzięki temu do poprawy dostępu do miejsc pracy, edukacji i usług publicznych. Efektem wsparcia komunikacji miejskiej będzie wzrost liczby osób korzystających z publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, co wpłynie na zmniejszenie zatłoczenia motoryzacyjnego, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i poprawę stanu środowiska naturalnego.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć realizowanych w miastach lub ich obszarach funkcjonalnych:

- inwestycje z zakresu infrastruktury publicznego transportu zbiorowego;
- inwestycje dotyczące bezemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru komunikacji miejskiej z niezbędną infrastrukturą;
- inwestycje z zakresu cyfryzacji w transporcie miejskim;
- inwestycje z zakresu niezmotoryzowanego transportu indywidualnego;
- inwestycje dotyczące ogólnodostępnej infrastruktury paliw alternatywnych.

Dla osiągnięcia jak najlepszego efektu prowadzonej interwencji, przedsięwzięcia służące realizacji celu szczegółowego muszą wynikać z przygotowanych przez JST dokumentów strategicznych dotyczących miejskiej polityki transportowej, spełniających idee planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP), opisanych w komunikacie COM (2013) 913. Przy czym, w przypadku miasta Łodzi warunkiem dostępu do środków UE zaplanowanych w niniejszym Priorytecie będzie posiadanie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, dla pozostałych miast możliwe będzie także wykazanie się innym dokumentem z zakresu planowania transportu (funkcją takiego dokumentu może pełnić np. Strategia ZIT).

Wszystkie projekty w obszarze zrównoważonej mobilności miejskiej muszą być zgodne z zasadą równości szans i uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z miejskiej infrastruktury i środków publicznego transportu zbiorowego dofinansowanych ze środków UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego dotyczy całego województwa, przy czym finansowane będą inwestycje realizowane w miastach i ich obszarach funkcjonalnych.

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

-MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;

-MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

-MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;

-MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR). W przypadku, gdy strategia terytorialna nie zawiera wykazu operacji, które mają być wspierane, organy te biorą udział w takim wyborze.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące transportu miejskiego) oraz przestrzenną (projekty realizowane w miastach i na ich obszarach funkcjonalnych) planowanego wsparcia, a także ściśle powiązanie interwencji z przepisami prawa polskiego regulującymi kwestie odpowiedzialności za zarządzanie infrastrukturą i usługami publicznymi wchodzącymi w zakres Priorytetu 3, nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z promowaniem zrównoważonej mobilności i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej.

Zakres interwencji przewidziany w priorytecie jest komplementarny z Działaniem 1: *Poprawa połączeń w regionie i współpracy z krajami trzecimi* oraz Działaniem 2: *Opracowanie działań na rzecz czystego i neutralnego dla klimatu transportu* w ramach Obszaru Tematycznego: *Transport* wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Przedsięwzięcia w obszarze transportu miejskiego mają charakter publiczny, służą także realizacji

usług o charakterze użyteczności publicznej i realizowane są głównie przez podmioty publiczne, stąd wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji. Ponadto, wsparcie w tym obszarze, co do zasady, ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów. Zastosowanie instrumentów finansowych może spowodować przerzucenie części kosztów na odbiorców usług, co skutkować będzie podniesieniem ich cen i w efekcie uczynić transport publiczny mniej atrakcyjny w stosunku do transportu samochodowego.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO56	Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra	km	0,00	8,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO88	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitalnej	szt	0,00	150,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	14 000 000,00	IZ FEŁ2027	
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR63	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra	użytkownicy/rok	5 454 545,00	2021-2029	6 000 000,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu	70 653 100,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	081. Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego	37 109 000,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	082. Tabor na potrzeby czystego transportu miejskiego	32 743 500,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	3 177 200,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	084. Cyfryzacja transportu miejskiego	1 268 600,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	085. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: transport miejski	1 088 600,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	086. Infrastruktura paliw alternatywnych	2 000 000,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	500 000,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	148 540 000,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	61 750 199,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	26. Inne podejścia – miasta, małe miasta i przedmieścia	43 395 000,00
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	27. Inne podejścia – funkcjonalne obszary miejskie	43 394 801,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
3	RSO2.8	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	148 540 000,00
3	RSO2.8	Ogółem			148 540 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 4. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LEPIEJ POŁĄCZONEGO ŁÓDZKIEGO

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą inwestycje ukierunkowane na poprawę dostępności transportowej województwa w obszarze infrastruktury drogowej, kolejowej, a także publicznego transportu zbiorowego o charakterze pozamiejskim.

Interwencje z zakresu infrastruktury drogowej, podejmowane z poziomu regionalnego, będą służyły zapewnieniu połączenia regionalnej sieci transportowej z siecią dróg krajowych i Transeuropejską Siecią Transportową (TEN-T) oraz stworzeniu spójnego systemu drogowego w wymiarze regionalnym. Wsparcie w ramach celu szczegółowego przeznaczone zostanie na rozwój infrastruktury dróg wojewódzkich i lokalnych (powiatowych i gminnych). Interwencja dotycząca dróg lokalnych ograniczona zostanie do tzw. inwestycji o charakterze dostępowym[1]. W przypadku dróg wojewódzkich finansowane będą w szczególności inwestycje w jak najwyższym stopniu przyczyniające się do poprawy dostępności sieci TEN-T, terminali intermodalnych lub centrów logistycznych, innych gałęzi transportu, terenów inwestycyjnych, jak również do rozwoju publicznego transportu zbiorowego.

W ramach interwencji skierowanej na infrastrukturę drogową, możliwe będą przedsięwzięcia rozwiązujące problemy zatłoczenia miast tj. budowa obwodnic. Projekty te powinny wpływać na trwałe odciążenie miast.

W systemie oceny projektów badane będą w szczególności takie czynniki jak: wkład w połączenie z siecią TEN-T, premiowanie tworzenia spójnej sieci drogowej, wspieranie odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu. Ze względu na znaczenie działań ukierunkowanych na zwiększanie bezpieczeństwa ruchu drogowego, przewiduje się wprowadzenie preferencji dla projektów uwzględniających wykorzystanie rozwiązań infrastrukturalnych zwiększających bezpieczeństwo uczestników ruchu, zgodnych z obowiązującymi w tym zakresie uregulowaniami prawnymi. Przewiduje się także preferencyjne traktowanie projektów drogowych, w ramach których realizowane będą działania z zakresu ITS, mające wpływ na redukcję emisji gazów cieplarnianych.

Uzupełnieniem interwencji skierowanej na infrastrukturę drogową będą działania mające na celu rozwój infrastruktury publicznego transportu zbiorowego realizowanego na obszarach pozamiejskich (niebędącej komunikacją miejską) w ramach przewozów autobusowych (np. przystanki i dworce autobusowe, zajezdnie).

Wspierane mogą być także przedsięwzięcia dotyczące integracji różnych form transportu (podsystemów publicznego transportu zbiorowego oraz transportu indywidualnego) poprzez np. inwestycje z zakresu zintegrowanych węzłów przesiadkowych, systemów parkingów Park&Ride, Bike&Ride i Kiss&Ride, systemów bikesharing oraz infrastruktury dróg rowerowych (wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą), także jako połączeń komplementarnych (pierwszej lub ostatniej mili), zwiększających dostępność transportu publicznego i jego integrację multimodalną. W przypadku inwestycji w obiekty

Park&Ride i Kiss&Ride wspierane będą jedynie obiekty zintegrowane z transportem publicznym.

W ramach celu szczegółowego finansowane będą inwestycje dotyczące infrastruktury kolejowej na liniach kolejowych o znaczeniu regionalnym, a także inwestycje punktowe przeznaczone do obsługi transportu pasażerskiego (np. stacje i przystanki kolejowe, dworce kolejowe). Ponadto możliwe będzie finansowanie przygotowania dokumentacji niezbędnej do realizacji inwestycji dotyczących infrastruktury kolejowej.

Wsparcie dla infrastruktury kolejowej będzie uzależnione od zapewnienia odpowiedniej wielkości przewozów towarowych lub pasażerskich oraz odpowiedniej częstotliwości połączeń (dokładne wartości tych parametrów zostaną określone w dokumentacji aplikacyjnej dla danego projektu, która wskaże optymalną ofertę przewozową powodującą zmianę zachowań komunikacyjnych mieszkańców).

W ramach celu szczegółowego finansowany będzie ponadto zakup nowego taboru kolejowego dla obsługi wojewódzkich przewozów pasażerskich o charakterze użyteczności publicznej, spełniającego wymagania interoperacyjności (wyposażonego w urządzenia pokładowe ERTMS), a także nowego niskoemisyjnego lub bezemisyjnego taboru autobusowego wykorzystywanego w publicznym transporcie zbiorowym na obszarach pozamiejskich (na zasadzie użyteczności publicznej) spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1161 z 20 czerwca 2019 r. zmieniającej dyrektywę 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego. Zakupowi taboru mogą towarzyszyć działania dotyczące infrastruktury zasilającej w paliwa alternatywne (z wyłączeniem infrastruktury tankowania LNG i CNG i innych paliw kopalnych), a także służące dostosowaniu zaplecza technicznego do obsługi i serwisowania tego typu taboru.

W ramach celu szczegółowego wspierane będą ponadto przedsięwzięcia z zakresu cyfryzacji transportu, służące m.in. zwiększeniu efektywności systemu transportowego i poprawie przepustowości ruchu drogowego, monitorowaniu, sterowaniu i zarządzaniu ruchem, dotyczące systemów informacji o stanie dróg i ich zatłoczeniu, systemów informacji pasażerskiej, systemów organizacji przewozów, zakupu biletów.

Wszystkie inwestycje planowane w obszarze publicznego transportu zbiorowego realizowanego na obszarach pozamiejskich muszą być zgodne z zasadą równości szans i uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami lub osób z ograniczoną możliwością poruszania się.

Wszystkie przedsięwzięcia w ramach celu szczegółowego muszą być zgodne z Regionalnym Planem Transportowym.

Ww. przedsięwzięcia będą stanowić wkład w realizację celu szczegółowego. Planowane działania wpłyną na poprawę dostępności transportowej województwa i umożliwią rozwój powiązań społeczno – gospodarczych w regionie, wpłyną korzystnie na poprawę dostępu do rynku pracy, edukacji i usług społecznych, także dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje dotyczące infrastruktury dróg wojewódzkich lub lokalnych;

-inwestycje dotyczące infrastruktury lub taboru kolejowego;

-opracowanie dokumentacji dla kolejowych inwestycji infrastrukturalnych;

-inwestycje z zakresu cyfryzacji w transporcie;

-wsparcie publicznego transportu pozamiejskiego.

[1] Drogi lokalne o charakterze dostępowym muszą spełniać jeden z warunków: stanowić brakujące połączenie do sieci TEN-T, terminali intermodalnych, centrów logistycznych, terenów inwestycyjnych lub innych gałęzi transportu.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Użytkownicy indywidualni i przedsiębiorcy korzystający z infrastruktury i taboru dofinansowanych ze środków UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania

dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na przedmiot wsparcia (projekty dotyczące dróg, kolei, transportu publicznego pozamiejskiego), jego charakter przestrzenny (projekty realizowane w granicach administracyjnych województwa) oraz ściśle powiązanie interwencji z przepisami prawa polskiego regulującymi kwestie odpowiedzialności za zarządzanie infrastrukturą i usługami publicznymi wchodzącymi w zakres Priorytetu 4, nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ nie tylko na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z promowaniem zrównoważonego transportu, ale także poprawę mobilności i zapewnienie spójnego rozwoju całej infrastruktury transportowej na poziomie Unii Europejskiej.

Zakres interwencji przewidziany w priorytecie jest komplementarny z Działaniem 1: *Poprawa połączeń w regionie i współpracy z krajami trzecimi* oraz Działaniem 2: *Opracowanie działań na rzecz czystego i neutralnego dla klimatu transportu* w ramach Obszaru Tematycznego: *Transport* wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Przedsięwzięcia w obszarze transportu regionalnego mają charakter publiczny, służą także realizacji usług o charakterze użyteczności publicznej i realizowane są głównie przez podmioty publiczne, stąd wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji. Ponadto, wsparcie w tym obszarze, co do zasady, ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów. Brak dostępu do finansowania bezzwrotnego (dotacji) może znacząco ograniczyć, a nawet wykluczyć większość planowanych inwestycji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0,00	14,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	0,00	150,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO48	Długość nowych lub rozbudowanych linii kolejowych – poza TEN-T	km	0,00	24,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO53	Nowe lub zmodernizowane stacje i przystanki kolejowe	stacje i przystanki	0,00	10,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO113	Liczba zakupionych jednostek kolejowego taboru pasażerskiego	szt	0,00	25,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO112	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji pozamiejskiej	szt	0,00	20,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	pasażerokilometr/rok	53 290 000,00	2021-2029	66 616 000,00	IZ FEŁ2027	
4	RSO3.2	EFRR	Regiony	RCR58	Roczna liczba użytkowników	pasażerokilometr/rok	0,00	2021-2029	35 000 000,00	IZ	

			słabiej rozwinięte		nowo wybudowanych, rozbudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych					FEL2027	
--	--	--	--------------------	--	--	--	--	--	--	---------	--

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	2 300 000,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	089. Nowo wybudowane lub rozbudowane drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T	7 617 331,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	090. Nowo wybudowane lub rozbudowane inne krajowe, regionalne i lokalne drogi dojazdowe	15 234 661,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	093. Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	129 494 611,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	094. Cyfryzacja transportu: transport drogowy	1 580 909,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	095. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: transport drogowy	3 161 818,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	099. Inne nowo wybudowane lub rozbudowane linie kolejowe – elektryczne/bezemisyjne	128 664 987,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	102. Inne przebudowane lub zmodernizowane linie kolejowe	22 238 585,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	107. Bezemisyjny/zasilany energią elektryczną tabor kolejowy	78 095 238,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	109. Transport multimodalny (nie w zastosowaniu miejskim)	23 998 210,00

4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	119. Cyfryzacja transportu: inne rodzaje transportu	1 074 550,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	120. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: inne rodzaje transportu	1 449 100,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	414 910 000,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	28. Inne podejścia – obszary wiejskie	82 982 000,00
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	331 928 000,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
4	RSO3.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	414 910 000,00
4	RSO3.2	Ogółem			414 910 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 5. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ROZWOJU LOKALNEGO W ŁÓDZKIEM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wspieraniu zintegrowanego rozwoju służyć będą inwestycje wynikające ze strategii terytorialnych, skierowanych do tych terytoriów, bazujących na potencjałach endogenicznych i odpowiadających na wyzwania zidentyfikowane na objętych nimi obszarach.

Dofinansowane w ramach programu regionalnego inwestycje koncentrować się będą m.in. na rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowaniu regionalnych i lokalnych walorów kulturowych. Wsparcie uzyskają przede wszystkim przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty instytucji kultury oraz wypracowaniem mechanizmów współpracy sieciowej instytucji kultury, w szczególności w zakresie wzmacniania tożsamości regionalnej i lokalnej. Ponadto dofinansowane będą działania z zakresu międzysektorowej współpracy, służące zwiększaniu zaangażowania sektora prywatnego i pozarządowego w sektorze kultury. Interwencja ta będzie uzupełniona o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej.

Rozwojowi wspieranych obszarów służyć będzie również promowanie walorów turystycznych i rozwój usług w tym sektorze. Wspierany będzie rozwój infrastruktury rekreacyjnej lub turystycznej, w szczególności tworzącej piesze, rowerowe, konne lub wodne szlaki turystyczne, w tym szlaki tematyczne, tj. obiekty lub miejsca odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych. Interwencja programu obejmie też wsparcie inwestycji związanych z sieciowaniem oferty oraz tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, bazującej na walorach historycznych, kulturowych, przyrodniczych.

W celu zapewnienia odpowiedniego rozwoju społecznego i gospodarczego niezbędne będzie też realizowanie procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, zgodnego z gminnym programem rewitalizacji. W związku z powyższym dofinansowaniem będą objęte kompleksowe projekty m.in. w zakresie inwestycji dotyczących modernizacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, realizacji prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji (możliwy będzie też zakup sprzętu lub wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu). Ponadto wsparcie będzie przeznaczone na zagospodarowanie przestrzeni publicznej, w tym w szczególności tworzenie lub modernizację terenów zielonych, czy inwestycje w przestrzeń publiczną związane z adaptacją miast do zmian klimatu w celu zmniejszenia tzw. miejskiej wyspy ciepła lub adaptacją tych przestrzeni do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Na każdym etapie realizacji projektu rewitalizacyjnego należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie istniejącej zielonej infrastruktury, w szczególności ochronę drzew, dążąc do zwiększania

powierzchni biologicznie czynnych i unikania tworzenia powierzchni uszczelnionych. Elementem projektu będą m.in. termomodernizacja budynku, instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego czy inwestycje związane z podłączeniem do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych.

W ramach priorytetu inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi) będą wspierane wyłącznie wtedy, gdy stanowią nieodłączny element większego projektu i nie są jego elementem dominującym. Na obszarach miejskich inwestycje te będą dopuszczalne jeżeli nie będą obejmowały budowy dróg (z wyłączeniem dróg służących pieszym oraz indywidualnemu transportowi niezmotoryzowanemu) lub parkingów albo zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, a także nie będą przyczyniały się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.

Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do wspieranej infrastruktury, związane z dostosowaniem obiektów pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje związane z tworzeniem wspólnej oferty turystycznej, sprzyjające budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa poprzez promowanie istniejących lub budowanie nowych marek turystycznych;

-przedsięwzięcia związane z tworzeniem wspólnej oferty instytucji kultury i wypracowaniem mechanizmów współpracy sieciowej instytucji kultury, w tym przedsięwzięcia dotyczące rozwoju międzysektorowej współpracy w ramach zwiększania zaangażowania sektora prywatnego i pozarządowego w sektorze kultury, uzupełnione o wsparcie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury służącej prowadzeniu działalności kulturalnej;

-inwestycje w infrastrukturę turystyczną lub rekreacyjną, w szczególności tworzącą piesze, rowerowe, konne lub wodne szlaki turystyczne;

-inwestycje związane z procesem wyprowadzania ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, oparte na gminnych programach rewitalizacji (GPR), w zakresie:

- wsparcia prac związanych z wielorodzinnymi budynkami mieszkalnymi;
- przedsięwzięć prowadzących do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji;
- zagospodarowania przestrzeni publicznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego (w szczególności mieszkańcy obszarów objętych instrumentami terytorialnymi) oraz turyści, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Planuje się zastosowanie wsparcia za pomocą instrumentu rozwoju terytorialnego – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą ograniczone do

Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wyznaczonych w SRWŁ2030:

-MOF Ośrodka Wojewódzkiego – Łodzi;

-MOF Sieradz – Zduńska Wola – Łask;

-MOF Tomaszów Mazowiecki – Opoczno;

-MOF Radomsko – Piotrków Trybunalski – Bełchatów.

Odpowiednie dla danej formy współpracy organy związków ZIT odpowiadają za przygotowanie strategii ZIT, zawierającej w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR). W przypadku, gdy strategia terytorialna nie zawiera wykazu operacji, które mają być wspierane, organy te biorą udział w takim wyborze.

Przewiduje się również wsparcie procesów rewitalizacji, opartych na gminnych programach rewitalizacji (GPR), pozytywnie zaopiniowanych przez IZ programu regionalnego jako Inny Instrument Terytorialny (IIT). Procesy te będą wspierane na obszarach rewitalizacji, wyznaczonych na obszarach zdegradowanych gmin miejskich, miejsko-wiejskich oraz wiejskich. Organy gmin odpowiedzialnych za prowadzenie procesów rewitalizacyjnych odpowiadają za przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR), pełniącego funkcję Strategii IIT, zawierającego w szczególności elementy określone w art. 29 ust. 1 rozporządzenia ogólnego (CPR).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Na etapie tworzenia programu nie wskazano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego, jednak ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z cyfryzacją i zrównoważoną turystyką.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Financing impact on regional development of cultural heritage valorisation* (FINCH).

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniami nr 1 *Promocja regionalnych sektorów kreatywnych i kultury, zachęcanie do kreatywnej przedsiębiorczości*, nr 2 *Promowanie kultury regionu i wartości europejskich poprzez wykorzystanie kultury na rzecz zrównoważonego rozwoju* i nr 3 *Zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu Morza Bałtyckiego, wzmocnienie tożsamości regionalnej* w ramach obszaru tematycznego Kultura, jak również działaniami nr 2 *Inwestowanie w ludzi, umiejętności i technologię w branży turystycznej* i nr 3 *Ochrona i zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych w ośrodkach turystycznych* w ramach obszaru tematycznego Turystyka, wskazanymi w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Wsparcie projektów w zakresie kultury oraz turystyki, realizowane w ramach instrumentu ZIT przez podmioty z sektora administracji publicznej, ze względu na swój niedochodowy charakter będą otrzymywały wsparcie w formie dotacji.

Obszary poddawane procesom rewitalizacyjnym, zgodnie z obowiązującą ustawą, są obszarami w sposób szczególny dotkniętymi negatywnymi zjawiskami, m.in. w aspektach przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych. Są to również często obszary historyczne (interwencja dotyczy np. obiektów zabytkowych, objętych ochroną konserwatorską), w związku z czym projekty te nie generują przychodów, co uniemożliwia efektywne zastosowanie wsparcia w formie instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0,00	900 000,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO76	Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	projekty	0,00	40,00

5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	0,00	210,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	metry kwadratowe	0,00	360 000,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	715 000,00	2021-2029	1 100 000,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	10 000 000,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	30 095 236,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	126. Infrastruktura mieszkalnictwa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	54 845 715,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	5 285 715,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	23 146 667,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej	167. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	2 000 000,00

			rozwinęte		
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	168. Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	63 744 896,00
5	RSO5.1	Ogółem			189 118 229,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	189 118 229,00
5	RSO5.1	Ogółem			189 118 229,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. ZIT – funkcjonalne obszary miejskie	70 527 618,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	17. Inny rodzaj narzędzia terytorialnego – obszary miejskie	88 942 960,00
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	20. Inny rodzaj narzędzia terytorialnego – obszary wiejskie	29 647 651,00
5	RSO5.1	Ogółem			189 118 229,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
5	RSO5.1	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	189 118 229,00
5	RSO5.1	Ogółem			189 118 229,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 6. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO PRZYJAZNEGO MIESZKAŃCOM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Celem wsparcia jest podniesienie jakości i dostępu do kształcenia na wszystkich etapach edukacji (od wczesnej edukacji przedszkolnej po kształcenie ogólne i zawodowe oraz szkolnictwo wyższe) oraz dalsze doskonalenie systemu edukacji w kierunku bardziej innowacyjnego podejścia do kształcenia i lepszego dopasowania do wymagań rozwijającej się gospodarki, ale również wzmocnienia odporności szkolnictwa na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia.

Wsparcie infrastrukturalne w przedszkolach zostanie ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc przedszkolnych lub innych form edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach o słabym dostępie do tego typu usług. Działania dotyczące infrastruktury, obejmującej także wyposażenie, w celu tworzenia nowych miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym i wypełniania luki w dostępie do tego typu usług, muszą uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze w celu zapewnienia trwałości ich funkcjonowania.

Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego i ustawicznego będą skoncentrowane na dostosowaniu szkolnictwa do wymogów, jakie stawia regionalny rynek pracy oraz tworzeniu warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej, w tym w zakresie zawodów związanych z zieloną gospodarką, zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0.

W przypadku edukacji zawodowej obserwuje się znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy. Nauczanie w szkołach zawodowych odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techno-dydaktycznej. Potrzeby rynku pracy determinują przystosowanie kierunków kształcenia poprzez przeprofilowanie szkół i zakup właściwego wyposażenia, zwłaszcza dla szkół zawodowych powiązanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami województwa łódzkiego. Pomimo wzrostu liczby stanowisk warsztatowych w zasadniczych szkołach zawodowych nie można mówić o przystosowaniu kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Na konieczność modernizacji lub doposażenia pracowni wskazuje blisko 80% szkół. Pomimo, że wiele szkół przeprowadziło w ostatnich latach modernizację pracowni praktycznej nauki zawodu, to jednak tempo zmian technologicznych sprawia, że znaczna część sprzętu nie odpowiada wymogom technologicznym, stawianym przez rynek pracy.

Wsparcie inwestycyjne szkół i placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego będzie obejmowało m.in. istniejącą infrastrukturę, w szczególności pracownie lub warsztaty kształcenia praktycznego, jak również pracownie wykorzystywane w procesie kształcenia i rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych zorientowanych na potrzeby regionalnego rynku pracy. Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą dotyczyły doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, tak by uczniowie mogli przygotowywać się do pracy w zawodzie na

nowoczesnym sprzęcie, który będzie wykorzystywany w miejscu pracy.

Trzecim obszarem wsparcia w ramach celu szczegółowego jest edukacja ogólna. Wsparcie infrastruktury placówek kształcenia ogólnego, będzie służyło poprawie jakości edukacji w zakresie nauczania wspierającego rozwój kompetencji kluczowych na rynku pracy, umożliwiających uzyskanie szans na zatrudnienie i stanowiących podstawę dla dalszego podnoszenia kwalifikacji.

Ponadto wsparcie zostanie udzielone na realizację inwestycji infrastrukturalnych służących prowadzeniu działalności dydaktycznej na poziomie wyższym (w tym wyższym zawodowym).

Zarówno w przypadku kształcenia ogólnego, zawodowego, ustawicznego, jak i wyższego położony będzie nacisk na dofinansowanie nowoczesnego wyposażenia, wspierającego proces edukacji i podnoszącego jego jakość. Przedsięwzięcia obejmować mogą wyposażenie w sprzęt i systemy informatyczne, pomoce multimedialne umożliwiające korzystanie z technologii cyfrowych. Wykorzystywanie w procesie edukacji nowoczesnych technologii, w tym zwłaszcza narzędzi cyfrowych wspierać będzie kształtowanie umiejętności i kompetencji cyfrowych społeczeństwa oraz pozwoli na uzupełnianie tradycyjnych metod nauczania, w tym prowadzenie kształcenia w systemie on-line.

Dla uzyskania efektu synergii i spójności interwencji oraz uwzględnienia długofalowych uwarunkowań, w tym demograficznych i ekonomicznych, interwencja będzie uwzględniać specyfikę regionalną i odnosić się do zdiagnozowanych deficytów i potrzeb, uwzględniając osiągnięcia perspektywy finansowej 2014-2020 zarówno w odniesieniu do wytworzonych zasobów jak i wypracowanych rozwiązań. W przypadku infrastruktury szkół i placówek szkolnych interwencja (zwłaszcza dotycząca budowy nowej infrastruktury) będzie uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze, zatem konieczne jest określenie terytorialnych deficytów i przeprowadzenie stosownej diagnozy potrzeb. W ramach poprawy dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie wspierana będzie, zgodnie ze zdiagnozowanymi regionalnie potrzebami, edukacyjna infrastruktura towarzysząca, w tym infrastruktura sportowa lub jej wyposażenie. Działania te wymagają zintegrowania z działaniami animacyjnymi wspieranymi w ramach EFS+ skierowanymi do młodzieży szkolnej oraz uzupełniająco do innych grup wymagających wsparcia.

Inwestycje w przyszłolną infrastrukturę sportową uzupełniające luki w tym zakresie i stanowiące element szerszej inwestycji nie wymagają zintegrowania z działaniami animacyjnymi wspieranymi w ramach EFS+.

Istotnym wyzwaniem jest także poprawa warunków kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami. Tempo dotychczasowych zmian w tej sferze jest niewystarczające. Wsparcie obejmować będzie dostosowanie infrastruktury do potrzeb edukacji włączającej pod kątem umożliwienia dzieciom z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego nauki w placówkach ogólnodostępnych, obejmujące wychowanie przedszkolne, kształcenie ogólne, zawodowe i ustawiczne oraz szkolnictwo wyższe (tworzenie nowej lub modernizacja istniejącej infrastruktury placówek edukacyjnych na potrzeby dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami).

Efektom będzie wzrost dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

Wskazane działania inwestycyjne będą komplementarne do wsparcia EFS+ zaplanowanego w obszarze edukacji, w szczególności CS (f) oraz (g). Projekty

infrastrukturalne będą przyczyniały się do realizacji celów społecznych.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie infrastruktury edukacji przedszkolnej;
- wsparcie infrastruktury kształcenia zawodowego lub ustawicznego;
- wsparcie infrastruktury edukacji ogólnej;
- wsparcie infrastruktury szkolnictwa wyższego;
- rozwój edukacji włączającej poprzez inwestycje infrastrukturalne;
- wsparcie edukacyjnej infrastruktury towarzyszącej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje

zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego, niemniej w zależności od rodzaju potrzeb w zakresie infrastruktury edukacyjnej można wskazać preferowane obszary docelowe wsparcia jakimi są obszary wiejskie. Mimo znaczącego postępu w dostępności do edukacji przedszkolnej na wsi istnieją nadal dysproporcje w poziomie upowszechniania wychowania przedszkolnego między miastami, a obszarami wiejskimi. W przypadku kształcenia ogólnego, również szkoły zlokalizowane na obszarach wiejskich wskazywały na większe potrzeby w zakresie wyposażenia pracowni.

Planowane wsparcie powinno uwzględniać preferencje dla obszarów wiejskich, szczególnie w zakresie wyposażenia szkół i przedszkoli.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące infrastruktury edukacyjnej) oraz przestrzenną (projekty realizowane na obszarze województwa łódzkiego) planowanego wsparcia, nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z poprawą jakości kształcenia na wszystkich jej poziomach poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: *Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnianie przejścia ze szkoły do pracy* w ramach obszaru tematycznego *Edukacja* wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Usługi edukacyjne finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. W ramach cs (ii) nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Źródłem finansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarach powinny być bezzwrotne środki publiczne.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO66	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	osoby	0,00	690,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby	0,00	18 000,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR70	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	użytkownicy/rok	80,00	2021-2029	480,00	IZ FEŁ2027	
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	użytkownicy/rok	11 000,00	2021-2029	14 000,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	121. Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	3 440 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	122. Infrastruktura na potrzeby szkół podstawowych i średnich	6 000 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	123. Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa wyższego	6 000 000,00
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	124. Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	9 000 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	24 440 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	24 440 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.2	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	24 440 000,00
6	RSO4.2	Ogółem			24 440 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Działania przewidziane w niniejszym celu powinny zostać skierowane na wspieranie infrastruktury społecznej powiązanej z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej i deinstytucjonalizacji usług. Planowane inwestycje powinny prowadzić do dostosowania infrastruktury społecznej i przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, o szczególnych potrzebach lub o ograniczonej samodzielności, a nowa infrastruktura powinna być tworzona zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Nie przewiduje się wsparcia w zakresie opieki instytucjonalnej, oferującej wsparcie całodobowe i długookresowe.

Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa generują zapotrzebowanie na określone usługi społeczne, a zwłaszcza usługi opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Łącznie z usług w instytucjonalnych, całodobowych formach opieki długoterminowej skorzystały w 2020 roku 11 233 osoby. Mieszkańcy domów pomocy społecznej stanowili 55% tej grupy (6 127 osób), z której usamodzielniało się jedynie około 1,4% osób. Z szacunków wynika, iż około 32% mieszkańców DPS nie ma szans na usamodzielnienie. Z uwagi na starzenie się populacji mieszkańców regionu rosnąć będzie liczba osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu przy jednoczesnym spadku rodzinnych zasobów opiekuńczych. Obecnie w regionie żyje około 291 tys. osób wymagających wsparcia, z czego aż 105 tys. (36%) to osoby całkowicie lub poważnie niesamodzielne. Planowane inwestycje w infrastrukturę powinny stanowić odpowiedź na potrzeby realizacji usług społecznych o charakterze środowiskowym i dziennym poza miejscem zamieszkania, w szczególności w formie dziennych domów pomocy, środowiskowych domów samopomocy lub klubów seniora, które oferują swoim mieszkańcom warunki bardziej zbliżone do środowiska domowego. Możliwy będzie rozwój infrastruktury miejsc świadczenia usług opiekuńczych w systemie całodobowym poza miejscem zamieszkania w placówkach przyjaznych dla podopiecznych takich jak rodzinne domy pomocy, które oferują swoim mieszkańcom warunki bardziej zbliżone do środowiska domowego i spełniają wymogi zagwarantowania niezależnego życia.

Planowane jest wsparcie przedsięwzięć wzmacniających rozwój innowacji społecznych takich jak np. gospodarstwa opiekuńcze. Wskazane jest tworzenie i rozwój mieszkań m.in. o charakterze wspomaganym i chronionym. W 2020 r. na 24 powiaty w województwie jedynie 11 dysponowało mieszkaniem chronionym, 24 mieszkania wspierane oferowały 87 miejsc, a z usług 43 dziennych domów skorzystały łącznie 2 023 osoby. Pozwoli to na wydłużenie pozostawania osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osób starszych i z niepełnosprawnościami w środowisku domowym, co wzmocni poczucie godności i podmiotowości tych osób. Planuje się również wsparcie działań prowadzących do rozwoju infrastruktury wspierającej osoby w kryzysie bezdomności, w szczególności poprzez wsparcie działań na rzecz stworzenia odpowiedniej infrastruktury mieszkaniowej.

Wsparcia wymaga również sektor ekonomii społecznej, który nie jest w regionie wystarczająco rozwinięty. W 2019 r. w województwie łódzkim działało 58 podmiotów reintegracji społecznej, a najpowszechniej występującym podmiotem reintegracyjnym były warsztaty terapii zajęciowej. Z uwagi na kluczową

rolę we wspieraniu integracji społecznej osób ubogich, osób z niepełnosprawnością i narażonych na wykluczenie społeczne konieczne jest dalsze wspieranie podmiotów takich jak CIS, KIS, ZAZ czy WTZ, które realizują formy pomocy w zakresie usług aktywnego włączania społecznego i zawodowego wyżej wymienionych osób.

Proces deinstytucjonalizacji usług jest najbardziej zaawansowany w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna piecza zastępcza (w tym rodzinne domy dziecka) i ten kierunek będzie nadal kontynuowany. Nie jest możliwe wspieranie instytucjonalnych form pieczy zastępczej, a jedynie działań wspierających proces deinstytucjonalizacji, które będą prowadzić do ograniczenia liczby dzieci w niej przebywających oraz prowadzących do świadczenia usług o charakterze krótkoterminowym, środowiskowym.

Planuje się wsparcie działań prowadzących do rozwoju infrastruktury na potrzeby rodzinnych domów dziecka i zawodowych rodzin zastępczych, a także rozwój mieszkalnictwa na potrzeby usamodzielniającej się młodzieży przebywającej w różnego rodzaju placówkach całodobowych o charakterze długoterminowym i wychowanków pieczy zastępczej. W zakresie rodzinnych form pieczy zastępczej przyjmujących dzieci z niepełnosprawnościami, jak również liczne rodzeństwa przewiduje się tworzenie, rozwój i dostosowanie zasobów mieszkaniowych. Przewiduje się także działania dotyczące wspierania rodziny celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych w szczególności poprzez rozwój usług świadczonych w środowisku w postaci dziennych form wsparcia jak np. placówki wsparcia dziennego.

Pandemia COVID-19 ujawniła problemy i zagrożenia dotyczące zwłaszcza funkcjonowania opieki zinstytucjonalizowanej, całodobowej i długoterminowej, stąd też planowane do podjęcia działania są nakierowane na wzmocnianie procesu deinstytucjonalizacji. Realizowane interwencje powinny wzmocniać instytucje pomocy społecznej poprzez podnoszenie w nich bezpieczeństwa epidemicznego, a tym samym wzmocniać ich odporność na sytuacje kryzysowe m.in. poprzez podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwój usług środowiskowych, rozwój zdalnych form udzielania pomocy i wsparcia w obszarach, w których jest to możliwe (m.in. pomoc psychologiczna), rozwój nowoczesnych technologii wspomagających w ramach świadczenia usług pomocy społecznej.

Planowane działania przyczynią się do wzmocnienia odporności systemu pomocy społecznej na sytuacje kryzysowe, takie jak epidemia.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- inwestycje w infrastrukturę pomocy społecznej służącej świadczeniu usług społecznych;
- inwestycje wzmocniające proces deinstytucjonalizacji;
- inwestycje w infrastrukturę służącą pieczy zastępczej i wsparciu rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- inwestycje w infrastrukturę służącą integracji lub reintegracji społecznej lub zawodowej;
- inwestycje w mieszkalnictwo: m.in. wspomagane, chronione, w ramach najmu socjalnego;

-wzmocnienie odporności systemu usług społecznych na zagrożenia epidemiczne;

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w ramach celu szczegółowego dotyczy całego województwa.

Wsparcie kierowane do osób starszych będzie udzielane w szczególności w miastach średnich i dużych, gdzie postępujący proces starzenia się społeczeństwa skutkuje większym niż na innych obszarach prognozowanym przyrostem wskaźnika obciążenia demograficznego (z powodu wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym i spadku w wieku produkcyjnym), powodując, że konieczne jest podjęcie działań zwłaszcza w zakresie zapewnienia usług opieki długoterminowej.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące regionalnej infrastruktury pomocy społecznej służącej świadczeniu usług społecznych i wsparciu procesu deinstytucjonalizacji) oraz przestrzenną (projekty realizowane na obszarze województwa łódzkiego) planowanego wsparcia, nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią. Niemniej jednak zapewniona zostanie komplementarność pomiędzy programami, w tym transgranicznymi oraz pomiędzy poszczególnymi funduszami w ramach prowadzonych interwencji.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Usługi społeczne planowane do objęcia wsparciem w ramach celu szczegółowego finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych. Co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się i nie są prowadzone dla zysku, dlatego też źródłem sfinansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarach powinny być środki publiczne.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	0,00	390,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	390,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	126. Infrastruktura mieszkalnictwa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	5 987 800,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	127. Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	5 987 800,00
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	244 400,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	12 220 000,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	12 220 000,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.3	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	12 220 000,00
6	RSO4.3	Ogółem			12 220 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Zapewnieniu równego dostępu do opieki zdrowotnej w regionie służyć będą działania w zakresie wsparcia infrastruktury ochrony zdrowia, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, zwiększające dostęp do opieki świadczonej w formie koordynowanej, a także przedsięwzięcia zmierzające do deinstytucjonalizacji opieki medycznej. Ponadto, realizowane będą interwencje mające na celu poprawę dostępności, jakości lub systemu usług zdrowotnych wynikających z trendów epidemiologicznych oraz sytuacji kryzysowych. Według „Mapy potrzeb zdrowotnych na okres od 1 stycznia 2022r. do 31 grudnia 2026r.” do pięciu najpoważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców województwa łódzkiego należą: choroba niedokrwienna serca, udar niedokrwienny mózgu, choroby nowotworowe, choroba Alzheimera i inne choroby otępienne oraz cukrzyca. Łódzkie na tle innych województw, charakteryzuje się niską dostępnością do usług opieki długoterminowej oraz świadczeń opieki paliatywno-hospicyjnej. Województwo charakteryzowało się przedostatnim ujemnym bilansem migracji pacjentów wymagających opieki długoterminowej w stosunku do innych województw (-171). Pod względem liczby ośrodków opieki paliatywno-hospicyjnej/100 tys. ludności województwo zajmowało 12. miejsce w kraju. Opieka paliatywno-hospicyjna w warunkach stacjonarnych zorganizowana jest tylko w 5 powiatach. Priorytetowe obszary wsparcia w regionie, zdefiniowane w oparciu o sytuację epidemiologiczną oraz zapisy strategicznych dokumentów z zakresu ochrony zdrowia dla województwa są następujące:

- rozwój systemu opieki onkologicznej,
- rozwój systemu opieki nad pacjentami ze schorzeniami sercowo-naczyniowymi,
- rozwój systemu opieki neurologicznej, w tym leczenia udarów,
- rozwój systemu opieki długoterminowej i geriatrycznej,
- rozwój systemu opieki paliatywnej i hospicyjnej,
- rozwój systemu rehabilitacji leczniczej,
- rozwój systemu opieki nad pacjentami z zaburzeniami psychicznymi

Realizowane działania skupiać się będą przede wszystkim na wymienionych wyżej zdiagnozowanych potrzebach zdrowotnych regionu. Dofinansowanie będą mogły uzyskać m.in. projekty dotyczące inwestycji w rozwój infrastruktury ochrony zdrowia lub zakupu niezbędnego do świadczenia usług zdrowotnych wyposażenia, i wyrobów medycznych. W celu zapewnienia lepszego dostępu do usług medycznych wsparcie obejmować będzie też inwestycje, dzięki którym nastąpi deinstytucjonalizacja opieki medycznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju opieki długoterminowej, w szczególności dla osób

starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi. Wsparcie będzie nakierowane m.in. na rozwój dziennych domów opieki medycznej, dziennych form opieki długoterminowej dla osób starszych oraz opieki długoterminowej domowej. Podejmowane będą także interwencje zmierzające do rozwoju opieki i wsparcia udzielanego w środowisku lokalnym, w domu pacjenta lub jego rodziny jako jedne z głównych kierunków rozwoju opieki zdrowotnej nad osobami starszymi.

Podejmowane będą także działania na rzecz wsparcia infrastruktury placówek medycznych i opiekuńczych pod kątem ich dostosowania do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami. W przypadku podstawowej opieki zdrowotnej zidentyfikowano potrzeby infrastrukturalne i sprzętowe w zakresie dostosowania placówek do potrzeb osób starszych, z niepełnosprawnościami i o szczególnych potrzebach, a także podjęcie działań, które pozwolą m.in. na poszerzenie prowadzonej diagnostyki, realizacji działań profilaktycznych, projakościowych, wsparcia dziennych domów opieki medycznej czy zwiększenia dostępności do placówek POZ.

Jednym z wdrażanych kierunków działań będzie opieka koordynowana, związana z diagnozowaniem, leczeniem, opieką, rehabilitacją i promocją zdrowia w wymiarze nakładów, realizacji i organizacji świadczeń oraz zarządzania[1]. Wprowadzenie opieki koordynowanej skutkuje wzmocnieniem koordynacji między poszczególnymi etapami opieki nad pacjentem oraz prowadzi do współpracy pomiędzy poszczególnymi podmiotami systemu. Powinna być wdrażana zwłaszcza w podstawowej opiece zdrowotnej, ale także w obszarze związanym z leczeniem osób starszych oraz chorych cierpiących na choroby przewlekłe. Planuje się wsparcie działań i inicjatyw zakładających integrację świadczeń na różnych poziomach opieki (podstawowa opieka zdrowotna, ambulatoryjna opieka specjalistyczna, lecznictwo szpitalne, rehabilitacja), a w konsekwencji rozszerzenie liczby świadczeniodawców udzielających świadczeń w sposób kompleksowy i skoordynowany, co wiąże się z realizacją inwestycji, które zapewnią odpowiednią infrastrukturę, sprzęt medyczny oraz systemy teleinformatyczne.

W zakresie opieki nad pacjentami z zaburzeniami psychicznymi konieczne jest upowszechnienie w województwie środowiskowego modelu ochrony zdrowia psychicznego, tj. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej, blisko miejsca ich zamieszkania, opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. W tym celu konieczne jest podjęcie działań mających na celu wsparcie infrastruktury podmiotów leczniczych, które będą realizowały środowiskowy model opieki taki jak np. centra zdrowia psychicznego, na obszarach województwa o utrudnionym dostępie do tego rodzaju świadczeń oraz wspieranie rozwoju tzw. trójstopniowego modelu opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży.

Pandemia COVID-19 wzmogła problemy systemu ochrony zdrowia, wskazując na konieczność podjęcia działań zwiększających jego odporność w czasach kryzysu. Niezbędne jest wsparcie podmiotów leczniczych, polegające na zakupie m.in. środków ochrony osobistej, wyrobów jednorazowego użytku, środków do dezynfekcji oraz sprzętu medycznego, wykorzystywanego do diagnostyki i leczenia COVID-19. Konieczne jest także dostosowanie infrastruktury podmiotów leczniczych do udzielania świadczeń w warunkach wystąpienia chorób zakaźnych i innych zagrożeń epidemiologicznych, w tym wzmocnienie opieki ambulatoryjnej poprzez poprawę jej infrastruktury (przygotowanie odpowiednich miejsc do izolacji pacjentów podejrzanych o zakażenie lub chorych na chorobę zakaźną, doposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną, zwiększanie możliwości diagnostycznych, a także rozwój systemów teleinformatycznych, dzięki którym zwiększy się dostępność do świadczeń udzielanych w formie zdalnej.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego będą zgodne ze strategią rozwojową o charakterze krajowym – „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.” oraz jej załącznikami: „Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad

osobami z zaburzeniami psychicznymi” oraz „Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi”. Ponadto planowane inwestycje będą musiały wykazać zgodność z mapą potrzeb zdrowotnych oraz planami transformacji w obszarze ochrony zdrowia.

Zaplanowane w ramach celu szczegółowego inwestycje infrastrukturalne będą służyły realizacji celów społecznych. Komplementarność działań zapewniona zostanie w szczególności w celu szczegółowym (k) oraz (d) w ramach EFS+ w zakresie wsparcia deinstytucjonalizacji usług medycznych i działań podejmowanych w odniesieniu do chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu, a także negatywnie wpływających na aktywność zawodową mieszkańców. Ponadto wsparcie w ramach CP4 będzie komplementarne ze wsparciem w ramach CP1 w zakresie zdrowia.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-inwestycje w regionalną infrastrukturę ochrony zdrowia, w tym zakup wyrobów medycznych lub wyposażenia niezbędnego do udzielania świadczeń medycznych;

-działania w zakresie deinstytucjonalizacji opieki medycznej.

[1] (WHO Regional Office for Europe (2016), Strengthening Peoplecentered Health Systems in the WHO European Region: Framework for Action on Integrated Health Services Delivery, Copenhagen 2016)

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Mieszkańcy województwa łódzkiego oraz podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie

płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące regionalnej infrastruktury zdrowotnej i procesu deinstytucjonalizacji medycznej) oraz przestrzenną (projekty realizowane na obszarze województwa łódzkiego) planowanego wsparcia, nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z zapewnieniem równego dostępu do opieki zdrowotnej i podniesieniem jej jakości. Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Działania na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami demograficznymi w ramach obszaru tematycznego Zdrowie wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Usługi zdrowotne planowane do objęcia wsparciem w ramach celu szczegółowego finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych. Co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się i nie są prowadzone dla zysku, dlatego też źródłem sfinansowania koniecznych wydatków inwestycyjnych w tych obszarach powinny być środki publiczne.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	osoba/rok	0,00	122 000,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy/rok	62 000,00	2021-2029	89 000,00	IZ FEL2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	128. Infrastruktura ochrony zdrowia	25 000 000,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	129. Sprzęt medyczny	5 478 000,00
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	172. Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla działań typowych dla EFS+ koniecznych do wdrożenia części operacji objętej EFRR i bezpośrednio z nią związanych)	622 000,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 100 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	31 100 000,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 100 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	31 100 000,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 100 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.5	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	31 100 000,00
6	RSO4.5	Ogółem			31 100 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (EFRR)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wzmocnieniu roli kultury i turystyki służyć będą działania zwiększające dostęp do usług w tych obszarach oraz wykorzystujące regionalne potencjały i uwzględniające wymiar społeczny i gospodarczy.

Zgodnie z „Konwencją w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego” UNESCO różnorodność kulturowa jest wielkim bogactwem jednostek i społeczeństw, zaś ochrona, promowanie i zachowanie różnorodności kulturowej są podstawowym warunkiem trwałego i zrównoważonego rozwoju dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń.

Podniesieniu poziomu wykorzystania oferty kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego oraz poprawie systemu zarządzania rozwojem służyć będą projekty związane z nawiązywaniem i poszerzaniem międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej współpracy, służące sieciowaniu oferty kulturalnej i turystycznej, jak również tworzeniu wspólnej oferty w tych obszarach (m.in. poprzez opracowywanie strategii współpracy, promocję wspólnej oferty, jak również wdrażanie niezbędnej infrastruktury teleinformatycznej, np. wspólnych systemów rezerwacji, organizacji wydarzeń, zakupu biletów itp.).

Dofinansowane zostaną również inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury służącej lub mającej służyć prowadzeniu działalności kulturalnej, w tym aktywizowaniu i integrowaniu lokalnych społeczności poprzez ich udział w kulturze. Wspierane będą działania instytucji kultury, umożliwiające przywracanie lub nadawanie budynkom funkcji kulturalnych, ważnych dla edukacji i aktywności kulturalnej. Inwestycje te będą szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i integracji społecznej.

Wsparciem będą objęte także inwestycje dotyczące nieruchomości zabytkowych, szczególnie istotnych z punktu widzenia budowania tożsamości regionalnej, w celu zachowania pełnionych funkcji kulturalnych lub turystycznych albo nadania im takich funkcji. Jako element projektu wspierana będzie konserwacja zabytków ruchomych lub zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona lub udostępnienie, także poprzez proces digitalizacji.

Aby wykorzystać potencjał endogeniczny regionu, w szczególności jego walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze, planuje się wsparcie infrastruktury służącej prowadzeniu działalności turystycznej i zagospodarowania rekreacyjnego, w tym inwestycji w zakresie modernizacji lub tworzenia turystycznych szlaków tematycznych i produktów turystycznych. Wsparciem objęty będzie rozwój turystyki zrównoważonej. Zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Turystycznej podejście to powinno zapewniać m.in. optymalne wykorzystanie zasobów środowiska, stanowiących kluczowy element rozwoju turystyki, pomoc w ochronie dziedzictwa naturalnego i różnorodności biologicznej, zachowanie żywego dziedzictwa kulturowego, jak również być ukierunkowane na wzrost społeczno-gospodarczy danego obszaru, przyczyniając się do zwiększania stabilnego zatrudnienia oraz zmniejszania ubóstwa. Ponadto w ramach podejścia w duchu turystyki zrównoważonej należy minimalizować negatywny wpływ ruchu turystycznego na środowisko naturalne i kulturę lokalną.

Elementem realizacji projektu, zarówno w obszarze kultury, jak i turystyki, będzie wsparcie wykorzystania TIK.

Realizowane w obszarze kultury i turystyki przedsięwzięcia staną się podstawą do budowy i rozwoju współpracy wewnątrzregionalnej, podniesienia jakości, dostępności i atrakcyjności oferty kulturalnej i turystycznej. Szczególny nacisk zostanie położony na realizację projektów w partnerstwie, służących budowaniu trwałych i silnych powiązań między jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami turystycznymi czy instytucjami kultury. Projekty muszą zawierać elementy związane z ułatwieniem dostępu do wspieranej infrastruktury, w tym związane z dostosowaniem obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- wsparcie rozwoju międzyinstytucjonalnej lub międzysektorowej współpracy w zakresie kultury i turystyki oraz tworzenia wspólnej oferty w tych obszarach, sprzyjających budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa;
- wsparcie infrastruktury służącej lub mającej służyć prowadzeniu działalności kulturalnej lub turystycznej, w tym inwestycje dotyczące turystycznych szlaków tematycznych lub zagospodarowania rekreacyjnego;
- inwestycje dotyczące nieruchomości zabytkowych, w celu zachowania pełnionych funkcji kulturalnych lub turystycznych, albo nadania im takich funkcji;
- organizacja ogólnodostępnych wydarzeń, m.in. kulturalnych, turystycznych lub rekreacyjnych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

--

Mieszkańcy województwa łódzkiego, turyści, podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizm racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Planuje się wsparcie dla gmin położonych na obszarze zielonej gospodarki (OSI o znaczeniu regionalnym, wskazany w SRWŁ2030).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Na etapie tworzenia programu nie wskazano konkretnych propozycji projektów wychodzących poza obszar geograficzny programu regionalnego, jednak ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie wyklucza się w ramach tego celu szczegółowego możliwości realizacji przedsięwzięć międzyregionalnych i transnarodowych z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z cyfryzacją i zrównoważoną turystyką.

Część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Financing impact on regional development of cultural heritage valorisation* (FINCH).

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniami nr 1 *Promocja regionalnych sektorów kreatywnych i kultury, zachęcanie do kreatywnej przedsiębiorczości*, nr 2 *Promowanie kultury regionu i wartości europejskich poprzez wykorzystanie kultury na rzecz zrównoważonego rozwoju* i nr 3 *Zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu Morza Bałtyckiego, wzmocnienie tożsamości regionalnej* w ramach obszaru tematycznego Kultura, jak również działaniami nr 2 *Inwestowanie w ludzi, umiejętności i technologię w branży turystycznej* i nr 3 *Ochrona i zrównoważone wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i zasobów naturalnych w ośrodkach turystycznych* w ramach obszaru tematycznego Turystyka, wskazanymi w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie w formie IF będzie udzielane przedsiębiorcom do finansowania rozwoju infrastruktury kulturalnej i turystycznej, w tym inwestycji dot. szlaków turystycznych, zagospodarowania rekreacyjnego, organizacji ogólnodostępnych wydarzeń. Projekty w zakresie kultury i turystyki, realizowane przez podmioty z sektora administracji publicznej, ze względu na swój niedochodowy charakter będą wspierane w formie dotacji.

Ze względu na wysoką kosztochłonność oraz skomplikowanie inwestycji dot. zabytków oraz z uwagi na konieczność ochrony najcenniejszych zasobów kultury materialnej województwa wsparcie w tym zakresie będzie udzielane w formie dotacji.

W celu podniesienia poziomu współpracy oraz zbudowania silnych i trwałych relacji projekty wspierające rozwój międzyinstytucjonalnej lub międzysektorowej współpracy (kultura i turystyka) oraz tworzenia wspólnej oferty w tych obszarach będą wspierane w formie dotacji. Forma ta będzie miała na celu zminimalizowanie ryzyka finansowego, związanego z wchodzeniem w nowe relacje, które, szczególnie w początkowym etapie budowania partnerstw, mogą nie mieć potencjału dochodowego.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCO77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	obiekty kulturalne i turystyczne	0,00	160,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO139	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt	0,00	20,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	RCR77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	585 000,00	2021-2029	900 000,00	IZ FEŁ2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	11 510 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	10 110 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	134. Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	2 110 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	11 110 000,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	33 373 182,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	167. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	8 710 000,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	69 230 864,00
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Wsparcie za pośrednictwem instrumentów finansowych: pożyczka	7 692 318,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	76 923 182,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
6	RSO4.6	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	03. Neutralność płciowa	76 923 182,00
6	RSO4.6	Ogółem			76 923 182,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 7. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ZATRUDNIENIA I INTEGRACJI W ŁÓDZKIEM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej; (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na zwiększenie dostępu do zatrudnienia osób bezrobotnych, w szczególności osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza: kobiet, osób młodych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach.

Wsparcie w zakresie kształcenia i zatrudnienia otrzymają również adresaci działań ochotniczych hufców pracy tj. młodzież powyżej 15 roku życia.

Dzięki indywidualnej diagnozie potrzeb osób poszukujących pracy możliwe będzie dopasowanie odpowiedniej ścieżki aktywizacji zawodowej i kompleksowego wsparcia. W celu poprawy dostępu do rynku pracy prowadzone będą działania ukierunkowane na wzmocnienie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy, pomoc w planowaniu rozwoju kariery zawodowej, umożliwienie kontynuacji nauki, podnoszenie kompetencji i nabywanie kwalifikacji oraz zdobywanie doświadczenia zawodowego. Oferowana pomoc będzie obejmowała instrumenty i usługi rynku pracy realizowane przez powiatowe urzędy pracy (PUP) rozliczające swe działania w oparciu o stawkę jednostkową dotyczącą doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych i ochotnicze hufce pracy (OHP) oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi (WUP). Ponadto, aby zwiększyć efektywność podejmowanych działań, szczególny nacisk zostanie położony na wysoką jakość oferowanych usług. Wsparcie będzie dopasowane do aktualnych potrzeb lokalnych rynków pracy, głównie poprzez efektywną współpracę z pracodawcami i innymi partnerami.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- programy przyczyniające się do poprawy sytuacji na rynku pracy uwzględniające m.in.:

a) instrumenty mające na celu identyfikowanie barier dotyczących funkcjonowania na rynku pracy, określenie ścieżki zawodowej oraz indywidualizację wsparcia np. identyfikacja potrzeb, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, trener pracy;

b) instrumenty i usługi rynku pracy skierowane do osób młodych, u których zdiagnozowano potrzebę uzupełnienia edukacji formalnej, nabycia kwalifikacji i podniesienia kompetencji;

c) instrumenty służące podniesieniu kwalifikacji lub nabywaniu kompetencji (np. wysokiej jakości szkolenia) oraz zdobyciu doświadczenia zawodowego np. staże, doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy, prace interwencyjne;

d) instrumenty wspierające samozatrudnienie – jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie pomostowe.

-ukierunkowane schematy mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES. Realizacja tego typu operacji ma charakter warunkowy, uzależniony od zdiagnozowania branż, zawodów lub kompetencji, w których sytuacja na rynku pracy wymaga realizacji USMT.

Wybór projektów realizowanych przez PUP, OHP i WUP będzie dokonywany wyłącznie w trybie niekonkurencyjnym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-osoby bezrobotne, w tym w szczególności osoby młode, osoby starsze, długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby z niepełnosprawnościami;

-młodzież powyżej 15 roku życia, będąca adresatem działań OHP.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy sytuacji na rynku pracy.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące zwiększenia dostępu do zatrudnienia) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców województwa łódzkiego) planowanego wsparcia, a także regionalny zakres działania podmiotów świadczących wsparcie (PUP, WUP, OHP) nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanego na szczeblu unijnym celu związanego ze wspieraniem wysoce konkurencyjnej gospodarki rynkowej umożliwiającej pełne zatrudnienie i postęp społeczny.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnianie przejścia ze szkoły do pracy oraz działaniem 3: Rynek pracy dla wszystkich, wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia w ramach obszaru tematycznego Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie rynku pracy oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO02	Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby	2 195,00	43 900,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	2 414,00	2021-2029	1 740,00	WUP Łódź	
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR04	Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie	osoby	47 929,00	2021-2029	31 820,00	WUP Łódź	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	134. Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	66 114 377,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	135. Działania na rzecz promowania dostępu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych	58 768 336,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	136. Wsparcie specjalne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	22 038 126,00
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	137. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej	5 828 915,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.1	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	152 749 754,00
7	ESO4.1	Ogółem			152 749 754,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą działania zmierzające do profesjonalizacji kadr publicznych służb zatrudnienia (PSZ).

Wsparcie adresowane będzie do wszystkich pracowników instytucji, a nabyte w trakcie warsztatów, kursów, szkoleń czy studiów podyplomowych kwalifikacje, kompetencje będą miały bezpośredni wpływ na poprawę efektywności usług świadczonych na rzecz klientów PSZ. Działania na rzecz rozwoju kompetencji pracowników PSZ będą wynikać z potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy zdiagnozowanych w oparciu o zapotrzebowanie zgłoszone przez te podmioty.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-wsparcie rozwoju kompetencji pracowników publicznych służb zatrudnienia (w tym pracowników świadczących usługi w ramach sieci EURES) wynikających z potrzeb regionalnego lub lokalnego rynku pracy.

Wybór projektów realizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi będzie dokonywany wyłącznie w trybie niekonkurencyjnym.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Pracownicy PSZ.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy rozwoju kompetencji pracowników publicznych służb zatrudnienia.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące profesjonalizacji kadr publicznych służb zatrudnienia (PSZ)) oraz przestrzenną (projekty adresowane do kadr PSZ województwa łódzkiego) planowanego wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i

transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanego na szczeblu unijnym celu związanego ze wspieraniem wysoce konkurencyjnej gospodarki rynkowej umożliwiającej pełne zatrudnienie i postęp społeczny.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnianie przejścia ze szkoły do pracy oraz działaniem 3: Rynek pracy dla wszystkich, wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia w ramach obszaru tematycznego Edukacja wskazanych w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie rynku pracy oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	osoby	52,00	1 040,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------	-------

7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLBCR01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0,00	2021-2029	920,00	WUP Łódź	
---	--------	------	----------------------------	---------	---	-------	------	-----------	--------	----------	--

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	139. Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	700 000,00

7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00
---	--------	--------	--	--	------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.2	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	700 000,00
7	ESO4.2	Ogółem			700 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach tego celu szczegółowego realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej. Dotyczy to osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osób biernych zawodowo, osób z niepełnosprawnościami oraz społeczności marginalizowanych, w tym Romów. Mając na uwadze znaczne zróżnicowanie grupy docelowej, duży nacisk zostanie położony na kompleksowość wsparcia oraz dostosowanie go do indywidualnie zdiagnozowanych potrzeb i predyspozycji uczestników projektów. W celu nabycia i rozwoju umiejętności wykorzystane będą programy oparte na instrumentach społecznych, zawodowych, edukacyjnych lub zdrowotnych. Instrumenty te będą mogły być uzupełnione o działania środowiskowe odnoszące się do poprawy kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i rekreacji oraz uczestnictwa w kulturze, a także w zależności od potrzeb możliwa będzie realizacja działań z zakresu usług społecznych. Instrumentem uzupełniającym będą też działania związane z poprawą warunków mieszkaniowych obejmujące drobne wydatki inwestycyjne w mieszkaniach np. związane z poprawą dostępu do bieżącej wody, dostępem do ogrzewania, wymianą okien itp. Ponadto będzie możliwość realizacji działań w ramach inicjatywy ALMA.

Z uwagi na kluczową rolę we wspieraniu integracji społecznej osób ubogich, osób z niepełnosprawnością i osób narażonych na wykluczenie społeczne konieczne jest również dalsze wspieranie podmiotów reintegracji, m. in. CIS, KIS, ZAZ, WTZ, które realizują formy pomocy w zakresie usług aktywnego włączania społecznego i zawodowego.

Bardzo szeroki katalog beneficjentów, w tym instytucje rynku pracy, jednostki organizacyjne samorządów oraz organizacje pozarządowe zapewnią różnorodność wsparcia. Dla zwiększenia efektywności i trwałości udzielanej pomocy, kluczowe będzie położenie nacisku na współpracę różnych podmiotów. Dodatkowo wzmacniany i budowany będzie potencjał organizacji społeczeństwa obywatelskiego, by skuteczniej mogły realizować politykę włączenia społecznego.

Ważnym elementem w procesie przeciwdziałania i ograniczania skali ubóstwa jest także rozwój sektora ekonomii społecznej. Działania w tym obszarze skoncentrowane będą głównie na bezpośrednim wsparciu przedsiębiorstw społecznych (PS) służącemu tworzeniu nowych i utrzymaniu istniejących miejsc pracy. Oprócz bezzwrotnych środków finansowych na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy przyznawanych w formie stawek jednostkowych zgodnie z metodyką określoną przez MFIPR realizowane będzie także finansowe wsparcie indywidualnego procesu reintegracji dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudnionych w PS. Realizowane będą także usługi wspierające rozwój podmiotów ekonomii społecznej (PES) jak i PS, w tym za pośrednictwem BUR. Wspierając rozwój sektora ekonomii społecznej nie można zapominać o potrzebie tworzenia gruntu pod przedsiębiorczość społeczną zwłaszcza w mniejszych czy mniej rozwiniętych społecznościach lokalnych wykorzystując przy tym m.in. działania z zakresu animacji lokalnej czy edukacji od najmłodszych lat w obszarze przedsiębiorczości społecznej. Działania te realizowane będą przez podmioty świadczące usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej akredytowane przez ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego. Wsparcie będzie realizowane w oparciu o zapisy w

Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- programy obejmujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej i kulturalno-rekreacyjnej, w tym działania w ramach inicjatywy ALMA;
- usługi aktywizacji społecznej i zawodowej w ramach podmiotów reintegracji społecznej (m.in. CIS, KIS, WTZ, ZAZ);
- budowa zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego;
- wsparcie dla sektora ekonomii społecznej.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- rodziny i społeczności lokalne zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osoby bierne zawodowo;
- społeczności marginalizowane takie jak Romowie;
- podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe planujące ekonomizację;
- osoby fizyczne i osoby prawne, które planują założyć podmiot ekonomii społecznej;
- otoczenie ww. grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno-zawodowej.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego, za wyjątkiem działań związanych z inicjatywą ALMA.

W ramach inicjatywy ALMA przewiduje się działania o charakterze transnarodowym z udziałem partnerów z co najmniej jednego innego państwa członkowskiego.

Wszystkie projekty realizowane w ramach celu szczegółowego będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z

wspieraniem wysoce konkurencyjnej gospodarki rynkowej umożliwiającej pełne zatrudnienie i postęp społeczny oraz zwalczaniem wykluczenia społecznego i dyskryminacji.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Rynek pracy dla wszystkich, wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia w ramach obszaru tematycznego Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO02	Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby	138,00	2 760,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO04	Osoba bierna zawodowo	osoby	256,00	5 120,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	57,00	1 140,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR01	Uczestnicy poszukujący pracy po zakończeniu udziału w programie	osoby	3 945,00	2021-2029	1 760,00	WUP Łódź	
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	8 510,00	2021-2029	3 430,00	WUP Łódź	
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR03	Uczestnicy uzyskujący kwalifikacje po zakończeniu udziału w programie	osoby	8 510,00	2021-2029	3 430,00	WUP Łódź	
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki	556,00	2021-2029	610,00	WUP Łódź	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	136. Wsparcie specjalne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	1 000 000,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	138. Wsparcie na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	18 000 000,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	153. Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	35 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			54 388 764,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	54 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			54 388 764,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	54 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			54 388 764,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	08. Budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego	574 571,00
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	53 814 193,00
7	ESO4.8	Ogółem			54 388 764,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.8	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	54 388 764,00
7	ESO4.8	Ogółem			54 388 764,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Istotną kwestię w zakresie włączenia społecznego stanowi integracja społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich. Wzrost liczby osób obcego pochodzenia mieszkających i pracujących w regionie wymaga zaplanowania specjalnych działań integracyjnych dla tej grupy osób oraz ich otoczenia. Chodzi tutaj nie tylko o działania związane z aktywizacją zawodową i dostosowaniem kwalifikacji zawodowych do potrzeb polskiego lub łódzkiego rynku pracy oraz ochronę przed dyskryminacją i nieuczciwym traktowaniem przez pracodawców, ale również o działania o charakterze włączającym do życia społecznego. Kluczowe zatem staje się wsparcie dzieci i pozostałych członków rodzin obywateli państw trzecich, które pozwoli na lepsze funkcjonowanie w polskim społeczeństwie.

Planowane są również działania adresowane do pracodawców zatrudniających obywateli państw trzecich oraz podmiotów działających na rzecz tej grupy docelowej.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej lub zawodowej lub na rzecz wykształcenia obywateli państw trzecich, w tym migrantów oraz ich otoczenia.

Tryb niekonkurencyjny może znaleźć zastosowanie w przypadku kompleksowych projektów wspierających obywateli państw trzecich – projekty własne województwa łódzkiego (Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi).

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-obywatele państw trzecich oraz członkowie ich rodzin w tym imigranci zarobkowi spoza UE i osoby objęte ochroną międzynarodową, w tym uchodźcy i ich otoczenie, przebywający na terenie województwa łódzkiego;

-pracodawcy, prowadzący działalność gospodarczą na terenie województwa łódzkiego, planujący zatrudnić lub zatrudniający osoby obcego pochodzenia;

-podmioty działające na rzecz obywateli państw trzecich, w tym migrantów zarobkowych spoza UE.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy integracji społeczno-gospodarcza obywateli państw trzecich.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące kompleksowych działań na rzecz integracji społecznej lub zawodowej obywateli państw trzecich, w tym migrantów) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców oraz podmiotów z województwa łódzkiego) nie przewiduje się działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z co najmniej jednego innego państwa członkowskiego lub spoza Unii.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z wspieraniem wysoce konkurencyjnej gospodarki rynkowej umożliwiającej pełne zatrudnienie i postęp społeczny oraz zwalczaniem wykluczenia społecznego i dyskryminacji.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 4: Rozpoznanie potencjału – ułatwienia dla migrantów w ramach obszaru tematycznego Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiągnięcie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EEO13	Obywatele państw trzecich	osoby	95,00	1 900,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECR01	Uczestnicy poszukujący pracy po zakończeniu udziału w programie	osoby	0,00	2021-2029	370,00	WUP Łódź	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	156. Działania szczególne w celu zwiększenia udziału obywateli państw trzecich w rynku pracy	3 250 000,00
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	157. Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	6 750 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			10 000 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	10 000 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			10 000 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	10 000 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			10 000 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	10 000 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			10 000 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.9	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	10 000 000,00
7	ESO4.9	Ogółem			10 000 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowane będą usługi społeczne lub zdrowotne w formie zdeinstytucjonalizowanej. Usługi adresowane będą do dorosłych osób wymagających wsparcia m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, problemów zdrowia psychicznego. Realizowane będą również działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców regionu.

W przypadku usług społecznych preferowane będą usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, klubach seniora. Równie istotne będą rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym mieszkania chronione i wspomagane, mieszkalnictwo adaptowalne oraz społeczne agencje najmu. Ważnym elementem wsparcia będzie również upowszechnianie systemów opartych o nowe technologie informacyjno-komunikacyjne (np. teleopieka, systemy przywoławcze), upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door jako przykłady działań wspierających proces deinstytucjonalizacji i element kompleksowości wsparcia usług opiekuńczych. Usługi obejmować będą również pomoc dla opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Wsparcie świadczone będzie głównie w środowisku lokalnym, w miejscu zamieszkania uczestników projektów. W ramach usług społecznych wspierany będzie również proces usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych doprowadzający do podejmowania przez osoby potrzebujące wsparcia samodzielnego, dojrzałego życia poza placówką oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Dopełnieniem działań będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym.

Zwiększanie dostępu do usług społecznych będzie też realizowane dzięki możliwości tworzenia centrów usług społecznych (CUS) i rozwoju usług określonych w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Działania w zakresie usług społecznych będą wynikały z regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, opracowanego przez RCPS w Łodzi oraz innych dokumentów regionalnych dotyczących usług społecznych.

W zakresie usług zdrowotnych realizowane będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym zwiększana będzie dostępność do usług w zakresie pielęgniarskiej opieki długoterminowej, opieki hospicyjnej, geriatrycznej, opieki w Dziennych Domach Opieki Medycznej (DDOM), środowiskowej opieki psychiatrycznej dla osób dorosłych. Działania te będą mogły zostać uzupełnione o teleopiekę czy też systemy przywoławcze. Ważnym elementem będzie też wdrażanie wypracowanych na poziomie krajowym standardów dostępności w podmiotach leczniczych w szczególności w POZ i w szpitalach. Rozwój usług zdrowotnych będzie w szczególności dotyczył form zdeinstytucjonalizowanych.

W ramach zwiększania dostępności do usług w poszczególnych powiatach i gminach województwa zakłada się m.in. kontynuację i rozwój idei projektów partnerskich realizowanych przez samorządy różnych szczebli z podmiotami spoza sektora finansów publicznych.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych lub zdrowotnych planuje się realizację działań podnoszących kwalifikacje i kompetencje kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.

Działania zdrowotne to także interwencja związana z profilaktyką zdrowotną i rehabilitacją medyczną podejmowana w formule programów polityki zdrowotnej stanowiących odpowiedź na istotne problemy regionu, np.: zakażenia wirusem HPV, nadwaga, otyłość czy też zaburzenia psychiczne wśród dzieci i młodzieży.

Pandemia COVID-19 potwierdziła tezę potrzeby zabezpieczenia usług użyteczności publicznej dla mieszkańców regionu w związku z zagrożeniem epidemicznym, w tym SARS-CoV-2. Planuje się zatem zwrócenie uwagi na wsparcie usług zapobiegających, przeciwdziałających, zwalczających choroby zakaźne oraz ich negatywne skutki.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

- rozwój usług społecznych;
- wsparcie tworzenia i funkcjonowania centrów usług społecznych (CUS);
- rozwój usług zdrowotnych, w tym wdrażanie standardów dostępności w podmiotach leczniczych;
- szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji;
- realizacja regionalnych programów polityki zdrowotnej dotyczących profilaktyki chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu.

Tryb niekonkurencyjny może znaleźć zastosowanie w przypadku projektów realizacji regionalnych programów polityki zdrowotnej (projekty własne województwa łódzkiego) oraz w przypadku wdrażania standardów dostępności.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-mieszkańcy województwa łódzkiego, w tym:

- osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym z powodu wieku, stanu zdrowia, niepełnosprawności;
- osoby z niepełnosprawnościami;
- inne osoby narażone na umieszczenie w instytucjach całodobowych lub przebywające w tych instytucjach;

- rodziny sprawujące opiekę nad seniorami, osobami z niepełnosprawnościami i innymi osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- osoby w kryzysie bezdomności i osoby zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym;
- obywatele państw trzecich, migranci spoza UE i uchodźcy;
- otoczenie ww. grup docelowych;
- osoby objęte regionalnymi programami polityki zdrowotnej,

-podmioty lecznicze;

-kadra podmiotów świadczących usługi w społeczności lokalnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy dostępu do usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców województwa.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie

wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące rozwoju usług społecznych, zdrowotnych i realizacji regionalnych programów polityki zdrowotnej) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców oraz podmiotów z województwa łódzkiego) nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z co najmniej jednego innego państwa członkowskiego lub spoza Unii.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiąganie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z zwalczaniem wykluczenia społecznego i dyskryminacji oraz propagowaniem sprawiedliwości społecznej i ochrony socjalnej.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Działania na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami demograficznymi w ramach obszaru tematycznego Zdrowie wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiąganie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKCO02	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	327,00	6 530,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKCR04	Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoby	2 591,00	2021-2029	2 300,00	WUP Łódź	
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLKCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	955,00	2021-2029	700,00	WUP Łódź	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	158. Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości	41 500 000,00
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	160. Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	4 544 760,00

7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	161. Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	17 238 063,00
7	ESO4.11	Ogółem			63 282 823,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	63 282 823,00
7	ESO4.11	Ogółem			63 282 823,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	63 282 823,00
7	ESO4.11	Ogółem			63 282 823,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	63 282 823,00
7	ESO4.11	Ogółem			63 282 823,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	63 282 823,00
7	ESO4.11	Ogółem			63 282 823,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznaczają się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach celu szczegółowego realizowany będzie pakiet zdeinstytucjonalizowanych usług adresowanych do rodzin z dziećmi; dzieci, młodzieży i młodych dorosłych, osób w kryzysie bezdomności oraz osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających kompleksowej aktywizacji społecznej.

Działania ukierunkowane będą na wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz pomoc w rozwiązywaniu ich problemów życiowych, w tym w wychowaniu dzieci. Praca z rodziną obejmować będzie analizę sytuacji rodziny i przyczyn kryzysu, wzmocnienie jej funkcji, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w integracji rodziny oraz przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Działania o charakterze profilaktycznym skierowane do rodzin mają zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej i zapewnić mu stabilne, harmonijne warunki rozwoju.

Ponadto, wsparcie ukierunkowane będzie na zapewnienie dzieciom w ramach pieczy zastępczej opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych spełniających warunki deinstytucjonalizacji, a także tworzenie warunków do powstawania i funkcjonowania tych miejsc. Osiągnięcie pełnoletności przez wychowanków rodzin zastępczych i innych instytucji całodobowych wiąże się z możliwością ich usamodzielnienia. Proces usamodzielnienia jest niezwykle ważnym aspektem integracji społecznej. W związku z tym planuje się kompleksowe wsparcie tych osób poprzez m.in. wsparcie opiekunów lub asystentów usamodzielniania, budowanie kręgów wsparcia, mieszkania wspomagane i „usamodzielniania na próbę”, polegające na wsparciu osoby w doświadczaniu samodzielnego życia.

W sytuacji, kiedy powrót dziecka do rodziny biologicznej nie jest możliwy, właściwym rozwiązaniem może być umieszczenie w rodzinie adopcyjnej. Istotne jest zatem wsparcie dzieci zgłoszonych do przysposobienia, a także dzieci przysposobionych oraz kandydatów na rodziców adopcyjnych i osób, które przysposobiły dziecko. Objęcie ich kompleksowymi ponadstandardowymi działaniami diagnostycznymi, rehabilitacyjnymi, terapeutycznymi, szkoleniowymi wpłynie na podwyższenie efektywności adopcji w województwie.

W ramach ośrodków lub punktów interwencji kryzysowej możliwe będzie zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług, w tym poradnictwa, konsultacji, grup wsparcia, mieszkań interwencyjnych lub innych miejsc noclegowych oraz przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy w rodzinie. W sytuacjach kryzysowych, których konsekwencją jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, służby gminne podejmują działania na rzecz powrotu dziecka do środowiska rodzinnego.

Dzieci i młodzież stanowią szczególną kategorię w ramach grup docelowych szeroko rozumianej polityki społecznej. Doświadczanie sytuacji trudnych, deprivacji, marginalizacji powoduje, że dzieciństwo nie jest radosnym, spokojnym etapem życia. Kumulacja negatywnych zjawisk w tym okresie prowadzi do ograniczenia możliwości w kolejnych fazach życia oraz zwiększa ryzyko niepełnej integracji społecznej w dorosłości. W związku z powyższym w ramach

programu zaplanowano wsparcie adresowane do dzieci i młodzieży i ich opiekunów znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej. Planuje się objęcie ich m.in. działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi, profilaktycznymi w tym w zakresie zdrowia psychicznego np. w ramach placówek wsparcia dziennego.

W ramach celu zaplanowano także wsparcie adresowane do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu m.in. z powodu choroby, czy niepełnosprawności. Usługi społeczne i zdrowotne będą świadczone w środowisku lokalnym. Preferowane będą w przypadku usług społecznych, usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, w klubach. Wsparcie to uzupełnione zostanie o poradnictwo specjalistyczne, czy działania włączające dzieci i młodzież oraz młodych dorosłych do życia w lokalnej społeczności. Usługi zdrowotne będą zaś obejmować usługi w zakresie pielęgniarstwa długoterminowego, opieki hospicyjnej.

Wspierane będą również procesy deinstytucjonalizacji instytucjonalnych form pieczy zastępczej oraz placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, w tym procesy przekształcania placówek w formy środowiskowe świadczące zintegrowane wsparcie oraz rozszerzania działania placówek o świadczenie usług w środowisku lokalnym.

W ramach celu planuje się również działania aktywizujące społecznie osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez wsparcie o charakterze terapeutycznym, profilaktycznym, poradnictwa specjalistycznego.

Uwaga w tym celu będzie również zwrócona na problem bezdomności. Bezdomność to zjawisko szczególnie złożone, wielowymiarowe, różnorodnie uwarunkowane i dynamiczne, dlatego przeciwdziałanie i rozwiązanie tego problemu jest niezwykle trudne, wymagające nie tylko szybkiej interwencji, lecz wskazania skutecznych sposobów wyjścia z trudnej sytuacji. W związku z powyższym planuje się świadczenie usług dla osób zagrożonych bezdomnością (wykluczenie mieszkaniowe) oraz osób w kryzysie bezdomności w tym m.in.: rozwój usług środowiskowych (np. streetworking), wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz wykorzystania innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym społecznych agencji najmu oraz modelu Najpierw Mieszkanie.

W zależności od potrzeb w ramach projektów będzie możliwa realizacja działań z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych planuje się realizację działań podnoszących kwalifikacje i kompetencje kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.

Działania w zakresie usług społecznych będą wynikały z regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, opracowanego przez RCPS w Łodzi oraz innych dokumentów regionalnych dotyczących usług społecznych.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-rozwój usług wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz usług preadopcyjnych i postadopcyjnych;

-tworzenie ośrodków lub punktów interwencji kryzysowej oraz rozwój usług w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie;

-rozwój usług skierowanych do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych;
-rozwój usług dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób w kryzysie bezdomności;
-szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.

Tryb niekonkurencyjny może znaleźć zastosowanie w przypadku projektów dotyczących usług preadopcyjnych i postadopcyjnych – projekt własny województwa łódzkiego.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

-mieszkańcy województwa łódzkiego, w tym:

- dzieci, młodzież i młodzi dorośli wymagający wsparcia, w tym przebywający w instytucjonalnej pieczy zastępczej i innych placówkach całodobowych o charakterze długoterminowym, z uwzględnieniem osób uczących się i opuszczających młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i inne;
- rodziny biologiczne, zastępcze, adopcyjne z dziećmi, w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych;
- kandydaci na rodziców adopcyjnych, do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka lub prowadzenia placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz członkowie ich rodzin;
- osoby potrzebujące interwencji kryzysowej;
- ofiary przemocy, w tym przemocy w rodzinie;
- osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym;
- osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym zidentyfikowane na poziomie regionalnym;
- otoczenie ww. grup docelowych;

-kadra podmiotów świadczących usługi w społeczności lokalnej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy sytuacji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego.

Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące rozwoju usług na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, jak również osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców województwa łódzkiego) nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów z co najmniej jednego innego państwa członkowskiego lub spoza Unii.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiąganie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych z zwalczaniem wykluczenia społecznego i dyskryminacji, propagowaniem sprawiedliwości społecznej i ochrony socjalnej oraz ochroną praw dziecka.

Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu „Najpierw mieszkanie - innowacyjne metody trwałego rozwiązania problemu chronicznej bezdomności” (Partnerstwo NM FFW).

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z działaniem 1: Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnienie przejścia ze szkoły do pracy w ramach obszaru tematycznego Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Ze względu na niekomercyjny charakter działań w zakresie włączenia społecznego oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Podejmowane zadania nie są ukierunkowane na osiąganie zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Planuje się wsparcie w formie bezzwrotnych dotacji.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	EECO01	Całkowita liczba uczestników	osoby	434,00	8 670,00

7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLLCO01	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	260,00	5 200,00
---	---------	------	----------------------------	---------	---	-------	--------	----------

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLHLCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	255,00	2021-2029	1 760,00	WUP Łódź	

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	159. Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	31 481 085,00
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	163. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	2 000 000,00
7	ESO4.12	Ogółem			33 481 085,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	33 481 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			33 481 085,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	33 481 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			33 481 085,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	33 481 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			33 481 085,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
7	ESO4.12	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	33 481 085,00
7	ESO4.12	Ogółem			33 481 085,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 8. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA EDUKACJI I KADR W ŁÓDZKIEM

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Z uwagi na starzenie i kurczenie się zasobów pracy oraz konieczność zatrzymania pracowników na rynku pracy, w ramach celu szczegółowego planuje się działania na rzecz zachowania i wzmocnienia zdolności do pracy.

Działania proponowane w ramach celu szczegółowego nakierowane będą na:

-podnoszenie kompetencji i kwalifikacji, przekwalifikowanie w celu zwiększenia dostosowania pracowników do dynamicznie zmieniających się potrzeb pracodawców i regionalnej gospodarki (adaptacyjny pracownik),

-polepszenie stanu zdrowia, kreowanie zdrowego stylu życia oraz tworzenie przyjaznego zdrowiu środowiska pracy dla populacji w wieku produkcyjnym (zdrowy pracownik w zdrowym miejscu pracy).

Biorąc pod uwagę fakt, iż jedną z istotniejszych form rozwoju kompetencji jest rozwój kompetencji zawodowych i uczenie się w miejscu pracy, wspierane będą usługi rozwojowe finansowane w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF). Oprócz wzrostu kompetencji pracowników poprzez zapewnienie im dostępu do wysokiej jakości szkoleń, doradztwa i studiów podyplomowych, w oparciu o podejście popytowe, PSF przyczyni się do realizacji celów rozwojowych pracodawców. Dodatkowo korzystanie z dopasowanych do potrzeb firmy usług rozwojowych pozwoli pracodawcom reagować na zachodzące procesy zmian na rynku lub w przedsiębiorstwach, co bezpośrednio przyczyni się do poprawy sytuacji konkurencyjnej regionalnych pracodawców dotkniętych procesami zmiany gospodarczej. Ważnym elementem są działania powodujące większą elastyczność pracy.

W ramach projektów outplacementowych przewidziane do realizacji działania mają na celu utrzymanie lub przywrócenie do zatrudnienia osób, które w wyniku negatywnych skutków zmian gospodarczych utraciły lub są zagrożone utratą zatrudnienia. Zapewnienie kompleksowego i dostosowanego do indywidualnych potrzeb wsparcia w ramach outplacementu służyć będzie skutecznemu zapobieganiu dezaktywizacji zawodowej. Planuje się działania obejmujące m. in. szkolenia, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, staże przygotowujące do podjęcia pracy w nowym zawodzie, studia podyplomowe, poradnictwo psychologiczne, subsydiowane zatrudnienie, dodatek relokacyjny, wsparcie finansowe dla osób planujących rozpocząć działalność gospodarczą, doradztwo, wsparcie pomostowe).

Interwencje związane z profilaktyką zdrowotną lub rehabilitacją medyczną podejmowane w formule programów zdrowotnych będą dotyczyć w

szczególności chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu i grup chorób w największym stopniu negatywnie wpływających na aktywność zawodową mieszkańców, ale też chorób, które najbardziej mogą się do nich przyczyniać wg dowodów naukowych. Działania dotyczące rehabilitacji medycznej będą ukierunkowane na grupy docelowe najbardziej narażone na opuszczenie rynku pracy z powodu czynników zdrowotnych lub najbardziej bliskie powrotowi na rynek pracy w wyniku uzyskania świadczeń z zakresu rehabilitacji. Biorąc pod uwagę fakt, iż 1/3 obciążenia zdrowotnego wynika z behawioralnych czynników ryzyka związanych ze stylem życia, a pod tym względem mieszkańcy regionu wypadają gorzej niż średnia krajowa, dużą rolę w programach profilaktycznych odgrywać będzie edukacja i promocja zdrowia. Nieocenionym miejscem promocji zdrowia jest miejsce pracy.

Dlatego też podejmowane będą przedsięwzięcia ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (obejmujące m.in.: poprawę ergonomii pracy, wdrożenie zmian organizacyjnych, edukację i promocję zdrowia, pakiety rehabilitacyjne dla pracowników, pakiety świadczeń zdrowotnych wykraczających poza zakres badań profilaktycznych) oraz zapewniające rozwiązania poprawiające zarządzanie różnorodnością w miejscu pracy, w tym wiekiem.

Dodatkowo podejmowane będą przedsięwzięcia dotyczące przekwalifikowania pracowników pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie (obejmujące m.in.: szkolenia, doradztwo).

Ponadto planuje się wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej oraz upowszechnianie innowacyjnych i elastycznych form organizacji pracy (obejmujące m.in.: promocję, szkolenia, wsparcie w rozwoju, zarządzaniu i pełnym wykorzystaniu zasobów kadrowych poprzez organizację pracy, narzędzia kadrowe).

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-usługi rozwojowe w ramach PSF dla pracodawców i ich pracowników, zgodne z ich zidentyfikowanymi potrzebami;

-outplacement;

-opracowanie i wdrożenie programów polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji medycznej dotyczących chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu i w największym stopniu negatywnie wpływających na aktywność zawodową;

-działania ukierunkowane na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, przekwalifikowanie pracowników pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie lub wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej.

W zakresie wsparcia dotyczącego opracowania programów polityki zdrowotnej planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego. Beneficjentem projektu będzie Województwo Łódzkie.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- pracodawcy i ich pracownicy;
- osoby, które utraciły pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika;
- osoby przewidziane do zwolnienia lub zagrożone zwolnieniem z pracy z przyczyn nie dotyczących pracownika;
- mieszkańcy województwa łódzkiego w wieku aktywności zawodowej.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów o konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy dostępności usług rozwojowych i wydłużenia aktywności zawodowej osób o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie

wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące podnoszenia kompetencji i kwalifikacji pracowników, outplacementu, programów polityki zdrowotnej, działań ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców oraz podmiotów z województwa łódzkiego) planowanego wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią. Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych ze wspieraniem dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z Działaniem 1 Działania na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się w celu sprostania wyzwaniom związanym ze zmianami demograficznymi w ramach obszaru Zdrowie oraz Działaniem 3 Rynek pracy dla wszystkich, wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia w ramach obszaru Edukacja wskazanego w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter typów wsparcia oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	3 596,00	71 910,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLDCO04	Liczba pracowników mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługą rozwojową	osoby	706,00	14 110,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLDCR01	Liczba pracowników, którzy uzyskali kwalifikacje w wyniku uczestnictwa w usłudze rozwojowej	osoby	35 758,00	2021-2029	7 830,00	IZ FEŁ 2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	144. Działania na rzecz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy przeciwdziałające zagrożeniom dla zdrowia i obejmujące promocję aktywności fizycznej	12 880 500,00
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	146. Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	34 348 000,00

8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	147. Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	40 038 625,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.4	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	87 267 125,00
8	ESO4.4	Ogółem			87 267 125,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

W ramach edukacji przedszkolnej podejmowane będą działania na rzecz poprawy i upowszechniania wysokiej jakości wychowania przedszkolnego, w tym wśród dzieci z niepełnosprawnościami. Na obszarach o niskim stopniu upowszechnienia i dostępności wychowania przedszkolnego tworzone będą nowe miejsca przedszkolne.

Poprawa jakości edukacji przedszkolnej obejmie placówkę, wszechstronny rozwój dzieci, w tym rozwój kompetencji kluczowych i uniwersalnych, wychwytywanie i korygowanie deficytów rozwojowych, działania rehabilitacyjno-kompensacyjne, wsparcie psychologiczne, doksztalcenie nauczycieli, oraz działania szkoleniowe i świadomościowe dla rodziców lub opiekunów dzieci.

Planowane są nabory w trybie niekonkurencyjnym dla gmin o najniższym stopniu upowszechnienia i dostępności edukacji przedszkolnej, ukierunkowane na generowanie dodatkowych miejsc wychowania przedszkolnego i podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej.

W ramach kształcenia ogólnego bezpośrednio wspierane będą szkoły i placówki realizujące podstawę programową kształcenia ogólnego, ich uczniowie, rodzice i nauczyciele. Wsparcie będzie udzielane w ramach kompleksowych programów, ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych i uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, przekrojowych, proinnowacyjnych i zawodowych, kompetencji społecznych i społeczno-emocjonalnych, wsparcie cyfryzacji, doksztalcenie kadr oraz realizację działań społeczno-wychowawczych szkół jako podbudowa dla kształcenia zawodowego.

Szkoła powinna wyposażać uczniów w umiejętności praktyczne dostosowane do potrzeb pracodawców, kompetencje transferowalne i proinnowacyjne, uwzględniać trendy związane z nowoczesnymi technologiami i adaptować je do praktyki szkolnej. Dlatego uzupełniająco wspierana będzie infrastruktura w ramach mechanizmu cross-financingu i wyposażenie lub dostosowanie szkół do trwającej transformacji cyfrowej oraz działania podnoszące kompetencje uczniów i nauczycieli w tym zakresie – w oparciu o analizę potrzeb ex ante.

Doskonalone będą kompetencje i umiejętności kadry szkół i placówek systemu oświaty - w oparciu o identyfikację i diagnozę potrzeb szkoleniowych wspieranej instytucji.

Rozwijane będą kompetencje, umiejętności, uzdolnienia, zainteresowania uczniów poza edukacją formalną.

Wzmacniana będzie funkcja społeczno-wychowawcza i wspierająca szkoły, w tym w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, integracji uczniów i

współpracy z rodzicami oraz wsparcie świetlic szkolnych i poradni psychologiczno-pedagogicznych. Komplementarnie do poprawy jakości kształcenia istotne jest kształtowanie i wspieranie zdrowego stylu życia uczniów opartego na aktywności fizycznej, w tym dofinansowanie pomocniczo niezbędnych elementów przyszkolnej infrastruktury sportowej (cross-financing) – tak aby umożliwić uczniom rozwój na różnych płaszczyznach.

Kształcenie zawodowe wspierane będzie przez dostosowanie go do potrzeb rynku pracy i pracodawców (przy wykorzystaniu europejskich i krajowych źródeł prognozowania w zakresie edukacji i szkolnictwa), włączanie pracodawców w system kształcenia i egzaminowania. Wsparcie obejmie współpracę szkół i placówek z ich otoczeniem dla wypracowania i wdrożenia kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami regionalnych pracodawców, w tym zawodów związanych z zieloną gospodarką, ochroną klimatu, zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0. oraz powiązanie szkolnictwa zawodowego z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami województwa łódzkiego RSI LORIS 2030. Organizowane będą staże uczniowskie rozliczane stawką jednostkową, zajęcia praktyczne, kształcenie w miejscu pracy, szkolenia dopasowane do danego pracodawcy. Realizowane będą wizyty studyjne, szkolenia, staże zawodowe uczniów i nauczycieli poza terytorium RP jako działania uzupełniające – o ile będą niezbędne do realizacji celu i wynikające z diagnozy potrzeb.

Kompleksowe programy rozwoju szkół zawodowych obejmą działania na rzecz uczniów lub słuchaczy, nauczycieli, programów nauczania, stosowanych metod dydaktycznych i zarządzania procesami kształcenia w szkole.

Modernizacja szkolnictwa zawodowego będzie wspierana zachętami dla uczniów w postaci stypendiów, dlatego planuje się realizację przez Województwo Łódzkie projektu w trybie niekonkurencyjnym dla defaworyzowanych zdolnych uczniów tych szkół.

Interwencja obejmie poszerzenie oferty kursów zawodowych dla osób dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej. Planuje się organizację pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego (m.in. kwalifikacyjnych kursów zawodowych i kursów umiejętności zawodowych) kursów umożliwiających uzyskanie wiedzy, umiejętności, uprawnień i kwalifikacji zawodowych oraz kształcenie na 5 poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Wysoka jakość kształcenia wymaga doposażenia szkół i placówek zawodowych w sprzęt, materiały dydaktyczne, nowoczesne technologie.

Doskonalone będą kwalifikacje i umiejętności nauczycieli lub instruktorów praktycznej nauki zawodu we współpracy z uczelniami i rynkiem pracy, organizowane staże zawodowe u pracodawców, szkolenia, studia podyplomowe, inne formy doskonalenia w celu poprawy jakości pracy kadry dydaktycznej oraz przeciwdziałanie brakom kadrowym.

Na każdym etapie edukacyjnym rozwijane będzie poradnictwo edukacyjne i doradztwo zawodowe, preorientacja zawodowa i funkcjonowanie na rynku pracy. Elementem doradztwa będzie popularyzacja i propagowanie kształcenia zawodowego w klasach VII i VIII SP, działania świadomościowe dla uczniów i ich rodziców lub opiekunów w celu podniesienia prestiżu oraz znaczenia kształcenia zawodowego.

Wspierana będzie edukacja włączająca (w tym niezbędne elementy infrastruktury) na wszystkich etapach edukacji oraz poprawa dostępności dla osób ze zróżnicowanymi potrzebami. Istotne będzie ze względu na zwiększającą się liczbę orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego zapewnienie wysokiej jakości kształcenia dla dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami, szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i rozwojowymi, w tym wynikającymi z uzdolnień.

Planuje się wsparcie organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe, w tym działania łagodzące skutki pandemii COVID-19. Podnoszone będą w tym

zakresie kompetencji nauczycieli i kadry zarządzającej dotyczące pomocy i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i ich opiekunów, profilaktyki, aktywności fizycznej uczniów oraz promowania zdrowego trybu życia. Realizowane też będą działania służące podnoszeniu jakości systemu zarządzania szkołami i placówkami oświatowymi, w tym podnoszeniu kompetencji kadry zarządzającej.

W kształceniu ogólnym i zawodowym planuje się wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych poprzez dostosowanie oferty kształcenia m.in. we współpracy z uczelniami o statusie uniwersytetu lub politechniki w celu implementacji rozwiązań indywidualizujących ścieżkę rozwoju oraz adaptację i dostosowanie programów nauczania do potrzeb uczelni i szkół wyższych, w tym stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych. Podejmowane będą działania rozwijające świadomość i zachowania proekologiczne na wszystkich etapach edukacji.

Premiowane będą działania w zakresie edukacji włączającej oraz wsparcie placówek zlokalizowanych na obszarach wiejskich.

W ramach celu szczegółowego zapewnione będzie wsparcie na rzecz wzmocnienia potencjału partnerów społecznych i organizacji pozarządowych, które jednocześnie są organami szkół i OWP.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-generowanie miejsc wychowania przedszkolnego na obszarach deficytowych;

-poprawa jakości edukacji w ośrodkach wychowania przedszkolnego;

-wsparcie szkół realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego (szkoły ogólne i zawodowe) ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów, podnoszących jakość edukacji, obejmujących rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, uniwersalnych, przekrojowych, zawodowych, kompetencji społecznych i społeczno-emocjonalnych, wsparcie cyfryzacji, realizację działań społeczno-wychowawczych;

-podnoszenie kompetencji kadry szkół i placówek systemu oświaty;

-wsparcie i propagowanie szkół zawodowych;

-doradztwo zawodowe;

-działania w zakresie edukacji włączającej;

-wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych;

-łagodzenie skutków pandemii COVID-19;

-wsparcie organów prowadzących szkoły i placówki systemu oświaty w celu zwiększenia jakości i efektywności pracy szkół lub placówek.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

- dzieci w wieku przedszkolnym, ich rodzice i opiekunowie;
- kadra ośrodków wychowania przedszkolnego;
- ośrodki wychowania przedszkolnego;
- uczniowie szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- kadra oraz nauczyciele szkół i placówek systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- szkoły i placówki systemu oświaty kształcenia ogólnego;
- rodzice i opiekunowie uczniów;
- uczniowie i słuchacze szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe;
- kadra oraz nauczyciele, w tym nauczyciele kształcenia zawodowego i instruktorzy praktycznej nauki zawodu szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe;
- szkoły i placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie zawodowe;
- osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji zawodowych;
- partnerzy społeczno-gospodarczy szkół lub placówek

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów o konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy dostępności placówek oświatowych i dostosowania oferty edukacyjnej skierowanej do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością.

Odpowiednie kryteria wyboru projektów umożliwią wybór do dofinansowania wyłącznie projektów zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego, niemniej w zależności od rodzaju potrzeb w zakresie edukacji można wskazać preferowane obszary docelowe wsparcia jakimi są obszary wiejskie.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące wychowania przedszkolnego, podnoszenia kompetencji kadry szkół i placówek systemu oświaty, zwiększenia jakości i

efektywności ich pracy, wsparcia szkół zawodowych, szkół realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego, edukacji włączającej, łagodzenia skutków pandemii COVID-19) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców oraz podmiotów z województwa łódzkiego) planowanego wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią. Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych ze wspieraniem równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z Działaniem 1: Zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki i usprawnianie przejścia ze szkoły do pracy w ramach obszaru Edukacja w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter działań oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się. Usługi edukacyjne finansowane są przede wszystkim ze środków publicznych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLFCO08	Liczba doposażonych/wyposażonych szkół i placówek systemu oświaty	podmioty	27,00	530,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel	Fundusz	Kategoria	Nr	Wskaźnik	Jednostka	Wartość bazowa	Rok	Cel	Źródło	Uwagi
-----------	-----	---------	-----------	----	----------	-----------	----------------	-----	-----	--------	-------

	szczegółowy		regionu	identyfikacyjny		miary	lub wartość odniesienia	odniesienia	końcowy (2029)	danych	
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących doposażenie/wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	podmioty	678,00	2021-2029	500,00	IZ FEŁ 2027	

2.1.1.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	148. Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	15 000 000,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	111 457 117,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	151. Wsparcie na rzecz edukacji dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	5 000 000,00
8	ESO4.6	Ogółem			131 457 117,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	131 457 117,00
8	ESO4.6	Ogółem			131 457 117,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	131 457 117,00
8	ESO4.6	Ogółem			131 457 117,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	07. Budowanie zdolności partnerów społecznych	250 000,00
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	131 207 117,00
8	ESO4.6	Ogółem			131 457 117,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.6	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	131 457 117,00
8	ESO4.6	Ogółem			131 457 117,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Wyzwaniem dla regionu jest niskie zainteresowanie mieszkańców kształceniem zawodowym i ustawicznym. W ramach celu szczegółowego planuje się zatem działania skierowane do osób dorosłych z własnej inicjatywy zainteresowanych zdobyciem, uzupełnieniem lub podwyższeniem swojego wykształcenia, wiedzy, umiejętności, kwalifikacji ogólnych i zawodowych. Osoby dorosłe otrzymają dostęp do szkoleń i kursów - z wykorzystaniem systemu Bazy Usług Rozwojowych. Wsparcie realizowane będzie przez Operatorów. By zwiększyć efektywność interwencji i w zależności od indywidualnych potrzeb, wybór usług rozwojowych poprzedzony będzie fakultatywnym bilansem kariery zmierzającym do zdiagnozowania potencjału zawodowego i ewentualnie zaprojektowania indywidualnego planu rozwoju zawodowego, co jest szczególnie ważne w przypadku przekwalifikowania osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy.

Dorośli mieszkańcy regionu będą mogli również formalnie potwierdzić efekty uczenia się uzyskane w drodze nieformalnej lub pozaformalnej w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji – poza systemem Bazy Usług Rozwojowych i PSF. Podejmowane będą również działania mające na celu wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE – Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji) np. poprzez tworzenie lokalnych ośrodków kształcenia osób dorosłych, w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami.

Realizacja zaplanowanych działań w ramach celu szczegółowego przyczyni się do zwiększenia udziału osób dorosłych w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności. Rezultatem podjętych działań będzie wzrost kompetencji kluczowych oraz umiejętności społecznych osób dorosłych, które można wykorzystać na rynku pracy, w życiu osobistym, w środowisku lokalnym. Spodziewanym efektem podjętych działań na rzecz realizacji celu stanie się dostosowanie kwalifikacji osób dorosłych do potrzeb gospodarki regionu, poprawa ich sytuacji na rynku pracy oraz możliwość dalszej samorealizacji i rozwoju osobistego.

W ramach celu szczegółowego planuje się także realizację działań mających na celu upowszechnienie funkcji asystenta medycznego (m. in. poprzez opracowanie i wdrożenie profilu funkcji asystenta medycznego oraz finansowanie kosztów utrzymania, w tym wynagrodzenia osób pełniących funkcję asystenta medycznego). Potrzeba realizacji tego typu wsparcia wynika z problemu starzenia się kadr medycznych: 43% lekarzy i 52% pielęgniarek zatrudnionych w WŁ jest w wieku powyżej 55 lat (średnia wieku wyższa niż dla Polski). Ociążenie kadr medycznych od zadań administracyjnych, np. przez asystenta medycznego, jest koniecznością. W ambulatoryjnej opiece zdrowotnej 1/3 średniego czasu porady (a w przypadku teleporad 43% czasu) przypada na czynności administracyjne wykonywane przez deficytowy personel medyczny. Kluczem do retencji pracowników w podmiocie leczniczym jest wykwalifikowana kadra menedżerska i kierownicza. Zatem planuje się realizację działań skierowanych do personelu medycznego (w tym szczególnie realizującego świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej, ambulatoryjnej opieki specjalistycznej) w postaci warsztatów i szkoleń poprzedzonych analizą potrzeb szkoleniowych pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych, a także wskazaniemi konsultantów wojewódzkich. Oferta edukacyjna

powinna uwzględniać również szkolenia z zakresu rozwoju komunikacji oraz radzenia sobie ze stresem, wypalenia zawodowego i agresji słownej ze strony pacjentów, a także dotyczyć kwestii podnoszenia jakości opieki zdrowotnej. Istotne jest także zwiększenie dostępu pracowników medycznych z regionu do informacji o kursach i szkoleniach realizowanych przez inne podmioty.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

-usługi rozwojowe w ramach PSF dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje lub kompetencje lub przekwalifikować się – za pośrednictwem BUR;

-wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych (na przykładzie LOWE) np. poprzez tworzenie lokalnych punktów wsparcia kształcenia osób dorosłych (finansowanych w ramach przyznanego grantu), w tym służących aktywizacji osób starszych, osób o niskich kwalifikacjach, osób z niepełnosprawnościami;

-upowszechnienie funkcji asystenta medycznego oraz doskonalenie zawodowe personelu medycznego.

W zakresie wsparcia dotyczącego upowszechnienia funkcji asystenta medycznego planuje się zastosowanie trybu niekonkurencyjnego. Beneficjentem projektu będzie Województwo Łódzkie lub jego jednostka podległa.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Głównymi grupami docelowymi wsparcia będą:

-osoby dorosłe zainteresowane z własnej inicjatywy zdobyciem, uzupełnieniem lub podnoszeniem kompetencji lub kwalifikacji;

-podmioty lecznicze woj. łódzkiego i ich pracownicy oraz osoby fizyczne, wykonujące osobiście usługi na rzecz podmiotów leczniczych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego

Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawnienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów o konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych, zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Działania realizowane w ramach celu szczegółowego przyczynią się do poprawy dostępności do usług umożliwiających podnoszenie, uzupełnianie i zmianę kwalifikacji dla osób o szczególnych potrzebach, w tym z niepełnosprawnościami.

Odpowiednie kryteria wyboru projektów umożliwią wybór do dofinansowania wyłącznie projektów zgodnych z zasadami horyzontalnymi. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. standardu minimum. Podczas oceny projektu weryfikowane będzie spełnienie zasady równości szans i niedyskryminacji w każdym obszarze planowanego projektu, w tym w odniesieniu do produktów powstałych w projekcie.

Zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Wsparcie udzielane będzie na obszarze całego województwa łódzkiego. Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów terytorialnych.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru województwa łódzkiego. Ze względu na specyfikę rzeczową (projekty dotyczące podnoszenia kompetencji i kwalifikacji, przekwalifikowania się osób dorosłych, wsparcia lokalnych inicjatyw na rzecz kształcenia osób dorosłych, upowszechnienia funkcji asystenta medycznego) oraz przestrzenną (projekty adresowane do mieszkańców oraz podmiotów z województwa łódzkiego) planowanego wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią. Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie

zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych ze wspieraniem uczenia się przez całe życie, w szczególności możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji, z ułatwianiem zmiany ścieżki kariery zawodowej i wspieraniem mobilności zawodowej.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z Działaniem 3 Rynek pracy dla wszystkich, wykorzystanie zasobów wynikających z dłuższego życia w ramach obszaru Edukacja w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych. Ze względu na niekomercyjny charakter typów wsparcia oraz społeczny charakter interwencji nie przewiduje się zastosowania instrumentów finansowych. Zadania te nie są prowadzone dla zysku i co do zasady nie mają charakteru zadań samofinansujących się.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	293,00	5 860,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	8 837,00	2021-2029	4 100,00	IZ FEŁ 2027	

2.1.1.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	145. Wspieranie rozwoju umiejętności cyfrowych	3 000 000,00
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	151. Wsparcie na rzecz edukacji dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	15 070 000,00
8	ESO4.7	Ogółem			18 070 000,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	01. Dotacja	18 070 000,00
8	ESO4.7	Ogółem			18 070 000,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	33. Inne podejścia – brak ukierunkowania terytorialnego	18 070 000,00
8	ESO4.7	Ogółem			18 070 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	18 070 000,00
8	ESO4.7	Ogółem			18 070 000,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
8	ESO4.7	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	18 070 000,00
8	ESO4.7	Ogółem			18 070 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.1.1. Priorytet: 9. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI

2.1.1.1. Cel szczegółowy: JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST)

2.1.1.1.1. Interwencje wspierane z Funduszy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (i), (iii), (iv), (v), (vi) i (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+:

Planowany do realizacji zakres interwencji stanowi odpowiedź na wyzwanie związane z restrukturyzacją obszaru górniczo-energetycznego w kierunku neutralności klimatycznej oraz łagodzeniem skutków transformacji społeczno-gospodarczej regionu łódzkiego. Planowana transformacja ma również kreować nowy model rozwoju gospodarczego przy uwzględnieniu działań związanych m.in. z rozwojem przedsiębiorczości i dywersyfikacją gospodarki, wdrożeniem koncepcji niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, przekwalifikowaniem kadr, tworzeniem alternatywnych miejsc pracy, zapobieganiem nierównościom społecznym i wykluczeniu, postępowaniem mającym na celu poprawę stanu środowiska terenów pogórnich, zwiększeniem wykorzystania OZE i efektywnością energetyczną.

Dofinansowane będą badania i wdrażanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych m.in. w zakresie GOZ, OZE, budownictwa energooszczędnego i pasywnego. Wsparciem objęta zostanie działalność gospodarcza związana z OZE, rozwojem logistyki czy sektora kultury i turystyki. Dofinansowanie zostanie przeznaczone również na poprawę jakości i dostępu do usług społecznych oraz kształcenie dostosowane do potrzeb nowoczesnej gospodarki. Interwencja obejmie również działania służące nadaniu terenom zdegradowanym i pogórnym nowych funkcji, działania na rzecz usunięcia lub zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska. Realizowane będą także działania służące zapewnieniu dostępności transportowej mieszkańcom obszaru transformacji, w tym inwestycje w niskoemisyjny i bezemisyjny transport.

Planuje się wsparcie w szczególności następujących typów przedsięwzięć:

W zakresie wsparcia rozwoju gospodarczego obszaru transformacji:

- wsparcie infrastruktury badawczej lub aparatury badawczej niezbędnej do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych;
- wsparcie badań lub dofinansowanie zakupu usług badawczych;
- wsparcie transferu technologii oraz rozwoju współpracy między przedsiębiorcami a sferą B+R;

- wdrożenie innowacji, wyników prac B+R (z możliwością wsparcia jako element projektu tworzenia nowych modeli biznesowych);
- rozwój usług dla firm (w tym innowacyjnych);
- wsparcie internacjonalizacji przedsiębiorstw lub promocji gospodarczej;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie Przemysłu 4.0 w przedsiębiorstwach;
- wdrożenie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym w przedsiębiorstwach;
- wsparcie inwestycji w MŚP zwiększających ich zdolności produkcyjne;
- wsparcie tworzenia nowych przedsiębiorstw przy udziale inkubatorów przedsiębiorczości lub IOB;
- dostosowanie terenów inwestycyjnych do potrzeb przedsiębiorstw;
- wsparcie inwestycji służących zagospodarowaniu terenów zdegradowanych lub pogórnich na potrzeby rozwoju nowych funkcji gospodarczych, w tym m.in. z zakresu energetyki OZE, turystycznych lub sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowych;
- wsparcie inwestycji służących prowadzeniu działalności gospodarczej związanej z rozwojem sektora turystycznego lub sektora kultury, w szczególności na terenach pogórnich.

W zakresie wsparcia kształcenia i dostępu do usług publicznych:

- inwestycje w infrastrukturę edukacyjną lub szkoleniową;
- inwestycje w infrastrukturę służącą świadczeniu usług społecznych i deinstytucjonalizacji;
- wsparcie przedsięwzięć w zakresie e-usług publicznych;
- rozwój cyfrowych baz danych, w tym danych o terenach poprzemysłowych;
- programy przyczyniające się do poprawy sytuacji na rynku pracy osób pozostających bez pracy;
- programy przyczyniające się do aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w szczególności dotkniętych

transformacją gospodarczą;

-rozwój usług społecznych;

-rozwój usług zdrowotnych;

-działania typu outplacement;

-usługi rozwojowe w ramach PSF dla osób dorosłych, które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje lub kompetencje lub przekwalifikować się w tym wsparcie dla osób z najtrudniejszych grup docelowych – za pośrednictwem BUR;

-działania ukierunkowane na wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej.

-programy polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki zdrowotnej lub rehabilitacji medycznej dotyczące chorób będących istotnym problemem zdrowotnym regionu;

-bezpośrednie wsparcie ośrodków wychowania przedszkolnego, szkół lub placówek systemu oświaty, w tym wspieranie ich w edukacji włączającej, łagodzenie skutków pandemii COVID-19, rozwój doradztwa edukacyjnego i zawodowego-tryb niekonkurencyjny;

-tworzenie lub rozwój centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego-tryb niekonkurencyjny;

-wsparcie- kształcenia ustawicznego w formach szkolnych i pozaszkolnych-tryb niekonkurencyjny ;

-wsparcie kształcenia zawodowego w zakresie dostosowania do wymagań nowoczesnej, cyfrowej i neutralnej dla klimatu gospodarki, w szczególności nabywanie nowych, zmiana oraz dostosowanie kwalifikacji i kompetencji przez osoby dotknięte procesami transformacji-tryb niekonkurencyjny

Tryb niekonkurencyjny skierowany będzie do 35 Gmin najbardziej dotkniętych negatywnymi skutkami transformacji w woj. łódzkim wskazanych w Planie Sprawiedliwej Transformacji.

W zakresie wsparcia środowiska i transportu:

-wsparcie infrastruktury służącej produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;

-wsparcie infrastruktury służącej do magazynowania energii ze źródeł odnawialnych działającej na potrzeby danego źródła OZE;

-inwestycje w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków;

- inwestycje w zakresie poprawy efektywności energetycznej systemów ciepłowniczych lub chłodniczych;
- inwestycje w zakresie małej retencji, w tym retencji naturalnej;
- działania na rzecz usunięcia lub zmniejszania zanieczyszczenia elementów środowiska (m.in. gleb, ziemi lub wód gruntowych);
- zagospodarowanie terenów zdegradowanych dla rozwoju zielonej infrastruktury, w tym zwiększenie lesistości;
- inwestycje dotyczące bezemisyjnego lub niskoemisyjnego taboru transportu zbiorowego z niezbędną infrastrukturą;
- inwestycje z zakresu infrastruktury transportu zbiorowego;
- inwestycje z zakresu cyfryzacji w transporcie zbiorowym;
- inwestycje z zakresu niezmotoryzowanego transportu indywidualnego;
- rozwój infrastruktury ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi, które nie są paliwami kopalnymi

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

- Mieszkańcy wyznaczonego w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego Obszaru Transformacji, w szczególności pracownicy kompleksu energetycznego w Bełchatowie, zagrożeni utratą pracy w wyniku zaprzestania eksploatacji złóż węglowych na terenie Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów” oraz zmniejszenia zatrudnienia w Elektrowni Bełchatów na skutek zmiany profilu gospodarczego podmiotu (zaprzestania wytwarzania energii ze źródeł konwencjonalnych);
- inne osoby i podmioty korzystające z rezultatów projektu.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 6 rozporządzenia w sprawie EFS+

Cel szczegółowy będzie realizowany z poszanowaniem zasad horyzontalnych UE, w tym zapewnieniem równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji, zgodnie z art. 9 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, w oparciu o zapisy Krajowego Programu Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030.

Zapisy odpowiednich dokumentów programowych dotyczących celu szczegółowego będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, zagwarantują równouprawienie płci i uwzględnienie postanowień Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Uwzględnione będą wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień, opisanych w art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Dzięki wskazaniu w dokumentach programowych i procedurach wymogów dotyczących konieczności przestrzegania zasad horyzontalnych (m.in. zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami), zapewnione będzie podejmowanie odpowiednich kroków przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. Powyższe będzie zagwarantowane na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji.

Zastosowanie odpowiednich kryteriów wyboru projektów umożliwi wybór do dofinansowania wyłącznie przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi, a zapisy pozostałych dokumentów, określających warunki realizacji projektów, zapewnią przestrzeganie zasad horyzontalnych przez beneficjentów na etapie wdrażania projektów. Dzięki temu realizowane w projektach działania będą uwzględniać wymogi dotyczące zasady równości szans i zapobiegania dyskryminacji i konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności usług lub infrastruktury.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (v) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Jako terytorium najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji w woj. łódzkim wskazano 35 gmin:

- m. Bełchatów
- gmina Bełchatów
- gmina Drużbice
- gmina Kleszczów
- gmina Kluki
- gmina Rusiec
- gmina Szczerców
- gmina Zelów

-gmina Działoszyn
-gmina Kiełczygłów
-gmina Nowa Brzeźnica
-gmina Pajęczno
-gmina Rząśnia
-gmina Siemkowice
-gmina Strzelce Wielkie
-gmina Sulmierzyce
-gmina Gorzkowice
-gmina Rozprza
-gmina Wola Krzysztoporska
-gmina Złoczew
-gmina Dobryczyce
-gmina Gomunice
-gmina Kamieńsk
-gmina Lgota Wielka
-gmina Ładzice
-m. Radomsko
-gmina Radomsko

-gmina Czarnożyły
-gmina Konopnica
-gmina Osjaków
-gmina Ostrówek
-gmina Wieluń
-gmina Wierzchlas
-gmina Widawa
-m. Piotrków Trybunalski.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vi) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zasięg terytorialny programu regionalnego i niniejszego celu szczegółowego ograniczony jest do obszaru wyznaczonego w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego Obszaru Transformacji.

Ze względu na specyfikę wskazanego obszaru wsparcia nie przewiduje się w nim działań o charakterze międzyregionalnym, transgranicznym i transnarodowym z udziałem beneficjentów w co najmniej jednym innym państwie członkowskim lub poza Unią.

Mimo to realizowane projekty będą miały wpływ na osiągnięcie zdefiniowanych na szczeblu unijnym celów związanych transformacją społeczno-gospodarczą w kierunku neutralności klimatycznej. Ponadto część zakresu interwencji została wprowadzona w związku z doświadczeniami wypracowanymi w ramach międzynarodowego projektu *Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną w regionach UE opartych na gospodarce węglowej* – DeCarb, projektu *Ulepszenie instrumentów polityki dedykowanej rozwojowi systemu innowacji MŚP poprzez wdrożenie rozwiązań przemysłu 4.0* INNO PROVENT, projektu *Doskonalenie polityk w zakresie ponownego wykorzystania wody dla oszczędzania zasobów w regionach europejskich* — AQUARES.

Zakres interwencji przewidziany w przedmiotowym celu szczegółowym jest komplementarny z wieloma działaniami w ramach obszarów tematycznych: Innowacje, Energia, Biogospodarka, Biogeny, Substancje Niebezpieczne, Transport, Turystyka, Edukacja oraz Zdrowie wskazanych w Zrewidowanym Planie Działania Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (vii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Nie planuje się wykorzystania instrumentów finansowych.

2.1.1.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz art. 8 rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	JSO8.1	FST		RCO01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		RCO02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		EECO02	Bezrobotni, w tym długotrwale bezrobotni	osoby	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		RCO22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		RCO38	Powierzchnia wspieranych zrekultywowanych gruntów	hektary	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		PLFCO08	Liczba doposażonych/wyposażonych szkół i placówek systemu oświaty	podmioty	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	osoby	0,00	1,00
9	JSO8.1	FST		PLDKCO01	Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej	osoby	0,00	1,00

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) ppkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych	Uwagi
-----------	-----------------	---------	-------------------	--------------------	----------	-----------------	--	-----------------	--------------------	---------------	-------

9	JSO8.1	FST		RCR02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	EUR	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Cel końcowy do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		RCR29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok	1,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		RCR31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MWh/rok	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		EECR04	Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie	osoby	0,00	2021-2029	1,00	WUP Łódź	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		RCR52	Grunty zrekultywowane wykorzystywane jako tereny zielone, pod budowę lokali socjalnych lub pod działalność gospodarczą lub inną	hektary	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		RCR62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	użytkownicy/rok	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		PLRR 02	Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne - dotacje	EUR	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym etapie
9	JSO8.1	FST		PLGCR01	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do do oszacowania na późniejszym

											etapie
9	JSO8.1	FST		PLFCR03	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących wyposażenie/wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	podmioty	0,00	2021-2029	1,00	IZ FEŁ2027	Wartość bazowa i cel końcowy do oszacowania na późniejszym etapie

2.1.1.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (viii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		001. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 023 510,00
9	JSO8.1	FST		002. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w małych i średnich przedsiębiorstwach (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	7 023 464,00
9	JSO8.1	FST		003. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	517 947,00
9	JSO8.1	FST		004. Inwestycje w środki trwałe, w tym infrastrukturę badawczą, w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	3 094 001,00
9	JSO8.1	FST		005. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w mikroprzedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 642 211,00
9	JSO8.1	FST		006. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w MŚP (w tym prywatnych ośrodkach badawczych) bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	1 642 211,00
9	JSO8.1	FST		007. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w dużych przedsiębiorstwach bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	15 832,00
9	JSO8.1	FST		008. Inwestycje w wartości niematerialne i prawne w publicznych ośrodkach badawczych i instytucjach szkolnictwa wyższego bezpośrednio związane z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	688 731,00
9	JSO8.1	FST		009. Działania badawcze i innowacyjne w mikroprzedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	425 344,00
9	JSO8.1	FST		010. Działania badawcze i innowacyjne w MŚP, w tym tworzenie sieci kontaktów	425 343,00

9	JSO8.1	FST		011. Działania badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach, w tym tworzenie sieci kontaktów	505 226,00
9	JSO8.1	FST		012. Działania badawcze i innowacyjne w publicznych ośrodkach badawczych, instytucjach szkolnictwa wyższego i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci kontaktów (badania przemysłowe, eksperymentalne prace rozwojowe, studia wykonalności)	527 957,00
9	JSO8.1	FST		013. Cyfryzacja MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe, ośrodki innowacji cyfrowych, żywe laboratoria, przedsiębiorcy internetowi i przedsiębiorstwa ICT typu start-up, usługi B2B)	1 297 776,00
9	JSO8.1	FST		016. Rozwiązania ICT, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	3 611 016,00
9	JSO8.1	FST		019. Usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka, internet rzeczy w zakresie aktywności fizycznej i nowoczesnych technologii w służbie osobom starszym)	1 388 852,00
9	JSO8.1	FST		020. Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	2 016 601,00
9	JSO8.1	FST		021. Rozwój działalności i umiędzynarodowienie MŚP, w tym inwestycje produkcyjne	3 252 582,00
9	JSO8.1	FST		024. Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	1 301 032,00
9	JSO8.1	FST		025. Inkubator przedsiębiorczości, wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out oraz przedsiębiorstw typu start-up	1 463 661,00
9	JSO8.1	FST		026. Wsparcie dla klastrów innowacyjnych, w tym między przedsiębiorstwami, organizacjami badawczymi i organami publicznymi oraz sieciami biznesowymi, z korzyścią głównie dla MŚP	585 464,00
9	JSO8.1	FST		027. Procesy innowacji w MŚP (innowacje w zakresie procesów, organizacji, marketingu, i współtworzenia, innowacje zorientowane na użytkownika i motywowane popytem)	13 350 704,00
9	JSO8.1	FST		028. Transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i sektorem szkolnictwa wyższego	3 959 005,00
9	JSO8.1	FST		029. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami, ośrodkami badań naukowych i uniwersytetami koncentrujące się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmiany klimatu	179 294,00
9	JSO8.1	FST		030. Procesy badawcze i innowacyjne, transfer technologii i współpraca między przedsiębiorstwami koncentrujące się na gospodarce o obiegu zamkniętym	179 294,00
9	JSO8.1	FST		038. Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz działania wspierające	1 197 199,00
9	JSO8.1	FST		041. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	3 946 760,00
9	JSO8.1	FST		042. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i	1 873 479,00

				działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	
9	JSO8.1	FST		044. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	13 419 057,00
9	JSO8.1	FST		045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	7 816 147,00
9	JSO8.1	FST		047. Energia ze źródeł odnawialnych: wiatrowa	2 573 853,00
9	JSO8.1	FST		048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna	26 233 849,00
9	JSO8.1	FST		049. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa	613 508,00
9	JSO8.1	FST		052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna)	563 246,00
9	JSO8.1	FST		054. Wysokosprawna kogeneracja, system ciepłowniczy i chłodniczy	1 323 661,00
9	JSO8.1	FST		058. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: powódzie i osuwiska (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	3 182 313,00
9	JSO8.1	FST		060. Działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem i zarządzanie takimi zagrożeniami: inne zagrożenia, np. burze i susze (w tym podnoszenie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi, infrastruktura i podejścia ekosystemowe)	2 955 005,00
9	JSO8.1	FST		072. Wykorzystanie materiałów pochodzących z recyklingu jako surowców zgodnie z kryteriami efektywności	287 966,00
9	JSO8.1	FST		073. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	9 733 332,00
9	JSO8.1	FST		074. Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów zgodnie z kryteriami efektywności	2 614 043,00
9	JSO8.1	FST		075. Wsparcie ekologicznych procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania zasobami w MŚP	909 232,00
9	JSO8.1	FST		079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	3 182 313,00
9	JSO8.1	FST		080. Inne działania służące redukcji emisji gazów cieplarnianych w dziedzinie zachowania i odtwarzania obszarów naturalnych o wysokim potencjale pochłaniania i składowania dwutlenku węgla, np. poprzez ponowne nawadnianie wrzosowisk, wychwytywanie gazu pochodzącego ze składowisk odpadów	227 308,00
9	JSO8.1	FST		081. Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego	17 052 335,00
9	JSO8.1	FST		082. Tabor na potrzeby czystego transportu miejskiego	14 885 725,00
9	JSO8.1	FST		083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	722 203,00

9	JSO8.1	FST		085. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: transport miejski	247 447,00
9	JSO8.1	FST		086. Infrastruktura paliw alternatywnych	454 616,00
9	JSO8.1	FST		109. Transport multimodalny (nie w zastosowaniu miejskim)	5 454 987,00
9	JSO8.1	FST		120. Cyfryzacja transportu, gdy ma częściowo na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: inne rodzaje transportu	443 046,00
9	JSO8.1	FST		121. Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	1 555 514,00
9	JSO8.1	FST		122. Infrastruktura na potrzeby szkół podstawowych i średnich	1 999 947,00
9	JSO8.1	FST		124. Infrastruktura na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych	1 999 947,00
9	JSO8.1	FST		126. Infrastruktura mieszkalnictwa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	1 361 075,00
9	JSO8.1	FST		127. Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	1 361 075,00
9	JSO8.1	FST		129. Sprzęt medyczny	1 245 193,00
9	JSO8.1	FST		134. Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	15 028 333,00
9	JSO8.1	FST		135. Działania na rzecz promowania dostępu do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych	6 679 259,00
9	JSO8.1	FST		136. Wsparcie specjalne na rzecz zatrudnienia ludzi młodych i integracji społeczno-gospodarczej ludzi młodych	5 009 444,00
9	JSO8.1	FST		137. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej	6 679 259,00
9	JSO8.1	FST		144. Działania na rzecz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy przeciwdziałające zagrożeniom dla zdrowia i obejmujące promocję aktywności fizycznej	2 927 841,00
9	JSO8.1	FST		146. Wsparcie na rzecz przystosowywania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	7 807 578,00
9	JSO8.1	FST		147. Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	9 101 103,00
9	JSO8.1	FST		148. Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	3 409 621,00
9	JSO8.1	FST		149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	25 562 413,00
9	JSO8.1	FST		151. Wsparcie na rzecz edukacji dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	5 243 997,00
9	JSO8.1	FST		153. Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	8 271 460,00
9	JSO8.1	FST		158. Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości	10 500 000,00

9	JSO8.1	FST		161. Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	7 255 428,00
9	JSO8.1	FST		165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	3 726 878,00
9	JSO8.1	FST		166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	12 847 418,00
9	JSO8.1	FST		168. Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	14 489 731,00
9	JSO8.1	Ogółem			332 092 202,00

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		01. Dotacja	332 092 202,00
9	JSO8.1	Ogółem			332 092 202,00

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		32. Inne podejścia – inne rodzaje terytoriów docelowych	332 092 202,00
9	JSO8.1	Ogółem			332 092 202,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	-----------------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
9	JSO8.1	FST		02. Uwzględnianie aspektu płci	113 475 736,00
9	JSO8.1	FST		03. Neutralność płciowa	218 616 466,00
9	JSO8.1	Ogółem			332 092 202,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.2. Priorytety pomocy technicznej

2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 10. POMOC TECHNICZNA EFRR

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Sprawne instytucje programu

Jednym z najważniejszych elementów skutecznego i efektywnego wykorzystania środków programu będzie zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że kluczowe znaczenie w procesie wdrażania ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników, dlatego konieczne jest wsparcie w zakresie utrzymania dotychczasowego zatrudnienia, a w przypadku zidentyfikowania potrzeb, pozyskanie z zewnątrz odpowiednich zasobów ludzkich do obsługi programu.

W perspektywie finansowej 2021-2027 położony będzie nacisk na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi. Standardy i rekomendacje w tej dziedzinie zostaną włączone do wytycznych w zakresie stosowania pomocy technicznej.

W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i zwiększenia ich motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe.

Dla zapewnienia wysokiej jakości kadr finansowane będą różnorodne formy doształcania, takie jak m.in. kursy, szkolenia, warsztaty, seminaria, studia podyplomowe.

Niezbędnym działaniem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i technicznych, umożliwiających pracownikom prawidłowe wykonywanie zadań. W związku z powyższym należy zapewnić m.in. odpowiednią powierzchnię biurową, archiwizacyjną i magazynową, odpowiednie wyposażenie stanowisk, narzędzi pracy, a także sprawny system informatyczny (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną) służący obsłudze programu. Wsparcie zostanie skierowane również na zadania związane z zamykaniem perspektywy 2014-2020 oraz na podjęcie działań zmierzających do opracowania niezbędnych dokumentów programowych i strategicznych na potrzeby kolejnego okresu programowania.

Sprawnie funkcjonujący system zarządzania i wdrażania wymaga wsparcia szeregu, składających się na niego procesów. Dlatego też finansowane będą działania dotyczące: m.in. obsługi procedury naboru, oceny wniosków o dofinansowanie, monitorowania, kontroli, audytu, odzyskiwania środków, procedury odwoławczej, certyfikacji wydatków. Zapewnione zostanie również wsparcie obsługi Komitetu Monitorującego i innych podmiotów o charakterze opiniodawczo-doradczym funkcjonujących w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania będzie finansowanie m.in. wsparcia prawnego i eksperckiego, kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, studiów, analiz, ekspertyz, ocen, audytów. Finansowane będą także działania mające na celu wymianę doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji i polityki spójności.

Ponadto realizowane będą działania dotyczące zapobiegania, wykrywania i przeciwdziałania nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in. zwiększenie przejrzystości, zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, działania zapobiegawcze, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb Instytucji Zarządzającej.

Skuteczni beneficjenci

Dla efektywnego wdrażania programu niezbędne jest także zapewnienie sprawnego przygotowania i realizacji projektów. W związku z tym prowadzone będą działania ukierunkowane na podnoszenie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, a ich zakres tematyczny będzie wynikał ze zgłaszanych potrzeb. Sfinansowane zostaną działania zmierzające do poszerzenia wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia, dostępnych źródeł finansowania w ramach programu oraz działania edukacyjne, umożliwiające pozyskanie niezbędnej wiedzy na temat poprawnego przygotowania, realizacji, informacji i promocji i rozliczania projektów.

Możliwe będzie także wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym dla rozwoju województwa łódzkiego, które realizowane będą w okresie programowania 2021-2027 oraz następującym bezpośrednio po roku 2027 poprzez dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej.

Komunikacja i widoczność

Właściwy system komunikacji i widoczności jest jednym z priorytetów realizacji polityki spójności UE na lata 2021-2027. Odgrywa bardzo istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej na temat realizacji programu oraz jego wpływu na rozwój regionu. Środki pomocy technicznej przeznaczone zostaną na działania ukierunkowane na upowszechnianie wśród mieszkańców województwa wiedzy na temat roli i osiągnięć polityki spójności w regionie, zakresu wsparcia programu, wymagań dotyczących przygotowania projektów oraz efektów ich realizacji. Prowadzone działania informacyjne i promocyjne będą realizowane za pośrednictwem m.in. telewizji, radia, prasy jak również przy wykorzystaniu strony internetowej programu, mediów społecznościowych czy własnych mediów Instytucji Zarządzającej. Ponadto planowane jest przygotowanie publikacji, materiałów informacyjno-promocyjnych, a także organizacja wydarzeń m.in. konferencji, kongresów, pikników.

Realizowane działania związane z komunikacją i widocznością będą spójne z horyzontalnymi działaniami informacyjno-promocyjnymi oraz komplementarne z działaniami finansowanymi z programów krajowych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt	485,00	485,00
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	5 750,00	23 000,00
EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt	3,00	8,00

2.2.1.3. Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	179. Informacja i komunikacja	8 300 000,00
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	180. Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	60 486 545,00
10	Ogółem			68 786 545,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	68 786 545,00
10	Ogółem			68 786 545,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 11. POMOC TECHNICZNA EFS+

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Sprawne instytucje programu

Jednym z najważniejszych elementów skutecznego i efektywnego wykorzystania środków programu będzie zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że kluczowe znaczenie w procesie wdrażania ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników, dlatego konieczne jest wsparcie w zakresie utrzymania dotychczasowego zatrudnienia, a w przypadku zidentyfikowania potrzeb, pozyskanie z zewnątrz odpowiednich zasobów ludzkich do obsługi programu.

W perspektywie finansowej 2021-2027 położony będzie nacisk na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi. Standardy i rekomendacje w tej dziedzinie zostaną włączone do wytycznych w zakresie stosowania pomocy technicznej.

W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i zwiększenia ich motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe.

Dla zapewnienia wysokiej jakości kadr finansowane będą różnorodne formy kształcenia, takie jak m.in. kursy, szkolenia, warsztaty, seminaria, studia podyplomowe.

Niezbędnym działaniem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i technicznych, umożliwiających pracownikom prawidłowe wykonywanie zadań. W związku z powyższym należy zapewnić m.in. odpowiednią powierzchnię biurową, archiwizacyjną i magazynową, odpowiednie wyposażenie stanowisk, narzędzi pracy, a także sprawny system informatyczny (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną) służący obsłudze programu. Wsparcie zostanie skierowane również na zadania związane z zamykaniem perspektywy 2014-2020 oraz na podjęcie działań zmierzających do opracowania niezbędnych dokumentów programowych i strategicznych na potrzeby kolejnego okresu programowania.

Sprawnie funkcjonujący system zarządzania i wdrażania wymaga wsparcia szeregu, składających się na niego procesów. Dlatego też finansowane będą działania dotyczące: m.in. obsługi procedury naboru, oceny wniosków o dofinansowanie, monitorowania, kontroli, audytu, odzyskiwania środków, procedury odwoławczej, certyfikacji wydatków. Zapewnione zostanie również wsparcie obsługi Komitetu Monitorującego i innych podmiotów o charakterze opiniodawczo-doradczym funkcjonujących w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania będzie finansowanie m.in. wsparcia prawnego i eksperckiego, kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, studiów, analiz, ekspertyz, ocen, audytów. Finansowane będą także działania mające na celu wymianę doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji i polityki spójności.

Ponadto realizowane będą działania dotyczące zapobiegania, wykrywania i przeciwdziałania nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in.

zwiększenie przejrzystości, zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, działania zapobiegawcze, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb Instytucji Zarządzającej.

Skuteczni beneficjenci

Dla efektywnego wdrażania programu niezbędne jest także zapewnienie sprawnego przygotowania i realizacji projektów. W związku z tym prowadzone będą działania ukierunkowane na podnoszenie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, a ich zakres tematyczny będzie wynikał ze zgłaszanych potrzeb. Sfinansowane zostaną działania zmierzające do poszerzenia wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia, dostępnych źródeł finansowania w ramach programu oraz działania edukacyjne, umożliwiające pozyskanie niezbędnej wiedzy na temat poprawnego przygotowania, realizacji, informacji i promocji i rozliczania projektów.

Możliwe będzie także wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym dla rozwoju województwa łódzkiego, które realizowane będą w okresie programowania 2021-2027 oraz następującym bezpośrednio po roku 2027 poprzez dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej.

Komunikacja i widoczność

Właściwy system komunikacji i widoczności jest jednym z priorytetów realizacji polityki spójności UE na lata 2021-2027. Odgrywa bardzo istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej na temat realizacji programu oraz jego wpływu na rozwój regionu. Środki pomocy technicznej przeznaczone zostaną na działania ukierunkowane na upowszechnianie wśród mieszkańców województwa wiedzy na temat roli i osiągnięć polityki spójności w regionie, zakresu wsparcia programu, wymagań dotyczących przygotowania projektów oraz efektów ich realizacji. Prowadzone działania informacyjne i promocyjne będą realizowane za pośrednictwem m.in. telewizji, radia, prasy jak również przy wykorzystaniu strony internetowej programu, mediów społecznościowych czy własnych mediów Instytucji Zarządzającej. Ponadto planowane jest przygotowanie publikacji, materiałów informacyjno-promocyjnych, a także organizacja wydarzeń m.in. konferencji, kongresów, pikników.

Realizowane działania związane z komunikacją i widocznością będą spójne z horyzontalnymi działaniami informacyjno-promocyjnymi oraz komplementarne z działaniami finansowanymi z programów krajowych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt	56,00	56,00
EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	PLRO153	Liczba posiedzeń komitetów, sieci grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami	szt	12,00	29,00

2.2.1.3. Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	180. Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	21 674 385,00
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	181. Ewaluacja i badania, zbieranie danych	1 500 000,00
11	Ogółem			23 174 385,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	09. Nie dotyczy	23 174 385,00
11	Ogółem			23 174 385,00

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	---------	-------------------	-----	---------------

11	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	02. Uwzględnianie aspektu płci	23 174 385,00
11	Ogółem			23 174 385,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

2.2.1. Priorytet pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów: 12. POMOC TECHNICZNA FST

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

2.2.1.1. Interwencja w ramach Funduszy

Powiązane rodzaje działań – art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Sprawne instytucje programu

Jednym z najważniejszych elementów skutecznego i efektywnego wykorzystania środków programu będzie zapewnienie odpowiedniego potencjału organizacyjnego i kadrowego wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programu. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że kluczowe znaczenie w procesie wdrażania ma kadra wysoko wykwalifikowanych pracowników, dlatego konieczne jest wsparcie w zakresie utrzymania dotychczasowego zatrudnienia, a w przypadku zidentyfikowania potrzeb, pozyskanie z zewnątrz odpowiednich zasobów ludzkich do obsługi programu.

W perspektywie finansowej 2021-2027 położony będzie nacisk na wdrażanie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi. Standardy i rekomendacje w tej dziedzinie zostaną włączone do wytycznych w zakresie stosowania pomocy technicznej.

W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników i zwiększenia ich motywacji stosowane będą bodźce finansowe i pozafinansowe.

Dla zapewnienia wysokiej jakości kadr finansowane będą różnorodne formy doształcania, takie jak m.in. kursy, szkolenia, warsztaty, seminaria, studia podyplomowe.

Niezbędnym działaniem w budowaniu właściwego potencjału administracyjnego będzie także zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych i technicznych, umożliwiających pracownikom prawidłowe wykonywanie zadań. W związku z powyższym należy zapewnić m.in. odpowiednią powierzchnię biurową, archiwizacyjną i magazynową, odpowiednie wyposażenie stanowisk, narzędzi pracy, a także sprawny system informatyczny (wraz z niezbędną infrastrukturą teleinformatyczną) służący obsłudze programu. Wsparcie zostanie skierowane również na zadania związane z zamykaniem perspektywy 2014-2020 oraz na podjęcie działań zmierzających do opracowania niezbędnych dokumentów programowych i strategicznych na potrzeby kolejnego okresu programowania.

Sprawnie funkcjonujący system zarządzania i wdrażania wymaga wsparcia szeregu, składających się na niego procesów. Dlatego też finansowane będą działania dotyczące: m.in. obsługi procedury naboru, oceny wniosków o dofinansowanie, monitorowania, kontroli, audytu, odzyskiwania środków, procedury odwoławczej, certyfikacji wydatków. Zapewnione zostanie również wsparcie obsługi Komitetu Monitorującego i innych podmiotów o charakterze opiniodawczo-doradczym funkcjonujących w zależności od zidentyfikowanych potrzeb. Działaniem usprawniającym system zarządzania i wdrażania będzie finansowanie m.in. wsparcia prawnego i eksperckiego, kosztów przeprowadzania badań ewaluacyjnych, studiów, analiz, ekspertyz, ocen, audytów. Finansowane będą także działania mające na celu wymianę doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami systemu realizacji i polityki spójności.

Ponadto realizowane będą działania dotyczące zapobiegania, wykrywania i przeciwdziałania nadużyciom finansowym, w tym korupcji, poprzez m.in.

zwiększenie przejrzystości, zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, działania zapobiegawcze, ocenę ryzyka, działania edukacyjne, stosownie do potrzeb Instytucji Zarządzającej.

Skuteczni beneficjenci

Dla efektywnego wdrażania programu niezbędne jest także zapewnienie sprawnego przygotowania i realizacji projektów. W związku z tym prowadzone będą działania ukierunkowane na podnoszenie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów, a ich zakres tematyczny będzie wynikał ze zgłaszanych potrzeb. Sfinansowane zostaną działania zmierzające do poszerzenia wiedzy na temat możliwości uzyskania wsparcia, dostępnych źródeł finansowania w ramach programu oraz działania edukacyjne, umożliwiające pozyskanie niezbędnej wiedzy na temat poprawnego przygotowania, realizacji, informacji i promocji i rozliczania projektów.

Możliwe będzie także wsparcie przygotowania wybranych projektów o charakterze strategicznym dla rozwoju województwa łódzkiego, które realizowane będą w okresie programowania 2021-2027 oraz następującym bezpośrednio po roku 2027 poprzez dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej.

Komunikacja i widoczność

Właściwy system komunikacji i widoczności jest jednym z priorytetów realizacji polityki spójności UE na lata 2021-2027. Odgrywa bardzo istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej na temat realizacji programu oraz jego wpływu na rozwój regionu. Środki pomocy technicznej przeznaczone zostaną na działania ukierunkowane na upowszechnianie wśród mieszkańców województwa wiedzy na temat roli i osiągnięć polityki spójności w regionie, zakresu wsparcia programu, wymagań dotyczących przygotowania projektów oraz efektów ich realizacji. Prowadzone działania informacyjne i promocyjne będą realizowane za pośrednictwem m.in. telewizji, radia, prasy jak również przy wykorzystaniu strony internetowej programu, mediów społecznościowych czy własnych mediów Instytucji Zarządzającej. Ponadto planowane jest przygotowanie publikacji, materiałów informacyjno-promocyjnych, a także organizacja wydarzeń m.in. konferencji, kongresów, pikników.

Realizowane działania związane z komunikacją i widocznością będą spójne z horyzontalnymi działaniami informacyjno-promocyjnymi oraz komplementarne z działaniami finansowanymi z programów krajowych.

Główne grupy docelowe – art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (iii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów:

Instytucje wdrażania programu, potencjalni beneficjenci i beneficjenci, potencjalni uczestnicy projektów, uczestnicy projektów, ogół społeczeństwa.

2.2.1.2. Wskaźniki

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (ii) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
FST		PLRO149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z PT	szt	0,00	1,00
FST		PLRO155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	osoby	0,00	1,00
FST		PLRO158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt	0,00	1,00
FST		PLRO153	Liczba posiedzeń komitetów, sieci grup oraz innych spotkań w celu wymiany doświadczeń z partnerami	szt	0,00	1,00

2.2.1.3. Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. e) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
12	FST		179. Informacja i komunikacja	1 106 625,00
12	FST		180. Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola	10 954 383,00
12	FST		181. Ewaluacja i badania, zbieranie danych	199 992,00
12	Ogółem			12 261 000,00

Tabela 7: Wymiar 6 – dodatkowe tematy EFS+

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	---------	-------------------	-----	---------------

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar równouprawnienia płci w ramach EFS+*, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
-----------	---------	-------------------	-----	---------------

12	FST		02. Uwzględnianie aspektu płci	12 261 000,00
12	Ogółem			12 261 000,00

* Zasadniczo 40 % EFS+ przeznacza się na monitorowanie wydatków na cele związane z równością płci. 100 % ma zastosowanie w sytuacji, gdy państwo członkowskie zdecyduje się stosować art. 6 EFS+

3. Plan finansowy

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) ppkt (i), (ii) i (iii), art. 112 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 14 i art. 26 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

3.1. Przesunięcia i wkłady (1)

Podstawa prawna: art. 14, 26 i 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Zmiana programu związana z	☐ wkład na rzecz InvestEU
	☐ przesunięcie do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego
	☐ przesunięcie między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy

(1) Dotyczy wyłącznie zmian programu zgodnie z art. 14 i 26 z wyjątkiem przesunięć uzupełniających do FST zgodnie z art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów. Przesunięcia nie mogą wpływać na roczny podział środków finansowych na poziomie wieloletnich ram finansowych w odniesieniu do danego państwa członkowskiego.

Tabela 15A: Wkłady na rzecz InvestEU* (w podziale według roku)

Wkład z		Wkład w:	Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Segment InvestEU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

* W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Tabela 15B: Wkłady na rzecz InvestEU* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Zrównoważona infrastruktura (a)	Innowacja i transformacja cyfrowa (b)	MŚP (c)	Inwestycje społeczne i umiejętności (d)	Ogółem (e)=(a)+(b)+(c)+(d)
Ogółem						

* Skumulowane kwoty wszystkich wkładów wniesionych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. W przypadku każdego nowego wniosku o wkład zmiana programu określa łączne kwoty na każdy rok w podziale na Fundusze i kategorie regionu.

Uzasadnienie z uwzględnieniem sposobu, w jaki kwoty te przyczyniają się do osiągnięcia celów polityki wybranych w umowie partnerstwa zgodnie z art. 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie InvestEU

--

Tabela 16A: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do	Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

Tabela 16B: Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego* (zestawienie)

Fundusz	Kategoria regionu	Ogółem
Ogółem		

* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. Przy każdym nowym wniosku o przesunięcie w zmianie programu określa się całkowite kwoty przesunięte na każdy rok podziale na fundusze i kategorie regionu.

Przesunięcia do instrumentów w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego – uzasadnienie

--

Tabela 17A: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego funduszu lub funduszy* (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do		Podział według roku							
Fundusz	Kategoria regionu	Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

* Przesunięcie do innych programów. Przesunięcia między EFRR a EFS+ mogą być dokonywane wyłącznie w ramach tej samej kategorii regionu.

Tabela 17B: Przesunięcia między EFRR, EFS+ i Funduszem Spójności lub do innego Funduszu lub Funduszy (zestawienie)

	EFRR			EFS+			Fundusz Spójności	EFMRA	FAMI	FWB	IZGW	Ogółem
	Lepiej rozwinięte	Przejście	Regiony słabiej rozwinięte	Lepiej rozwinięte	Przejście	Regiony słabiej rozwinięte						
Ogółem												

* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. Przy każdym nowym wniosku o przesunięcie w zmianie programu określa się całkowite kwoty przesunięte na każdy rok podziale na fundusze i kategorie regionu.

Przesunięcia między funduszami objętymi zarządzaniem dzielonym, w tym między funduszami polityki spójności – uzasadnienie

--

3.2. FST: alokacja w programie i przesunięcia (1)

3.2.1. Alokacja z FST na program przed przesunięciami według priorytetu (w stosownych przypadkach) (2)

Podstawa prawna: art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 18: Alokacja z FST na program zgodnie z art. 3 rozporządzenia w sprawie FST, przed przesunięciem

Priorytet FST	Alokacja FST
FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO W TRANSFORMACJI	169 263 977,00
POMOC TECHNICZNA FST	6 249 305,00
Ogółem	175 513 282,00

(1) Przesunięcia nie powinny mieć wpływu na roczny podział środków finansowych na poziomie WRF dla danego państwa członkowskiego

(2) Dotyczy pierwszego przyjęcia programów obejmujących alokację z FST.

3.2.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (1) (w stosownych przypadkach)

Przesunięcie do FST	☐ dotyczy przesunięć wewnętrznych w ramach programu z alokacją z FST
	☐ dotyczy przesunięć z innych programów do programu z alokacją z FST

(1) Sekcję tę uzupełniają podmioty odpowiedzialne za program otrzymujący środki. Jeżeli program wspierany z FST uzyskuje wsparcie uzupełniające (por. art. 27 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów) w ramach programu oraz z innych programów, należy wypełnić wszystkie tabele w tej sekcji. Przy pierwszym przyjęciu alokacji FST sekcja ta ma służyć potwierdzeniu lub poprawie wstępnych przesunięć proponowanych w umowie partnerstwa.

Tabela 18A: Przesunięcia do FST w ramach programu (w podziale na lata)

Przesunięcia z	Przesunięcia do	Podział według roku
----------------	-----------------	---------------------

Fundusz	Kategoria regionu	Priorytet FST*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
---------	-------------------	----------------	------	------	------	------	------	------	------	--------

* Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

Tabela 18B: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ do FST w ramach programu

Przesunięcie w ramach programu* (wsparcie uzupełniające) według kategorii regionu	Alokacja z FST w programie* w podziale na kategorię regionu, w którym znajduje się terytorium** (według priorytetu FST)	
	Priorytet FST	Kwota

* program z alokacją z FST.

** Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

Tabela 18C: Przesunięcia do FST z pozostałych programów (w podziale na lata)

Przesunięcia z		Przesunięcia do	Podział według roku							
Fundusz wyjściowy	Kategoria regionu	Priorytet FST*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem

* Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

Tabela 18D: Przesunięcie zasobów z EFRR i EFS+ z innych programów do FST w ramach programu

Przesunięcie(-a) z innego programu/innych programów** według kategorii regionu	Wsparcie uzupełniające dla FST w ramach niniejszego programu* dla terytorium znajdującego się*** w danej kategorii regionu (według priorytetu)	
	Priorytet FST	Kwota

* program z alokacją z FST, który otrzymuje wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+.

** program zapewniający wsparcie uzupełniające z EFRR i EFS+ (źródło).

*** Zasoby FST należy uzupełnić zasobami z EFRR lub EFS+ z kategorii regionu, do której należy dane terytorium.

3.2.2. Przesunięcia do FST jako wsparcie uzupełniające (1) (w stosownych przypadkach)

Uzasadnienie uzupełniającego przesunięcia z EFRR i EFS+ na podstawie planowanych rodzajów interwencji

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. d) pkt (ix) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

3.3. Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego

Tabela 19A: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego w ramach danego programu (w podziale według roku)

Przesunięcia z	Przesunięcia do	Podział według roku			
		2025	2026	2027	Ogółem
Kategoria regionu*	Kategoria regionu*				

* Dotyczy tylko EFRR i EFS+.

Tabela 19B: Przesunięcia między kategoriami regionu wynikające z przeglądu śródkresowego do innych programów (w podziale według roku)

Przesunięcia z	Przesunięcia do	Podział według roku			
		2025	2026	2027	Ogółem
Kategoria regionu*	Kategoria regionu*				

* Dotyczy tylko EFRR i EFS+.

3.4. Przesunięcia z powrotem (1)

Tabela 20A: Przesunięcia z powrotem (w podziale według roku)

Przesunięcia z	Przesunięcia do		Podział według roku							
	Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Ogółem
InvestEU lub inny instrument unijny										

(1) Dotyczy wyłącznie zmian programu w odniesieniu do zasobów przesuniętych z powrotem z innych instrumentów unijnych, w tym elementów FAMI, FBW i IZGW, w ramach zarządzania bezpośredniego lub pośredniego, lub z InvestEU.

Tabela 20B: Przesunięcia z powrotem* (podsumowanie)

Z	Do						
InvestEU/Instrument	EFRR			EFS+			Fundusz Spójności
	Lepiej rozwinięte	Przejscie	Opracowano	Lepiej rozwinięte	Przejscie	Opracowano	

* Skumulowane kwoty wszystkich przesunięć dokonanych w drodze zmian programu podczas okresu programowania. Przy każdym nowym wniosku o przesunięcie w zmianie programu określa się całkowite kwoty przesunięte na każdy rok w podziale na fundusze i kategorie regionu.

3.5. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) pkt (i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów i art. 3, 4 i 7 rozporządzenia w sprawie FST

Tabela 10: Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR*	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	273 137 350,00	283 706 040,00	296 258 080,00	309 324 881,00	135 173 504,00	135 173 504,00	142 307 380,00	142 307 380,00	1 717 388 119,00
Ogółem EFRR		0,00	273 137 350,00	283 706 040,00	296 258 080,00	309 324 881,00	135 173 504,00	135 173 504,00	142 307 380,00	142 307 380,00	1 717 388 119,00
EFS+*	Regiony słabiej rozwinięte	0,00	91 289 642,00	94 851 208,00	99 081 846,00	103 491 165,00	45 257 705,00	45 257 705,00	47 670 891,00	47 670 891,00	574 571 053,00
Ogółem EFS+		0,00	91 289 642,00	94 851 208,00	99 081 846,00	103 491 165,00	45 257 705,00	45 257 705,00	47 670 891,00	47 670 891,00	574 571 053,00
FST* - Art. 3 Zasoby FST		0,00	29 982 966,00	30 464 583,00	30 955 831,00	31 456 904,00	13 032 920,00	13 032 920,00	13 293 579,00	13 293 579,00	175 513 282,00
FST - Art. 4 Zasoby FST		0,00	83 747 344,00	85 092 576,00							168 839 920,00
FST - Art. 7 Zasoby FST w związku z art. 3 Zasoby FST		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
FST - Art. 7 Zasoby FST w związku z art. 4 Zasoby FST		0,00	0,00	0,00							0,00
Ogółem FST		0,00	113 730 310,00	115 557 159,00	30 955 831,00	31 456 904,00	13 032 920,00	13 032 920,00	13 293 579,00	13 293 579,00	344 353 202,00
Ogółem		0,00	478 157 302,00	494 114 407,00	426 295 757,00	444 272 950,00	193 464 129,00	193 464 129,00	203 271 850,00	203 271 850,00	2 636 312 374,00

* Kwoty po przesunięciu uzupełniającym do FST.

3.6. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. g) pkt (ii), art. 22 ust. 6 i art. 36 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

W przypadku programów w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu”, w których w umowie partnerstwa wybrano pomoc techniczną zgodnie z art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 11: Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Polityka/numer celu szczegółowego FST lub pomoc techniczna	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a)=(g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Mniejsza kwota elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		Publiczne (c)	Prywatne (d)		
1	1	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	254 852 266,00	213 675 417,00	41 176 849,00	44 973 930,00	26 984 358,00	17 989 572,00	299 826 196,00	85,00
2	2	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	496 497 897,00	416 278 013,00	80 219 884,00	87 617 276,00	26 285 183,00	61 332 093,00	584 115 173,00	85,00
2	3	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	148 540 000,00	124 540 177,00	23 999 823,00	26 212 942,00	14 417 118,00	11 795 824,00	174 752 942,00	85,00
3	4	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	414 910 000,00	347 872 391,00	67 037 609,00	73 219 412,00	65 897 471,00	7 321 941,00	488 129 412,00	85,00
4	6	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	144 683 182,00	121 306 511,00	23 376 671,00	25 532 327,00	17 872 628,00	7 659 699,00	170 215 509,00	85,00
4	7	Ogółem	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	314 602 426,00	263 720 013,00	50 882 413,00	55 518 077,00	38 862 653,00	16 655 424,00	370 120 503,00	85,00
4	8	Ogółem	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	236 794 242,00	198 496 182,00	38 298 060,00	41 787 220,00	33 429 775,00	8 357 445,00	278 581 462,00	85,00
5	5	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	189 118 229,00	158 562 123,00	30 556 106,00	33 373 806,00	25 030 354,00	8 343 452,00	222 492 035,00	85,00
8	9	Ogółem	FST** - Art. 3 Zasoby FST		169 263 977,00	143 874 856,00	25 389 121,00	29 870 114,00	20 909 080,00	8 961 034,00	199 134 091,00	85,00
8	9	Ogółem	FST** - Art. 4 Zasoby FST		162 828 225,00	162 828 225,00		28 734 393,00	22 987 514,00	5 746 879,00	191 562 618,00	85,00
8	9	Ogółem	FST**		332 092 202,00	306 703 081,00	25 389 121,00	58 604 507,00	43 896 594,00	14 707 913,00	390 696 709,00	85,00
TA36(4)	10	Ogółem	EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	68 786 545,00	57 672 603,00	11 113 942,00	12 138 803,00	12 138 803,00	0,00	80 925 348,00	85,00
TA36(4)	11	Ogółem	EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	23 174 385,00	19 426 262,00	3 748 123,00	4 089 598,00	4 089 598,00	0,00	27 263 983,00	85,00
TA36(4)	12	Ogółem	FST** - Art. 3 Zasoby FST		6 249 305,00	5 311 927,00	937 378,00	1 102 819,00	1 102 819,00	0,00	7 352 124,00	85,00
TA36(4)	12	Ogółem	FST** - Art. 4 Zasoby FST		6 011 695,00	6 011 695,00		1 060 887,00	1 060 887,00	0,00	7 072 582,00	85,00
TA36(4)	12	Ogółem	FST**		12 261 000,00	11 323 622,00	937 378,00	2 163 706,00	2 163 706,00	0,00	14 424 706,00	85,00

Polityka/numer celu szczegółowego FST lub pomoc techniczna	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego	Fundusz	Kategoria regionu*	Wkład Unii (a)=(g)+(h)	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)=(a)/(e)
						Mniejsza kwota elastyczności (g)	Kwota elastyczności (h)		Publiczne (c)	Prywatne (d)		
Ogółem			EFRR	Regiony słabiej rozwinięte	1 717 388 119,00	1 439 907 235,00	277 480 884,00	303 068 496,00	188 625 915,00	114 442 581,00	2 020 456 615,00	85,00
Ogółem			EFS+	Regiony słabiej rozwinięte	574 571 053,00	481 642 457,00	92 928 596,00	101 394 895,00	76 382 026,00	25 012 869,00	675 965 948,00	85,00
Ogółem			FST** - Art. 3 Zasoby FST		175 513 282,00	149 186 783,00	26 326 499,00	30 972 933,00	22 011 899,00	8 961 034,00	206 486 215,00	85,00
Ogółem			FST** - Art. 4 Zasoby FST		168 839 920,00	168 839 920,00		29 795 280,00	24 048 401,00	5 746 879,00	198 635 200,00	85,00
Suma całkowita					2 636 312 374,00	2 239 576 395,00	396 735 979,00	465 231 604,00	311 068 241,00	154 163 363,00	3 101 543 978,00	85,00

* W odniesieniu do EFRR: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, szczególnie alokacja dla najbardziej oddalonych i słabo zaludnionych regionów północnych. W odniesieniu do EFS+: regiony słabiej rozwinięte, w okresie przejściowym, lepiej rozwinięte i, w stosownych przypadkach, dodatkowa alokacja dla regionów najbardziej oddalonych. W odniesieniu do Funduszu Spójności: nie dotyczy. W przypadku pomocy technicznej zastosowanie kategorii regionu zależy od wyboru funduszu.

** należy wskazać łączne zasoby FST, w tym wsparcia uzupełniającego przesuniętego z EFRR i EFS+. Tabela nie powinna zawierać kwot wskazanych w art. 7 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku pomocy technicznej finansowanej z FST zasoby FST należy podzielić na zasoby związane z art. 3 i zasoby związane z art. 4 rozporządzenia w sprawie FST. W przypadku zasobów, o których mowa w art. 4 rozporządzenia w sprawie FST, nie przewidziano kwoty elastyczności.

4. Warunki podstawowe

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. i) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 12: Warunki podstawowe

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
1. Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych			Tak	Istnienie mechanizmów monitorowania obejmujących wszystkie umowy w sprawie zamówień publicznych oraz postępowania w sprawie tych zamówień w ramach Funduszy zgodnie z prawodawstwem Unii dotyczącym zamówień. Wymóg ten obejmuje: 1. rozwiązania mające zapewnić gromadzenie faktycznych i wiarygodnych danych dotyczących postępowań w sprawie zamówień publicznych o wartości powyżej unijnych progów zgodnie z obowiązkami sprawozdawczymi na mocy art. 83 i 84 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 i 100 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by dane obejmowały co najmniej następujące elementy: a) jakość i natężenie konkurencji: nazwiska/nazwy zwycięskich oferentów, liczba oferentów na początku postępowania oraz wartość umowy;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE oraz ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających) z wyjątkiem danych dotyczących finalnej ceny po wykonaniu zamówienia. Zgodnie jednak z aktualnym brzmieniem warunku, dane

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				b) informacja o ostatecznej cenie po zakończeniu postępowania i o udziale MŚP jako bezpośrednich oferentów, w przypadku gdy systemy krajowe podają takie informacje;			dotyczące finalnej ceny są wymagane tylko, jeśli krajowe systemy przewidują/gromadzą takie informacje.
				3. rozwiązania mające zapewnić monitorowanie i analizę danych przez właściwe organy krajowe zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE i art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiedzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				4. rozwiązania mające zapewnić, by wyniki analiz były udostępniane publicznie zgodnie z art. 83 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 3 dyrektywy 2014/25/UE;	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.
				5. rozwiązania mające zapewnić, by wszelkie informacje wskazujące na przypadki podejrzonej zmywu przetargowej były przekazywane właściwym organom krajowym zgodnie z art. 83 ust. 2 dyrektywy 2014/24/UE oraz art. 99 ust. 2 dyrektywy 2014/25/UE.	Tak	Link do ustawy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP. Ponadto UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne. W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zmywu przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKIK. Pomiędzy UZP i UOKIK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2. Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa			Tak	<p>Instytucje zarządzające dysponują narzędziami i zdolnościami umożliwiającymi im weryfikację zgodności z zasadami pomocy państwa:</p> <p>1. w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji oraz objętych wymogiem odzyskania pomocy.</p>	Tak	<p>Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</p>	<p>Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r., poz. 362) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy.</p>
				<p>2. poprzez dostęp do specjalistycznych porad i wytycznych w kwestiach pomocy państwa udzielanych przez ekspertów ds. pomocy państwa z podmiotów lokalnych lub krajowych.</p>	Tak	<p>Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf</p>	<p>Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów w zakresie pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK (a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Zgodnie z ww. ustawą, Prezes UOKiK opiniuje projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym projekty finansowane w ramach środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją oraz monitoruje pomoc publiczną udzielaną przedsiębiorcom. Ustawa reguluje także obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej polskim przedsiębiorcom, tj.: gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji związanych z</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							pomocą publiczną.
3. Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych			Tak	<p>Istnienie skutecznych mechanizmów służących zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”), które obejmują:</p> <p>1. ustalenia mające zapewnić zgodność programów wspieranych z Funduszy i ich wdrażania z odpowiednimi postanowieniami Karty;</p>	Tak	<p>W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP). Procedura obejmuje monitorowanie, przygotowanie i zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach wskazanych 8 funduszy. Procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i w trakcie realizacji projektów.</p>	<p>Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.</p>
				<p>2. rozwiązania dotyczące zgłaszania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z Kartą oraz skarg o nieprzestrzeganie Karty złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.</p>	Tak	<p>W celu spełnienia warunku wypracowano jednolitą procedurę określającą obowiązki wszystkich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych w zakresie zapewnienia ich zgodności z Kartą Praw Podstawowych (KPP). Procedura obejmuje monitorowanie, przygotowanie i zgłaszanie podejrzeń o niezgodności projektów z KPP i dotyczy wszystkich programów realizowanych w ramach wskazanych 8 funduszy.</p>	<p>Procedura uwzględnia obowiązki IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków.</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						Procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i w trakcie realizacji projektów.	
4. Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie z decyzją Rady 2010/48/WE			Tak	Istnienie krajowych ram zapewniających realizację Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, które obejmują: 1. cele ogólne obejmujące wymierne wartości docelowe, mechanizmy gromadzenia danych i monitorowania;	Tak	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. wypełnia wskazane kryteria poprzez ustanowienie ram całościowej polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, obejmujących: - określenie konkretnych celów i działań do osiągnięcia w oznaczonym czasie - wyznaczenie wskaźników realizacji tych celów (mierników) i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację w określonym czasie, - zapewnienie gromadzenia danych w zakresie dotyczącym realizacji celów i działań - ustanowienie mechanizmów monitoringu realizacji celów i działań, - zapewnienie wdrażania na poziomie opracowywania i wdrażania planów działań i programów polityki dostępności oraz zgodnego z postanowieniami Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych ustawodawstwa i standardów, stosownie do uzgodnionych zapisów Strategii.
				2. rozwiązania mające zapewnić, by w ramach przygotowywania i	Tak	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				wdrażania programów odpowiednio zostały odzwierciedlone polityka, prawodawstwo i normy w zakresie dostępności;		21/pozycja/218	na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/TW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/TW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRiA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
			Tak	3. rozwiązania dotyczące sprawozdawania komitetowi monitorującemu przypadków niezgodności operacji wspieranych z Funduszy z	Tak	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Opracowano procedurę dla programów finansowanych z 8 funduszy nakładającą na IZ Programu obowiązek przygotowania rocznej informacji o zgłoszeniach dot. niezgodności

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Konwencją oraz skarg o nieprzestrzeganie Konwencji złożonych zgodnie z rozwiązaniami przyjętymi na mocy art. 69 ust. 7.			projektów z KPON oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM decyduje o podjęciu działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Procedura obejmuje weryfikację zgodności z KPON zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie, jak i w trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/TW/IZ z KPON zgłaszane są odpowiednio do IP/TW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRiA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia KPON, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze.
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	RSO1.1. Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie	Tak	Strategia (strategie) inteligentnej specjalizacji powinna (powinny) być wspierana przez: 1. aktualną analizę wyzwań związanych z upowszechnianiem innowacji oraz cyfryzacją;	Tak	1) RSI LORIS 2030 Link do dokumentu: https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf 2) Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji w województwie łódzkim	Proces rozpoczął się w 2012 roku - pierwsza analiza w tym zakresie - „Przygotowanie modelu transferu technologii w regionie łódzkim”. W RSI LORIS 2030 znajduje się rozdział pt. „Siły motoryczne i bariery rozwoju innowacyjności oraz transferu technologii w regionie”.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zaawansowanych technologii					<p>2015 r. w ramach realizacji projektu pn. „Opracowanie Polityk Sektorowych WŁ w ramach środków pochodzących z PT RPO WŁ 2007-2013” powstały dokumenty operacyjne zawierające wizje, cele w zakresie rozwoju RIS WŁ. Każdy z dokumentów zawierał również opis barier uniemożliwiających rozwój innowacyjności. Bariery te zostały podzielone na: rynkowe, kadrowe i edukacyjne, współpracy, technologiczne, informacyjne, wizerunkowe.</p> <p>2017 r./2018 r. - prace nad raportem pt. ”Stworzenie narzędzi do monitorowania innowacyjności regionu łódzkiego, z wykorzystaniem PPO na potrzeby aktualizacji RSI LORIS 2030”. Zawarto w nim szczegółowe analizy stanu innowacyjności województwa.</p> <p>W 2020 r. opracowano „Analizę wąskich gardeł dyfuzji innowacyjności w województwie łódzkim”. Zawarto w nim kompleksowe informacje na temat szeroko rozumianych barier rozwoju innowacyjności województwa łódzkiego.</p>
				2. istnienie właściwej regionalnej lub krajowej instytucji lub podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji;	Tak	<p>1) Ustawa o Samorządzie Województwa Link do ustawy: Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. (sejm.gov.pl)</p> <p>2) Uchwała Sejmiku Województwa Link do uchwały:</p>	Na podstawie § 2 uchwały Sejmiku Województwa Łódzkiego nr XXXV/680/13 z dnia 26 kwietnia 2013 r. Zarząd Województwa odpowiada za zarządzanie strategią inteligentnej specjalizacji. Jego zadaniem - zgodnie z założeniami rodz. 7 pkt. 1 RSI LORIS 2030 - jest zapewnienie spójności i komplementarności działań w

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						http://dziennik.lodzkie.eu/WDU_E/2013/2632/akt.pdf 3) RSI LORIS 2030 Link do dokumentu: https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf	<p>podejmowanych w obszarze polityki innowacyjnej. Należą do nich w szczególności: kreowanie optymalnego klimatu dla realizacji działań innowacyjnych; opracowywanie planów działań; planowanie i koordynacja realizacji projektów własnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego; organizacja prac związanych z monitoringiem, ewaluacją i aktualizacją RSI LORIS 2030; koordynacja funkcjonowania regionalnego systemu innowacji. Zadania te są realizowane przez komórki organizacyjne i jednostki podległe UMWŁ: Departament Polityki Regionalnej, Departament Promocji, Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.</p> <p>W dniu 16 grudnia 2015 r. Zarząd Województwa Powołał Radę Innowacji, która na podstawie uchwały z dnia 29 września 2020 r. została zastąpiona Radą Odpowiedzialnego Rozwoju – organ opiniodawczo-doradczy.</p>
				3. narzędzia monitorowania i ewaluacji w celu pomiaru realizacji celów strategii;	Tak	RIS z uwzględnieniem systemu monitoringu i ewaluacji	1) Opracowanie czterech raportów z realizacji RSI LORIS 2030. 2) Opracowanie pt. "Stworzenie narzędzi do monitorowania innowacyjności regionu łódzkiego, z wykorzystaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania na potrzeby aktualizacji RSI LORIS 2030". 3) Opracowanie raportu z ewaluacji on-going wdrażania RSI LORIS 2030.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>4) Raporty "Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji w województwie łódzkim".</p> <p>5) Aktualizacja zapisów RSI LORIS 2030. W ich wyniku mają powstać raporty dotyczące: polityki klastrowej województwa łódzkiego; badanie systemu klasyfikacji projektów/przedsiębiorców pod względem wpisywania się w RSI województwa łódzkiego; identyfikacja kluczowych obszarów technologii w województwie łódzkim; analiza potencjału podmiotów oferujących wsparcie w zakresie rozwoju innowacyjności w jednostkach badawczo – rozwojowych województwa łódzkiego.</p> <p>6) Monitoring realizacji obowiązującej RSI LORIS 2030.</p> <p>7) Analiza wąskich gardeł dyfuzji innowacji województwa łódzkiego.</p> <p>8) "Narzędzia do monitorowania innowacyjności regionu łódzkiego, z wykorzystaniem procesu przedsiębiorczego odkrywania, na potrzeby aktualizacji RSI LORIS 2030".</p>
				4. funkcjonowanie współpracy z zainteresowanymi stronami („proces przedsiębiorczego odkrywania”);	Tak	<p>1) Uchwała Zarządu Województwa Łódzkiego w sprawie powołania Rady Odpowiedzialnego Rozwoju</p> <p>Link do uchwały: https://bip.lodzkie.pl/zarząd-województwa-łódzkiego/uchwa%C5%82y-zarządu/details/9/1030/uchwa%C5%82y</p>	<p>W 2015 r. zrealizowano projekt pn. „Opracowanie Polityk Sektorowych Województwa Łódzkiego w ramach środków pochodzących z PT RPO WŁ 2007-2013”, który pozwolił na zdiagnozowanie potrzeb przedsiębiorców z regionu w zakresie rozwoju innowacyjności. Kontynuacją były w 2015r. /2016 r. Fora Inspiracji</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>-zarz% C4% 85du-w-sprawie-powo% C5% 82ania-rady-odpowiedzialnego-rozwoju-wojew% C3% B3dztwa-% C5% 82% C3% B3dzkiego?layout=listone&start=0</p> <p>2) Dokument zawierający zasady przeprowadzania procesu przedsiębiorczego odkrywania w województwie łódzkim</p>	<p>dla Zrównoważonego Rozwoju Regionu Łódzkiego, których celem było wypracowanie trwałych form współpracy w regionie w zakresie innowacyjności gospodarki województwa łódzkiego we wszystkich obszarach, w szczególności RIS. W celu nadania formalnego charakteru wszelkim działaniom, w dniu 16 grudnia 2015 r. powołano Radę Innowacji Województwa Łódzkiego (obecnie Rada Odpowiedzialnego Rozwoju).</p> <p>Poza działaniami wskazanymi powyżej, w województwie łódzkim istnieją formy aktywizacji nakierowane na powstawanie i rozwój innowacyjnych rozwiązań: budżet obywatelski, Centra Innowacji Biznesowej, SkyHub innowacji oraz Biuro Wsparcia Eksportu.</p> <p>W grudniu 2020 r. opracowano dokument zawierający model PPO dla województwa łódzkiego. Zawiera on jednolite zasady koordynacji wszelkich działań podejmowanych w tym zakresie w regionie.</p>
				5. działania mające na celu poprawę krajowych lub regionalnych systemów badań i innowacji, w stosownych przypadkach;	Tak	<p>1) Uchwała Zarządu Województwa Łódzkiego w sprawie powołania Rady Odpowiedzialnego Rozwoju</p> <p>Link do uchwały: https://bip.lodzkie.pl/zarad-województwa-lodzkiego/uchwa% C5% 82y-zarzadu/details/9/1030/uchwa% C5% 82y-zarz% C4% 85du-w-sprawie-powo% C5% 82ania-rady-odpowiedzialnego-rozwoju-</p>	<p>Współpraca z przedstawicielami podmiotów tworzących regionalny system innowacji województwa łódzkiego prowadzona była już na potrzeby przygotowania RSI LORIS 2030. Powołano wówczas Komitet Sterujący, którego członkowie zostali zaproszeni do współpracy w ramach Rady Innowacji Województwa Łódzkiego, która później została przekształcona w Radę</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>wojew% C3%B3dtwa-% C5%82% C3%B3dzkiego?layout=listone&start=0</p> <p>2) Dokument zawierający zasady przeprowadzania procesu przedsiębiorczego odkrywania w województwie łódzkim</p>	<p>Odpowiedzialnego Rozwoju. W 2021 r. członkowie Rady Odpowiedzialnego Rozwoju podjęli regularną współpracę z właściwymi pracownikami Urzędu Marszałkowskiego. W dniu 8 czerwca odbyło się posiedzenie Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Województwa Łódzkiego poświęcone transformacji energetycznej regionu, co ma szczególne znaczenie dla rozwoju jednej z inteligentnych specjalizacji województwa łódzkiego: energetyka, w tym odnawialne źródła energii.</p> <p>W 2022 roku planowane jest utworzenie Grupy Roboczej ds. Monitoringu, Ewaluacji i aktualizacja RSI LORIS 2030, złożonej z przedstawicieli Urzędu Marszałkowskiego oraz samorządowych jednostek organizacyjnych, których działalność może przyczynić się do wzrostu poziomu innowacyjności regionu.</p>
			Tak	6. w stosownych przypadkach, działania wspierające transformację przemysłową;	Tak	<p>1) SRWŁ2030</p> <p>Link do dokumentu: http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf</p> <p>2) TPST WŁ</p> <p>Link do dokumentu: http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/12/Projekt-TPSTWL-z-dnia-30.11.21r..pdf</p>	<p>Województwo łódzkie w zasadzie od początku swojego istnienia mierzy się z problemem transformacji przemysłowej. Szczególnie istotna była transformacja gospodarcza lat 90. która skutkowałą upadkiem wielkoskalowego przemysłu lekkiego. Problematyka modernizacji przemysłu w kierunku większej innowacyjności, efektywności energetycznej i ekologizacji były przedmiotem wszystkich wojewódzkich strategii rozwoju. Także implementacja założeń gospodarki o obiegu zamkniętym może być szansą dla przedsiębiorstw regionu łódzkiego. Katalizatorem pozytywnych przemian w</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>sektorze przetwórstwa przemysłowego będą także nowoczesne technologie umożliwiające wdrażanie rozwiązań z zakresu przemysłu 3.0 i 4.0: cyfryzacja, robotyzacja, internet rzeczy i usług, integracja systemów i sieci.</p> <p>Obecnie pojawił się nowy element transformacji przemysłu w regionie: Europejski Zielony Ład i dążenia do osiągnięcia neutralności klimatycznej w perspektywie roku 2050. Wpływa to na konieczność podjęcia procesów restrukturyzacyjnych w obszarze sektora górniczego i energetycznego, szczególnie w obszarze Zagłębia Bełchatowskiego.</p>
				7. środki służące zacieśnieniu współpracy z partnerami spoza danego państwa członkowskiego w obszarach priorytetowych wspieranych w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.	Tak	<p>1) SRWŁ 2020 Link do dokumentu: http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2019/10/SRWL_2020.pdf</p> <p>2) SRWŁ2030 Link do dokumentu: http://strategia.lodzkie.pl/wp-content/uploads/2021/05/SRWL-2030_6.05.2021_uchwalona.pdf</p> <p>3) RSI LORIS 2030 Link do dokumentu: https://rpo.lodzkie.pl/images/konkurs_2.3.1_cop_28122015/RSI_LORIS_2030.pdf</p> <p>4) programy regionalne 2014-2020, 2021-2027 Link do RPO WŁ 2014-2020:</p>	<p>RPO WŁ na lata 2014-2020, będący podstawowym instrumentem realizacji SRWŁ 2030, na poziomie regionalnym wspiera ekspansję międzynarodową działalności łódzkich MŚP, w tym w kontekście specjalizacji określonych w RSI LORIS 2030. W FEŁ 2021-2027 również przewiduje się na wsparcie dla branż kluczowych w regionie w zakresie promocji i internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw.</p> <p>Ponadto Województwo Łódzkie posiada Regionalne Biuro w Brukseli i w Chengdu, gdzie prowadzone są działania służące wymianie doświadczeń z przedstawicielami UE oraz innych regionów, a także zabezpieczaniu interesów województwa i lobbingsowi. Udzielane jest również wsparcie przedsiębiorcom z WŁ w nawiązywaniu współpracy z partnerami biznesowymi</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						https://rpo.lodzkie.pl/images/2022/54-aktualizacja-rpowl/rpo-wl.pdf	odpowiednio z Beneluksu i Chin. W ostatnich latach województwo łódzkie było partnerem 12 projektów z RPO WŁ 2014-2020, których realizacja wpisywała się w założenia RSI LORIS 2030, 1 z programu Horyzont 2020 (SCREEN) oraz 10 z programu Interreg Europa oraz dwóch z programu Interreg Europa Środkowa, m.in.: DeCarb, ENTeR, LCA4Regions, REPLACE, GPP4Growth, SQUARES, INNO PROVENT, SME-ORGANICS, Beyond EDP, CE-CONNECTOR.
2.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	EFRR	RSO2.1. Wsparcie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	Nie	1. Przyjęcie krajowej długoterminowej strategii renowacji na rzecz wsparcia renowacji krajowych zasobów budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2010/31/UE; strategia ta: a) zakłada szacunkowe cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050; b) przedstawia indykatoryny zarys zasobów finansowych na wspieranie realizacji strategii; c) określa skuteczne mechanizmy promowania inwestycji w renowację budynków.	Nie	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2 .	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1. scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
				2. Działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii	Nie	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030. Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.2. Zarządzanie w sektorze energetycznym	EFRR	RSO2.1. Wsparcie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych RSO2.2. Wsparcie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Przedłożenie Komisji zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu zgodnie z art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999 i z zapewnieniem spójności z określonymi w porozumieniu paryskim długoterminowymi założeniami dotyczącymi redukcji emisji gazów cieplarnianych; plan ten obejmuje: 1. wszystkie elementy wymagane we wzorze przedstawionym w załączniku I do rozporządzenia (UE) 2018/1999;	Tak	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywanstwo/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. : <ul style="list-style-type: none"> • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							KPEiK.
				2. zarys planowanych zasobów i mechanizmów finansowych w odniesieniu do środków promujących energię niskoemisyjną.	Tak	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	<p>KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.</p> <p>KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. :</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnym, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej <p>Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.
2.3. Skuteczne propagowanie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej UE	EFRR	RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej[1], w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Tak	Istnienie środków, które zapewniają: 1. zgodność z wiążącym krajowym celem dotyczącym energii odnawialnej na 2020 r. i z udziałem bazowym energii odnawialnej do 2030 r. lub podjęcie dodatkowych środków w przypadku gdy udział bazowy nie jest utrzymywany przez okres jednego roku zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 i rozporządzeniem (UE) 2018/1999;	Tak	Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234): https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf	Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE: <ul style="list-style-type: none"> Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP. Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej. Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu. Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania. Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<ul style="list-style-type: none"> Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.
				2. zgodnie z wymogami dyrektywy (UE) 2018/2001 i rozporządzenia (UE) 2018/1999 – zwiększenie udziału energii odnawialnej w sektorze ciepłownictwa i chłodnictwa zgodnie z art. 23 dyrektywy (UE) 2018/2001.	Tak	Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf	<p>Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. Program „Czyste Powietrze” umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków-kontynuacja do 2029 r. W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowić podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach. <p>Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE,</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a w zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.
2.4. Skuteczne rami zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi	EFRR	RSO2.4. Wsparcie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	Tak	Istnienie krajowego lub regionalnego planu zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami i, opracowanego na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu i istniejących strategii na rzecz przystosowania się do zmian klimatu; plan ten obejmuje: 1. opis kluczowych ryzyk, ocenionych zgodnie z art. 6 ust. 1 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE, odzwierciedlający bieżący profil ryzyka i jego ewolucję w orientacyjnym okresie 25–35 lat. Ocena opiera się – w przypadku ryzyk związanych z klimatem – na prognozach i scenariuszach dotyczących zmian klimatu;	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące: 1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka, 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego.
				2. opis środków w zakresie zapobiegania klęskom żywiołowemu i katastrofom oraz gotowości i reagowania na klęski żywiołowe i katastrofy podejmowanych w odpowiedzi na zidentyfikowane kluczowe ryzyka. W odniesieniu do	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				wspomnianych środków zostaną określone priorytety w zależności od danych ryzyk i ich wpływu na gospodarkę, braków w zakresie zdolności oraz skuteczności i wydajności, z uwzględnieniem ewentualnych rozwiązań alternatywnych;		spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	<p>3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie</p> <p>4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa</p> <p>5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości:</p> <ul style="list-style-type: none"> - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju - procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania - komunikację ryzyka, - organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, - zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód, - procedury uruchamiania rezerw strategicznych, - priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej, - finansowanie.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				3. informacje na temat zasobów i mechanizmów finansowania dostępnych na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania związanych z zapobieganiem klęskom żywiołowym i katastrofom oraz gotowością i reagowaniem na klęski żywiołowe i katastrofy.	Tak	Spełnieniem warunku jest krajowy plan zarządzania ryzykiem opracowany na podstawie ocen ryzyka, z uwzględnieniem prawdopodobnych skutków zmian klimatu oraz istniejących strategii adaptacji do zmian klimatu oraz istniejące strategie adaptacji do zmian klimatu. Polska opracowała w celu spełnienia kryteriów w ramach warunku: Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka oraz Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem odpowiadające im zakresem przedmiotowy.	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: - współpraca między siłami uczestniczącymi - zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju - procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, - procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania - komunikację ryzyka, - organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, - zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód,

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>-procedury uruchamiania rezerw strategicznych,</p> <p>-priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej,</p> <p>-finansowanie.</p>
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-kanalizacyjnym	EFRR	RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Nie	<p>Dla każdego sektora lub obu tych sektorów istnieje krajowy plan inwestycji, który obejmuje:</p> <p>1. ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy Rady 91/271/EWG i dyrektywy Rady 98/83/WE;</p>	Nie	<p>Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.:</p> <p>1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych</p> <p>2. Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi</p>	<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p>Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK
				2. określenie i planowanie, w tym indykatywne szacunkowe dane finansowe, wszelkich inwestycji publicznych: a) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG, wraz z określeniem priorytetów ze względu na wielkość aglomeracji i wpływ na środowisko oraz z podziałem inwestycji na poszczególne aglomeracje; b) wymaganych do wdrożenia dyrektywy 98/83/WE; c) wymaganych, aby zaspokoić potrzeby wynikające z dyrektywy (UE) 2020/2184, w szczególności w odniesieniu do zmienionych parametrów jakości określonych w załączniku I do tej dyrektywy;	Nie	Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2. Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				3. oszacowanie inwestycji niezbędnych do odnowienia istniejącej infrastruktury wodno-ściekowej, w tym sieci, w zależności od ich wieku i planów amortyzacji;	Nie	<p>Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG) dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi 	<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p>Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK</p>
				4. wskazanie potencjalnych źródeł finansowania publicznego, jeżeli są potrzebne w celu uzupełnienia opłat	Nie	Spełnieniem warunku jest przygotowanie planu inwestycji, który obejmuje ocenę obecnego stanu wdrożenia dyrektywy (91/271/EWG)	Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				pobieranych od użytkowników.		dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy w sprawie wody pitnej (98/83/WE), tj.: 1. VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych 2. Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych. Tekst dotyczący opisu części w zakresie gospodarki ściekowej zostanie zgodnie z informacją od MI przekazany po przyjęciu KPOŚK
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR	RSO2.6. Wsparcie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki	Tak	Istnienie planu (planów) gospodarowania odpadami, jak określono w art. 28 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, obejmujący (obejmujące) całe terytorium państwa członkowskiego; plan ten obejmuje (plany te	Tak	Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2022, nowo dodany załącznik do KPGO 2022. Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf	KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zasobooszczędnej		obejmują): 1. analizę bieżącej sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami na danym obszarze geograficznym, w tym rodzaj, ilość i źródło powstających odpadów oraz ocenę kształtowania się tych danych w przyszłości, z uwzględnieniem spodziewanych skutków środków określonych w programie (programach) zapobiegania powstawaniu odpadów opracowanym (opracowanych) zgodnie z art. 29 dyrektywy 2008/98/WE;		Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035. Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne). Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.
				2. cenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym materialnego i terytorialnego zakresu selektywnego zbierania oraz środków służących poprawie jego funkcjonowania oraz potrzeby stworzenia nowych systemów zbierania;	Tak	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download	KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						d.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf.	standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.
				3. ocenę luki inwestycyjnej uzasadniającą potrzebę zamknięcia istniejących obiektów gospodarowania odpadami oraz wprowadzenia dodatkowej lub zmodernizowanej infrastruktury gospodarowania odpadami, z informacją o źródłach dostępnych dochodów na pokrycie kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania;	Tak	Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022 Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf	Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOŚ-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.
				4. informacje dotyczące kryteriów lokalizacji do celów identyfikacji przyszłych lokalizacji obiektów oraz	Tak	Spełnione poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c) ustawy o odpadach, KPGO 2022, załącznik do KPGO 2022, WPGO Link do Krajowego planu gospodarki	Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				dotyczące wydolności przyszłych instalacji przetwarzania odpadów.		<p>odpadami 2022: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</p>	<p>opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju.</p> <p>W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.</p>
2.7. Ramy priorytetowego traktowania w przypadku koniecznych środków ochrony	EFRR	RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności	Tak	W przypadku interwencji wspierających środki ochrony przyrody w związku z obszarami Natura 2000 objętymi zakresem dyrektywy Rady 92/43/EWG: istnienie ram działań	Tak	Link do dokumentu: http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf	<p>Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. :</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie siedlisk przyrodniczych i

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
obejmujących współfinansowanie unijne		biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia		priorytetowych na podstawie art. 8 dyrektywy 92/43/EWG, które obejmują wszystkie elementy wymagane we wzorze ram działań priorytetowych na lata 2021–2027 uzgodnionym przez Komisję i państwa członkowskie, w tym określenie środków priorytetowych i oszacowanie potrzeb w zakresie finansowania.			<p>populacji gatunków, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: - opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 - monitoring sieci Natura 2000 - badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000 - budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprawdzającej ruch turystyczny

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							na obszarach sieci Natura 2000.
3.1. Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR	RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	Nie	Funkcjonowanie multimodalnego mapowania istniejącej i planowanej infrastruktury – z wyjątkiem szczebla lokalnego – do 2030 r., które: 1. zawiera ocenę ekonomiczną planowanych inwestycji, opartą na analizie zapotrzebowania i modelach przepływów transportowych, które powinny uwzględniać spodziewany wpływ otwarcia rynków usług kolejowych;	Nie	Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: https://www.gov.pl/web/gospodarkamorska https://www.gov.pl/web/infrastruktura https://cupt.gov.pl/cupt/zmr-zintegrowany-model-ruchu Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. następujące dokumenty: <ul style="list-style-type: none"> • Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. • Zintegrowany (multimodalny) model ruchu • Plany sektorowe w zakresie transportu:<ol style="list-style-type: none"> 1) Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.) oraz kolejny dokument do 2030 r. 2) Krajowy Program Kolejowy do 2023 r. oraz kolejny dokument do 2030 r. 3) Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 r. 4) Krajowy Program Żeglugowy do 2030 r. 5) Polityka rozwoju lotnictwa cywilnego w Polsce do 2030 r. (z perspektywą do 2040) 6) Plan zamierzeń państwa oraz zatwierdzonych do realizacji przedsięwzięć w związku z budową CPK 7) Kierunki rozwoju transportu intermodalnego w Polsce do 2030 r. z persp. do 2040 r. 8) Program Inwestycji Dworcowych na lata 2016 – 2023

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>9) Program Budowy 100 Obwodnic na lata 2020 – 2030 oraz aktualizacji tego dokumentu do 2030 r.</p> <p>Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>
				2. jest spójne z elementami zintegrowanego krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu dotyczącymi transportu;	Nie	<p>Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEIK) https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke</p> <p>Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>	<p>Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie KPEIK oraz zapewnienie zgodności dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem</p> <p>Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz zapewnienie zgodności z KPEIK.</p>
				3. obejmuje inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T zgodnie z definicją w rozporządzeniu w sprawie CEF, zgodnie z odpowiednimi planami	Tak	<p>Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: https://www.gov.pl/web/gospodarkamorska https://www.gov.pl/web/infrastruktura</p>	<p>Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. następujące dokumenty:</p> <ul style="list-style-type: none"> Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				prac dotyczącymi korytarzy sieci bazowej TEN-T;		Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	<ul style="list-style-type: none"> • Plany sektorowe w zakresie transportu: <ol style="list-style-type: none"> 1) Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.) oraz kolejny dokument do 2030 r. 2) Krajowy Program Kolejowy do 2023 r. oraz kolejny dokument do 2030 r. 3) Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 r. 4) Krajowy Program Żeglugowy do 2030 r. 5) Polityka rozwoju lotnictwa cywilnego w Polsce do 2030 r. (z perspektywą do 2040) 6) Plan zamierzeń państwa oraz zatwierdzonych do realizacji przedsięwzięć w związku z budową Centralnego Portu Komunikacyjnego – w perspektywie obejmującej Strategię Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku 7) Kierunki rozwoju transportu intermodalnego w Polsce do 2030 r. z persp. do 2040 r. 8) Program Inwestycji Dworcowych na lata 2016 – 2023 9) Program Budowy 100 Obwodnic na lata 2020 – 2030 oraz aktualizacji tego dokumentu do 2030 r. <p>Kryterium nie wymaga spełnienia na poziomie regionalnym.</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				4. w przypadku inwestycji poza korytarzami sieci bazowej TEN-T, w tym na odcinkach transgranicznych, zapewnia komplementarność przez zapewnienie wystarczającego rozwoju połączeń sieci miejskich, regionów i lokalnych społeczności z siecią bazową TEN-T i jej węzłami;	Nie	<p>Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach:</p> <p>https://www.gov.pl/web/gospodarkamorska</p> <p>https://www.gov.pl/web/infrastruktura</p> <p>Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>	<p>Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. następujące dokumenty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plany sektorowe w zakresie transportu: <ol style="list-style-type: none"> 1) Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.) oraz kolejny dokument do 2030 r. 2) Krajowy Program Kolejowy do 2023 r. oraz kolejny dokument do 2030 r. 3) Program rozwoju polskich portów morskich do 2030 r. 4) Krajowy Program Żeglugowy do 2030 r. 5) Polityka rozwoju lotnictwa cywilnego w Polsce do 2030 r. (z perspektywą do 2040) 6) Plan zamierzeń państwa oraz zatwierdzonych do realizacji przedsięwzięć w związku z budową CPK 7) Kierunki rozwoju transportu intermodalnego w Polsce do 2030 r. z persp. do 2040 r. 8) Program Inwestycji Dworcowych na lata 2016 – 2023 9) Program Budowy 100 Obwodnic na lata 2020 – 2030 oraz aktualizacji tego dokumentu do 2030 r. <p>Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.
				5. zapewnia interoperacyjność sieci kolejowej oraz, w stosownych przypadkach, przedstawia sprawozdanie z wdrażania europejskiego systemu zarządzania ruchem kolejowym (ERTMS) zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2017/6;	Tak	Bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o Krajowy Plan Wdrażania TSI Sterowanie w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej i Suplement do KPW TSI Sterowanie o postępie migracji do systemu ERTMS dla uczestników rynku kolejowego	Na poziomie krajowym kryterium spełnione poprzez bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o przyjęty Narodowy Plan Wdrażania ERTMS w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej. Kryterium nie wymaga spełnienia na poziomie regionalnym.
				6. wspiera multimodalność, określając potrzeby w zakresie transportu multimodalnego lub przeładunkowego oraz terminali pasażerskich;	Nie	Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: https://www.gov.pl/web/gospodarkamorska https://www.gov.pl/web/infrastruktura Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez m.in. przyjęcie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. i stosownych dokumentów wdrożeniowych, obejmujących swym zakresem kwestie transportu multimodalnego. Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				7. obejmuje środki istotne z punktu widzenia planowania infrastruktury, mające na celu promowanie paliw alternatywnych zgodnie z odpowiednimi krajowymi ramami polityki;	Nie	<p>Krajowe ramy polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych przyjęte przez RM 29 marca 2017 r. https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/rzad-przyjal-krajowe-ramy-polityki-rozwoju-infrastruktury-paliw-alternatywnych-3</p> <p>Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>	<p>Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Krajowych ram polityki rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych oraz zapewnienie zgodności stosownych dokumentów wdrożeniowych z tym dokumentem.</p> <p>Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>
				8. przedstawia rezultaty oceny ryzyk dla bezpieczeństwa ruchu drogowego zgodnie z istniejącymi krajowymi strategiami bezpieczeństwa ruchu drogowego, wraz z mapowaniem dróg i odcinków narażonych na takie ryzyka oraz ustaleniem związanych z tym priorytetów inwestycyjnych;	Nie	<p>Dokumenty z poziomu krajowego dostępne na stronach: https://www.gov.pl/web/infrastruktura https://www.krbrd.gov.pl</p> <p>Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>	<p>Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego na lata 2021 – 2030 wraz ze stosownymi dokumentami wdrożeniowymi sektora drogowego, obejmującymi kwestie bezpieczeństwa ruchu drogowego.</p> <p>Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				9. dostarcza informacji na temat zasobów finansowania odpowiadających planowanym inwestycjom, koniecznych do pokrycia kosztów operacyjnych i kosztów utrzymania istniejącej i planowanej infrastruktury.	Nie	Regionalny Plan Transportowy Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.	<p>Na poziomie krajowym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie stosownych programów utrzymaniowych w odniesieniu do infrastruktury, znajdującej się w zarządzie państwa.</p> <p>Na poziomie regionalnym kryterium zostanie spełnione poprzez opracowanie i przyjęcie Regionalnego Planu Transportowego Województwa Łódzkiego dla realizacji warunku podstawowego Celu Polityki 3 (w zakresie transportu) w perspektywie finansowej 2021-2027.</p>
4.1. Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnej polityki rynku pracy	EFS+	ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku	Tak	Istnienie ram strategicznych polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy w świetle wytycznych dotyczących zatrudnienia; ramy te obejmują: 1. rozwiązania w zakresie sporządzania profilów osób poszukujących pracy i oceny ich potrzeb;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Indywidualny Planu Działania (IPD) - art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;					teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.
				2. informacje o wolnych miejscach pracy i możliwościach zatrudnienia z uwzględnieniem potrzeb na rynku pracy;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e): http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf Centralna Baza Ofert Pracy: http://oferty.praca.gov.pl/	Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, SyriuszStd (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona.
				3. rozwiązania służące zapewnieniu, by opracowanie tych ram, ich wdrożenie, monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami;	Tak	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf	<p>W procesie kształtowania, wdrażania, monitorowania i przeglądu działań na rzecz aktywnej polityki rynku pracy podstawową rolę odgrywają:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. system rad rynku pracy, działających przy ministrze właściwym do spraw pracy, marszałku województwa (WUP), i starosty (PUP). W skład rad rynku pracy wchodzi m.in. przedstawiciele wszystkich reprezentatywnych organizacji pracodawców i związków zawodowych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, organów samorządu terytorialnego i przedstawiciele nauki. Konsultacje społeczne aktów prawnych regulujących całokształt zasad i procedur funkcjonowania PSZ, prowadzone na każdym etapie prac nad projektowanym rozwiązaniem 2. Rola Rady Dialogu Społecznego. Przegląd otoczenia prawnego rynku pracy, jego kształt oraz stan są również przedmiotem prac Rady Dialogu Społecznego, a wprowadzanie zmian prawa dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							konsultacji w tej instytucji dialogu. 3. Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy.
				4. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu aktywnych polityk rynku pracy;	Tak	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane	Minister wł. ds. pracy, wspólnie z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbięciu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy corocznie dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”. Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej corocznie katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określone wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opiniowanie planów i sprawozdań

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje RDS.
				5. w odniesieniu do interwencji na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – sprawdzone empirycznie, ukierunkowane ścieżki kariery przeznaczone dla ludzi młodych niepracujących, niekształcących się ani nie szkolących się, w tym działania informacyjne i oparte na wymogach jakościowych uwzględniających kryteria wysokiej jakości przygotowania zawodowego i staży, w tym w kontekście realizacji programów gwarancji dla młodzieży.	Tak	http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D20091160.pdf http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000497/O/D20140497.pdf	<p>„Plan realizacji Gwarancji dla Młodzieży w Polsce” (GdM) opiera się na funkcjonowaniu 4 podstawowych filarów wsparcia dla młodych osób:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urzędów pracy (szeroki wachlarz form aktywizacji zawodowej, podnoszenia kompetencji, wspierania przedsiębiorczości oraz zachęt zatrudnieniowych dla pracodawców). • Ochotniczych Hufców Pracy - działania edukacyjne i wychowawcze jednostek OHP oraz projekty aktywizacji zawodowej, umożliwiające ukończenie szkoły, nabycie nowych kompetencji, kwalifikacji czy zawodu, zdobycie zatrudnienia. • Projektów wyłanianych w konkursach na szczeblu centralnym i regionalnym (projekty wyłania na szczeblu centralnym MRiPS, regionalnym -WUP). Rodzaje wsparcia z EFS dla osób młodych zostały określone w: dokumencie Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020, Oś priorytetowa I pn. Osoby młode na rynku pracy, dokumencie Szczegółowy Opis Priorytetów POWER 2014-2020. • Programu pożyczkowego „Pierwszy biznes — Wsparcie w starcie”, realizowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
4.3. Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFS+ EFRR	<p>ESO4.6. Wsparcie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>ESO4.7. Wsparcie uczenia się przez całe życie, w</p>	Tak	<p>Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki w zakresie systemu kształcenia i szkolenia, które obejmują:</p> <p>1. oparte na rzetelnych danych systemu przewidywania i prognozowania umiejętności;</p>	Tak	<p>Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<p>Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności,</p> <p>3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym.</p> <p>Ponadto:</p> <p>1) w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy,</p> <p>2) w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.</p>
				<p>2. mechanizmy i usługi monitorowania losów absolwentów do celów wysokiej jakości i skutecznego</p>	Tak	<p>Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</p>	<p>Ramy strategiczne zostały określone w 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		szczegółności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łątwo		poradnictwa zawodowego dla osób uczących się w każdym wieku;		https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto: 1) w zakresie kryterium 1: prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy, 2) w zakresie kryterium 1a: system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				3. środki na rzecz zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości, przystępnego cenowo, odpowiedniego, wolnego od segregacji kształcenia i szkolenia sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz uczestnictwa w takim kształceniu i szkoleniu i	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 1. Podnoszenie poziomu

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online		ukończenia go, a także nabywania kluczowych kompetencji na wszystkich poziomach, w tym na poziomie szkolnictwa wyższego;		dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	<p>umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych, Priorytet 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności,</p> <p>3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych.</p> <p>Ponadto:</p> <p>a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego),</p> <p>b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację”.</p>
				4. mechanizm koordynacji obejmujący wszystkie poziomy kształcenia i szkolenia, w tym szkolnictwo wyższe, oraz jasny podział obowiązków między odpowiednimi organami krajowymi lub regionalnymi;	Tak	<p>Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<p>Ramy strategiczne zostały określone w:</p> <p>1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności,</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa)</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>– wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”,</p> <p>3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji),</p> <p>4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający:</p> <p>a) Radę Programową do spraw kompetencji,</p> <p>b) sektorowe rady do spraw kompetencji.</p> <p>Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.</p>
				5. rozwiązania dotyczące monitorowania, ewaluacji i przeglądu ram strategicznych polityki;	Tak	<p>Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <p>1. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności oraz rozdział 10. „Wdrażanie i monitorowanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>2030”,</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”,</p> <p>3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji),</p> <p>4. Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający:</p> <p>a) Radę Programową do spraw kompetencji,</p> <p>b) sektorowe rady do spraw kompetencji.</p> <p>Ponadto:</p> <p>a) funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji,</p> <p>b) projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.</p>
				6. środki skierowane do osób dorosłych o niskich umiejętnościach zawodowych i niskich kwalifikacjach i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej	Tak	<p>Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-</p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <p>1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),</p> <p>2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) –</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				oraz ścieżki poprawy umiejętności;		umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	<p>Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...),</p> <p>3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p> <p>Ponadto:</p> <p>a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku,</p> <p>b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”,</p> <p>c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”,</p> <p>d) program Senior+.</p>
				7. środki na rzecz wspierania nauczycieli, osób prowadzących szkolenia i kadry akademickiej w	Tak	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-	Ramy zostały określone w: 1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				odniesieniu do odpowiednich metod nauczania, oceny i walidacji kompetencji kluczowych;		ogólna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe, 3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.
				8. środki na rzecz wspierania	Tak	Link do dokumentów:	Ramy zostały określone w:

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				<p>mobilności osób uczących się i kadry oraz transnarodowej współpracy podmiotów świadczących usługi w zakresie kształcenia i szkolenia, w tym przez uznawanie efektów uczenia się i kwalifikacji.</p>		<p>https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</p> <p>https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...), 2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych, 3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...), 4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...), 5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. <p>Ponadto funkcjonowanie:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b) Narodowego Centrum Nauki, c) Sieci Badawczej Łukasiewicz, d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.
4.4. Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i walki z ubóstwem	EFS+ EFRR	<p>ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji RSO4.3. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym</p>	Tak	<p>Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki lub ram ustawodawczych na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa, które obejmują:</p> <p>1. opartą na rzetelnych danych diagnozę ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym ubóstwa dzieci, w szczególności pod względem równego dostępu do dobrej jakości usług dla dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji, a także pod względem bezdomności, segregacji przestrzennej i edukacyjnej, ograniczonego dostępu do podstawowych usług i infrastruktury oraz szczególnych potrzeb osób w każdym wieku znajdujących się w trudnej sytuacji;</p>	Tak	<p>Link do dokumentu: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</p>	<p>Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.</p>
				2. środki na rzecz zapobiegania i zwalczania segregacji we wszystkich dziedzinach, w tym	Tak	<p>Link do dokumentu: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf</p>	<p>KPPUiWS koncentruje się na :</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałaniu ubóstwu i

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		działaniami obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne		ochrony socjalnej, rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu i dostępu do wysokiej jakości usług dla osób w trudnej sytuacji, w tym migrantów i uchodźców;		d.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	<p>wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałaniu bezdomności, • rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, • wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, • wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. <p>We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji zgodnie z dokumentem pn. Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności.</p>
			Tak	3. środki na rzecz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;	Tak	Link do dokumentu: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.d.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	<p>W celu spełnienia kryterium dodatkowo opracowywana jest z udziałem grupy ekspertów z zakresu poszczególnych obszarów Strategia rozwoju usług społecznych (SRUS), która będzie realizowana w obszarach:</p> <p>1. opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością,</p>

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>2. opieki nad osobami starszymi i przewlekle somatycznie i psychicznie chorymi,</p> <p>3. niezależnego życia – wsparcia osób z niepełnosprawnościami,</p> <p>4. wsparcia osób bezdomnych,</p> <p>Deinstytucjonalizacja obejmować będzie np:</p> <p>1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku nad usługami stacjonarnymi</p> <p>2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną</p> <p>3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych</p> <p>4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu</p> <p>5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego</p> <p>6. wdrożenie systemu koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych;</p> <p>7. wprowadzenie systemowej usługi asystencji osobistej.</p>
				4. rozwiązania dotyczące zapewnienia, aby opracowanie tych ram, ich wdrożenie,	Tak	Link do dokumentu: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M2021084	KPPUiWS opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				monitorowanie i przegląd były prowadzone w ścisłej współpracy z odpowiednimi zainteresowanymi stronami, w tym partnerami społecznymi i odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.		3.pdf	<p>problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, os. z niepełnosprawnościami, os. z zaburzeniami psychicznymi, os. bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane następnie do zaplanowania działań w KPPUiWS.</p> <p>Monitorowanie KPPUiWS odbywać się będzie w partnerstwie i przy udziale wszystkich interesariuszy, zwłaszcza organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych Programem.</p> <p>W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołany będzie Zespół ds. realizacji działań KPPUiWS, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych w obszarach objętych KPPUiWS, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów.</p>
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej	EFS+ EFRR	ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego	Tak	Istnienie krajowych lub regionalnych ram strategicznych polityki na rzecz zdrowia, które obejmują:	Tak	Link do dokumentu dostępny pod adresem: http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf	Spełnienie kryterium zapewni publikacja mapy potrzeb zdrowotnych (MPZ) w zmienionej formule (mapa wraz

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
i opieki długoterminowej		dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej RSO4.5.		1. mapowanie potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym pod względem personelu medycznego i pielęgniarstwa, w celu zapewnienia zrównoważonych i skoordynowanych środków;			z rekomendowanymi kierunkami działań będzie obejmować okres 5 lat. Coroczna aktualizacja MPZ dotyczyć będzie danych statystycznych i wyników analiz. Analizy przedstawione w mapie potrzeb zdrowotnych z jednej strony stanowią diagnozę systemu ochrony zdrowia, a z drugiej, dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspieranie odporności oraz poprawy jakości. Uwzględniają one obszary szczególnie istotne, takie jak podstawową opiekę zdrowotną, profilaktykę. Mapy potrzeb uwzględniają rekomendowane kierunki działań na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i na terenie województw, tj. regionalne różnice w zdrowotności społeczeństwa i dostępności do opieki zdrowotnej. W czerwcu 2020 r. na stronie www.basiw.mz.gov.pl zostały zamieszczone dane statystyczne i analizy w formie zaawansowanego narzędzia analitycznego stanowiące bazę danych statystycznych i analiz zarówno dla całego kraju, jak też dla poszczególnych województw.
				2. środki na rzecz zapewnienia efektywności, trwałości, dostępności i przystępności cenowej usług opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, w tym			Tak

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej		ze szczególnym uwzględnieniem osób wykluczonych z systemów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej oraz osób, do których najtrudniej jest dotrzeć;			perspektywą do 2030 wraz załącznikami tj. ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz z zaburzeniami psychicznymi. Dokument będzie wdrażany w drodze uchwały Rady Ministrów w sprawie ustanowienia polityki publicznej pt. Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r. Zakłada on działania w obszarach: pacjenta, procesów, rozwoju i finansów. Celem jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Efektem realizacji polityki ma być wydłużenie życia i poprawa stanu zdrowia społeczeństwa. Obecnie w analizach epidemiologicznych coraz więcej uwagi przywiązuje się nie tylko do długości życia, ale również do jego jakości. Niezbędne do tego jest zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej poprawiającej zdrowotność obywateli.
				3. środki na rzecz wspierania usług środowiskowych i opartych na rodzinie poprzez deinstytucjonalizację, w tym profilaktyki i podstawowej opieki zdrowotnej, opieki w domu i usług środowiskowych.	Tak	Link do dokumentu dostępny pod adresem: http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf	Dokument Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030, zawiera ramy strategiczne deinstytucjonalizacji w obszarze opieki nad osobami starszymi oraz osobami z zaburzeniami psychicznymi stanowiącymi jako

Warunek podstawowy	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego	Kryteria	Spełnienie kryteriów	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>załącznik.</p> <p>Przyjęcie dokumentu „Zdrowa przyszłość”, w tym w szczególności załączników, przyczyni się:</p> <ul style="list-style-type: none"> - w zakresie opieki nad osobami starszymi – do poprawy jakości życia i zdrowia seniorów i ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, rozwój form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej), - w zakresie opieki psychiatrycznej – do wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia w dziedzinie psychiatrii i innych specjalizacji zajmujących się ochroną zdrowia psychicznego, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki psychiatrycznej i inwestycje infrastrukturalne).

5. Instytucje programu

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. k) oraz art. 71 i 84 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 13: Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby kontaktowej	Położenie	Adres e-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Łódzkiego, obsługiwany przez: Departament Polityki Regionalnej, Departament ds. Regionalnego Programu Operacyjnego, Departament Finansów, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, Departament Promocji	Marszałek Województwa Łódzkiego - Grzegorz Schreiber Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej – Tadeusz Polak		sekretariat.marszalek@lodzkie.pl
Instytucja audytowa	Ministerstwo Finansów, Departament Audytu Środków Publicznych	Minister właściwy ds. finansów publicznych – Mateusz Morawiecki Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych - Dominik Zalewski		sekretariat.DAS@mf.gov.pl
Organ otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów, Departament Instytucji Płatniczej	Minister właściwy ds. finansów publicznych – Mateusz Morawiecki Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej - Dorota Jaworska		sekretariat.IP@mf.gov.pl

Podział kwot refundowanych z tytułu pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jeżeli wskazano więcej niż jeden podmiot otrzymujący płatności od Komisji

Podstawa prawna: Art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Tabela 13A: Część wartości procentowych określonych w art. 36 ust. 5 lit. b) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, która zostałaby refundowana podmiotom otrzymującym płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów (w punktach procentowych)

6. Partnerstwo

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. h) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Jednym z kluczowych warunków pozwalających na efektywne wykorzystanie funduszy europejskich jest realizacja zasady partnerstwa. Jej podstawę stanowi podejście oparte na wielopoziomowym systemie rządzenia oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz partnerów społecznych, realizowane na etapach przygotowania Programu, jak również jego wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji.

Realizacja Programu będzie odbywała się zgodnie z zasadą partnerstwa w rozumieniu prawa unijnego oraz krajowego na wszystkich etapach jego przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. W tym miejscu warto również podkreślić, iż w województwie łódzkim już podczas prac nad SRWŁ2030 w znacznym stopniu zaangażowani byli reprezentanci różnych działających w regionie podmiotów i instytucji, a także, dzięki prowadzonym konsultacjom, szeroka społeczność lokalna.

Zgodnie z art. 8 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów IZ będzie realizować swoje zadania we współpracy z właściwymi władzami lokalnymi i regionalnymi, władzami miast, organami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi, właściwymi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, takimi jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji, w stosownych przypadkach zaś organizacjami badawczymi i uniwersytetami. Współpraca ta będzie realizowana z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz będzie miała charakter doradczy dla potrzeb realizacji Programu.

Włączenie partnerów nastąpi m.in. poprzez ich udział w konferencjach, warsztatach, webinarach oraz spotkaniach konsultacyjnych, konsultacjach Programu, pracach Komitetu Monitorującego (KM) czy w akcjach informacyjno-edukacyjnych.

W proces przygotowania programu włączeni zostali partnerzy społeczni i gospodarczy, przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, pracownicy UMWŁ, przedstawiciele jednostek podległych samorządowi województwa łódzkiego oraz wszystkie zainteresowane podmioty.

W prace nad programem zaangażowani zostali przede wszystkim członkowie ciał opiniotwórczo-doradczych, których wiedza i doświadczenie od lat wspiera UMWŁ w kształtowaniu polityki regionalnej – powołanego w grudniu 2013 r. Regionalnego Forum Terytorialnego Województwa Łódzkiego (RFT WŁ) oraz powołanego w marcu 2015 r. Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (RPO WŁ 2014-2020). Ważną rolę w procesie przygotowywania projektu programu odegrali również członkowie Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego (ŁWRDPP), której obecny skład (4 kadencja) został powołany we wrześniu 2019 r. Innym ważnym ciałem, którego opinia była brana pod uwagę przy przygotowywaniu projektu programu jest Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego Województwa Łódzkiego (WRDS WŁ), na posiedzeniu której regularnie omawiane są najważniejsze wyzwania regionu łódzkiego.

W ramach prac nad programem FEŁ2027 przyjęto uchwałę nr 30/21 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 18 stycznia 2021 r., na mocy której powołano Grupę Roboczej ds. programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2027. Grupa ta skupia przedstawicieli komórek organizacyjnych i jednostek podległych samorządowi województwa łódzkiego.

W lutym 2021 r., działając w oparciu na art. 54 ust. 2, w związku z art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko upubliczniono obwieszczenie o przystąpieniu do opracowania projektu programu FEŁ2027 oraz zebrano uwagi do założeń dokumentu. Zainteresowane osoby oraz podmioty mogły składać wnioski zarówno w formie elektronicznej (mailowo), jak również w formie papierowej za pośrednictwem poczty lub przynosząc formularz bezpośrednio do

siedziby departamentu odpowiedzialnego za opracowywanie programu lub za pośrednictwem biura podawczego urzędu. Do założeń programu zgłoszono łącznie 64 uwagi z których zdecydowana większość została uwzględniona.

Następnie w związku z trwającymi pracami nad programem FEŁ2027 w dniach 16 marca – 5 maja 2021 r. na stronie <https://elodzkie.pl/> udostępniony został formularz umożliwiający zgłoszenie propozycji przedsięwzięć, planowanych do realizacji w latach 2021-2027 przy wykorzystaniu środków unijnych. Informacja o możliwości zgłaszania przedsięwzięć opublikowana została również na stronach <https://rpo.lodzkie.pl/> oraz <https://ngo.lodzkie.pl/>. Kilukrotnie wysłana została również w tej sprawie informacja mailowa do JST, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych.

Za pomocą udostępnionego formularza zgłoszono prawie 870 propozycji projektów. Zgłaszając projekt należało przyporządkować go do jednej z ogólnie zakreślonych kategorii tematycznych (innowacje i przedsiębiorczość, cyfryzacja, ochrona powietrza, gospodarka wodno-kanalizacyjna, gospodarka o obiegu zamkniętym, adaptacja do zmian klimatu, bioróżnorodność, transport miejski, transport pozamiejski, transport intermodalny, transport drogowy, transport kolejowy, turystyka, kultura, rewitalizacja, zatrudnienie, aktywizacja zawodowa, włączenie społeczne, zdrowie, kształcenie) – można było również wskazać w formularzu inną kategorię. Otrzymane propozycje przedstawiały zapotrzebowanie pełnego przekroju zainteresowanych podmiotów, w szczególności zaś jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, instytucji kultury, przedsiębiorców, instytucji naukowych i badawczych.

Zarówno zgłoszone uwagi jak i propozycje przedsięwzięć zostały szczegółowo przeanalizowane, czego efektem było poznanie lokalnych i regionalnych potrzeb oraz identyfikowanych wyzwań. Pozwoliło to poszerzyć zakres planowanej interwencji w projekcie FEŁ2027 (m.in. poprzez dodanie nowych typów projektów oraz lepsze dopasowanie alokacji programu do wskazywanych przez partnerów potrzeb).

10 sierpnia 2021 r. ZWŁ przyjął uchwałę nr 755/21 w sprawie przyjęcia projektu programu regionalnego FEŁ2027 celem przedłożenia do konsultacji społecznych (prekonsultacje). Od następnego dnia rozpoczął się proces wstępnych konsultacji tego dokumentu. W dniach 11 sierpnia – 17 września na stronie <https://elodzkie.pl/> udostępniony został formularz umożliwiający zgłoszenie uwag do projektu FEŁ2027. Informacje o konsultacjach wysłano mailowo do wszystkich gmin w województwie łódzkim oraz do bazy NGO z regionu, włączając w to organizacje członkowskie ŁWRDPP. 12 sierpnia wiadomość mailową ws. konsultacji projektu otrzymali również członkowie Komitetu Monitorującego RPO WŁ 2014-2020. Tego samego dnia wysłany został również newsletter do bazy kontaktowej organizacji pozarządowych w województwie łódzkim, informujący o konsultacjach programu regionalnego FEŁ2027, który dotarł do 757 odbiorców. Zaproszenie do udziału w konsultacjach otrzymali też członkowie RFT WŁ.

Informacja o konsultacjach, analogicznie do procesu zbierania propozycji przedsięwzięć, została również zamieszczona na stronie <https://rpo.lodzkie.pl/> i w oficjalnym publikatorze urzędowym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego: <https://bip.lodzkie.pl>.

16 i 18 sierpnia 2021 r. odbyły się spotkania informacyjno-konsultacyjne – odpowiednio – z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi. W trakcie spotkań przedstawiono projekt zapisów programu regionalnego oraz odpowiedziano na wszystkie pytania i wątpliwości uczestników spotkania.

8 września jako element konsultacji zorganizowana została – transmitowana „na żywo” za pośrednictwem mediów społecznościowych – rozmowa z przedstawicielem IZ, podczas której odbiorcom przybliżono treść programu regionalnego, jak również zachęcono do udziału w konsultacjach.

Dodatkowo 16 września w formie wideokonferencji odbyło się posiedzenie WRDS WŁ, w trakcie którego członkowie Rady mieli okazję zapoznania się z projektem programu regionalnego. W spotkaniu tym wzięli udział m.in. przedstawiciele organizacji zrzeszających przedsiębiorców.

W wyniku podjętych działań informacyjno-promocyjnych zebrano uwagi, które poddano szczegółowej

analizie, w wyniku której było możliwe lepsze dostosowanie programu do zgłoszonych potrzeb.

30 listopada 2021 r. ZWŁ przyjął kolejną wersję programu FEŁ2027 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, a 2 grudnia 2021 r. rozpoczęły się formalne konsultacje społeczne dokumentu. Informacja o konsultacjach ponownie została opublikowana na stronie <https://rpo.lodzkie.pl/> oraz w oficjalnym publikatorze urzędowym UMWŁ: <https://bip.lodzkie.pl>. Informacje o konsultacjach opublikowane zostały również na stronach <https://biznes.lodzkie.pl/> oraz <https://ngo.lodzkie.pl/>. Zostało opublikowane ogłoszenie prasowe w prasie o zasięgu regionalnym, informacja o konsultacjach pojawiła się również na tablicy informacyjnej urzędu. W ramach konsultacji zorganizowany został również cykl spotkań konsultacyjnych:

-9 grudnia – konferencja otwierająca konsultacje u udziałem pana Marszałka Grzegorza Schreiber. Tego samego dnia odbyło się również posiedzenie ŁWRDPP, w trakcie którego przedstawiono projekt dokumentu;

-13 grudnia – spotkania z przedstawicielami Miejskich Obszarów Funkcjonalnych i Zespołu ds. transformacji obszarów górniczych województwa łódzkiego;

-15 oraz 20 grudnia – dwa spotkania o charakterze „otwartym”, w szczególności dla członków RFT WŁ, jednostek samorządu terytorialnego z Województwa Łódzkiego, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych;

-16 grudnia – posiedzenie WRDS WŁ

Konsultacje społeczne w styczniu 2022 r. zamknął cykl spotkań mających formę wysłuchania publicznego (4-5 stycznia 2022 r.). Spotkania te zostały sprofilowane pod kątem różnych grup – przedsiębiorców, przedstawicieli świata nauki, partnerów społecznych i gospodarczych oraz młodzieży. Zorganizowane zostało również dodatkowe spotkanie dla przedstawicieli z obszaru transformacji obszarów górniczych.

Wyniki konsultacji społecznych wraz z odniesieniami do zgłoszonych uwag zostały ujęte w sprawozdaniach przyjętych uchwałami ZWŁ oraz opublikowane na stronie <https://rpo.lodzkie.pl/>.

Realizacja zasady partnerstwa na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji odbywać się będzie poprzez udział partnerów w pracach Komitetu Monitorującego, co zapewni ich partycypowanie w najważniejszych elementach realizacji Programu, w szczególności zgodnie z regulacjami zawartymi w artykułach 38-40 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Ponadto zasada partnerstwa będzie uwzględniała dostęp do ewaluacji przeprowadzonych w odniesieniu do Programu oraz informacji o działaniach naprawczych, podjętych w związku z jej wynikami.

7. Komunikacja i widoczność

Podstawa prawna: art. 22 ust. 3 lit. j) rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Komunikacja o Programie obejmuje systematyczne i powszechne informowanie o możliwościach, wpływie Funduszy Europejskich i wynikającej z ich realizacji Europejskiej Wartości Dodanej (EAV). Przekaz dotyczący celów FEŁ2027 i poszczególnych projektów powiązany jest z informowaniem o korzyściach rozwojowych regionu i Unii Europejskiej. W konsekwencji zwiększy widoczność efektów zrealizowanych projektów dla mieszkańców, a tym samym podniesie świadomość roli i znaczenia Unii Europejskiej.

Komunikacja o Programie stanowi element krajowego systemu komunikacji o polityce spójności i komunikacji marki Fundusze Europejskie. System obejmuje bieżącą współpracę wszystkich instytucji zaangażowanych w realizację programów i jest skoordynowany przez wspólną markę Funduszy Europejskich, spójny przekaz oraz jasny podział zadań pomiędzy instytucje. Komunikacja na temat Funduszy Europejskich wynika także z potrzeby zachowania transparentności wydatków z budżetu unijnego.

W komunikacji akcentowane będą wyraźnie strategie unijne, w które wpisują się projekty z wyraźnym podkreśleniem i zaznaczeniem wsparcia unijnego. W komunikacji zostanie wypracowana marka związana z FEŁ2027 (hasło, layout itp.), która będzie utożsamiana z Funduszami Europejskimi dla Łódzkiego. Korzyści rozwojowe będą podkreślane nie tylko na poziomie krajowym, ale także w kontekście celów rozwojowych całej Unii i nawiązywać do wspólnotowego charakteru polityki spójności.

Narzędziami systemu komunikacji będą: wspólna strategia komunikacji polityki spójności oraz strategie dla programów. Strategia horyzontalna określa reguły i schematy prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych dla wszystkich programów, w tym Programu Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021-2027. Strategia programowa doprecyzowuje wizję komunikacji i główne założenia przedstawione w niniejszym rozdziale. Sposób realizacji działań informacyjnych i promocyjnych będzie określany w rocznych planach działań, a postępy w realizacji planów będą oceniane przez Komitet Monitorujący Program.

Działania komunikacyjne będą się odbywać we współpracy z instytucjami europejskimi, krajowymi, regionalnymi, a także partnerami społeczno-gospodarczymi.

Działania informacyjne i promocyjne dotyczące Programu mają na celu:

- podnoszenie świadomości potencjalnych beneficjentów na temat możliwości finansowania w ramach Programu i aktywizowanie ich do pozyskiwania środków;
- dostarczanie beneficjentom informacji potrzebnych do realizacji projektów na każdym etapie;
- rozpowszechnianie wiedzy na temat celów, osiągnięć i korzyści wynikających z realizacji polityki spójności i uzyskanych dzięki unijnemu dofinansowaniu;
- zapewnienie powszechnej akceptacji społecznej dla działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy Programu i Funduszy Europejskich jako całości.

Docelowi odbiorcy komunikacji to:

- beneficjenci (faktyczni i potencjalni);
- uczestnicy projektów (faktyczni i potencjalni);

-opinia publiczna.

Beneficjenci to z punktu widzenia realizacji celów Programu grupa priorytetowa. Do nich będą przekazywane najbardziej zindywidualizowane komunikaty i informacje.

Instytucja Zarządzająca będzie prowadziła działania wspierające i będzie dostosowywać zawartość komunikatów ze względu na różne grupy odbiorców, z zastosowaniem czytelnego i zrozumiałego języka w celu zachowania ich spójnego przekazu. W tym celu IZ będzie kontynuowała działania mające na celu upraszczanie języka komunikacji. Działania komunikacyjne zostaną dostosowane do osób z niepełnosprawnościami.

Głównymi kanałami dotarcia z informacjami do opinii publicznej będą: telewizja, Internet (ze szczególnym uwzględnieniem mediów społecznościowych), prasa oraz radio. Duży nacisk położony zostanie na bezpośredni kontakt z mieszkańcami np. poprzez organizację spotkań, eventów itp. Działania w zakresie komunikacji w Internecie będą prowadzone przede wszystkim za pośrednictwem strony internetowej Programu oraz w mediach społecznościowych. W procesie ich projektowania uwzględniana będzie współpraca z lokalnymi mediami, w tym portalami społecznościowymi. IZ planuje również wykorzystać jako kanał komunikacji własne media. Komunikacja z potencjalnymi beneficjentami i opinią publiczną oparta będzie także na prezentowaniu dobrych praktyk, korzyści, wartości oraz celów polityki spójności i UE.

IZ na wniosek unijnych instytucji, organów i agencji będzie udostępniała wszelkie materiały związane z komunikacją i widocznością, a także udzieli nieodpłatnej, niewyłącznej i nieodwołalnej licencji na korzystanie z takich materiałów oraz wszelkich wcześniej istniejących praw wynikających z takiej licencji zgodnie z załącznikiem VIII rozporządzenia ogólnego.

Za działania związane z Programem w tym zakresie odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca. Zgodnie z art. 43 ust. 2 rozporządzenia ogólnego IZ wyznaczy specjalistę ds. komunikacji w ramach Programu.

Odpowiednia komunikacja powinna mieć zastosowanie nie tylko w odniesieniu do pojedynczych projektów, ale również do całych schematów pomocowych, wiązek projektów a operacje strategiczne podlegać będą specjalnym działaniom promocyjnym.

8. Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Podstawa prawna: art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Tabela 14: Stosowanie stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Planowane stosowanie art. 94 i 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	Tak	Nie
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe w ramach priorytetu zgodnie z art. 94 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	☒	☐
Od momentu przyjęcia, program będzie wykorzystywał refundację wkładu Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami zgodnie z art. 95 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów	☐	☒

Aneks 1: Wkład Unii w oparciu o stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe i stawki ryczałtowe

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
7	EFS+	ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzięży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;	Regiony słabiej rozwinięte	45,89%	134. Działania na rzecz poprawy dostępu do zatrudnienia	Measures to improve access to employment	EECR04. Uczestnicy pracujący po zakończeniu udziału w programie	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu	Jednostka miary - osoba. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC)SPOSÓB POMIARU WSKAŹNIKA: Do wskaźnika wlicza się klientów PUP będących osobami niepracującymi na wejściu do projektu, którzy po uzyskaniu wsparcia EFS+ podjęli zatrudnienie (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) w okresie do czterech tygodni od zakończenia udziału w projekcie. Do wskaźnika wlicza się również osoby, które przerwały udział w projekcie w trakcie wsparcia z powodu podjęcia zatrudnienia. Pracujący to osoby, które wykonują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne lub osoby posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracują (ze względu na np. chorobę, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie) – definicja osoby pracującej zgodna z definicją wskaźnika wspólnego określoną przez Komisję Europejską w dokumencie Programming period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund Plus (ESF+). Shared Management Strand. Common indicators toolbox. MOMENT POMIARU: Wskaźnik mierzony jest do czterech tygodni od zakończenia przez uczestnika udziału w projekcie. Jeżeli w tym czasie osoba nie podejmie	Stawka jednostkowa	13 375,59 zł

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
									zatrudnienia lub nie rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej stawka jednostkowa jest niekwalifikowalna. Przypadki losowe, np. śmierć uczestnika, nie są wliczane do wskaźnika. W przypadku nieosiągnięcia wskaźnika stawka jednostkowa nie jest kwalifikowalna. FORMA WSPARCIA: Instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy przewidziane w ustawie regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych (ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia) realizowane przez PUPy i finansowane z FP.		
7	EFS+	ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;	Regiony słabiej rozwinięte	0,59%	137. Wsparcie na rzecz samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
											racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
7	EFS+	ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	Regiony słabiej rozwinięte	0,05%	139. Działania na rzecz modernizacji i wzmocnienia instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i dopasowanej do potrzeb pomocy	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
											niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
7	EFS+	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Regiony słabiej rozwinięte	0,75%	138. Wsparcie na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)		Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat	Jednostka miary - sztuka. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Za utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wypłacana jest pełna wysokość stawki na utrzymanie miejsca pracy. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy.	Stawka jednostkowa	25 200,00 zł
7	EFS+	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Regiony słabiej rozwinięte	0,30%	138. Wsparcie na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)		Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 1/2 etatu	Jednostka miary - sztuka. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty ¼ lub ½ stawki na utrzymanie miejsca pracy w	Stawka jednostkowa	12 600,00 zł

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
									zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar ¼ etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem ½ etatu innych osób objętych wsparciem. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy.		
7	EFS+	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Regiony słabiej rozwinięte	0,10%	138. Wsparcie na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)		Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 3/4 etatu	Jednostka miary - sztuka.(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty ¾ lub ½ stawki na utrzymanie miejsca pracy w zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar ¼ etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem ½ etatu innych osób objętych wsparciem. Obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez	Stawka jednostkowa	18 900,00 zł

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
									PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy.		
7	EFS+	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Regiony słabiej rozwinięte	1,16%	138. Wsparcie na rzecz gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)		Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym	Jednostka miary – sztuka. (informacja z B.3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę nowoutworzonych ze środków EFS+ miejsc pracy dla osób, które kwalifikują się do jednej z grup wskazanych w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Jako miejsce pracy na potrzeby rozliczenia stawki 1 należy rozumieć zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej 1/2 etatu, a w przypadku osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności w wymiarze co najmniej 1/4 etatu. 1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje środki finansowe przyznane PS na utworzenie przez niego miejsca pracy dla osoby, która dzięki temu poprawi swój status na rynku pracy. Stawka wypłacana jest jednorazowo po podpisaniu umowy wsparcia. Miejsce pracy musi zostać utworzone do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków, a dla zapewnienia kwalifikowalności musi być następnie utrzymane przez 12 miesięcy w ramach stawki na utrzymanie miejsca pracy i 6 miesięcy okresu trwałości. W przypadku braku utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków stawka utworzenia miejsca pracy jest niekwalifikowalna w całości. Okres ten w uzasadnionych przypadkach	Stawka jednostkowa	25 429,00 zł

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
									może zostać wydłużony o dodatkowe 30 dni.		
7	EFS+	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	Regiony słabiej rozwinięte	3,80%	153. Metody integracji z rynkiem pracy oraz powrotu na rynek pracy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów pośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
7	EFS+	ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	Regiony słabiej rozwinięte	0,70%	157. Działania na rzecz integracji społecznej obywateli państw trzecich	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
						niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie			wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
7	EFS+	ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i	Regiony słabiej rozwinięte	4,43%	158. Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
		odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej									000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
7	EFS+	ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	Regiony słabiej rozwinięte	2,34%	159. Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
											bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
8	EFS+	ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	Regiony słabiej rozwinięte	8,11%	147. Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
											ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.
8	EFS+	ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	Regiony słabiej rozwinięte	3,18%	149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	Staż uczniowski		Liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego [osobogodziny]	Jednostka miary - sztuka. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Staże uczniowskie realizowane w celu ułatwienia uzyskiwania doświadczenia i nabywania umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania pracy w zawodzie, realizowane na zasadach określonych w Prawie oświatowym oraz zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru edukacji na lata 2021-2027.	Stawka jednostkowa	19,94 PLN
8	EFS+	ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	Regiony słabiej rozwinięte	12,21%	149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
											1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .
8	EFS+	ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Regiony słabiej rozwinięte	1,68%	145. Wspieranie rozwoju umiejętności cyfrowych	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy		Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie	PLN	Stawka ryczałtowa	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Szacunkowy udział łącznej alokacji finansowej w ramach priorytetu, do którego stosowane będą uproszczone metody rozliczania kosztów (SCO), w %	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Wskaźnik uruchamiający refundację kosztów		Jednostka miary wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów	Rodzaj uproszczonej metody rozliczania kosztów (standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe)	Kwota (w EUR) lub wartość procentowa (w przypadku stawek ryczałtowych) uproszczonej metody rozliczania kosztów
					Kod(1)	Opis	Kod(2)	Opis			
											bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytocznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .

(1) Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

(2) Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

Krótki tytuł rodzaju operacji	Measures to improve access to employment
Instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia kosztów uproszczonych	☐
Nazwa firmy zewnętrznej	
1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram realizacji (1)	<p>Stawka jednostkowa dotyczy doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez powiatowe urzędy pracy (dalej: PUP) ze środków Funduszu Pracy (dalej: FP) w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego+ (dalej: EFS+) w okresie programowania 2021 – 2027, które realizowane będą w całym okresie programowania rozpoczynając od 1.01.2023 r.</p> <p>Wsparcie udzielane będzie zgodnie z ustawą regulującą kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy oraz wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.</p> <p>Stawka jednostkowa ma zastosowanie wyłącznie w projektach PUP finansowanych z FP, odnosi się wyłącznie do form pomocy stanowiących instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy z wyłączeniem robót publicznych ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia.</p> <p>W projektach, w których stosowana będzie stawka jednostkowa, wystąpią formy wsparcia stanowiące pomoc de minimis (dofinansowanie podjęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy czy subsydiowane zatrudnienie), która będzie udzielana w oparciu o przepisy wykonawcze do ustawy regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy. Wystąpienie pomocy de minimis nie ma wpływu na wysokość przekazywanych środków, gdyż ww. formy wsparcia kierowane są do uczestników projektu, a nie do beneficjenta.</p>
2. Specific objective(s)	ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	169 848 045,00

Wskaźniki

3. Indicator triggering	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność
-------------------------	---

reimbursement (2)	gospodarczą na własny rachunek po opuszczeniu programu
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	<p>Jednostka miary - osoba. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC)SPOSÓB POMIARU WSKAŹNIKA: Do wskaźnika wlicza się klientów PUP będących osobami niepracującymi na wejściu do projektu, którzy po uzyskaniu wsparcia EFS+ podjęli zatrudnienie (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) w okresie do czterech tygodni od zakończenia udziału w projekcie. Do wskaźnika wlicza się również osoby, które przerwały udział w projekcie w trakcie wsparcia z powodu podjęcia zatrudnienia. Pracujący to osoby, które wykonują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne lub osoby posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracują (ze względu na np. chorobę, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie) – definicja osoby pracującej zgodna z definicją wskaźnika wspólnego określoną przez Komisję Europejską w dokumencie Programming period 2021-2027. Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy. European Social Fund Plus (ESF+). Shared Management Strand. Common indicators toolbox. MOMENT POMIARU: Wskaźnik mierzony jest do czterech tygodni od zakończenia przez uczestnika udziału w projekcie. Jeżeli w tym czasie osoba nie podejmie zatrudnienia lub nie rozpocznie prowadzenia działalności gospodarczej stawka jednostkowa jest niekwalifikowalna. Przypadki losowe, np. śmierć uczestnika, nie są wliczane do wskaźnika. W przypadku nieosiągnięcia wskaźnika stawka jednostkowa nie jest kwalifikowalna. FORMA WSPARCIA: Instrumenty i usługi aktywnej polityki rynku pracy przewidziane w ustawie regulującej kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy, z wyłączeniem robót publicznych (ze względu na niekwalifikowalność tego rodzaju wsparcia) realizowane przez PUPy i finansowane z FP.</p>
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka jednostkowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	13 375,59 zł
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	<p>Stawka jednostkowa to koszt doprowadzenia przez PUP do podjęcia zatrudnienia (w rozumieniu wskaźnika opisanego w punkcie 1.3) przez daną osobę. Stawka jednostkowa pokrywa wszystkie koszty usług i instrumentów rynku pracy zgodnych z ustawą regulującą kwestie związane z aktywną polityką rynku pracy (z wyłączeniem robót publicznych), których sfinansowanie jest niezbędne w celu doprowadzenia osoby do zatrudnienia.</p> <p>W ramach stawki jednostkowej nie przewidziano wydatków w ramach cross-financingu oraz zakupu środków trwałych. W związku z powyższym stawka nie podlega monitorowaniu pod kątem limitu wydatków w ramach cross-financingu, czy środków trwałych, jako że takie wydatki nie będą ponoszone przez beneficjenta.</p> <p>W projekcie rozliczanym stawką jednostkową PUP nie jest analizowana kwestia kwalifikowalności podatku od towarów i usług VAT, gdyż uwzględniono ten aspekt w metodyce (patrz część C).</p>

	<p>Tym samym, w projekcie PUP nie będą wymagane od beneficjentów oświadczenia o kwalifikowalności podatku VAT.</p> <p>(informacja z B8 w wersji opiniowanej przed SFC) Nie ma ryzyka podwójnego finansowania.</p>
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Tak
9. Adjustment(s) method (3)	<p>Stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku w oparciu o dwa wskaźniki:</p> <p>1) wzrost/spadek przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego – w odniesieniu do tej części stawki, która jest przypisana do tego czynnika, oraz</p> <p>2) wzrost/spadek zasiłku dla bezrobotnych – w odniesieniu do tej części stawki, która jest przypisana do zasiłku dla bezrobotnych.</p> <p>Z uwagi na fakt, iż zasiłek dla bezrobotnych waloryzowany jest co roku z dniem 1 czerwca, weryfikacja zasadności indeksacji będzie przeprowadzana przez IK EFS każdego roku po opublikowaniu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok kalendarzowy. Weryfikacja będzie dokonywana każdego roku do końca sierpnia.</p> <p>Stawka zostanie zindeksowana jeżeli co najmniej jeden z ww. wskaźników, tj. wartość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce i/lub wartość zasiłku dla bezrobotnych obowiązujących w bieżącym roku, będą się różnić od wartości ww. wynagrodzenia i zasiłku w poprzednim roku.</p> <p>Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej IK EFS.</p> <p>Zindeksowana stawka jednostkowa będzie miała zastosowanie do wszystkich osób obejmowanych po raz pierwszy wsparciem w projektach (nowych i trwających) od 1 stycznia roku następującego po roku dokonania ostatniej indeksacji. Oznacza to możliwość zastosowania zindeksowanej stawki jednostkowej w projektach realizowanych, przy zachowaniu wymogu wyraźnego oddzielenia okresu, za który deklarowane są wydatki rozliczane z zastosowaniem zindeksowanej stawki (zindeksowana stawka stosowana wyłącznie do osób zrekrutowanych po zindeksowaniu stawki).</p> <p>Wprowadzenie zindeksowanej stawki jednostkowej będzie uzależnione ograniczone wyłącznie dostępną alokacją środków w ramach RPO na ten cel.</p> <p>Zmiany metodyki wyliczenia stawki jednostkowej dotyczącej doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez PUP, w tym zmiany zasad indeksacji, mogą zostać dokonane podczas przeglądu śródkresowego. Ww. zmiana metodyki, w tym zmiana zasad indeksacji, może nastąpić w szczególności w przypadku istotnej zmiany założeń dotyczących sposobu świadczenia usług rynku pracy, zmian przepisów ustawy regulującej kwestie związane z rynkiem pracy w zakresie instrumentów rynku pracy.</p>

	<p>IK EFS będzie również monitorować wartości wydatków ponoszonych przez PUPy na poszczególne formy aktywizacji zawodowej. W sytuacji, gdy założenia niniejszej metodyki przestaną być adekwatne do struktury wydatków, IK EFS rozważy zmianę podejścia do ustalenia stawki jednostkowej doprowadzenia do zatrudnienia osób aktywizowanych przez PUPy, co będzie wymagało opracowania nowej metodyki i przedstawienia jej KE do ponownej akceptacji.</p>
<p>10. Verification of the achievement of the units delivered – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki</p> <p>należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli</p> <p>– należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>Weryfikacja realizacji wskaźnika przez PUP będzie dokonywana na podstawie danych administracyjnych zgromadzonych w systemie SYRIUSZ (system teleinformatyczny Publicznych Służb Zatrudnienia w Polsce), w którym zawarte są informacje pochodzące z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS) o odprowadzonych składkach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę / wykonywania pracy w ramach umów cywilnoprawnych, • składkach zdrowotnych z tytułu samozatrudnienia . <p>Dokumentem potwierdzającym realizację wskaźnika, tj. zmianę statusu osoby (uczestnika projektu) na rynku pracy, a tym samym potwierdzającym kwalifikowalność stawki jednostkowej będzie raport z systemu SYRIUSZ na podstawie danych z ZUS potwierdzający status na rynku pracy uczestników projektu po opuszczeniu programu. Raport będzie podlegał sprawdzeniu na etapie weryfikacji wniosku o płatność.</p> <p>Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole odpowiada IZ lub IP.</p> <p>Weryfikacja wydatków obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza stawki jednostkowe, wraz z raportem z systemu SYRIUSZ, o którym mowa powyżej; - kontrolę na miejscu, tj. w siedzibie beneficjenta (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe potwierdzające podjęcie zatrudnienia przez daną osobę i służące do rozliczenia stawek jednostkowych (dane administracyjne SYRIUSZ i ZUS).
<p>11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>1. Ryzyko wystąpienia zjawiska creamingu.</p> <p>Rozliczanie stawki jednostkowej na podstawie wskaźnika rezultatu bezpośredniego dotyczącego podejmowania zatrudnienia/ pracy czy działalności gospodarczej przez uczestników projektów może prowadzić do kierowania wsparcia do osób, które nie znajdują się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy i których aktywizacja zawodowa jest mniej wymagająca. W celu eliminacji tego ryzyka i zagwarantowania wsparcia również osobom z grup trudnych takich jak, np. długotrwale bezrobotni, osoby o niskich kwalifikacjach, na poziomie wytycznych horyzontalnych dotyczących rynku pracy zostanie zawarty wymóg kierowania wsparcia do określonych grup docelowych. Zostanie to zagwarantowane poprzez wprowadzenie obowiązku określenia minimalnego poziomu uczestnictwa osób z danych grup w projektach PUP. Te poziomy będą zróżnicowane lokalnie w zależności od sytuacji na rynku pracy w danym powiecie.</p>

	<p>2. Ryzyko niewłaściwego zarządzania budżetem projektu.</p> <p>Konsekwencją wystąpienia takiego ryzyka może być sytuacja gdy w końcowym rozliczeniu projektu łączne koszty rzeczywiste okażą się wyższe niż łączna wartość rozliczonych stawek.</p> <p>Konieczne będzie wskazanie beneficjentom przez IZ / IP konieczności właściwego zarządzania budżetem poprzez efektywne kierowanie osób do różnych, najbardziej właściwych dla nich form wsparcia projektu. W tym celu pomocne też będzie właściwe monitorowanie kosztów w stosunku do osiągniętych efektów.</p> <p>3. Ryzyko nieujęcia w końcowym wniosku o płatność wszystkich kwalifikowalnych uczestników projektu.</p> <p>Przyjęty system rozliczania stawki na podstawie raportu wygenerowanego z systemu SYRIUSZ w przypadku osób, które podejmą zatrudnienie ostatniego dnia czwartego tygodnia a stawka z nimi powiązana rozliczana będzie we wniosku końcowym może uniemożliwić jej zakwalifikowanie. Pracodawca ma bowiem obowiązek zgłoszenia do ZUS pracownika w ciągu 7 dni od daty zatrudnienia.</p> <p>Dlatego też stawka jednostkowa powinna być rozliczana w momencie, gdy ZUS, z którego informacje czerpie SYRIUSZ, odnotuje opłacenie składki za minimum 1 miesiąc.</p> <p>Ryzyko to może zostać wyeliminowane poprzez wprowadzenie dłuższego okresu na złożenie wniosku o płatność końcową, np. 30 – 45 dni, tak aby beneficjent miał szansę policzenia i wykazania w nim wszystkich ostatnich i kwalifikowalnych uczestników projektu.</p> <p>4. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami.</p> <p>Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ / IP powinna prowadzić szkolenia dla PUP i tłumaczyć im jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p>
--	--

B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

Krótki tytuł rodzaju operacji	Staż uczniowski
Instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia kosztów uproszczonych	☐
Nazwa firmy zewnętrznej	
1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram realizacji (1)	Stawka jednostkowa dotyczy stażu uczniowskiego, o którym mowa w art. 121a Prawa oświatowego z 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. 2020 poz. 910 z póź. zm.)
2. Specific objective(s)	ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia,

	w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	8 851 006,00

Wskaźniki

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Liczba zrealizowanych godzin stażu uczniowskiego [osobogodziny]
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Jednostka miary - sztuka. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Staże uczniowskie realizowane w celu ułatwienia uzyskiwania doświadczenia i nabywania umiejętności praktycznych niezbędnych do wykonywania pracy w zawodzie, realizowane na zasadach określonych w Prawie oświatowym oraz zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru edukacji na lata 2021-2027.
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka jednostkowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	19,94 PLN
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	<p>Stawka jednostkowa obejmuje wszystkie niezbędne bezpośrednie koszty organizacji i prowadzenia 1 godziny stażu dla 1 ucznia.</p> <p>MINIMALNY STANDARD STAŻU UCZNIOWSKIEGO</p> <p>Staż jest realizowany zgodnie z Prawem oświatowym oraz wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego dot. edukacji na lata 2021-2027.</p> <p>Podmiot przyjmujący na staż uczniowski zapewnia uczniowi stanowisko pracy wyposażone w niezbędne urządzenia, sprzęt, narzędzia, materiały i dokumentację techniczną, uwzględniające wymagania bezpieczeństwa i higieny pracy, a także bezpieczne i higieniczne warunki odbywania stażu uczniowskiego na zasadach dotyczących pracowników określonych w odrębnych przepisach, w tym w zależności od rodzaju zagrożeń związanych z odbywaniem tego stażu – odpowiednie środki ochrony indywidualnej; stanowisko powinno być przygotowane w momencie rozpoczęcia stażu.</p> <p>Stawka obejmuje wszystkie niezbędne koszty związane z organizacją i prowadzeniem stażu, w szczególności koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - świadczenia pieniężnego (wraz z należnymi pochodnymi) dla ucznia odbywającego staż (stypendium) w wysokości 80% minimalnej stawki godzinowej za pracę,

	<p>- zakupu niezbędnych materiałów i narzędzi zużywalnych niezbędnych stażyście do odbycia stażu,</p> <p>- szkolenia BHP przed rozpoczęciem stażu (o ile jest wymagane),</p> <p>- badań lekarskich przed rozpoczęciem stażu, (o ile są wymagane),</p> <p>- wynagrodzenia opiekuna stażysty podczas odbywania stażu,</p> <p>- inne koszty, jeżeli beneficjent uznaje za zasadne ich finansowanie w celu realizacji stażu - np. wyżywienia podczas stażu (o ile zasadne), noclegów i opieki nad stażystami w bursie, itp. (o ile zasadne), dojazdów do / z miejsca odbywania stażu, zakupu dzienniczków, innych materiałów niezbędnych do przeprowadzenia stażu, itp.</p> <p>(informacja z B8 w wersji opiniowanej przed SFC) Operacje realizowane w celu szczegółowym (v) mogą mieć charakter kompleksowy i obejmować także inne formy wsparcia, poza stażami uczniowskimi. Te inne formy wsparcia nie są objęte niniejszą stawką jednostkową. Stawka jednostkowa nie obejmuje również kosztów pośrednich projektu.</p>
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nie
9. Adjustment(s) method (3)	<p>Indeksację stawki jednostkowej przeprowadza się każdego roku w oparciu o zapisy rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w roku następnym.</p> <p>Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego zamieści na stronie internetowej komunikat o wysokości stawki po jej indeksacji.</p> <p>Mechanizm indeksacji stawek jednostkowych opiera się na danych dotyczących:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wysokości minimalnej stawki godzinowej za pracę 2) udziału pozostałych kosztów związanych z organizacją i przeprowadzeniem stażu. <p>W przypadku zmiany minimalnej stawki godzinowej, za podstawę wyliczenia zindeksowanej stawki przyjmuje się 80% wartości zmienionej minimalnej stawki godzinowej za pracę . Wartość ta jest powiększana o udział pozostałych wydatków w stawce (tj. 36,21%).</p> <p>Ponieważ do wyliczenia stawki jednostkowej wzięto pod uwagę wysokość minimalnej stawki godzinowej za pracę w 2021 r., najbliższa aktualizacja stawki jednostkowej będzie przeprowadzona w 2022 roku.</p> <p>Stawki w wysokości wynikającej z indeksacji w danym roku mają zastosowanie wyłącznie do umów o dofinansowanie projektu zawartych na podstawie naborów ogłoszonych po dniu wydania komunikatu w sprawie zindeksowanej stawki.</p>
10. Verification of the achievement of the units delivered – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu	<p>(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę godzin zegarowych stażu uczniowskiego zrealizowanego przez 1 uczestnika. Okresem rozliczeniowym jest miesiąc, tzn. wskaźnik mierzony jest na koniec każdego miesiąca na podstawie list obecności lub wydruków z systemu elektronicznego potwierdzającego obecność stażysty na stażu u pracodawcy w danym miesiącu. Lista obecności</p>

<p>sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki</p> <p>należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli</p> <p>– należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>lub wydruk z systemu elektronicznego potwierdzające obecność stażysty na stażu u pracodawcy muszą zawierać informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu.</p> <p>Na potwierdzenie realizacji stawki jednostkowej Beneficjent na etapie wniosku o płatność przedkłada:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kopie podpisanych przez podmiot przyjmujący na staż list obecności stażysty lub wydruki z systemu elektronicznego potwierdzające obecności stażysty na stażu u pracodawcy podpisane przez podmiot przyjmujący na staż zawierające informację nt. liczby godzin stażu w każdym dniu odbywania stażu; - umowę stażową wskazującą na dobowy wymiar stażu. <p>Dla rozliczenia stawki jednostkowej we wniosku o płatność nie są wymagane inne niż powyżej wymienione dokumenty.</p> <p>Beneficjent poza dokumentacją składaną na etapie weryfikacji wniosku o płatność, jest zobowiązany do gromadzenia dokumentacji związanej z organizowanym stażem, w tym potwierdzającej zgodność z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie. Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia, przechowywania i udostępniania podczas kontroli oraz wizyt monitoringowych 100% tych dokumentów.</p> <p>Za weryfikację wniosków o płatność i kontrole na miejscu odpowiada instytucja będąca stroną umowy, tj. Instytucja Zarządzająca lub Instytucja Pośrednicząca, o ile delegowano jej zadania w tym zakresie.</p> <p>Weryfikacja wydatków obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - weryfikację wniosku o płatność złożonego przez beneficjenta (weryfikowany jest każdy wniosek o płatność oraz na zasadach określonych w ramach poszczególnych programów dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych; weryfikacje wniosków o płatność przeprowadzane są okresowo, co do zasady raz na kwartał), - kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na zasadach określonych w ramach poszczególnych programów i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji staży zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie).
<p>11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>i. ryzyko braku znajomości czy zrozumienia mechanizmu stawek jednostkowych przez wnioskodawców i beneficjentów, a przez to potencjalne obawy lub nawet niechęć do ich stosowania, któremu przeciwdziałać powinna aktywna polityka informacyjna w stosunku do poszczególnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie projektów unijnych, beneficjentów i wnioskodawców, obejmująca w szczególności przepisy i wytyczne, szczegółowe informacje o stawkach jednostkowych na etapie naboru i realizacji projektu, szkolenia i spotkania informacyjne;</p> <p>ii. ryzyko ewentualnej zmiany przepisów Prawa oświatowego w zakresie staży uczniowskich, w związku z którym konieczne będzie</p>

	<p>bieżące monitorowanie zmian przepisów prawa przez instytucje zaangażowane we wdrażanie projektów, przy czym w przypadku istotnej zmiany przepisów znacznie wpływającej na ponoszone wydatki w związku z podniesieniem jakości i wymogów, zakłada się rozliczanie wydatków związanych z nowymi wymogami poza określoną stawką,</p> <p>iii. ryzyko obniżania jakości staży – ryzyko może być łagodzone poprzez systematyczne monitorowanie i weryfikowanie wymogów jakościowych wynikających z niniejszej metodyki, powszechnie obowiązującego prawa oraz wytycznych dot. edukacji na lata 2021-2027 warunkujących kwalifikowalność stawek jednostkowych,</p> <p>iv. ryzyko niesprawiedliwego podziału stawki pomiędzy beneficjenta i podmiot organizujący staż z uwagi na specyfikę obszaru i konieczność ponoszenia wydatków dotyczących staży nie tylko przez beneficjentów, ale także przez podmioty trzecie (podmioty organizujące staż), na które odpowiadać powinna polityka informacyjna wobec podmiotów organizujących staże i stażystów, a także wybór beneficjentów doświadczonych w realizacji staży.</p>
--	--

B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

Krótki tytuł rodzaju operacji	Utworzenie nowego miejsca pracy i jego utrzymanie w przedsiębiorstwie społecznym (PS)
Instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia kosztów uproszczonych	☐
Nazwa firmy zewnętrznej	
1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram realizacji (1)	<p>Stawki jednostkowe dotyczą utworzenia nowego miejsca pracy i jego utrzymania w przedsiębiorstwie społecznym (PS), w ramach projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego+ w okresie programowania 2021-2027 w ramach regionalnych programów operacyjnych. Miejsca pracy finansowane w ramach stawki jednostkowej mogą być tworzone wyłącznie przez przedsiębiorstwa społeczne (PS) oraz podmioty ekonomii społecznej (PES) przekształcające się w PS, dla ściśle zdefiniowanej grupy osób wykluczonych społecznie, wskazanej w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego.</p> <p>Wsparcie udzielane będzie zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczącymi obszaru włączenia społecznego.</p> <p>Zarówno stawka na utworzenie miejsca pracy jak i stawka na utrzymanie miejsca pracy stanowią w całości pomoc de minimis, o której mowa w rozporządzeniu 1407/2013. Jest to pomoc dla przedsiębiorstwa społecznego, które uzyskuje środki na utworzenie miejsca pracy i następnie jego utrzymanie przez okres 12 miesięcy. Wyliczone stawki w całości będą w przypadku każdego przedsiębiorstwa społecznego wliczane do limitu pomocy de minimis.</p>

2. Specific objective(s)	ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	8 537 640,00

Wskaźniki

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy na pełny etat
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Jednostka miary - sztuka. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Za utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wypłacana jest pełna wysokość stawki na utrzymanie miejsca pracy. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy.
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka jednostkowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	25 200,00 zł
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	<p>Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS obejmuje koszty funkcjonowania miejsca pracy w pierwszym okresie od utworzenia, tj. koszty zatrudnienia osoby na nowoutworzonym miejscu pracy, koszty obowiązkowych opłat, takich jak np. składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, bieżące niezbędne wydatki bez których funkcjonowanie PS nie może się odbywać.</p> <p>(informacja z B8 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawki pokrywają wszystkie koszty w ramach operacji związane wyłącznie z utworzeniem i utrzymaniem miejsca pracy w PS.</p> <p>W przypadku realizacji innych form wsparcia w ramach tej samej operacji są one finansowane odrębnie i rozliczane na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków. Odrębnie są również finansowane koszty pośrednie w projekcie tj. zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju dot. kwalifikowalności wydatków.</p> <p>Nie występuje więc ryzyko podwójnego finansowania w ramach</p>

	operacji.
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nie
9. Adjustment(s) method (3)	<p>Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy będzie podlegała indeksacji w oparciu o zmiany minimalnego wynagrodzenia za pracę, w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę..</p> <p>Indeksacja obu stawek będzie przeprowadzana corocznie w terminie do 30 kwietnia, po oficjalnym ogłoszeniu wysokości przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia przez uprawnione podmioty. Najbliższa indeksacja zostanie przeprowadzona do 30 kwietnia 2022 r.</p> <p>Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej MFiPR.</p> <p>Ponieważ zakłada się, że projekty, w których udzielane będzie wsparcie na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy mogą być projektami wieloletnimi, to stawka jednostkowa będzie podlegała indeksacji zarówno w projektach nowych jak i w projektach realizowanych. W przypadku projektów będących w trakcie realizacji, zastosowanie różnych stawek będzie możliwe pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej wg dotychczasowej i wg zindeksowanej stawki (np. zastosowanie zindeksowanej stawki będzie mogło mieć miejsce dla wsparcia udzielanego po opublikowaniu nowego naboru na wnioski o wsparcie w zakresie utworzenia i utrzymania miejsca pracy w PS albo w przypadku udzielania wsparcia w sposób ciągły, po ogłoszeniu daty, od której nowa stawka będzie miała zastosowanie). Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem, że wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte z oszczędności beneficjenta lub zwiększenia budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją.</p>
<p>10. Verification of the achievement of the units delivered</p> <p>– należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki</p> <p>należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli</p> <p>– należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawka jest kwalifikowalna po upływie 12 miesięcy utrzymania miejsca pracy, niemniej jednak środki w ramach stawki są wypłacane PS wcześniej, np. w miesięcznych transzach. Stawka jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy. Stawka nie jest kwalifikowalna w ogóle, jeżeli miejsce pracy nie zostanie utrzymane przez okres pełnych 12 miesięcy.</p> <p>Po okresie utrzymania miejsca pracy wymagane jest zachowanie okresu trwałości, który wynosi 6 miesięcy od zakończenia okresu utrzymania miejsca pracy.</p> <p>W przypadku niezachowania okresu trwałości obie stawki są niekwalifikowalne proporcjonalnie do okresu niezachowania trwałości.</p> <p>W przypadku wystąpienia siły wyższej w okresie trwałości nie jest dochodzony zwrot środków a stawka nadal uznawana jest za kwalifikowalną.</p> <p>(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Pomiar dokonywany jest po 12 miesiącach od dnia utworzenia nowego miejsca pracy. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które</p>

zostało utworzone w ramach projektu a następnie miejsce to zostało utrzymane do końca 12 miesiąca od dnia jego utworzenia. Miejsce pracy uznaje się za utrzymane pod warunkiem nieprzerwanego zatrudnienia na nim osób spełniających wymogi kwalifikowalności zgodnie wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Dopuszcza się przerwy w zatrudnieniu nie dłuższe niż łącznie 30 dni kalendarzowe w okresie 12 miesięcy uprawniające do kwalifikowania stawki jednostkowej. Każdy kolejny dzień przerwy (ponad dopuszczalne 30 dni) odpowiednio wydłuża okres utrzymania miejsca pracy. W przypadku braku możliwości zastąpienia osoby z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zatrudnionej w wymiarze $\frac{1}{4}$ etatu, możliwe jest zatrudnienie innej osoby niespełniającej tego kryterium w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ etatu. Po upływie okresu utrzymania miejsca pracy, miejsce pracy wliczane jest do wskaźnika, a stawka jednostkowa jest kwalifikowalna.

Weryfikacja, czy zrealizowano wskaźnik oznacza weryfikację dokumentów określonych w umowie o udzielenie wsparcia. Do tych dokumentów należą:

- kopia umowy o pracę lub umowa spółdzielcza oraz świadectwa pracy (jeśli dotyczy) wszystkich osób zatrudnionych na nowoutworzonych miejscach pracy w okresie 12 miesięcy od ich utworzenia
- potwierdzenie opłacania składek ZUS przez 12 miesięcy
- potwierdzenie przelewu/ów w wysokości odpowiadającej stawce jednostkowej do PS

Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia i przechowywania 100% dokumentów do rozliczenia stawek jednostkowych. Ponadto beneficjent zobowiązany jest do przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli w PS w okresie 12 miesięcy od utworzenia miejsca pracy w celu weryfikacji, czy faktycznie miejsce pracy zostało utworzone i funkcjonuje zgodnie z zasadami określonymi w tym dokumencie oraz wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.

Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole prawidłowości realizacji projektu odpowiada IZ RPO lub właściwa IP RPO.

Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje:

- weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza wsparcie udzielane PS na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy, w tym weryfikację stawek jednostkowych wraz z dokumentami źródłowymi, o ile są one wymagane przez IZ RPO – zgodnie z systemem zarządzania i kontroli;

kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji wsparcia zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie).

<p>11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<p>1. Ryzyko przeznaczenia wsparcia na cele niezwiązane z zatrudnieniem.</p> <p>Ryzyko będzie niwelowane poprzez dopuszczenie zakończenia stosunku pracy z osobą zatrudnioną na nowym miejscu pracy wyłącznie z przyczyn leżących po stronie pracownika.</p> <p>2. Ryzyko braku możliwości utrzymania nowoutworzonego miejsca pracy, z przyczyn niezależnych od pracodawcy.</p> <p>W sytuacji, gdy osoba zatrudniona na nowe miejsce pracy zrezygnuje z pracy ale stanowisko pracy nie ulegnie likwidacji i zostanie ponownie obsadzone przez osobę o statusie zgodnym z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, miejsce pracy będzie uznawane za istniejące nieprzerwanie. Sytuacja w tym zakresie będzie oceniana w każdym przypadku indywidualnie, biorąc pod uwagę czynniki takie jak fakt fizycznego istnienia stanowiska pracy i gotowość pracodawcy do zatrudnienia odpowiedniego kandydata. W ramach mechanizmu dofinansowania, PS ma zapewniony mechanizm elastycznego dostosowania do napotkanych trudności w postaci dopuszczalnych przerw w zatrudnieniu opisany w pkt 1.3 .</p> <p>3. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami.</p> <p>Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ powinna prowadzić szkolenia dla beneficjentów a beneficjenci powinni instruować PS jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p> <p>4. Ryzyko przyznania dofinansowania podmiotom, którym środki te nie są niezbędne.</p> <p>Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie właściwie zaplanowana i przeprowadzona rekrutacja do projektu ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji PS / przekształcającego się PES do przyznania dofinansowania.</p>
---	---

<p>3. Indicator triggering reimbursement (2)</p>	<p>Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 1/2 etatu</p>
<p>4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement</p>	<p>Jednostka miary - sztuka. (informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty $\frac{3}{4}$ lub $\frac{1}{2}$ stawki na utrzymanie miejsca pracy w zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar $\frac{1}{4}$ etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem $\frac{1}{2}$ etatu</p>

	innych osób objętych wsparciem. Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy.
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka jednostkowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	12 600,00 zł
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	<p>Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS obejmuje koszty funkcjonowania miejsca pracy w pierwszym okresie od utworzenia, tj. koszty zatrudnienia osoby na nowoutworzonym miejscu pracy, koszty obowiązkowych opłat, takich jak np. składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, bieżące niezbędne wydatki bez których funkcjonowanie PS nie może się odbywać.</p> <p>(informacja z B8 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawki pokrywają wszystkie koszty w ramach operacji związane wyłącznie z utworzeniem i utrzymaniem miejsca pracy w PS.</p> <p>W przypadku realizacji innych form wsparcia w ramach tej samej operacji są one finansowane odrębnie i rozliczane na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków. Odrębnie są również finansowane koszty pośrednie w projekcie tj. zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju dot. kwalifikowalności wydatków.</p> <p>Nie występuje więc ryzyko podwójnego finansowania w ramach operacji.</p>
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nie
9. Adjustment(s) method (3)	<p>Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy będzie podlegała indeksacji w oparciu o zmiany minimalnego wynagrodzenia za pracę, w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę..</p> <p>Indeksacja obu stawek będzie przeprowadzana corocznie w terminie do 30 kwietnia, po oficjalnym ogłoszeniu wysokości przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia przez uprawnione podmioty. Najbliższa indeksacja zostanie przeprowadzona do 30 kwietnia 2022 r.</p> <p>Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej MFiPR.</p> <p>Ponieważ zakłada się, że projekty, w których udzielane będzie wsparcie na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy mogą być projektami wieloletnimi, to stawka jednostkowa będzie podlegała indeksacji zarówno w projektach nowych jak i w projektach realizowanych. W przypadku projektów będących w trakcie realizacji, zastosowanie różnych stawek będzie możliwe pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej wg dotychczasowej i wg zindeksowanej stawki (np. zastosowanie</p>

	<p>zindeksowanej stawki będzie mogło mieć miejsce dla wsparcia udzielanego po opublikowaniu nowego naboru na wnioski o wsparcie w zakresie utworzenia i utrzymania miejsca pracy w PS albo w przypadku udzielania wsparcia w sposób ciągły, po ogłoszeniu daty, od której nowa stawka będzie miała zastosowanie). Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem, że wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte z oszczędności beneficjenta lub zwiększenia budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją.</p>
<p>10. Verification of the achievement of the units delivered</p> <p>– należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki</p> <p>należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli</p> <p>– należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>Stawka jest kwalifikowalna po upływie 12 miesięcy utrzymania miejsca pracy, niemniej jednak środki w ramach stawki są wypłacane PS wcześniej, np. w miesięcznych transzach.</p> <p>(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawka jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy. Stawka nie jest kwalifikowalna w ogóle, jeżeli miejsce pracy nie zostanie utrzymane przez okres pełnych 12 miesięcy.</p> <p>Po okresie utrzymania miejsca pracy wymagane jest zachowanie okresu trwałości, który wynosi 6 miesięcy od zakończenia okresu utrzymania miejsca pracy.</p> <p>W przypadku niezachowania okresu trwałości obie stawki są niekwalifikowalne proporcjonalnie do okresu niezachowania trwałości .</p> <p>W przypadku wystąpienia siły wyższej w okresie trwałości nie jest dochodzony zwrot środków a stawka nadal uznawana jest za kwalifikowalną.</p> <p>(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Pomiar dokonywany jest po 12 miesiącach od dnia utworzenia nowego miejsca pracy. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu a następnie miejsce to zostało utrzymane do końca 12 miesiąca od dnia jego utworzenia. Miejsce pracy uznaje się za utrzymane pod warunkiem nieprzerwanego zatrudnienia na nim osób spełniających wymogi kwalifikowalności zgodnie wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Dopuszcza się przerwy w zatrudnieniu nie dłuższe niż łącznie 30 dni kalendarzowe w okresie 12 miesięcy uprawniające do kwalifikowania stawki jednostkowej. Każdy kolejny dzień przerwy (ponad dopuszczalne 30 dni) odpowiednio wydłuża okres utrzymania miejsca pracy. W przypadku braku możliwości zastąpienia osoby z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zatrudnionej w wymiarze ¼ etatu, możliwe jest zatrudnienie innej osoby niespełniającej tego kryterium w wymiarze co najmniej ½ etatu. Po upływie okresu utrzymania miejsca pracy, miejsce pracy wliczane jest do wskaźnika, a stawka jednostkowa jest kwalifikowalna.</p> <p>Weryfikacja, czy zrealizowano wskaźnik oznacza weryfikację dokumentów określonych w umowie o udzielenie wsparcia. Do tych dokumentów należą:</p> <p>- kopia umowy o pracę lub umowa spółdzielcza oraz świadectwa pracy (jeśli dotyczy) wszystkich osób zatrudnionych na nowoutworzonych miejscach pracy w okresie 12 miesięcy od ich</p>

	<p>utworzenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - potwierdzenie opłacania składek ZUS przez 12 miesięcy - potwierdzenie przelewu/ów w wysokości odpowiadającej stawce jednostkowej do PS <p>Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia i przechowywania 100% dokumentów do rozliczenia stawek jednostkowych. Ponadto beneficjent zobowiązany jest do przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli w PS w okresie 12 miesięcy od utworzenia miejsca pracy w celu weryfikacji, czy faktycznie miejsce pracy zostało utworzone i funkcjonuje zgodnie z zasadami określonymi w tym dokumencie oraz wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.</p> <p>Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole prawidłowości realizacji projektu odpowiada IZ RPO lub właściwa IP RPO.</p> <p>Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza wsparcie udzielane PS na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy, w tym weryfikację stawek jednostkowych wraz z dokumentami źródłowymi, o ile są one wymagane przez IZ RPO – zgodnie z systemem zarządzania i kontroli; - kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji wsparcia zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie).
<p>11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ryzyko przeznaczenia wsparcia na cele niezwiązane z zatrudnieniem. Ryzyko będzie niwelowane poprzez dopuszczenie zakończenia stosunku pracy z osobą zatrudnioną na nowym miejscu pracy wyłącznie z przyczyn leżących po stronie pracownika. 2. Ryzyko braku możliwości utrzymania nowoutworzonego miejsca pracy, z przyczyn niezależnych od pracodawcy. W sytuacji, gdy osoba zatrudniona na nowe miejsce pracy zrezygnuje z pracy ale stanowisko pracy nie ulegnie likwidacji i zostanie ponownie obsadzone przez osobę o statusie zgodnym z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, miejsce pracy będzie uznawane za istniejące nieprzerwanie. Sytuacja w tym zakresie będzie oceniana w każdym przypadku indywidualnie, biorąc pod uwagę czynniki takie jak fakt fizycznego istnienia stanowiska pracy i gotowość pracodawcy do zatrudnienia odpowiedniego kandydata. W ramach mechanizmu dofinansowania, PS ma zapewniony mechanizm elastycznego dostosowania do napotkanych trudności w postaci dopuszczalnych przerw w zatrudnieniu opisany w pkt 1.3 . 3. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami. Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu

	<p>ryzyku IZ powinna prowadzić szkolenia dla beneficjentów a beneficjenci powinni instruować PS jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p> <p>4. Ryzyko przyznania dofinansowania podmiotom, którym środki te nie są niezbędne.</p> <p>Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie właściwie zaplanowana i przeprowadzona rekrutacja do projektu ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji PS / przekształcającego się PES do przyznania dofinansowania.</p>
--	--

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Liczba miejsc pracy utrzymanych przez 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 3/4 etatu
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Jednostka miary - sztuka.(informacja z B3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę miejsc pracy, które zostały utworzone w PS ze środków EFS+, a następnie utrzymane przez 12 miesięcy. Jako utrzymanie miejsca pracy należy rozumieć okres co najmniej 12 miesięcy od dnia jego utworzenia w związku z kwalifikowaniem stawki jednostkowej na utworzenie miejsca pracy w PS. Miejsca pracy w wymiarze poniżej pełnego etatu uprawniają odpowiednio do wypłaty $\frac{3}{4}$ lub $\frac{1}{2}$ stawki na utrzymanie miejsca pracy w zależności od wymiaru etatu miejsca pracy. Dla celu ustalenia wysokości stawki wsparcia wymiar $\frac{1}{4}$ etatu osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności uznaje się za równoznaczny z wymiarem $\frac{1}{2}$ etatu innych osób objętych wsparciem. Obejmuje środki finansowe przyznane PS na utrzymanie przez 12 miesięcy (tj. od 1 m-ca do 12 m-ca) miejsca pracy, które zostało przez PS utworzone w ramach stawki na utworzenie miejsca pracy.
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka jednostkowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	18 900,00 zł
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	<p>Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS obejmuje koszty funkcjonowania miejsca pracy w pierwszym okresie od utworzenia, tj. koszty zatrudnienia osoby na nowoutworzonym miejscu pracy, koszty obowiązkowych opłat, takich jak np. składki na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne, bieżące niezbędne wydatki bez których funkcjonowanie PS nie może się odbywać.</p> <p>(informacja z B.8 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawki pokrywają wszystkie koszty w ramach operacji związane wyłącznie z utworzeniem i utrzymaniem miejsca pracy w PS.</p> <p>W przypadku realizacji innych form wsparcia w ramach tej samej operacji są one finansowane odrębnie i rozliczane na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków. Odrębnie są również</p>

	<p>finansowane koszty pośrednie w projekcie tj. zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju dot. kwalifikowalności wydatków.</p> <p>Nie występuje więc ryzyko podwójnego finansowania w ramach operacji.</p>
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nie
9. Adjustment(s) method (3)	<p>Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy będzie podlegała indeksacji w oparciu o zmiany minimalnego wynagrodzenia za pracę, w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę..</p> <p>Indeksacja obu stawek będzie przeprowadzana corocznie w terminie do 30 kwietnia, po oficjalnym ogłoszeniu wysokości przeciętnego i minimalnego wynagrodzenia przez uprawnione podmioty. Najbliższa indeksacja zostanie przeprowadzona do 30 kwietnia 2022 r.</p> <p>Instytucje Zarządzające będą informowane o wysokości zindeksowanej stawki jednostkowej w komunikacie, który będzie umieszczany na stronie internetowej MFiPR.</p> <p>Ponieważ zakłada się, że projekty, w których udzielane będzie wsparcie na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy mogą być projektami wieloletnimi, to stawka jednostkowa będzie podlegała indeksacji zarówno w projektach nowych jak i w projektach realizowanych. W przypadku projektów będących w trakcie realizacji, zastosowanie różnych stawek będzie możliwe pod warunkiem wyraźnego rozdzielenia części projektu rozliczanej wg dotychczasowej i wg zindeksowanej stawki (np. zastosowanie zindeksowanej stawki będzie mogło mieć miejsce dla wsparcia udzielanego po opublikowaniu nowego naboru na wnioski o wsparcie w zakresie utworzenia i utrzymania miejsca pracy w PS albo w przypadku udzielania wsparcia w sposób ciągły, po ogłoszeniu daty, od której nowa stawka będzie miała zastosowanie). Rozwiązanie to będzie jednak możliwe do przyjęcia wyłącznie pod warunkiem, że wyższe koszty w projekcie będą mogły być pokryte z oszczędności beneficjenta lub zwiększenia budżetu projektu przez IZ, o ile ta będzie dysponować dostępną alokacją.</p>
10. Verification of the achievement of the units delivered – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania	<p>(informacja z B.3 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawka jest kwalifikowalna po upływie 12 miesięcy utrzymania miejsca pracy, niemniej jednak środki w ramach stawki są wypłacane PS wcześniej, np. w miesięcznych transzach. Stawka jest kwalifikowalna tylko łącznie ze stawką na utworzenie miejsca pracy. Stawka nie jest kwalifikowalna w ogóle, jeżeli miejsce pracy nie zostanie utrzymane przez okres pełnych 12 miesięcy.</p> <p>Po okresie utrzymania miejsca pracy wymagane jest zachowanie okresu trwałości, który wynosi 6 miesięcy od zakończenia okresu utrzymania miejsca pracy.</p> <p>W przypadku niezachowania okresu trwałości obie stawki są niekwalifikowalne proporcjonalnie do okresu niezachowania trwałości .</p> <p>W przypadku wystąpienia siły wyższej w okresie trwałości nie jest dochodzony zwrot środków a stawka nadal uznawana jest za</p>

<p>stosownych danych/dokumentów</p>	<p>kwifikowalną.</p> <p>(informacja z B.3 w wersji opiniowanej przed SFC) Pomiar dokonywany jest po 12 miesiącach od dnia utworzenia nowego miejsca pracy. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu a następnie miejsce to zostało utrzymane do końca 12 miesiąca od dnia jego utworzenia. Miejsce pracy uznaje się za utrzymane pod warunkiem nieprzerwanego zatrudnienia na nim osób spełniających wymogi kwalifikowalności zgodnie wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Dopuszcza się przerwy w zatrudnieniu nie dłuższe niż łącznie 30 dni kalendarzowe w okresie 12 miesięcy uprawniające do kwalifikowania stawki jednostkowej. Każdy kolejny dzień przerwy (ponad dopuszczalne 30 dni) odpowiednio wydłuża okres utrzymania miejsca pracy. W przypadku braku możliwości zastąpienia osoby z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze znacznym stopniem niepełnosprawności, zatrudnionej w wymiarze ¼ etatu, możliwe jest zatrudnienie innej osoby niespełniającej tego kryterium w wymiarze co najmniej ½ etatu. Po upływie okresu utrzymania miejsca pracy, miejsce pracy wliczane jest do wskaźnika, a stawka jednostkowa jest kwalifikowalna.</p> <p>Weryfikacja, czy zrealizowano wskaźnik oznacza weryfikację dokumentów określonych w umowie o udzielenie wsparcia. Do tych dokumentów należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kopia umowy o pracę lub umowa spółdzielcza oraz świadectwa pracy (jeśli dotyczy) wszystkich osób zatrudnionych na nowoutworzonych miejscach pracy w okresie 12 miesięcy od ich utworzenia - potwierdzenie opłacania składek ZUS przez 12 miesięcy - potwierdzenie przelewu/ów w wysokości odpowiadającej stawce jednostkowej do PS <p>Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia i przechowywania 100% dokumentów do rozliczenia stawek jednostkowych. Ponadto beneficjent zobowiązany jest do przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli w PS w okresie 12 miesięcy od utworzenia miejsca pracy w celu weryfikacji, czy faktycznie miejsce pracy zostało utworzone i funkcjonuje zgodnie z zasadami określonymi w tym dokumencie oraz wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego.</p> <p>Za weryfikację osiągnięcia jednostki pomiaru i kontrole prawidłowości realizacji projektu odpowiada IZ RPO lub właściwa IP RPO.</p> <p>Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent rozlicza wsparcie udzielane PS na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy, w tym weryfikację stawek jednostkowych wraz z dokumentami źródłowymi, o ile są one wymagane przez IZ RPO – zgodnie z systemem zarządzania i kontroli; - kontrolę na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, w tym te wyżej wymienione dotyczące
-------------------------------------	---

	rozliczenia stawek jednostkowych oraz dodatkowe dotyczące potwierdzenia realizacji wsparcia zgodnie z prawem i wymogami określonymi w umowie).
11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	<p>1. Ryzyko przeznaczenia wsparcia na cele niezwiązane z zatrudnieniem.</p> <p>Ryzyko będzie niwelowane poprzez dopuszczenie zakończenia stosunku pracy z osobą zatrudnioną na nowym miejscu pracy wyłącznie z przyczyn leżących po stronie pracownika.</p> <p>2. Ryzyko braku możliwości utrzymania nowoutworzonego miejsca pracy, z przyczyn niezależnych od pracodawcy.</p> <p>W sytuacji, gdy osoba zatrudniona na nowe miejsce pracy zrezygnuje z pracy ale stanowisko pracy nie ulegnie likwidacji i zostanie ponownie obsadzone przez osobę o statusie zgodnym z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, miejsce pracy będzie uznawane za istniejące nieprzerwanie. Sytuacja w tym zakresie będzie oceniana w każdym przypadku indywidualnie, biorąc pod uwagę czynniki takie jak fakt fizycznego istnienia stanowiska pracy i gotowość pracodawcy do zatrudnienia odpowiedniego kandydata. W ramach mechanizmu dofinansowania, PS ma zapewniony mechanizm elastycznego dostosowania do napotkanych trudności w postaci dopuszczalnych przerw w zatrudnieniu opisany w pkt 1.3 .</p> <p>3. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami.</p> <p>Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ powinna prowadzić szkolenia dla beneficjentów a beneficjenci powinni instruować PS jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p> <p>4. Ryzyko przyznania dofinansowania podmiotom, którym środki te nie są niezbędne.</p> <p>Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie właściwie zaplanowana i przeprowadzona rekrutacja do projektu ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji PS / przekształcającego się PES do przyznania dofinansowania.</p>

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwie społecznym
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	Jednostka miary – sztuka. (informacja z B.3 w wersji opiniowanej przed SFC) Wskaźnik mierzy liczbę nowoutworzonych ze środków EFS+ miejsc pracy dla osób, które kwalifikują się do jednej z grup wskazanych w wytycznych horyzontalnych ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego dotyczących obszaru włączenia społecznego. Jako miejsce pracy na potrzeby rozliczenia stawki 1 należy rozumieć zatrudnienie na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej ½ etatu, a w przypadku osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub ze

	<p>znacznym stopniem niepełnosprawności w wymiarze co najmniej ¼ etatu. 1. Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje środki finansowe przyznane PS na utworzenie przez niego miejsca pracy dla osoby, która dzięki temu poprawi swój status na rynku pracy. Stawka wypłacana jest jednorazowo po podpisaniu umowy wsparcia. Miejsce pracy musi zostać utworzone do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków, a dla zapewnienia kwalifikowalności musi być następnie utrzymane przez 12 miesięcy w ramach stawki na utrzymanie miejsca pracy i 6 miesięcy okresu trwałości. W przypadku braku utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 miesięcy od dnia wypłaty środków stawka utworzenia miejsca pracy jest niekwalifikowalna w całości. Okres ten w uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony o dodatkowe 30 dni.</p>
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka jednostkowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	25 429,00 zł
7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate	<p>Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS obejmuje koszty utworzenia nowego miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym.</p> <p>W ramach wsparcia pokrywane są m.in. koszty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - składników majątku trwałego, instalacji i uruchomienia oraz ubezpieczenia i ochrony, w przypadku, kiedy zachodzi taka konieczność, - wyposażenia miejsca pracy wraz z kosztami dostawy, instalacji i uruchomienia, - dostosowania lub adaptacji (prace remontowo - wykończeniowe budynków i pomieszczeń), - aktywów obrotowych i środków produkcji, - zakupu wartości niematerialnych i prawnych, - środków transportu, - opłaty związane z uruchomieniem leasingu oraz kredytu inwestycyjnego. <p>(informacja z B.8 w wersji opiniowanej przed SFC) Stawki pokrywają wszystkie koszty w ramach operacji związane wyłącznie z utworzeniem i utrzymaniem miejsca pracy w PS.</p> <p>W przypadku realizacji innych form wsparcia w ramach tej samej operacji są one finansowane odrębnie i rozliczane na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków. Odrębnie są również finansowane koszty pośrednie w projekcie tj. zgodnie z wytycznymi horyzontalnymi ministra właściwego do spraw rozwoju dot. kwalifikowalności wydatków.</p> <p>Nie występuje więc ryzyko podwójnego finansowania w ramach operacji.</p>
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for	Nie

the operation?	
9. Adjustment(s) method (3)	<p>Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy została wyliczona w perspektywie finansowej 2014-2020 w oparciu o dotacje przyznawane w ramach realizowanych projektów EFS. Przed wprowadzeniem stawki jednostkowej wartość dotacji była zależna od wartości przeciętnego wynagrodzenia i stanowiła jego przyjętą wielokrotność. Dlatego indeksacja stawki jednostkowej będzie przeprowadzana na podstawie zmiany wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia. Stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku o wzrost/spadek wspomnianego przeciętnego wynagrodzenia w oparciu o Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego o wysokości przeciętnego wynagrodzenia za poprzedni rok.</p>
<p>10. Verification of the achievement of the units delivered</p> <p>– należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki</p> <p>należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli</p> <p>– należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów</p>	<p>(informacja z B.3 w wersji opiniowanej przed SFC) Pomiar wskaźnika dokonywany jest do 3 miesięcy od wypłaty wsparcia w celu potwierdzenia faktycznego utworzenia miejsca pracy i tym samym kwalifikowalności stawki utworzenia miejsca pracy. Za dzień utworzenia miejsca pracy uznaje się datę rozpoczęcia pracy nowozatrudnionej osoby. Brak utworzenia miejsca pracy w terminie do 3 m-cy od dnia podpisania umowy wsparcia oznacza konieczność zwrotu przez PS otrzymanych środków. W uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość wydłużenia tego terminu maksymalnie o 30 dni. Do wskaźnika wlicza się każde miejsce pracy, które zostało utworzone w ramach projektu, bez względu na wymiar etatu. Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podpisana umowa wsparcia wskazująca na liczbę miejsc pracy w danym PS i liczbę miejsc pracy, które tworzone są w oparciu o przyznane stawki wraz z wymiarem etatowym tych miejsc - potwierdzenie przelewu stawki jednostkowej do PS - kopia umowy o pracę lub umowy spółdzielczej potwierdzająca utworzenie miejsca pracy - w przypadku nowoutworzonych PS oraz podmiotów ekonomii społecznej przekształcających się w PS, dokumenty potwierdzające założenie / rejestrację nowego przedsiębiorstwa społecznego
11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	<p>1. Ryzyko przeznaczenia wsparcia na cele niezwiązane z zatrudnieniem.</p> <p>Ryzyko będzie niwelowane poprzez dopuszczenie zakończenia stosunku pracy z osobą zatrudnioną na nowym miejscu pracy wyłącznie z przyczyn leżących po stronie pracownika.</p> <p>2. Ryzyko braku możliwości utrzymania nowoutworzonego miejsca pracy, z przyczyn niezależnych od pracodawcy.</p> <p>W sytuacji, gdy osoba zatrudniona na nowe miejsce pracy zrezygnuje z pracy ale stanowisko pracy nie ulegnie likwidacji i zostanie ponownie obsadzone przez osobę o statusie zgodnym z wytycznymi ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, miejsce pracy będzie uznawane za istniejące nieprzerwanie. Sytuacja w tym zakresie będzie oceniana w każdym przypadku indywidualnie, biorąc pod uwagę czynniki takie jak fakt fizycznego istnienia stanowiska pracy i gotowość pracodawcy do zatrudnienia odpowiedniego kandydata. W ramach mechanizmu dofinansowania, PS ma zapewniony mechanizm elastycznego dostosowania do napotkanych trudności w postaci</p>

	<p>dopuszczalnych przerw w zatrudnieniu opisany w pkt 1.3 .</p> <p>3. Brak znajomości mechanizmu stawek jednostkowych przez beneficjentów, a przez to niewłaściwe dokumentowanie oraz monitorowanie wydatków rozliczanych stawkami.</p> <p>Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ powinna prowadzić szkolenia dla beneficjentów a beneficjenci powinni instruować PS jaki jest cel stosowania rozliczania za rezultaty i sposób weryfikacji osiągnięcia tego celu. Dodatkowo, na wszystkich poziomach zarządzania programem powinny być publikowane najczęściej pojawiające się pytania i odpowiedzi dotyczące tego obszaru.</p> <p>4. Ryzyko przyznania dofinansowania podmiotom, którym środki te nie są niezbędne.</p> <p>Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie właściwie zaplanowana i przeprowadzona rekrutacja do projektu ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji PS / przekształcającego się PES do przyznania dofinansowania.</p>
--	---

B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

Krótki tytuł rodzaju operacji	Wszystkie, z wyłączeniem projektów wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych z Funduszu Pracy
Instytucja zarządzająca otrzymała wsparcie od firmy zewnętrznej w celu określenia kosztów uproszczonych	☐
Nazwa firmy zewnętrznej	
1. Opis rodzaju operacji, w tym harmonogram realizacji (1)	<p>Zgodnie z art. 54 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (dalej rozporządzenie ogólne nr 2021/1060), koszty pośrednie operacji mogą być rozliczane z zastosowaniem stawek ryczałtowych. W takim przypadku może zostać zastosowana stawka ryczałtowa w wysokości do 25% kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich (art. 54 lit. c). Ponadto, aby umożliwić natychmiastowe wdrożenie stawek ryczałtowych zgodnie z ww. przepisem, wszelkie stawki ryczałtowe ustalone przez państwa członkowskie w latach 2014–2020 zgodnie z art. 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego</p>

	<p>oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (dalej: rozporządzenie ogólne nr 1303/2013), mogą nadal być stosowane do podobnych operacji wspieranych na podstawie niniejszego rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, bez konieczności stosowania nowej metody obliczania. Polska chce skorzystać z tej opcji.</p> <p>Stawka ryczałtowa dotyczy kosztów pośrednich w projektach współfinansowanych ze środków EFS+ za wyjątkiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektów powiatowych urzędów pracy wybieranych w trybie niekonkurencyjnym finansowanych ze środków Funduszu Pracy; - projektów rozliczanych w oparciu o stawki jednostkowe uwzględniające koszty pośrednie; - projektów rozliczanych w oparciu o kwoty ryczałtowe uwzględniające koszty pośrednie; - pomocy technicznej. <p>Stawka ryczałtowa dotyczy projektów realizowanych w całym okresie programowania 2021-2027.</p> <p>Z uwagi na horyzontalny charakter stawki ryczałtowej kosztów pośrednich, może mieć ona zastosowanie w projektach objętych pomocą publiczną lub pomocą de minimis. Nie ma to jednak znaczenia dla wyliczenia poziomu stawki ryczałtowej.</p>
<p>2. Specific objective(s)</p>	<p>ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;</p> <p>ESO4.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy</p> <p>ESO4.4. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia</p> <p>ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie</p>

	<p>zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej</p> <p>ESO4.8. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji</p> <p>ESO4.9. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów</p> <p>ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p> <p>ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>
12. Total amount (national and Union) expected to be reimbursed by the Commission on this basis	105 347 857,00

Wskaźniki

3. Indicator triggering reimbursement (2)	Wysokość kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, przy czym do wysokości kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich nie wlicza się kosztów rozliczanych stawkami jednostkowymi lub kwotami ryczałtowymi uwzględniającymi koszty pośrednie
4. Unit of measurement for the indicator triggering reimbursement	PLN
5. Standardowe stawki jednostkowe, kwoty ryczałtowe lub stawki ryczałtowe	Stawka ryczałtowa
6. Amount per unit of measurement or percentage (for flat rates) of the SCO	Stawki ryczałtowe kosztów pośrednich: a) 25% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich do 830 000 PLN włącznie, b) 20% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 830 000 PLN do 1 740 000 PLN włącznie, c) 15% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich powyżej 1 740 000 PLN do 4 550 000 PLN włącznie, d) 10% kosztów bezpośrednich – w przypadku projektów o wartości kosztów bezpośrednich przekraczającej 4 550 000 PLN Koszty bezpośrednie, dla których zastosowanie ma dana stawka ryczałtowa kosztów pośrednich, nie uwzględniają kosztów

	<p>mechanizmu racjonalnych usprawnień w rozumieniu Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 .</p>
<p>7. Categories of costs covered by the unit cost, lump sum or flat rate</p>	<p>Stawka ryczałtowa pokrywa wszystkie koszty pośrednie projektu.</p> <p>Koszty pośrednie rozumiane są jako koszty administracyjne związane z techniczną obsługą realizacji projektu, która nie wymaga podejmowania merytorycznych działań związanych z osiągnięciem celu projektu, w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) koszty koordynatora lub kierownika projektu oraz innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie, rozliczanie, monitorowanie projektu lub prowadzenie innych działań administracyjnych w projekcie, w tym w szczególności koszty wynagrodzenia tych osób, ich delegacji służbowych i szkoleń oraz koszty związane z wdrażaniem polityki równych szans przez te osoby, b) koszty zarządu (koszty wynagrodzenia osób uprawnionych do reprezentowania jednostki, których zakresy czynności nie są przypisane wyłącznie do projektu, np. kierownik jednostki), c) koszty personelu obsługowego (obsługa kadrowa, finansowa, administracyjna, sekretariat, kancelaria, obsługa prawna, w tym ta dotycząca zamówień) na potrzeby funkcjonowania jednostki, d) koszty obsługi księgowej (wynagrodzenia osób księgujących wydatki w projekcie, w tym zlecenia prowadzenia obsługi księgowej projektu biuru rachunkowego), e) koszty utrzymania powierzchni biurowych (czynsz, najem, opłaty administracyjne) związanych z obsługą administracyjną projektu, f) wydatki związane z otwarciem lub prowadzeniem wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku płatniczego lub odrębnego rachunku płatniczego, g) działania informacyjno-promocyjne projektu (np. zakup materiałów promocyjnych i informacyjnych, zakup ogłoszeń prasowych, utworzenie i prowadzenie strony internetowej o projekcie, oznakowanie projektu, plakaty, ulotki, itp.), h) amortyzacja, najem lub zakup aktywów (środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych) używanych na potrzeby osób, o których mowa w lit. a - d, i) opłaty za energię elektryczną, ciepłą, gazową i wodę, opłaty przesyłowe, opłaty za odprowadzanie ścieków w zakresie związanym z obsługą administracyjną projektu, j) koszty usług pocztowych, telefonicznych, internetowych, kurierskich związanych z obsługą administracyjną projektu, k) koszty biurowe związane z obsługą administracyjną projektu (np. zakup materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych, koszty usług powielania dokumentów), l) koszty zabezpieczenia prawidłowej realizacji umowy, m) koszty ubezpieczeń majątkowych.

	(informacja z B8 w wersji opiniowanej przed SFC) W ramach stawki ryczałtowej pokrywane są wyłącznie koszty pośrednie projektu. Poza stawką ryczałtową rozliczane są koszty bezpośrednio projektu na podstawie rzeczywiście ponoszonych wydatków lub uproszczonych metod (tj. stawek jednostkowych lub kwot ryczałtowych), w których wyliczeniu nie uwzględniono kosztów pośrednich. W ramach kosztów pośrednich nie są wykazywane żadne wydatki objęte cross-finansowaniem. W kosztach pośrednich nie są ujmowane żadne wydatki ponoszone w związku z działaniami merytorycznymi projektu (takimi jak np. aktywna rekrutacja uczestników projektu (outreach measures), działania na ich rzecz, działania na rzecz zmian systemu i struktur).
8. Do these categories of costs cover all eligible expenditure for the operation?	Nie
9. Adjustment(s) method (3)	Nie zakłada się indeksacji stawek ryczałtowych.
10. Verification of the achievement of the units delivered – należy opisać, jaki(e) dokument(y)/system będzie(-ą) wykorzystany(-e) w celu sprawdzenia, czy osiągnięto dostarczone jednostki należy opisać, jakie elementy będą podlegały sprawdzeniu w trakcie kontroli zarządczych i jaki podmiot będzie dokonywać tych kontroli – należy opisać, jakie rozwiązania zostaną przyjęte w celu gromadzenia i przechowywania stosownych danych/dokumentów	Właściwa dla danego projektu stawka ryczałtowa będzie wskazywana w umowie o dofinansowanie. Dokumentowanie będzie dotyczyć wyłącznie kosztów bezpośrednich będących podstawą do naliczenia stawki kosztów pośrednich. Weryfikacja wydatków w ramach projektu obejmuje: ☐ weryfikację wniosków o płatność, w których beneficjent wykazuje do rozliczenia koszty pośrednie, od których naliczane będą koszty pośrednie; kwalifikowalność kosztów bezpośrednich oraz prawidłowość zastosowanej stawki ryczałtowej będą weryfikowane przez instytucję pośredniczącą lub zarządzającą podczas weryfikacji wniosków o płatność; ☐ kontrole projektu na miejscu, tj. kontrolę w siedzibie beneficjenta i wizyty monitorujące (odbywają się na określonych próbach i w przypadku ich realizacji weryfikowane są także na określonych próbach dokumenty źródłowe, na podstawie których następuje potwierdzenie kwalifikowalności wydatków bezpośrednich, od których naliczane są koszty pośrednie).
11. Możliwe niepożądane zachęty, środki łagodzące (4) oraz szacowany poziom ryzyka (wysoki/średni/niski)	W związku z faktem, że ryczałtowy sposób rozliczania kosztów pośrednich w projektach EFS był stosowany już w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz 2014-2020, należy uznać, że ryzyko w tym obszarze jest niskie. W dalszym ciągu jednak przewiduje się, że mogą wystąpić: 1. Brak znajomości przez beneficjentów katalogu kosztów pośrednich Może się zdarzyć, że działania o charakterze administracyjnym będą ujmowane we wnioskach o dofinansowanie w kosztach bezpośrednich. Zadaniem IZ będzie informowanie wnioskodawców o katalogu kosztów pośrednich oraz zapewnienie na etapie oceny wniosków, aby ww. wydatki były ujmowane w odpowiednich kategoriach kosztów, tj. w kosztach pośrednich. Dzięki temu możliwe będzie wykluczenie podwójnego finansowania takich samych wydatków jednocześnie w kosztach pośrednich i w kosztach bezpośrednich. 2. Brak znajomości mechanizmu stawek ryczałtowych kosztów

	<p>pośrednich przez beneficjentów</p> <p>Jako działanie mające na celu przeciwdziałanie zidentyfikowanemu ryzyku IZ będzie prowadzić szkolenia dla beneficjentów w zakresie zasad rozliczania kosztów pośrednich.</p> <p>3. Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zawyżonej lub zaniżonej wysokości</p> <p>Ryzyko związane z przyznaniem kosztów pośrednich w zawyżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy zatwierdzone zostaną wydatki bezpośrednie, które powinny zostać uznane za niekwalifikowalne. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wydatków przez IZ na etapie rozliczania wniosków o płatność.</p> <p>Ryzyko przyznania kosztów pośrednich w zaniżonej wysokości może zaistnieć w sytuacji, gdy w zatwierdzonych wnioskach o dofinansowanie została zadeklarowana niższa wartość kosztów pośrednich niż wynika to z przyjętej wysokości stawki ryczałtowej. Kluczowym elementem przeciwdziałającym powyższemu ryzyku będzie zapewnienie właściwej weryfikacji wniosków o dofinansowanie przez IZ na etapie ich oceny.</p>
--	--

(1) Przewidywana data rozpoczęcia wyboru operacji i przewidywana data ich ukończenia (zob. art. 63 ust. 5 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów).

(2) W przypadku operacji, w ramach których stosowanych jest kilka uproszczonych metod rozliczania kosztów, obejmujących różne kategorie kosztów, różne projekty lub kolejne etapy operacji, pola 3–11 należy wypełnić dla każdego wskaźnika uruchamiającego refundację kosztów.

(3) W stosownych przypadkach należy wskazać częstotliwość i termin korekty oraz wyraźne odniesienie do konkretnego wskaźnika (w tym, w stosownych przypadkach, link do strony internetowej, na której opublikowano ten wskaźnik)

(4) Czy istnieją jakiegokolwiek potencjalne negatywne skutki dla jakości wspieranych operacji, a jeśli tak, to jakie środki (np. zapewnienie jakości) zostaną podjęte w celu ograniczenia tego ryzyka?

C. Obliczanie standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych

1. Źródło danych wykorzystanych do obliczenia standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych (kto przygotował, zgromadził i zapisał dane, miejsce przechowywania danych, daty graniczne, walidacja itd.):

STAWKA RYCZAŁTOWA - KOSZTY POŚREDNIE

Zgodnie z art. 54 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060, dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013.

Źródłem danych dla stawek ryczałtowych kosztów pośrednich są dane historyczne z projektów EFS w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, a proces ustalania stawek ryczałtowych został opisany w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020 z dnia 20 kwietnia 2014 r (Załącznik 1).*

Dane przechowywane są w Instytucji Koordynującej EFS.

STAWKA JEDNOSTKOWA - STAŻ UCZNIOWSKI

Do wyliczenia stawki jednostkowej posłużono się danymi:

- w zakresie stypendium stażowego - dotyczącymi wysokości minimalnej stawki godzinowej zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r.[A1] 18,30 zł (80% kwoty to 14,64 zł).;
- w zakresie pozostałych kosztów organizacji i realizacji stażu [A2] - dotyczącymi zrealizowanych projektów w ramach perspektywy 2014-2020, wygenerowanymi z Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 (SL 2014) oraz z Lokalnego Systemu Informatycznego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (LSI 2014) wg stanu na dzień 30 września 2020 r. – 5,30 zł; specyfika przechowywania danych nt. szczegółowych kosztów projektów RPO Województwa Śląskiego (tj. w ramach LSI 2014), wymagała połączenia zestawienia danych. [A3] Dane z województwa śląskiego zostały fizycznie połączone w jedno zestawienie z zestawieniem przygotowanym w IK UP EFS. Dane są przechowywane w systemie informatycznym SL 2014 oraz LSI IZ RPO Województwa Śląskiego, a wygenerowane z tych systemów raporty i na potrzeby wyliczenia stawek jednostkowych są dostępne w IK UP EFS. Dane, na podstawie których przeprowadzono wyliczenia pochodzą ze zweryfikowanych i zatwierdzonych wniosków o płatność, co gwarantuje prawidłowość i rzetelność danych.

STAWKA JEDNOSTKOWA - PUP

Stawka jednostkowa została wyliczona przez Instytucję Koordynującą EFS na podstawie raportów pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej za lata 2015 – 2019 publikowanych przez ministra właściwego do spraw pracy na stronie internetowej: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia>.

Raporty za kolejne lata oraz dostępne w ich ramach dane obejmują:

- ten sam katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej, wykorzystywany przez PUP (tj. szkolenia, zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych, odbywanie staży u pracodawców, przyznawanie pracodawcom refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanych na te miejsca bezrobotnych, przyznania bezrobotnym jednorazowych środków na dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej),
- informacje na temat efektywności zatrudnieniowej i kosztowej ww. podstawowych form aktywizacji zawodowej, co zapewnia porównywalność danych w kolejnych latach. Opracowane dane i wyniki przeprowadzanych analiz prezentują ujęcie ogólnopolskie oraz regionalne, z uwzględnieniem podziału, m.in. na formy wsparcia i liczbę odbiorców.

Do wyliczenia stawki jednostkowej przyjęto dane dotyczące:

- efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej,
- kosztów form podstawowej aktywizacji zawodowej ujmowanych w ww. raportach, tj.: koszty szkoleń, prac interwencyjnych, staży, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy (w wyliczeniach nie uwzględniono wsparcia w postaci robót publicznych ze względu na ich niekwalifikowalność ze środków EFS); koszty dotacji na rozpoczęcie działalności

gospodarczej oraz doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy zostały pomniejszone o udział potencjalnie niekwalifikowalnej części podatku VAT

STAWKA JEDNOSTKOWA - PES

W związku z potrzebą uproszczenia procedur uzyskania wsparcia oraz zwiększenia skuteczności wspierania płynności finansowej PS, stawki jednostkowe na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w PS, zostały wyliczone przy założeniu połączenia w ramach stawki jednostkowej dwóch funkcjonujących w perspektywie finansowej 2014-2020 instrumentów – dotacyjnego i pomostowego.

W związku z powyższym, kwoty stawek jednostkowych na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym z EFS+, zostały wyliczone z uwzględnieniem zasad funkcjonujących dla tych instrumentów w okresie programowania 2014-2020:

1) Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach konkursowych, realizowanych ze środków EFS w perspektywie finansowej 2014-2020, zarówno dla PO WER, jak i RPO, wynosiła 21 020,00 zł. Źródło danej wartości stanowi *Raport z analizy kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz kosztów dotacji na utworzenie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym w projektach PO WER 2014-2020 oraz RPO 2014-2020* (dalej „Raport”), w którym przedstawiono szczegółowy opis metody wyliczenia stawki jednostkowej w tej wysokości (Załącznik nr 1). Zgodnie z Raportem, stawka jednostkowa będzie indeksowana co roku o wzrost/spadek przeciętnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucji rynku pracy. Zmiana wysokości stawki jest zatem uzależniona od wysokości przeciętnego wynagrodzenia ogłaszanej przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Z uwagi na fakt, że stawka w wysokości 21 020,00 zł uwzględniała indeksację o wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w 2017 r., w celu zaktualizowania tej stawki, dokonano jej indeksacji o wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w latach 2018, 2019 i 2020 zgodnie z komunikatami Prezesa GUS w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w latach 2018, 2019 i 2020, ogłoszonymi w Monitorze Polskim. Zindeksowana zgodnie ze wzrostem przeciętnego wynagrodzenia część stawki jednostkowej, odnosząca się do wsparcia w zakresie utworzenia w przedsiębiorstwie społecznym nowego miejsca pracy, wyniosła 25 429,00 zł .

2) Stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy przez 12 miesięcy - zgodnie z *Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020*, wysokość wsparcia pomostowego w okresie programowania 2014-2020 uzależniona była od wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Ustawa z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, Dz. U. z 10 grudnia 2020r. Poz. 2207). W celu zmniejszenia ryzyka audytowego uznano, że w nowej perspektywie finansowej należy zharmonizować sposób ustalania wysokości i rozliczania pomocy wypłacanej dotychczas na utrzymanie miejsca pracy we wszystkich programach operacyjnych. Wartość wsparcia stanowiącego odpowiednik wsparcia pomostowego w perspektywie finansowej 2021-2027 oszacowano z wykorzystaniem – analogicznie do metody stosowanej w poprzedniej perspektywie finansowej UE – kwotę minimalnego wynagrodzenia w rozumieniu przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, zwielokrotnioną o liczbę miesięcy objętych wsparciem w odpowiedniej proporcji kwoty wsparcia. Wysokość minimalnego wynagrodzenia, stanowiąca bazę do wyliczenia wysokości wsparcia na utrzymanie miejsca pracy, finansowanego w ramach stawki jednostkowej na utrzymanie i utworzenie miejsca pracy, została ustalona od 1.01.2021 r. na podstawie *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r.* na poziomie 2 800,00 zł. Zgodnie natomiast z planowanymi zasadami wsparcia w perspektywie finansowej 2021-2027, wsparcie w ramach stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy, jest kalkulowane na podstawie następujących założeń:

(a) przez pierwsze 6 miesięcy od utworzenia miejsca pracy – co miesiąc 100% minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto;

(b) przez kolejne 6 miesięcy (od 7 do 12 miesiąca utrzymania miejsca pracy) – co miesiąc 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę brutto w dążeniu do usamodzielniania PS w zakresie utrzymania miejsc pracy.

W związku z powyższym, wartość stawki jednostkowej na utrzymanie miejsca pracy w wymiarze pełnego etatu wynosi 25 200,00 zł, tj. (a) przez pierwsze 6 miesięcy – 16 800,00 zł ($6 * 2 800,00$ zł) oraz (b) w okresie od 7 do 12 miesiąca – 8 400,00 zł ($6 * 1 400,00$ zł). Dla miejsca pracy w wymiarze niższym niż pełny etat przysługuje odpowiednio obniżona stawka jednostkowa w wysokości 75% (tj. 18 900,00 zł) lub 50% (tj. 12 600,00 zł) stawki na utrzymanie miejsca pracy.

2. Proszę określić, dlaczego proponowana metoda i obliczenia na podstawie art. 94 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów są właściwe dla danego rodzaju operacji:

STAWKA RYCZAŁTOWA - KOSZTY POŚREDNIE

Metoda kalkulacji stawki ryczałtowej została szczegółowo opisana w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020*.

Stawki te są stosowane z sukcesem w tej perspektywie finansowej we wszystkich programach współfinansowanych z EFS i zapewniają jednolitość podejścia w całym funduszu. Metodyka opisana w raporcie była przedmiotem audytu Komisji Europejskiej DG EMPL w czasie misji nr EMPG214PL0185 z 2016 r. w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój.

STAWKA JEDNOSTKOWA - STAŻ UCZNIOWSKI

Metoda wyliczenia stawki jednostkowej została oparta na wiarygodnych danych. Zastosowanie tak wyliczonej stawki we wszystkich programach regionalnych zapewni jednolite podejście do wdrażanych projektów skierowanych na organizację staży uczniowskich w całym kraju. Brak jest bowiem specyfiki regionalnej, która uzasadniałaby zastosowanie różnych podejść do finansowania staży uczniowskich, które uregulowane są w przepisach krajowych. Ujęcie w stawce wszystkich kosztów związanych z organizacją stażu jest znaczącym uproszczeniem w rozliczaniu wydatków projektów EFS+. Rozliczanie stawek w miesięcznym okresie rozliczeniowym zapewni większą elastyczność i jest najkorzystniejsze dla beneficjenta, ponieważ nie wymaga zaangażowania własnych środków beneficjenta. Zastosowanie rozliczania wydatków projektu z wykorzystaniem stawki jednostkowej jest korzystne zarówno na etapie wnioskowania o środki (uproszczenie i przejrzystość budżetu), realizacji staży (koncentracja na stronie merytorycznej projektu po stronie beneficjenta) jak i rozliczania wydatków (odciążenie dla beneficjenta i dla instytucji rozliczającej wydatki).

Wiarygodność danych w części dotyczącej świadczenia pieniężnego - ma odzwierciedlenie w decyzjach podawanych do publicznej wiadomości i mających zastosowanie do wszystkich gałęzi gospodarki (informacja o minimalnym wynagrodzeniu jest podawana do publicznej wiadomości a wymóg jej przestrzegania jest powszechny), w tym staży uczniowskich realizowanych na podstawie ustawy Prawo Oświatowe, w której w art. 121 ust. 6 i 7 powiązано kwestię świadczenia pieniężnego z minimalnym wynagrodzeniem za pracę.

W pozostałej części - pochodzą z systemów informatycznych funkcjonujących w Polsce w ramach obsługi projektów EFS oraz dotyczą zrealizowanych i rozliczonych projektów z adekwatnego obszaru

tematycznego (dane historyczne z zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych od początku okresu programowania 2014-2020).

STAWKA JEDNOSTKOWA - PUP

Metoda wyliczenia jednej krajowej stawki jednostkowej zapewnia wiarygodność danych, gdyż została oparta o dane statystyczne, publikowane w ciągu ostatnich pięciu lat przez ministra właściwego do spraw pracy w raportach pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*. Zawierają one dane oraz wyniki analizy danych oparte na przekazywanych przez PUP sprawozdaniach (załącznik do formularza sprawozdawczego MRPiPS-02), które zawierają, m.in. koszty poszczególnych form aktywizacji zawodowej. Są to dane rzeczywiste, stąd stanowią właściwą bazę dla wyliczenia stawki jednostkowej do rozliczenia w projektach EFS+.

Ponadto przyjęta metoda wyliczenia wartości stawki jednostkowej zapewnia równe traktowanie beneficjentów – PUP funkcjonujących na terenie całego kraju, którzy bez względu na swoje rozmieszczenie terytorialne w jednakowy sposób zobowiązani są do stosowania się do przepisów ustawy regulującej funkcjonowanie rynku pracy w Polsce oraz stosują wynikające z niej, te same, usługi i instrumenty rynku pracy

STAWKA JEDNOSTKOWA - PES

Zastosowana metoda wyliczenia stawki jednostkowej opiera się częściowo na założeniach, które miały zastosowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 w ramach adekwatnego obszaru tematycznego, przy czym przyjęto, że oba instrumenty zostaną powiązane - stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy i stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy w PS będą kwalifikowalne wyłącznie wspólnie. Ich podział z kolei wynika z sekwencyjności działania związanego najpierw z utworzeniem a następnie utrzymaniem miejsca w PS (tj. koniecznością uzyskania stabilności funkcjonowania i przygotowania do w pełni samodzielnego funkcjonowania).

W celu rzetelnego i wiarygodnego obliczenia stawek jednostkowych, obliczenia zostały oparte w przypadku stawki na utworzenie miejsca pracy na wartościach, które obowiązywały w poprzedniej perspektywie finansowej, przy uwzględnieniu indeksacji adekwatnej dla tego instrumentu a w przypadku stawki na utrzymanie miejsca pracy wyliczenia oparto na aktualnej danej obowiązującej w oparciu o przepisy ustawy z dnia 10 października 2002r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, od której zależy wysokość tego instrumentu w przypadku gdy stosowane jest rozliczenie w oparciu o rzeczywiste ponoszone wydatki tj. na wartości minimalnego wynagrodzenia w gospodarce. Jest to tym bardziej uzasadnione, że stawka dotyczy utrzymania miejsca pracy w pierwszym okresie od jego uruchomienia.

3. Proszę określić sposób dokonania obliczeń, w tym w szczególności założenia przyjęte w odniesieniu do jakości lub ilości danych. W stosownych przypadkach należy zastosować dane statystyczne i poziomy odniesienia oraz przedstawić je – na wniosek – w formacie pozwalającym na wykorzystanie przez Komisję.

STAWKA RYCZAŁTOWA - KOSZTY POŚREDNIE

Sposób kalkulacji stawek ryczałtowych kosztów pośrednich został szczegółowo opisany w *Raporcie z analizy kosztów pośrednich i kosztów zarządzania w projektach PO KL 2007-2013 w celu opracowania limitów kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem na perspektywę finansową 2014-2020* (dalej: Raport).

Stawki ryczałtowe ustalone w wyniku analizy będącej przedmiotem ww. Raportu zostały wprowadzone do Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach EFRR, EFS i FS na lata 2014-2020 (dalej: Wytyczne na lata 2014-2020) w I wersji z 10.04.2015 r.

Pierwsze doświadczenia z wdrażania stawek ryczałtowych kosztów pośrednich w kształcie zaproponowanym w Wytycznych na lata 2014-2020 przyniosły jednak problemy z wyliczeniami, które wymagały rozwiązania. Przyjęty w Raporcie sposób wyliczania wartości kosztów pośrednich w zależności od wartości projektu generował powstawanie luki w przypadku tych projektów, których wartość była na granicy właściwych stawek ryczałtowych. Dlatego w II wersji Wytycznych na lata 2014-2020 obowiązujących od dnia 19.09.2016 r. wprowadzono zmiany względem ww. Raportu na podstawie przeliczeń Instytucji Koordynującej EFS i ustalono stawki ryczałtowe kosztów pośrednich w zależności od wartości kosztów bezpośrednich. Szczegółowy sposób przeliczenia stawek ryczałtowych zawarto w pliku Excel (zał.2)

STAWKA JEDNOSTKOWA - STAŻ UCZNIOWSKI

1. wygenerowanie danych z SL 2014 i LSI IZ RPO Województwa Śląskiego dotyczących zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv) – dane wg stanu na dzień 30.09.2020 r. dotyczą 1634 projektów z 16 województw
2. wybranie z ww. bazy projektów z zatwierdzonym do dnia 30.09.2020 r. wnioskiem o płatność końcową, projektów dla których umowy nie zostały rozwiązane, projektów realizowanych w trybie konkursowym, z wydatkami na zadania dotyczące staży i praktyk uczniowskich, które były rozliczane w ramach kosztów bezpośrednich oraz tych, dla których określono i monitorowano, oraz rozliczono w końcowym wniosku o płatność wskaźnik kluczowy produktu pt. *Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy [osoby]*;
3. analiza danych finansowych w celu ustalenia faktycznie poniesionych wydatków na staże i praktyki na poziomie projektów; z analizy wyłączono koszty zadań staży rozliczanych kwotami ryczałtowymi oraz koszty zadań nie dotyczących staży, np. szkolenia i staże nauczycieli, zajęcia dodatkowe specjalistyczne dla uczniów oraz współpracy z przedsiębiorstwami, zajęcia praktyczne przedmiotów zawodowych w pracowniach szkolnych; przeprowadzona analiza opierała się na kosztach bezpośrednich.
4. do ostatecznego wyliczenia stawki wzięto pod uwagę dane z 596 projektów z 16 RPO, w których z ogólnej wartości wydatków kwalifikowalnych na staże i praktyki uczniowskie wydzielono kwotę poniesioną na wydatki dotyczące świadczenia pieniężnego i ustalono jaki procent wszystkich kosztów stanowią wydatki związane z organizacją i realizacją staży – Udział wydatków związanych z organizacją i realizacją staży z wyłączeniem świadczenia pieniężnego stanowił 36,21% w ogóle wydatków związanych ze stażami.
5. Do ostatecznego wyliczenia stawki jednostkowej wzięto pod uwagę dane dotyczące wysokości minimalnej stawki godzinowej oraz udziału kosztów pozostałych niebędących świadczeniem pieniężnym dla ucznia w kwocie kosztów całkowitych związanych z realizacją stażu uczniowskiego (patrz powyżej pkt 4). W roku 2021 wysokość minimalnej stawki godzinowej wynosi 18,30 zł. Świadczenie pieniężne dla ucznia na stażu uczniowskim na poziomie 80% kwoty minimalnego wynagrodzenia za godzinę pracy wynosi więc 14,64 zł. Udział kosztów pozostałych niebędących świadczeniem pieniężnym dla ucznia w kwocie kosztów całkowitych związanych z realizacją stażu uczniowskiego, ustalony na podstawie adekwatnych projektów EFS w perspektywie 2014-2020, wyniósł 36,21% i o taki % została powiększona kwota minimalnego świadczenia pieniężnego określonego dla stażu, tj. kwota 5,30 zł.
6. w rezultacie otrzymano stawkę jednostkową za godzinę stażu uczniowskiego dla 1 ucznia w wysokości 19,94 zł.

STAWKA JEDNOSTKOWA - PUP

Punktem wyjścia do wyliczenia stawki jednostkowej było ustalenie średniej efektywności kosztowej podstawowych form aktywizacji zawodowej na poziomie kraju za lata 2015-2019 stanowiącej iloraz wydatków FP na poszczególne podstawowe formy aktywizacji zawodowej poniesione w ww. okresie i liczby osób zatrudnionych po zakończeniu podstawowych form aktywizacji zawodowej w latach 2015-2019 (przy czym wykluczono dane dotyczące zatrudnienia w ramach robót publicznych, ze względu na niekwalifikowalność tej formy wsparcia ze środków EFS+).

Ze względu na to, że średni koszt doprowadzenia do zatrudnienia obejmował również środki wydatkowane na formy aktywizacji zawodowej, w przypadku których może wystąpić podatek VAT podlegający odliczeniu, tj. dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, konieczne było pomniejszenie stawki o wartość niekwalifikowalnej części podatku VAT (wartość podatku VAT możliwa do odzyskania) dla tych form wsparcia. W tym celu wykorzystano dane na temat wartości środków wydatkowanych w skali kraju na te formy wsparcia w analizowanych latach 2015-2019. Następnie:

1) określono udział procentowy łącznych wydatków na dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy w łącznych wydatkach na wszystkie podstawowe formy aktywizacji zawodowej w latach 2015-2019;

2) określono udział wydatków na podatek VAT w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy przyznawanych podmiotom korzystającym z tych form wsparcia - przyjęto założenie, że kwota wydatkowana na dwie ww. formy powinna zostać pomniejszona o maksymalną kwotę podatku VAT, tj. 23% liczone od wartości netto; tym samym maksymalny udział podatku VAT został określony na poziomie 18,7% wartości brutto;**3)** oszacowano udział podatników VAT wśród podmiotów/osób, którym udzielono wsparcia na:

3a) podjęcie działalności gospodarczej – 32,27%, który został wyliczony na podstawie danych z projektów PUP zebranych w ramach obliczania korekty systemowej dotyczącej niekwalifikowalnego udziału VAT w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej udzielanych w projektach pozakonkursowych finansowanych z EFS 2014-2020 i wdrażanych przez PUPy w ramach PO WER (PI 8ii) i w 16 RPO (PI 8i);

3b) doposażenie lub wyposażenie stanowiska pracy – 75,92%, który wyliczono jako stosunek liczby czynnych podatników VAT według danych na koniec 2019 r. (1 679 122 - zgodnie z pismem Ministerstwa Finansów z dnia 21 grudnia 2020 r.) do liczby aktywnych przedsiębiorstw w 2019 r. wg danych Głównego Urzędu Statystycznego (2 211 604 zgodnie z pismem GUS z dnia 8 stycznia 2021 r.);

4) wyliczono średni jednostkowy koszt zatrudnienia z uwzględnieniem potencjalnego niekwalifikowalnego podatku VAT, który wyliczono poprzez pomnożenie średniego kosztu zatrudniania osoby przez udział wydatków na rozpoczęcie działalności gospodarczej i refundacji doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy w łącznych wydatkach na aktywizację, przez maksymalny udział podatku VAT (18,70%) oraz udział podatników VAT (zgodnie z pkt 3), osobno dla ww. form wsparcia; o tak wyliczone korekty pomniejszono następnie średni koszt zatrudnienia (tzw. średni koszt zatrudnienia osoby po korekcie podatku VAT);

5) przeprowadzono indeksację stawki jednostkowej w związku istotnym wzrostem od 1.09.2020 r. kwoty zasiłku dla bezrobotnych oraz zmianą przeciętnego wynagrodzenia (ponieważ wysokość przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce oraz zasiłku dla bezrobotnych zgodnie z ustawą regulującą funkcjonowanie rynku pracy w Polsce determinuje koszt podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach stawki jednostkowej); indeksację przeprowadzono w oparciu o wskaźniki:

a) przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, w odniesieniu do części stawki jednostkowej

dotyczącej kosztów dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz refundacji doposażenia i wyposażenia stanowiska pracy - wzrost w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. wyniósł 5,07%

b) zasiłku dla bezrobotnych, z którym powiązana jest wysokość refundacji kosztów w ramach prac interwencyjnych, wysokość stypendium szkoleniowego i stypendium stażowego - wzrost w 2020 r. w odniesieniu do 2019 r. wyniósł 39,31 %, od 1 czerwca 2019 r. do 31 maja 2020 r. zasiłek ten wyniósł 861,40 zł wobec 1 200 zł obowiązującej od 1 września 2020 r.

W oparciu o ww. wskaźniki zindeksowano stawkę jednostkową proporcjonalnie do udziału wydatków pochodnych od przeciętnego wynagrodzenia i wydatków pochodnych od zasiłku dla bezrobotnych w ogóle wydatków na aktywizację zawodową.

STAWKA JEDNOSTKOWA - PES

Szczegółowa kalkulacja została przedstawiona w pkt.1 a wyliczenia w załączniku nr 2.

4. Proszę wyjaśnić, w jaki sposób zapewniono, by jedynie wydatki kwalifikowalne były uwzględniane przy obliczaniu standardowych stawek jednostkowych, kwot ryczałtowych lub stawek ryczałtowych:

STAWKA RYCZAŁTOWA - KOSZTY POŚREDNIE

Wysokość stawek ryczałtowych kosztów pośrednich została ustalona zgodnie z art. 54 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060, tj. dla projektów współfinansowanych ze środków EFS+ przyjęto stawki ryczałtowe kosztów pośrednich ustalone dla projektów współfinansowanych ze środków EFS zgodnie z artykułem 67 ust. 5 lit. a) rozporządzenia nr 1303/2013, które z kolei zostały ustalone na podstawie rzeczywistych, zweryfikowanych i zatwierdzonych danych pochodzących z projektów PO KL 2007-2013. W związku z powyższym należy uznać, że tylko kwalifikowalne koszty zostały uwzględnione przy ustalaniu stawek ryczałtowych kosztów pośrednich dla obecnej perspektywy finansowej.

STAWKA JEDNOSTKOWA - STAŻ UCZNIOWSKI

Wyliczenia bazują na:

- danych powszechnie obowiązujących tj. Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 września 2020 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. oraz

- danych historycznych w postaci zakończonych i rozliczonych projektów realizowanych w ramach wszystkich RPO 2014-2020 w Polsce w ramach 10(iv), w których rozliczano staże lub praktyki; dane źródłowe zawierają tylko wydatki kwalifikowalne z EFS, zweryfikowane i potwierdzone przez poszczególne IZ RPO; tym samym w wyliczeniu nie uwzględniono żadnych wydatków niekwalifikowalnych, zgodnie z zasadami unijnymi (wymogami rozporządzenia ogólnego, czy rozporządzenia dot. EFS), a także wymogami krajowymi.

W zakresie kwalifikowalności podatku od towarów i usług zgodnie z 43 ust. 1 pkt. 29 ustawy o VAT z VAT zwolnione są usługi kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego inne niż wymienione w pkt. 26 prowadzone w formach i na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach lub świadczone przez podmioty, które uzyskały akredytację w rozumieniu przepisów ustawy Prawo oświatowe wyłącznie w zakresie usług objętych akredytacją lub finansowane w całości ze środków

publicznych oraz dostawa towarów i świadczenie usług ściśle z tymi usługami związane. Organizacja stażu uczniowskiego stanowi usługę kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego i w związku z tym jest zwolniona z VAT. W związku z tym policzone stawki są tożsame dla podmiotów mających status podatnika VAT czynnego jak i dla pozostałych podmiotów (beneficjentów).

Co do zasady w projektach dotyczących kształcenia zawodowego nie spodziewa się pojawienia dochodów w określonych stawkach jednostkowych. Historyczne dane źródłowe zostały przeanalizowane pod kątem dochodów powstałych w trakcie realizacji projektu, o których mowa w art. 65 ust. 8 rozporządzenia ogólnego. Dochód taki nie pojawił się w żadnym projekcie. Zakłada się, że na etapie realizacji projektów rozliczanych określonymi stawkami jednostkowymi w perspektywie 2021-2027 nie będzie obowiązku monitorowania go z uwagi na złagodzenie propozycji przepisów unijnych na przyszłą perspektywę w tym zakresie.

STAWKA JEDNOSTKOWA - PUP

Wysokość stawki jednostkowej została wyliczona na podstawie rzeczywistych danych pochodzących z oficjalnej sprawozdawczości PUP z ostatnich 5 lat uwzględnionych w opublikowanych w poszczególnych latach raportach pt. *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej, realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej*. W wyliczeniach nie uwzględniono kosztów wsparcia w postaci robót publicznych ze względu na jego niekwalifikowalność w ramach EFS+. Dodatkowo, w przypadku form wsparcia, dla których występuje podatek VAT, wartość tego wsparcia pomniejszono o potencjalnie niekwalifikowalny podatek VAT.

STAWKA JEDNOSTKOWA - PES

Stawka jednostkowa na utworzenie miejsca pracy w PS oraz stawka jednostkowa na utrzymanie miejsca pracy obejmują wyłącznie kwalifikowalną kwotę dofinansowania utworzenia i utrzymania miejsca pracy a więc wydatki zgodne z celami EFS+. W wyliczeniu stawek nie uwzględniono żadnych wydatków niekwalifikowalnych, zgodnie z zasadami unijnymi (wymogami rozporządzenia ogólnego, czy rozporządzenia dot. EFS), a także wymogami krajowymi. Stawka jednostkowa utworzenia miejsca pracy jest już pomniejszona o niekwalifikowalny udział podatku VAT. Stawka jednostkowa utrzymania miejsca pracy opiera się z kolei na wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w gospodarce, którego wysokość nie jest uzależniona od podatku VAT. Z punktu widzenia kwalifikowalności stawki jednostkowej w projekcie EFS+ takie zapisy są wystarczające.

5. Ocena przez instytucję(-e) audytową(-e) metody obliczania i kwot oraz ustaleń mających zapewnić weryfikację danych, ich jakość, sposób gromadzenia i przechowywania.

--

Aneks 2: Wkład Unii w oparciu o finansowanie niepowiązane z kosztami

A. Podsumowanie głównych elementów

Priorytet	Fundusz	Cel szczegółowy	Kategoria regionu	Kwota, której dotyczy finansowanie niepowiązane z kosztami	Rodzaj(-e) operacji objętej (-ych) finansowaniem		Warunki, które należy spełnić/rezultaty, które należy osiągnąć, uruchamiające refundację przez Komisję	Wskaźnik		Jednostka miary warunków, które należy spełnić/rezultatów, które należy osiągnąć, uruchamiających refundację przez Komisję	Przewidywany rodzaj metody stosowanej do refundacji kosztów beneficjentowi lub beneficjentom
					Kod (1)	Opis		Kod (2)	Opis		

(1) Oznacza kod dla wymiaru „Zakres interwencji” w tabeli 1 załącznika I do rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz w załączniku IV do rozporządzenia w sprawie EFMRA.

(2) Oznacza kod wspólnego wskaźnika, o ile ma zastosowanie.

B. Szczegółowe informacje według rodzaju operacji

Aneks 3: Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem

Art. 22 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów.

Wykaz zostanie uzupełniony na dalszym etapie programowania.

1. Opis procesu transformacji i wskazanie terytoriów w obrębie państwa członkowskiego, które będą najbardziej dotknięte jej negatywnymi skutkami

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. a) i b), art. 6

1.1. Opis oczekiwanego procesu transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050, zgodnie z celami zintegrowanych krajowych planów w dziedzinie energii i klimatu oraz innych istniejących planów transformacji, zawierający harmonogram zaprzestania lub ograniczenia działalności takiej jak wydobywanie węgla kamiennego i brunatnego lub produkcja energii elektrycznej w instalacjach węglowych

Ze względu na skalę wydobywania węgla i potencjał produkcji energii elektrycznej, największym emitentem CO₂ (w wartościach bezwzględnych) w Łódzkiem, OT i UE jest Elektrownia Bełchatów (ELB), która w 2020 r. emitowała 30,1 mln Mg CO₂ i ma moc osiągalną 5102 MW. Mimo wysokiej emisji CO₂, porównując wskaźniki, ELB emituje dużo mniej niż wiele innych instalacji w UE. ELB jest intensywnie modernizowana i ogranicza negatywny wpływ na środowisko. Prognozy PGE zakładają dla KEB **blisko 80% redukcję emisji CO₂ względem 2020 r.**, do 6,9 mln Mg w 2030 r. Zmniejszy się też produkcja energii elektrycznej brutto z 27,4 TWh (18% energii wyprodukowane w Krajowym Systemie Elektroenergetycznym) w 2020 r. do 6,9 TWh w 2030 r. i zużycie węgla (wydobywanie) z 34,8 w 2020 r. do 8,4 mln ton w 2030 r. Wg PGE **bloki energetyczne w ELB będą wygaszane od 2030 do 2036 r.** Daty graniczne okresów użytkowania to: 2030 r. (1 blok), 2031 r. (1), 2032 r. (2), 2033 r. (2), 2034 r. (3), 2035 r. (2), 2036 r. (1). **Efektywna transformacja OT, w tym odchodzenie od energetyki węglowej, będzie możliwe dzięki zaangażowaniu wszystkich możliwych podmiotów i środków publicznych i prywatnych oraz przy założeniu, że Łódzkie zostanie objęte przez KE wsparciem z FST.**

PGE GiEK posiada koncesję na prowadzenie trwającej eksploatacji złóż węgla brunatnego w polach Bełchatów i Szczerców odpowiednio do 2026 r. i 2038 r. Zasoby przemysłowe węgla brunatnego (do wydobywania) wynoszą w Polu Bełchatów 17 mln ton, a w Polu Szczerców 593 mln ton. Dla zlokalizowanego na OT złoża węgla brunatnego Złoczew, uznawanego w PEP 2040 za perspektywiczny zasób ze względu na strategiczny charakter, przewiduje się zabezpieczenie i uzależnienie eksploatacji od decyzji inwestorów, przy czym kluczowe będą ceny uprawnień do emisji CO₂, warunki środowiskowe i rozwój nowych technologii. W dzisiejszych warunkach ekonomicznych i przy dostępnych technologiach, eksploatacja byłaby trwale nierentowna więc PGE GiEK nie planuje wydobywać węgla brunatnego ze złoża Złoczew i dlatego uwzględniono ten obszar w OT. We wrześniu 2021 r. GDOS uchylił decyzję środowiskową dla wydobywania węgla brunatnego ze złoża Złoczew, od której PGE się nie odwołało.

Proces transformacji przyczyni się do osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu i Europejskiego Paktu na rzecz Klimatu (redukcja emisji gazów cieplarnianych w 2030 r. o min. 55% w stos. do 1990 r. i neutralność klimatyczna UE w 2050 r.), a także celów PEP 2040 (redukcja emisji CO₂ do 2030 r. o 29% w stos. do 1990 r., udział OZE w finalnym zużyciu energii w 2030 r. co najmniej 23%), uwzględnionych w Krajowym Planie na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030. Cel osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r. zakłada też Strategia GK PGE do 2030 r., m.in. przez koncentrację na rozwoju energetyki odnawialnej, transformację ciepłownictwa w kierunku zeroemisyjnym i brak nowych inwestycji węglowych. Ponadto dostosowując gospodarkę do regulacji UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r. i Europejskim Zielonym Ładem, Rząd RP przygotował koncepcję wydzielenia z grup kapitałowych spółek energetycznych z udziałem Skarbu Państwa aktywów wytwarzających energię elektryczną w jednostkach węglowych i ich integrację w ramach Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego (NABE). Będzie ona prowadziła inwestycje utrzymaniowe i

modernizacyjne niezbędne do podtrzymania optymalnej dyspozycyjności eksploatowanych bloków węglowych. Wraz z podłączaniem do KSE nowych nisko- lub zeroemisyjnych źródeł wytwórczych, NABE będzie wycofywać z użytkowania eksploatowane bloki węglowe. Obecnie brak decyzji dotyczących zastąpienia bloków węglowych blokami zasilanymi innym paliwem. Krajowy mikś wytwórczy będzie ewoluował w kierunku źródeł o niskiej i zerowej emisji CO₂. Jednym z możliwych rozwiązań jest wykorzystanie energii jądrowej po 2030 r. W Programie Polskiej Energetyki Jądrowej Bełchatów wskazano jako potencjalną lokalizację dla budowy drugiej polskiej elektrowni jądrowej, choć nie podjęto wiążących decyzji w tym zakresie. Wg PGE S.A. trwają prace nad przygotowaniem analiz techniczno-ekonomicznych dla budowy, alternatywnej dla elektrowni jądrowej, elektrowni gazowo-parowej (hydrogen-ready), gdzie paliwem byłby gaz ziemny z możliwością zastąpienia zielonym wodorem. Inwestycja ta mogłaby zostać zrealizowana dopiero ok. 2030 r.

Na OT funkcjonują wszystkie rodzaje OZE (171,5 MW), a planowane inwestycje zwiększą udział OZE w całkowitym zużyciu energii. Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez działania termomodernizacyjne i wprowadzające rozwiązania energooszczędne pozwolą na dalsze ograniczanie niekorzystnych dla klimatu zjawisk oraz przybliżenie OT do osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2050 r. W związku z planowaną transformacją przewiduje się wzrost udziału energii ze źródeł nisko i zeroemisyjnych w OT, szczególnie na terenie KEB. Szacuje się, że w 2030 r. w KEB całkowita moc zainstalowana w źródłach OZE może wynieść 700 MW, z czego 600 MW to moc planowanych farm fotowoltaicznych, a 100 MW farm wiatrowych. Ponadto, w OT planuje się budowę magazynów energii o mocy do 300 MW. Produkcja energii z nowych „zielonych” źródeł może wynieść ok. 1 050 GWh. Proces transformacji w dalszym horyzoncie czasowym może podążać w kierunku: produkcji zielonego wodoru i technologii utylizacji CO₂ z wykorzystaniem wodoru.

GK PGE analizuje również rozbudowę linii produkcyjnej kruszyw i kamienia wapiennego, co pozwoli na produkcję m.in. materiałów budowlanych i nawozów w oparciu o wydobywane minerały i zgromadzone uboczne produkty spalania, co wpisuje się w cele GOZ. Na OT nastąpi też rozwój energetyki OZE, bazującej głównie na wytwarzaniu energii z wykorzystaniem fotowoltaiki (wielkoskalowej jak i prosumenckiej), w którą inwestować będą również podmioty gospodarcze.

1.2 Wskazanie terytoriów, w przypadku których oczekuje się, że będą najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji, oraz uzasadnienie tego wyboru za pomocą odpowiednich szacunków dotyczących wpływu na gospodarkę i zatrudnienie opartych na informacjach zawartych w sekcji 1.1

Jako terytorium najbardziej dotknięte negatywnymi skutkami transformacji w Łódzkiem wskazano 35 gmin z podregionu piotrkowskiego i sieradzkiego o łącznej pow. 3667 km² (20,1% obszaru woj.) i zamieszkiwanych przez 416,6 tys. os., (17,0% mieszkańców woj.). OT obejmuje następujące gminy: Bełchatów, Drużbice, Kleszczów, Kluki, Rusiec, Szczerców, Żelów, Działoszyn, Kielczygłów, Nowa Brzeźnica, Pajęczno, Rząśnia, Siemkowice, Strzelce Wielkie, Sulmierzyce, Gorzkowice, Rozprza, Wola Krzysztoporska, Dobryszycy, Gomunice, Kamieńsk, Lgota Wielka, Ładzice, Radomsko, Czarnożyły, Konopnica, Osjaków, Ostrówek, Wieluń, Wierzchlas, Widawa, Złoczew oraz miasta: Piotrków Trybunalski, Radomsko, Bełchatów.

Podstawą delimitacji OT były uwarunkowania środowiskowe związane z lokalizacją złóż węgla brunatnego, zasięgiem obszaru i terenu górniczego, leja depresji oraz uwarunkowania społeczno-gospodarcze związane z zatrudnieniem i dojazdami do zlokalizowanej na OT kopalni i elektrowni, sieciami powiązań między przedsiębiorstwami, wpływami do budżetów JST związanymi z działalnością GK PGE.

Gospodarka OT jest silnie zdominowana przez sektor górniczo-energetyczny. Kopalnia i elektrownia wchodzące w skład PGE GiEK oraz spółki świadczące usługi wsparcia są łącznie największym pracodawcą na OT i w Łódzkiem. Wg PGE S.A. w 2020 r. w KWB Bełchatów pracowało 4631 osób (71,1% ogółu pracujących w górnictwie i branży wydobywczej w woj.) i 2899 osób w ELB (30,4% ogółu zatrudnionych w woj. w produkcji i zaopatrywaniu w energię, gaz i ciepłą wodę). Dodatkowo w spółkach

zależnych od PGE pracowało 5,5 tys. osób.

Wg PGE S.A. odejście od wydobywania węgla brunatnego w Bełchatowie spowoduje obniżenie poziomu zatrudnienia w Kopalni i Elektrowni z obecnych 7530 do 4485 osób w 2030 r. tj. o 40,4% (3045 osób). Ze względu na strukturę wiekową pracowników kopalni i elektrowni, wśród których 74,5% stanowią pracownicy w wieku 45+ na przestrzeni lat 2021-2030 (łącznie) uprawnienia emerytalne nabyte 1272 pracowników ELB i 1773 pracowników KWB, tj. łącznie 3045 osób. Transformacja energetyczna Łódzkiego, zgodnie z wizją Europejskiego Zielonego Ładu oraz celami klimatycznymi wyznaczonymi przez UE powoduje, że ww. miejsca pracy nie będą mogły być odtworzone.

Analizy wskazują, że na każde miejsce pracy w kopalni przypadają 4 miejsca pracy w regionie. Nieodtworzenie 1773 miejsc pracy w kopalni skutkować będzie utratą 7092 miejsc pracy w regionie co w połączeniu z odejściem na emeryturę 1272 pracowników Elektrowni daje łącznie 8364 utraconych miejsc pracy w regionie. Sytuacja ta wpłynie znacząco na stan zatrudnienia w OT i w regionie, jeśli ten nie otrzyma wsparcia i jeśli Kompleks Bełchatów nie stworzy nowych szans zatrudnienia. Ponadto konieczne będzie przekwalifikowanie do końca 2030 r. (w perspektywie zatrudnienia po 2030 r.) 1627 pracowników ELB oraz 2858 pracowników KWB. Liczba pracowników wymagających przekwalifikowania może być niższa z uwagi na fakt, że KEB będzie pracował nadal po 2030 r. PGE S.A. nie planuje przesunąć pracowników do innych spółek/zakładów, ale dopuszcza takie rozwiązanie.

W spółkach zależnych od PGE, z uwagi na to, że 66,9% stanowią osoby w wieku poniżej 45 lat, konieczne będzie ich przekwalifikowanie i dywersyfikacja działalności.

Ostateczna liczba osób tracących pracę i wymagających przekwalifikowania zależy będzie m.in. od decyzji biznesowych, w tym tempa zamykania odkrywek i sposobu przeznaczenia obszarów pogórnich pod kątem tworzenia nowych miejsc pracy.

Wśród pracujących w KWB i ELB dominują mężczyźni (88% załogi). Kobiety są w znacznej mierze nieaktywnymi zawodowo członkami rodzin pracowników, a stopa bezrobocia wśród nich jest znacząco wyższa niż wśród mężczyzn, szczególnie w pow. bełchatowskim (w 2020 r. 61% kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych). Przemiany rynku pracy związane z transformacją mogą pogłębić aktualny problem niedostatecznej liczby miejsc pracy i wyższego poziomu bezrobocia wśród kobiet, w tym z gosp. domowych górniczych oraz wśród grupy młodych osób z wykształceniem wyższym, które nie znajdują na OT atrakcyjnych miejsc pracy.

PGE GiEK, poza tworzeniem miejsc pracy, wnosi **znaczące środki na rzecz jst OT** z tytułu podatków i opłat, w tym podatku od nieruchomości, opłat eksploatacyjnych, za korzystanie ze środowiska, podatku PIT i CIT. W 2019 r. ogólna suma tych opłat dla gmin OT wyniosła 288 mln zł, z czego 212,6 mln zł dla gmin pow. bełchatowskiego (39,2% dochodów własnych). Najwyższy udział dochodów z PGE w strukturze dochodów własnych miały gminy: Szczerców 80,3%, Rząśnia 79,4%, Sulmierzyce 78,6% i Kleszczów 53,6%. W wyniku przewidywanego do 2030 r. bardzo dużego ograniczenia wydobywania węgla brunatnego i produkcji energii **przewiduje się duży spadek wpływów do budżetów samorządów** (gmin, pow., woj.) z tytułu podatków i opłat PGE. Przełoży się to na spadek dochodów samorządów i **spowolnienie rozwoju gospodarczego OT**. Brak perspektyw znalezienia atrakcyjnej pracy może skutkować **natężeniem migracji** mieszkańców OT, **szczególnie osób młodych** pogłębiając proces depopulacji.

Wszystkie ww. czynniki stwarzają ryzyko, że lokalna społeczność może pozostać krytyczna do proponowanych zmian, o ile nie zostaną zaangażowane odpowiednie środki finansowe na wsparcie nowoczesnych i kompleksowych przedsięwzięć inwestycyjnych oraz działań systemowych, które pozwolą na ograniczenie negatywnych skutków transformacji, w tym potencjalnej pauperyzacji regionu.

Wieloletnia eksploatacja węgla brunatnego spowodowała **negatywne skutki środowiskowe** – przekształcenia powierzchni ziemi, gleb, wód i krajobrazu. To największe wyrobisko w Polsce i jedno z największych w Europie. Budowa kopalni wiązała się ze znaczną wycinką lasów, wyłączeniem terenów

z rolniczego użytkowania, przełożeniem koryt rzek, odwadnianiem odkrywką skutkującym powstaniem leja depresji o zasięgu 482 km² (w 2025 r. ok. 390 km²). Stanowi on główne zagrożenie dla wód podziemnych na OT, co w obliczu nasilających się zmian klimatycznych może potęgować zjawisko suszy, w tym rolniczej. W wyniku rozwoju działalności górniczo-energetycznej zwiększa się pow. gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji (w 2019 r. Łódzkie na 3. miejscu w kraju).

1.3. Wskazanie regionów najbardziej oddalonych i wysp o szczególnych wyzwaniach, leżących na terytoriach wymienionych w sekcji 1.1, oraz wskazanie szczególnych kwot alokowanych dla tych terytoriów wraz z odpowiednim uzasadnieniem

Nie dotyczy

2. Ocena wyzwań związanych z transformacją w przypadku każdego ze wskazanych terytoriów

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. c)

Terytorium: Obszar Transformacji

2.1. Diagnoza skutków gospodarczych, społecznych i terytorialnych transformacji w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. c)

Wygaszanie wydobycia węgla brunatnego i produkcji energii elektrycznej z tego paliwa, bez podjęcia skutecznej interwencji może wywołać negatywne **skutki gospodarcze**: spadek PKB, zatrudnienia w sektorach górniczym, energetycznym i okołogórniczych, spadek zamożności mieszkańców i jst, spadek stopy inwestycji, a w konsekwencji regres gospodarczy OT.

Źródłem względnej zamożności podreg. piotrkowskiego jest KEB, odpowiadający za ok. połowę PKB tego podregionu i ok. 12% PKB woj. Ograniczanie działalności i inwestycji przez KEB w ostatnich latach skutkuje zmniejszającą się dynamiką rozwoju gospodarczego OT.

GK PGE jest największym pracodawcą w Łódzkiem, dającym pracę wraz ze spółkami zależnymi ponad 13 tys. os. i generującym dodatkowe tysiące miejsc pracy w sektorach okołogórniczych i w lokalnych MŚP.

Schyłkowymi sektorami jest wydobycie węgla brunatnego oraz produkcja energii z węgla brunatnego, w których na koniec 2020 r. zatrudnionych było 7,5 tys. osób. W perspektywie 2030 r. przewiduje się ograniczenie zatrudnienia w tych sektorach do poziomu ok. 4,5 tys. osób, które będą wymagały przekwalifikowania i nabycia nowych kompetencji.

Sektory podlegające transformacji w kierunku neutralności klimatycznej obejmują wysokoemisyjne sektory przemysłowe, w tym przemysł hutniczy, mineralny, ceramiczny, papierniczy i drzewny, w których w 2019 r. działały 123 firmy, zatrudniające ok. 5,0 tys. osób.

Ograniczenie wydobycia węgla i produkcji energii elektrycznej wpłynie na ograniczenie zakresu działalności i zatrudnienia w spółkach zależnych od PGE obsługujących KEB m.in. w takich obszarach jak: transport, gosp. magazynowa, budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, konstrukcje stalowe,

remonty maszyn i urządzeń dla górnictwa, produkcja elementów gumowych, usługi ochrony, gastronomia. W spółkach zależnych pracuje ogółem 5,5 tys. os.

Transformacja gospodarki w kierunku neutralności klimatycznej wpłynie **na zmianę profilu gospodarczego OT**, jego większą dywersyfikację, zwiększenie innowacyjności gospodarki oraz poziomu przedsiębiorczości. Słabo zdywersyfikowana gospodarka OT daje małe możliwości podjęcia satysfakcjonującej pracy poza sektorem górniczo-energetycznym. Dla rozwoju OT kluczowe będzie efektywniejsze wykorzystanie zasobów własnych, w tym m.in. obiektów i terenów pogórnich pod nową działalność, wykorzystanie potencjału IOB do transferu innowacji, inkubacji nowych przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa przemysłowe OT cechują się stosunkowo niskim poziomem cyfryzacji i automatyzacji. Transformacja przyczyni się do ukształtowania nowoczesnego modelu gospodarczego opartego na technologiach zeroemisyjnych i cyfrowych oraz gospodarce obiegu zamkniętego.

Problemem OT jest **niedostatecznie rozwinięty sektor usług**. Wyjątkiem jest prężnie rozwijająca się branża logistyczna, która może stać się jedną z szans rozwojowych tego obszaru. Szansą na rozwój mogą być także **dobrze uzbrojone strefy inwestycyjne**, przyciągające inwestorów, zwłaszcza z sektorów nisko i zeroemisyjnych, GOZ, a także BPO, IT tworzących nowe miejsca pracy.

Zachodzące procesy transformacji mogą przyczynić się do **pogorszenia sytuacji finansowej gmin**, których dochody w znacznej części uzależnione są od wpływów z działalności GK PGE. Dzięki wpływom z PGE gminy OT realizują dziś znaczną część swoich zamierzeń inwestycyjnych.

Inwestycje finansowane z FST i innych źródeł mogą ograniczyć negatywne skutki transformacji i utrzymać OT na ścieżce wzrostu gospodarczego.

Najważniejsze **społeczne skutki** procesu transformacji to **pogorszenie się sytuacji na rynku pracy** wynikające z ograniczenia miejsc pracy w sektorach górniczym, energetycznym i okołogórnich oraz **konieczność przekwalifikowania** części pracowników i **zdobycia przez nich nowych kompetencji zawodowych**. Spośród pracowników PGE GiEK 29% ma wykształcenie wyższe, a 40% średnie. Potencjał ten może i powinien być skutecznie wykorzystany do budowy zielonej gospodarki. Najbardziej pożądane będą kwalifikacje związane m.in. z rozwojem nowoczesnej energetyki (w tym OZE), logistyki, turystyki, branży automotive, usług medyczno-rehabilitacyjnych oraz kompetencje cyfrowe. Poszukiwane będą nowe umiejętności związane m.in. z rozwojem przemysłu 4.0, GOZ i inżynierii mechanicznej. WŁ wraz z GK PGE podejmuje już działania minimalizujące przyszłe skutki transformacji dla pracowników ELB i KWB,

w tym m.in.: utworzenie Centrum Rozwoju Kompetencji.

GK PGE rozpoczęła też proces transformacji spółek zależnych, kooperujących dotychczas z ELB i KWB, w kierunku rozwoju kompetencji związanych ze świadczeniem usług na rzecz energetyki z OZE, co pozwoli na utrzymanie miejsc pracy. Wyzwaniem będzie **utrzymanie w OT aktywności zawodowej osób** zatrudnionych w górnictwie i branżach pokrewnych.

PGE GiEK będzie prowadziło rekrutację tylko w niezbędnym zakresie, aby zagwarantować ciągłość działania kopalni i elektrowni z uwzględnieniem bieżących planów produkcyjnych, co istotnie wpłynie na **brak możliwości odtwarzania miejsc pracy (utrata ponad 8 tys. miejsc w regionie, w tym 3 tys. w KEB) i wzrost stopy bezrobocia**. Wydzielenie aktywów węglowych do NABE nie wpłynie na plany dot. redukcji zatrudnienia, zmieni się jedynie pracodawca. W przypadku braku możliwości stworzenia nowych i dobrze płatnych miejsc pracy oraz możliwości rozwoju własnych firm pogłębiał będzie się proces migracji mieszkańców OT, głównie młodych. Konsekwencją tych procesów będzie dynamiczne wyludnianie się OT, głównie m. Bełchatowa. Do 2030 r. tempo spadku ludności Bełchatowa wyniesie ok. 12% i będzie znacząco wyższe od śr. woj. (4,8%). Nastąpi też znaczące pogorszenie struktury demograficznej (wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym) przede wszystkim m. Bełchatowa. Wyzwaniem będzie **przeciwdziałanie silnej depopulacji OT**.

Skutki transformacji, w przypadku braku wdrożenia TPST, najbardziej odczują mieszkańcy OT, zwiększy

się stopa bezrobocia i poziom ubóstwa, a słabo zdywersyfikowana gospodarka nie zapewni możliwości podjęcia satysfakcjonującej pracy. Zaangażowanie środków krajowych i europejskich, w tym przede wszystkim FST, będzie szansą stworzenie nowych miejsc pracy.

Znaczącym problemem OT jest **niska aktywność zawodowa kobiet** (dominacja sektora górnictwo-energetycznego, w którym udział pracujących kobiet nie przekracza 20%). Transformacja gospodarcza może dodatkowo negatywnie wpłynąć na sytuację zawodową kobiet i sytuację materialną rodzin.

Problemem jest **niskie uczestnictwo dorosłych mieszkańców w kształceniu ustawicznym**, czyli uczeniu się przez całe życie, a tym samym zdobywanie nowych kompetencji na rynku pracy, w tym cyfrowych. Transformacja wpłynie na konieczność dostosowania sektora edukacji, szczególnie w zakresie kształcenia zawodowego, w tym **zmianę profilu kształcenia górniczych szkół zawodowych** (2 w Kamięnsku). Otwieranie nowych kierunków kształcenia związanych z OZE i innymi zawodami przyszłości będzie wiązało się z modernizacją infrastruktury i wzrostem kompetencji kadry nauczycielskiej. Konieczne będzie też dostosowanie kierunków kształcenia na uczelniach wyższych do potrzeb nowoczesnej gospodarki OT.

Zmniejszające się dochody gmin związane z transformacją mogą się przełożyć na **pogorszenie jakości i dostępności usług publicznych**, szczególnie kierowanych do seniorów. OT cechuje się też złą sytuacją zdrowotną, dotyczącą głównie podreg. piotrkowskiego o najniższej w Polsce śr. dł. życia mężczyzn. Na taką sytuację może mieć wpływ m.in. praca w warunkach szkodliwych dla zdrowia, zanieczyszczenie powietrza (wg WHO 2 miasta z OT Piotrków Tryb. i Radomsko należą do grupy 50 najbardziej zanieczyszczonych miast w UE) oraz niezadawalający dostęp i jakość usług ochrony zdrowia.

Wyzwaniem będzie **budowa świadomości mieszkańców OT i efektywne zarządzanie procesem transformacji**.

Pozytywny wpływ transformacji zaznaczy się wyraźnie w **skutkach terytorialnych**. Jednym z kluczowych wyzwań OT jest niska jakość powietrza powodowana głównie przez **niską emisję** (z indywidualnych źródeł ogrzewania wykorzystujących głównie paliwa stałe), odpowiedzialną za powstawanie smogu i przekroczenia norm BaP w pyłe zawieszonym PM10, pyłu zawieszonego PM10. Łódzkie zajmowało 5. m. w Polsce pod względem zużycia węgla kamiennego w gospodarstwach domowych ogółem w kraju. Niekorzystny wpływ na jakość powietrza ma też **emisja punktowa**, w której kształtowaniu decydującą rolę odgrywa ELB (pow. 86% CO₂, pow. 80% SO_x, 75% NO_x w emisji punktowej Łódzkiego). Jej źródłem są także: cementownia w Działoszynie i zakłady energetyczne (w Piotrkowie Tryb., Radomsku, Wieluniu).

Transformacja spowoduje istotne zmiany w **sektorze energetycznym**, bazującym na węglu brunatnym, z relatywnie niskim udziałem produkcji energii z OZE i prosumenckiej. Skutkiem przejścia na gospodarke neutralną dla klimatu będzie konieczność zdynamizowania realizacji instalacji OZE, w tym prosumenckich, tworzenia klastrów energii i spółdzielni energetycznych oraz magazynów energii dla wzmocnienia stabilności systemu, co wymusi modernizację i przebudowę systemu elektroenergetycznego w zakresie inteligentnych rozwiązań i przystosowania do przyłączania nowych mocy z OZE. Skutkiem transformacji będzie konieczność dostosowania sieci dystrybucyjnych i przesyłowych do zmienionych rozpyłów energii w sieci, związanych z wyłączeniem bloków węglowych w ELB. Wykorzystywanie przez sektor komunalno-bytowy do produkcji ciepła przede wszystkim węgla kamiennego i niska efektywność energetyczna budownictwa mieszkaniowego, spowodują konieczność termomodernizacji i wprowadzania proekologicznych rozwiązań w ciepłownictwie. Sieci ciepłownicze będą rozwijane głównie w kierunku zaopatrzenia w energię z OZE, szczególnie w Bełchatowie obsługiwanym w całości przez przewidzianą do wyłączenia ELB. Pozytywnym skutkiem transformacji będą poprawa jakości powietrza, ograniczenie emisji CO₂ i metali ciężkich.

Skutkiem transformacji będzie konieczność zaoferowania tańszych, czystszych, zdrowszych i bardziej

dostępnych opcji **transportu**. Wymusi to wspieranie elektromobilności, wykorzystywania paliw alternatywnych (m.in. wodorowych). Dla zapewnienia dostępności transportowej mieszkańcom OT, w tym do nowych miejsc pracy i działalności gosp., konieczna będzie budowa zrównoważonego systemu transportowego wykorzystującego ekologiczne formy mobilności.

Dla zaistnienia zmian niezbędna będzie powszechnie dostępna, nowoczesna **infrastruktura teleinformatyczna**, umożliwiająca wyrównanie poziomu dostępności do Internetu i zapewniająca przepustowość min. 1 Gb/s.

Wieloletnia eksploatacja węgla brunatnego spowodowała wielkoskalową degradację powierzchni ziemi, gleb, zasobów wodnych (lej depresji), krajobrazu i spadek różnorodności biologicznej. Łódzkie pod względem pow. gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, zajmuje 3. miejsce w kraju.

Ograniczenie wydobycia węgla i przejście na gospodarkę neutralną dla klimatu wymusi przyspieszenie **rekultywacji terenów pogórnich** i obszarów sąsiadujących, przywracanie równowagi ekologicznej poprzez remediację i rekultywację (m.in. zalesianie, przywracanie właściwych stosunków wodnych i walorów przyrodniczych na OT). Pozytywnym skutkiem transformacji będzie **poprawa jakości środowiska przyrodniczego** i jego **potencjału do dostarczania usług ekosystemowych**, a w konsekwencji lepsza **adaptacyjność OT do zmian klimatu**. Dzięki planowanemu na terenach pogórnich centrum rekreacyjno-turystyczno-kulturowemu wraz z budową 2 jezior, nastąpi **wzmocnienie atrakcyjności przyrodniczej i turystycznej OT**, co pozwoli częściowo wypełnić lukę miejsc pracy i stworzyć warunki dla wykreowania konkurencyjnego produktu turystycznego.

W przypadku złoża węgla brunatnego Złoczew problemem jest wieloletnie wyłączenie obszaru z procesów inwestycyjnych. Transformacja pozwoli na zachowanie potencjału przyrodniczego tego terenu, wymusi nowy model rozwoju i pozwoli na ustanowienie w części obszaru **enklawy ekologicznej**. Plany wykorzystania go pod kątem gospodarczym wymagać będą zmian w zapisach dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie lokalnym (SUiKZP i MPZP).

2.2. Potrzeby i cele w zakresie rozwoju do roku 2030 służące osiągnięciu neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. d)

GOSPODARKA W TRANSFORMACJI

Wyzwania:

- Stworzenie nowych miejsc pracy
- Rozwój innowacyjnej i zdywersyfikowanej gospodarki, wykorzystującej ICT
- Podniesienie poziomu przedsiębiorczości
- Zmobilizowanie sektora przemysłu na rzecz czystej GOZ

CEL 1. KONKURENCYJNA, INNOWACYJNA I NEUTRALNA DLA KLIMATU GOSPODARKA OPARTA NA INTELIGENTNYM ROZWOJU, ZDYWERSYFIKOWANYM PRZEMYSŁE, NOWOCZESNYCH TECHNOLOGIACH I ATRAKCYJNYCH MIEJSCACH PRACY

Osiągnięcie celu nastąpi dzięki tworzeniu atrakcyjnych miejsc pracy, przedsiębiorstw poza sektorem górnym, zwiększaniu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki. Nowy zielony model zdywersyfikowanej gospodarki, oparty będzie na zeroemisyjnym i zasobooszczędnym przemyśle

wdrażającym GOZ i OZE, a także nowoczesnych usługach i zaawansowanych technologiach.

Rezultaty:

- Zniwelowanie luki miejsc pracy wynikającej z ograniczenia działalności sektora górniczego poprzez stworzenie nowych atrakcyjnych miejsc pracy
- Zdywersyfikowana, innowacyjna i zasobooszczędna gospodarka, w tym wdrażająca rozwiązania GOZ i ICT
- Zwiększony potencjał badawczo-rozwojowy i innowacyjny
- Wysoki poziom przedsiębiorczości m.in. dzięki stworzeniu możliwości powstawania nowych podmiotów gospodarczych na terenach pogórnich i w strefach inwestycyjnych
- Rozwinięta produkcja i usługi na rzecz zielonej gospodarki, w tym OZE
- Nowe źródła dochodów jst

SPOŁECZEŃSTWO W TRANSFORMACJI

Wyzwania:

- Przekwalifikowanie pracowników i podniesienie kompetencji zawodowych
- Rozwój kapitału ludzkiego oraz ograniczenie depopulacji
- Rozwój kapitału społecznego i zarządzanie procesem transformacji
- Poprawa jakości i dostępu do usług społecznych
- Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego

CEL 2. WYKWALIFIKOWANE, ŚWIADOME I AKTYWNI WŁĄCZONE SPOŁECZEŃSTWO, O RÓWNYM DOSTĘPIE DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

Osiągnięcie celu nastąpi dzięki dostosowaniu kompetencji i kwalifikacji mieszkańców OT do nowego modelu gospodarki, rozwojowi bazy edukacyjno-szkoleniowej, usług doradczych, aktywizacji zawodowej niepracujących, szczególnie kobiet.

GK PGE będzie wspierać przebranżowienie mieszkańców OT, tworzenie nowych miejsc pracy w energetyce OZE m.in. przez utworzenie Centrum Rozwoju Kompetencji w Rogowcu (pow. bełchatowski).

Dla osiągnięcia celu istotne będzie też rozwijanie kapitału społecznego, w tym zwiększanie akceptacji dla procesów transformacji z wykorzystaniem potencjału NGO i lokalnych liderów transformacji spośród mieszkańców OT. Rozwijane będą kompetencje urzędników zarządzających procesem transformacji.

Skutki transformacji złagodzi wsparcie rozwoju usług społecznych, w tym m.in. na rehabilitację leczniczą, wsparcie psychologiczne, szczególnie osób tracących pracę, ograniczanie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego, w tym cyfrowego. Dla rozwoju silver economy ważne będą usługi dla osób starszych w formach zdeinstytucjonalizowanych.

Rezultaty:

- Nowe kompetencje zawodowe i kwalifikacje osób najbardziej dotkniętych procesem transformacji
- Zwiększenie możliwości zatrudnienia w nowych, przechodzących transformację sektorach
- Ograniczenie migracji z OT dzięki zapewnieniu godnych warunków życia
- Większa aktywność zawodowa mieszkańców OT, w tym szczególnie kobiet
- Zwiększenie akceptacji społecznej dla transformacji
- Efektywne zarządzanie procesem transformacji
- Lepszy dostęp do usług społecznych

PRZESTRZEŃ W TRANSFORMACJI

Wyzwania:

- Zmniejszenie poziomu emisji zanieczyszczeń na rzecz czystego środowiska
- Dostarczenie czystej, przystępnej cenowo i bezpiecznej energii
- Racjonalne wykorzystanie złóż surowców naturalnych i rekultywacja terenów pogórnich
- Przyspieszenie przejścia na zrównoważoną i inteligentną mobilność

CEL 3. PRZESTRZEŃ O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ KRAJOBRAZU, GWARANTUJĄCA ADAPTACJĘ DO ZMIAN KLIMATU ORAZ CHARAKTERYZUJĄCA SIĘ DOBRĄ DOSTĘPNOŚCIĄ KOMUNIKACYJNĄ

Osiągnięcie celu nastąpi dzięki **przemianom sektora energetycznego** polegającym na rozwoju nisko- i zeroemisyjnych źródeł wytwarzania energii w OT (w tym na terenach pogórnich) oraz zastąpieniu jednostek węglowych instalacjami OZE.

Kluczowa będzie **rekultywacja terenów pogórnich**, remediacja zdegradowanych ekosystemów, racjonalne gospodarowanie złożami surowców oraz wodą (np. poprawa zdolności retencyjnych zlewni i jakości wód, w tym rozwój systemów wod.-kan.).

Istotna będzie **dekarbonizacja systemu transportowego** i zmniejszanie wykluczenia transportowego poprzez inwestycje w transport zbiorowy (infrastruktura kolejowa, zintegrowane węzły przesiadkowe, zero- i niskoemisyjny tabor). Zakłada się wypracowanie atrakcyjnej oferty przewozowej, wdrożenie usług cyfrowych poprawiających jakość komunikacji i bezpieczeństwa ruchu, organizację terminali intermodalnych dla rozwoju logistyki oraz rozwój infrastruktury teleinformatycznej, gwarantującej wsparcie cyfrowe procesów i systemów monitorowania.

Rezultaty:

- Zmiana miksu energetycznego w Polsce, w kierunku zeroemisyjnym

- Nowoczesna, dostępna i neutralna dla klimatu energetyka
  - Rozwinięta energetyka z OZE (m.in. magazyny energii, energetyka prosumencka, spółdzielnie energetyczne, klastry energii)
  - Dywersyfikacja dostaw energii elektrycznej i ciepła
  - Sprawna infrastruktura elektroenergetyczna, systemy ciepłownicze oparte na źródłach niekonwencjonalnych
  - Efektywne energetycznie budownictwo
  - Zmniejszenie emisji CO₂ w procesie wytwarzania energii elektrycznej
  - Zrehabilitowane tereny pogórnice, wykorzystywane dla rozwoju lokalnych samorządów
  - Stabilne ekosystemy (o wysokiej równowadze i różnorodności biologicznej) odporne na zmiany klimatu i suszę, z potencjałem do świadczenia usług ekosystemowych
  - Zmniejszone zużycie wody na potrzeby produkcji energii i poprawa stanu gospodarki wod.-kan.
  - Atrakcyjna przestrzeń dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku, bazująca na zrehabilitowanych terenach pogórnicych
  - Wysoka jakość powietrza zapewniająca wysoki komfort życia lokalnej społeczności
  - Sprawny system transportowy
- Rozwinięty, zrównoważony nisko- i zeroemisyjny transport publiczny

2.3. Spójność z innymi odpowiednimi krajowymi, regionalnymi lub terytorialnymi strategiami i planami

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. e)

Planowana transformacja energetyczna woj. Łódzkiego wpisuje się w **Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**. Realizacja założeń TPST WŁ w pozytywny sposób wpłynie na osiągnięcie:

- Celu szczegółowego I – *Trwałego wzrostu gospodarczego opartego coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną;*
- Celu szczegółowego II – *Rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego;*
- Celu szczegółowego III – *Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.*

Działania przewidziane w ramach Planu są spójne z założeniami i celami polityki energetyczno-klimatycznej Polski zawartymi w **Krajowym planie na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030**. Transformacja energetyczna OT przyczyni się do osiągnięcia krajowych celów klimatyczno-energetycznych na 2030 r. tj.:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych ETS w porównaniu do poziomu w 2005 r.;
- 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji

przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację, uwzględniając: 14% udział OZE w transporcie, roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1.1 pkt. proc. średniorocznie);

·Wzrostu efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES 2007;

·Redukcji do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

Założenia TPST WŁ wpisują się również w kierunki rozwoju i przeobrażeń systemu energetycznego wynikającego z **PEP 2040**, która jest spójna z zapisami Krajowego planu na rzecz energii i klimatu. Działania wynikające z TPST WŁ wpłyną na realizację celów i projektów wskazanych w trzech filarach PEP 2040, tj.:

1. Sprawiedliwą transformację.
2. Zeroemisyjny system energetyczny.
3. Dobrą jakość powietrza.

Cele i działania TPST WŁ są zbieżne z **Polityką ekologiczną państwa 2030** – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, której głównym celem jest: *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez działania na rzecz: poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, zrównoważonego gospodarowania zasobami środowiska, a także łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do nich oraz zarządzania ryzykiem klęsk żywiołowych, przy jednoczesnym rozwijaniu kompetencji ekologicznych społeczeństwa oraz poprawie efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

Zapisy TPST WŁ są komplementarne z celami **Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (projekt)** tj. dokumentu programowego określającego cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz proponującego reformy i inwestycje. Realizacja TPST WŁ przyczyni się do osiągnięcia:

·Jakościowego, innowacyjnego rozwoju gospodarki prowadzącego do zwiększenia jej produktywności, uwzględniającego transformację cyfrową kraju i społeczeństwa;

·Zielonej transformacji gospodarki oraz rozwoju zielonej, inteligentnej mobilności;

·Wzrostu kapitału społecznego i jakości życia, w szczególności poprzez zapewnienie poprawy stanu zdrowia obywateli oraz wyższej jakości edukacji i kompetencji dostosowanych do potrzeb nowoczesnej gospodarki;

·Celu horyzontalnego: Wzmacniania spójności społecznej i terytorialnej kraju.

Podstawowym dokumentem na poziomie regionalnym wyznaczającym kierunki rozwoju jest strategia rozwoju województwa. Planowane kierunki interwencji wynikające z zapisów Planu przyczynią się do realizacji celów przewidzianych w **Strategii rozwoju województwa łódzkiego 2030**, w którym OT górnictwo-energetycznej został wskazany jako **OSI – Obszar Nowej Energii**.

W TPST WŁ zawarto ustalenia dla OT w zakresie restrukturyzacji w kierunku neutralności klimatycznej oraz łagodzenia skutków transformacji społeczno-gospodarczej regionu. Planowana transformacja ma również kreować nowy model rozwoju gospodarczego przy uwzględnieniu działań związanych m.in. z rozwojem przedsiębiorczości i dywersyfikacją gospodarki, wdrożeniem koncepcji niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, przekwalifikowaniem kadr, tworzeniem alternatywnych miejsc pracy, zapobieganiem nierównościom społecznym i wykluczeniu, postępowaniem mającym na celu regenerację i renaturalizację terenów pogórnictwa, zwiększeniem wykorzystania OZE i efektywnością energetyczną.

Działania na OT będą istotnie przyczyniać się do osiągnięcia celów Strategii:

- Nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki,
- Obywatelskiego społeczeństwa równych szans,
- Atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni,
- Celu horyzontalnego: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo.

TPST WŁ jest również spójny z **Regionalną Strategią Innowacji dla Województwa Łódzkiego – LORIS 2030**, której celem jest podniesienie innowacyjności i konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji. W RSI LORIS uznano, że branża energetyczna z uwzględnieniem OZE oraz efektywności energetycznej ma szczególny potencjał innowacyjny i może być regionalną lokomotywą wzrostu. Działania przewidziane w Planie związane z pobudzaniem aktywności przedsiębiorców oraz innych podmiotów w zakresie rozwoju systemu badań i innowacji oraz wdrażania rozwiązań proinnowacyjnych, dywersyfikacją gospodarki, a także kształtowaniem nowego modelu gospodarki w kierunku obiegu zamkniętego, zawierają się w priorytetach wynikających z LORIS 2030.

Zapisy TPST WŁ uwzględniają główne cele i rekomendacje wynikające z innych dokumentów szczebla krajowego m.in.: Narodowego Programu Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej, Strategii produktywności 2030, Krajowego Planu Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.

2.4. Rodzaje realizowanych operacji

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. g)–k) oraz art. 11 ust. 5

Demarkacja między programami na lata 2021-2027 będzie przedmiotem dalszych prac nad programowaniem nowej perspektywy. Wsparcie w ramach FST będzie ograniczone do zasięgu terytorialnego, wyznaczonego w TPST WŁ.

RODZAJE PRZEWIDYWANYCH OPERACJI Z FST na OT W RAMACH CELU OPERACYJNEGO 1

- ▶ rozwój i promocja terenów inwestycyjnych dostosowanych do potrzeb przedsiębiorstw tworzonych w szczególności na terenach zdegradowanych, w tym górniczych i pogórnich; inwestycje produkcyjne w MŚP, w tym w mikroprzedsiębiorstwach i start-upach, prowadzące do dywersyfikacji gospodarczej, modernizacji i restrukturyzacji
- ▶ tworzenie nowych przedsiębiorstw przy udziale inkubatorów przedsiębiorczości oraz IOB prowadzące do utworzenia miejsc pracy
- ▶ wprowadzanie innowacji, w tym nowoczesnych rozwiązań technologicznych, m.in. w zakresie GOZ, czystej energii (w oparciu o OZE lub zielony wodór), budownictwa energooszczędnego i pasywnego
- ▶ inwestycje w B+R, w szczególności w przedsiębiorstwach, w tym stworzenie ośrodka B+R na potrzeby nowoczesnej gospodarki
- ▶ wspieranie działalności gospodarczej w kierunku zero i niskoemisyjnym, w tym na rzecz OZE, produkcja ogniw do samochodów elektrycznych
- ▶ wspieranie działalności gospodarczej związanej z rozwojem logistyki
- ▶ wspieranie działalności gospodarczej związanej z rozwojem sektora turystycznego oraz przemysłów

kreatywnych i czasu wolnego, w szczególności na terenach górniczych i pogórnich

▶ wspieranie działalności gospodarczej realizującej ideę GOZ, w tym zajmującej się zagospodarowywaniem ubocznych produktów spalania na potrzeby m.in. budownictwa, infrastruktury, budowy dróg, zgodnie z zasadą GOZ

▶ wspieranie cyfryzacji przedsiębiorstw, rozwój cyfrowych baz danych, w tym o terenach pogórnich

RODZAJE PRZEWDYWANYCH OPERACJI Z FST na OT W RAMACH CELU OPERACYJNEGO 2

▶ kompleksowe wsparcie dla pracowników sektora górniczo-energetycznego i sektorów okołogórnich oraz osób poszukujących pracy w zakresie: doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy i organizacji szkoleń zawodowych, uzyskania nowych kwalifikacji m.in. z zakresu energetyki odnawialnej, sektora GOZ, przemysłów czasu wolnego, jak również w zawodach przyszłości, przy aktywnej roli Samorządu WŁ w tworzeniu partnerstw z uczelniami zlokalizowanymi na terenie województwa

▶ wsparcie dla osób odchodzących z pracy w sektorze górniczo-energetycznym i osób poszukujących pracy, które planują rozpoczęcie działalności gospodarczej w zakresie nabywania kwalifikacji menedżerskich i biznesowych do prowadzenia nowoczesnych firm

▶ aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy, w tym biernych zawodowo, szczególnie kobiet

▶ dostosowanie kształcenia zawodowego do wymagań nowoczesnej, cyfrowej i neutralnej dla klimatu gospodarki, rozwój centrów kształcenia zawodowego

▶ utworzenie silnego ośrodka naukowo-dydaktycznego oraz centrum rozwoju kompetencji

▶ inwestycje w centra technologiczne w celu podnoszenia kwalifikacji i przekwalifikowania pracowników

▶ rozwój doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach oświatowych

▶ modernizacja infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej oraz podnoszenie kompetencji kadry nauczycielskiej

▶ wsparcie edukacji cyfrowej na wszystkich poziomach nauczania oraz realizacja programów zwiększających umiejętności cyfrowe mieszkańców OT

▶ aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w szczególności dotkniętych transformacją w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu

▶ poprawa jakości i dostępności usług społecznych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja), w tym rozwój usług dla seniorów, rozwój placówek opieki nad dziećmi, umożliwiających większą aktywizację zawodową kobiet

▶ poprawa dostępu i jakości usług ochrony zdrowia, szczególnie w zakresie rehabilitacji leczniczej i opieki psychiatrycznej

▶ budowa systemów umożliwiających realizację e-usług publicznych

▶ działania na rzecz edukacji ekologicznej i podnoszenia świadomości społecznej w zakresie procesów transformacji i jej pozytywnych skutków lokalnych i globalnych

▶ wsparcie lokalnych samorządów z OT w zakresie zarządzania procesem transformacji, w tym

szkolenia, warsztaty dla pracowników administracji

RODZAJE PRZEWIDYWANYCH OPERACJI Z FST na OT W RAMACH CELU OPERACYJNEGO 3

- ▶ rozwój infrastruktury wytwarzania i magazynowania energii z OZE w tym na terenach górniczych i pogórniczych
- ▶ wsparcie OZE w kierunku energetyki obywatelskiej, klastrów energii i spółdzielni energetycznych
- ▶ poprawa efektywności energetycznej budynków
- ▶ poprawa efektywności energetycznej systemów ciepłowniczych i chłodniczych oraz inwestycje w produkcję ciepła i chłodu, pod warunkiem, że są one dostarczane wyłącznie z OZE
- ▶ działania na rzecz usunięcia lub zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska (m.in. gleb, ziemi i wód gruntowych)
- ▶ inwestycje służące odbudowie zasobów wodnych i zmniejszaniu skutków suszy, w tym działania na rzecz: ograniczenia niedoboru wody spowodowanego oddziaływaniem leja depresji od odkrywki Bełchatów-Szczerców, rozwój systemów gospodarowania wodami opadowymi, ze szczególnym uwzględnieniem retencji i rozwiązań powtórnego wykorzystania wód w miejscu ich powstawania, inwestycje pozwalające na wykorzystanie wód powstających z odwadniania złoża; renaturyzacja przekształconych cieków
- ▶ zagospodarowanie terenów zdegradowanych dla rozwoju zielonej infrastruktury, w tym zwiększenie lesistości
- ▶ rozbudowa infrastruktury cyfrowej
- ▶ inwestycje w zero- i niskoemisyjny tabor
- ▶ integracja transportu zbiorowego i tworzenie atrakcyjnej oferty przewozowej
- ▶ rozwój infrastruktury ruchu niezmotoryzowanego
- ▶ rozwój systemów współdzielenia środków transportu

rozwój infrastruktury ładowania pojazdów paliwami alternatywnymi, które nie są paliwami kopalnymi
Wsparcie na rzecz inwestycji produkcyjnych przedsiębiorstw innych niż MŚP:

Przewiduje się, że na OT dojdzie do znacznej redukcji miejsc pracy w sektorze górniczym i energetycznym oraz w branżach powiązanych, której nie zrównoważy w pełni rozwój MŚP. Dlatego też niezbędne będzie wsparcie inwestycji produkcyjnych dużych przedsiębiorstw, aby zapewnić trwałe, wysokiej jakości miejsca pracy dla odchodzących z sektora górniczo-energetycznego. Miejsca pracy tworzone w ramach projektów zgłoszonych przez PGE szacowane są jako liczba wyłącznie nowych bezpośrednich miejsc pracy łącznie na etapie budowy i eksploatacji inwestycji, nie licząc miejsc pracy pośrednich powstałych dzięki realizacji projektu w branżach powiązanych (tj. dodatkowo ok. x2-4 miejsc).

Operacje zgłoszone przez PGE

· **Budowa farm wiatrowych** o mocy 100 MW (zmniejszenie emisji CO₂ o ok. 190 tys. ton rocznie; etaty: 50 na etapie budowy, 10 na etapie eksploatacji); luka zatrudnienia (-170 miejsc)

· **Budowa farm fotowoltaicznych** o mocy 600 MW (zmniejszenie emisji CO₂ o ok. 450 tys. ton rocznie;

etaty: 50 na etapie budowy, 10 na etapie eksploatacji); luka zatrudn. (-195 miejsc)

· **Rozbudowa linii produkcyjnej kruszyw i kamienia wapiennego**, etaty 40; luka zatrudn. (-120 miejsc)

· **Budowa magazynów energii** o mocy 300 MW (zmniejszenie emisji CO₂ o 20 tys. ton rocznie; etaty: 50 na etapie budowy, 10 na etapie eksploatacji); luka zatrudn. (-180 miejsc pracy)

Uzupełnienie powyższej interwencji stanowią projekty ujęte w KPST:

· **Utworzenie centrum rekreacyjno-turystyczno-kulturowego wraz z budową dwóch jezior na terenach pogórnich**; etaty 50; luka zatrudn. (-150 miejsc)

· **Budowa centrum technologicznego dla rynku OZE** wraz z usługami towarzyszącymi; etaty 360; luka zatrudn. (-6640 miejsc pracy)

· **Program „wirtualna elektrownia”** – wykorzystanie kompetencji IT (etaty: ok. 50); luka zatrudn. (-150 miejsc)

· **Budowa cementowni w Kompleksie Belchatów** – wykorzystanie potencjału GOZ; etaty: 250; luka zatrudn. (-750)

Ponadto niezwykle ważnym przedsięwzięciem dla obszaru transformacji jest utworzone przez PGE

i Samorząd Województwa Łódzkiego Centrum Rozwoju Kompetencji, które w perspektywie

2030 r. pozwoli przeszkolić i wykwalifikować 7,5 tys. osób. Zakłada się sukcesywny rozwój tej jednostki.

Synergie i komplementarność między planowanymi operacjami a innymi programami w ramach celu „Inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu” (wspieranie procesu transformacji), innymi instrumentami finansowymi (Fundusz Modernizacyjny Unijnego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji) oraz synergie i komplementarność z planowanym wsparciem z innych mechanizmów sprawiedliwej transformacji (II i III filar MST).

Operacje prowadzące do transformacji będą realizowane m.in. z II i III filaru MST, Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2027, Krajowego Planu Odbudowy, Krajowych Programów 2021-2027, Funduszu Modernizacyjnego Unijnego Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji, Programu Life, Horyzont Europa, NFOŚiGW. **Z racji częściowo zbieżnego zakresu interwencji MST (w tym FST), EFRR i EFS+, zastosuje się odpowiednie procedury weryfikacyjne i kontrolne w celu uniknięcia podwójnego finansowania na etapie procedur aplikacyjnych projektów w ramach poszczególnych programów.**

Dla osiągnięcia celów TPST WŁ i transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu w sposób odpowiedzialny społecznie ważną będzie realizacja operacji inwestycji, które **będą komplementarne do działań objętych wsparciem z FST**, w zakresie:

-inwestycji w działania badawcze i innowacyjne wspierające transfer zaawansowanych technologii

-rozwój sieci powiązań klastrowych, w tym między MŚP, sektorem B+R i IOB

-inwestycji we wzmacnianie gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), w tym m.in. linie produkcyjne kruszyw i kamienia wapiennego w oparciu o wydobywane minerały i zgromadzone UPS

-wspierania działalności gospodarczej bazującej na selektywnym zbieraniu i recyklingu odpadów oraz przygotowania ich do ponownego użycia (np. punktów napraw)

- wsparcia organizacji pozarządowych i PES w zakresie aktywizacji i edukacji społeczności lokalnych
- organizacji wydarzeń, których celem jest promowanie wartości dziedzictwa kulturowego, oferty kulturalnej oraz oferty czasu wolnego
- rozwoju i promocji sektora turystycznego oraz przemysłów czasu wolnego i kreatywnych, z uwzględnieniem poprawy dostępności i jakości usług, wykorzystania dziedzictwa kulturowego (w tym tradycji górniczych), tworzenia wizerunkowych produktów turystycznych
- rozwoju sektora usług rehabilitacyjnych i zdrowotnych, w tym wykorzystujących potencjał wód geotermalnych
- modernizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- inwestycji w digitalizację, cyfryzację oraz łączność cyfrową, wykorzystanie ICT dla rozwoju e-usług
- rozwoju infrastruktury kolejowej, w tym w szczególności służącej skomunikowaniu Bełchatowa
- wspierania multimodalności transportu towarowego (np. terminale intermodalne, huby multimodalne z infrastrukturą magazynową wysokiego składowania)
- poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym budowa obejść miast
- inwestycji w rozwój i modernizację infrastruktury gazowej, przesyłowej i dystrybucyjnej w celu poprawy efektywności energetycznej oraz wprowadzenia do systemu gazów odnawialnych i niskoemisyjnych pod warunkami wynikającymi z pkt 12 zał. V do rozp. Invest EU (2021/53)
- poprawy efektywności energetycznej budynków (m.in. termomodernizacja budynków i budownictwo pasywne)
- inwestycji w energię odnawialną i w efektywność energetyczną, w tym m.in. farm wiatrowych i farm fotowoltaicznych
- modernizacji systemu elektroenergetycznego w kierunku inteligentnych rozwiązań, dalszego przyłączania OZE i magazynowania energii
- inwestycji w rozwój technologii wodorowych i innych paliw alternatywnych
- inwestycji w modernizację sieci ciepłowniczych w celu poprawy efektywności energetycznej
- rozwoju infrastruktury wodno-ściekowej
- wdrażania inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi
- inwestycji w rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich w projekty w zakresie błękitno-zielonej infrastruktury oraz zmian przeznaczenia terenów
- zwiększania lesistości
- działania na rzecz usunięcia lub zmniejszenia zanieczyszczenia elementów środowiska (m.in. gleb, ziemi i wód gruntowych)
- inwestycji służących odbudowie stosunków wodnych i zmniejszeniu skutków suszy

3. Mechanizmy zarządzania

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. f)

3.1. Partnerstwo

Etap przygotowania TPST

We wrześniu 2020 r. Zarząd WŁ powołał Zespół ds. transformacji terenów górniczych WŁ jako organ opiniotwórczo-konsultacyjny w procesie przygotowania projektu TPST pod przewodnictwem Marszałka WŁ oraz Wicemarszałków WŁ. W prace Zespołu włączono: przedstawicieli władz powiatowych, miejskich i gminnych z OT, Politechniki Łódzkiej, przedstawicieli związków zawodowych, związków pracodawców i stowarzyszeń, Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. o/Katowice, Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Spółki PGE GiEK, a także przedstawicieli administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz administracji rządowej centralnej i terenowej.

W 2020 r. powołano także grupę roboczą składającą się z przedstawicieli Biura Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi i Departamentu Polityki Regionalnej UMWŁ, której rolą było przygotowanie Planu.

W IV kw. 2020 r. przeprowadzono nabór propozycji projektów do TPST – wnioski zgłosiły m.in. JST, IOB, prywatne przedsiębiorstwa, organizacje pozarządowe, NGO, PGE i inne podmioty. Wniesione propozycje stanowiły punkt wyjścia dla wyznaczenia głównych celów TPST.

W styczniu 2021 r. Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego WŁ powołała Zespół problemowy WRDS ds. transformacji regionu bełchatowskiego, w skład którego weszli przedstawiciele strony społecznej procesu transformacji – związki zawodowe, związki pracodawców, a także przedstawiciele UMWŁ i przedstawiciele Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

Od lutego 2021 r. prowadzono rozmowy z kluczowymi interesariuszami TPST w tym m.in. członkami Zespołu ds. transformacji, jst z OT, Spółką PGE GiEK, związkami zawodowymi, IOB i NGO's, które pozwoliły m.in. na określenie wyzwań, wizji i typów operacji.

Kolejnym etapem uspołecznienia opracowania TPST były konsultacje społeczne trwające od 8 do 21.06.2021, do których włączono przedstawicieli samorządów terytorialnych różnego szczebla, partnerów społecznych, gospodarczych, NGO oraz innych interesariuszy procesu transformacji. W konsultacjach wzięły udział 23 podmioty zgłaszając ogółem 163 uwagi, z których 48 zostało uwzględnionych w pełni, a 23 częściowo. Uzyskane uwagi pozwoliły na przygotowanie TPST odpowiadającego na potrzeby związane z łagodzeniem skutków transformacji.

W październiku 2021 roku Zarząd Województwa Łódzkiego powołał pełnomocnika ds. transformacji regionu bełchatowskiego oraz Zespół doradczy celem wsparcia procesu transformacji w regionie.

W dniach od 23.12.2021 do 26.01.2022 r. odbyła się druga tura konsultacji społecznych. TPST WŁ zostało pozytywnie zaopiniowane przez: Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektorat Sanitarny, Łódzką Wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego, Wojewódzką Radę Dialogu Społecznego oraz Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego. W trakcie konsultacji wpłynęło 26 uwag do TPST WŁ, z których 10 zostało uwzględnionych w pełni, a 4 częściowo.

Etap wdrażania, monitorowania i ewaluacji TPST

Dla zapewnienia udziału szerokiego grona interesariuszy we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji TPST, powołane zostanie Forum ds. TPST dla WŁ (pełniące funkcję opiniotwórczo-konsultacyjną i inicjującą), na którym zainteresowane podmioty będą mogły wyrażać opinie, zgłaszać uwagi i inicjować realizację

przedsięwzięć.

Jednocześnie został opracowany plan komunikacji, który obejmuje m.in. działania informacyjno-komunikacyjne dotyczące transformacji w regionie w okresie wdrożeniowym. Działania komunikacyjne powinny koncentrować się głównie na mieszkańcach OT, a istotną rolę odgrywać będą partnerzy społeczni.

3.2. Monitorowanie i ewaluacja

Do postępu realizacji TPST planuje się środki i działania w zakresie monitorowania i ewaluacji tj. monitorowanie w oparciu o przyjęte wskaźniki, dokonywanie przeglądów okresowych i rewizje planu, wykorzystanie systemu informatycznego do monitorowania.

Planowana jest również ewaluacja TPST, realizowana z uwzględnieniem podstawowych kryteriów: trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości, która przyczyni się do większej efektywności wdrażania TPST.

3.3. Podmiot lub podmioty koordynujące i monitorujące

Ta część zostanie opracowana po przyjęciu Umowy Partnerstwa wypracowanej pomiędzy Rządem a Komisją Europejską.

W ramach systemu wdrażania FST samorząd województwa łódzkiego zapewni udział przedstawicieli władz samorządowych szczebla lokalnego, organizacji związków zawodowych, partnerów społecznych, gospodarczych, NGO z obszarów włączonych w proces sprawiedliwej transformacji.

4. Wskaźniki produktu lub rezultatu specyficzne dla danego programu

Podstawa prawna: art. 12 ust. 1 rozporządzenia w sprawie FST

Uzasadnienie konieczności stosowania wskaźników produktu lub rezultatu specyficznych dla danego programu w oparciu o rodzaje przewidywanych operacji

--

Podstawa prawna: art. 11 ust. 2 lit. g)–k) oraz art. 11 ust. 5

DOCUMENTS

Document title	Document type	Document date	Local reference	Commission reference	Files	Sent date	Sent by
Raport z wypełnienia przez województwo łódzkie warunku podstawowego pn. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji w ramach Celu Polityki 1	Informacje uzupełniające	2022-03-14			Raport z wypełnienia przez województwo łódzkie warunku podstawowego pn. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji w ramach Celu Polityki 1		
Wykaz skrótowców	Informacje uzupełniające	2022-03-14			Wykaz skrótowców		
PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DO PROGRAMU REGIONALNEGO „FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO 2021-2027”	Informacje uzupełniające	2022-03-14			PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DO PROGRAMU REGIONALNEGO „FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA ŁÓDZKIEGO 2021-2027”		
Projekt Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	Informacje uzupełniające	2022-03-14			Projekt Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko		